

బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

- డా. ప్రవా రామకృష్ణ సోమయాజి శర్మ

ఉపోద్ఘాతము :

గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।

గురుస్సాక్షాత్ పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

గురువులకు గురుతుల్యులకు సాష్టాంగం ప్రణమిల్లి సద్గురు కృపావిశేషం చేత బృహదారణ్యకోపనిషత్తు గురించి నాకు తెలిసిన రెండు మాటలను వివరించగలను. పెద్దలందరూ అనుగ్రహింతురుగాక.

బృహదారణ్యకోపనిషత్ శుక్లయజుర్వేదమునకు సంబంధించినదిగా ప్రసిద్ధము. 15 శాఖలుగా ఉన్న శుక్లయజుర్వేద సంప్రదాయంతో “కాణ్యశాఖ, మాధ్యందినశాఖ” అనే రెండు శాఖలు నేటికీ అవిచ్ఛిన్న సంప్రదాయముతో అధ్యయనము చేయబడుచున్నాయి. ఈ రెండు శాఖలలోను శతపథబ్రాహ్మణం అనే బ్రాహ్మణగ్రంథమునకు చివరికాణ్డలో కొద్దిపాటి పాఠభేదములతో కూడిన బృహదారణ్యకోపనిషత్ పరిపబడుచున్నది. అక్కడక్కడ పాఠభేదములు తప్ప విషయభేదము ఏమాత్రము లేదు.

బృహదారణ్యకోపనిషత్ నామ వివరణము

మనిషి తన అనుభవంతో తెలుసుకోలేని నిజాన్ని ఖచ్చితంగా తెలియచెప్పడానికి పరమాత్మయొక్క నిశ్వాసరూపంగా వేదము లోకానికి అందించబడింది. అలాంటి వేదం సత్యం. అది తెలిపేటటువంటి విషయం సత్యం. అది రెండు విధములు. ఒకటి

ధర్మరూపము, రెండవది బ్రహ్మరూపము. అలాంటి వేదము “సంహిత, బ్రాహ్మణము, ఆరణ్యకము, ఉపనిషత్తు” అని నాలుగు విధములుగా విభజించబడింది. అందులో ధర్మబోధకమైనటువంటి వేదభాగము బ్రాహ్మణము అని వ్యవహరింప బడుచున్నది. ఆ బ్రాహ్మణముచేత విధింపబడిన కర్మలలో పఠించవలసిన మంత్రములు సంహితారూపంగా ఉపదేశింపబడుతుంటాయి. కొన్ని విధములైనటువంటి ఉపాసనలతో కూడిన కర్మవిధులు ఆరణ్యకభాగంలో ఉపదేశింపబడుతుంటాయి. ఆరణ్యకము అనగా ఆరణ్యంలో ఏకాంతంగా ఏవిధమైన జనసంమర్దము లేనిచోట ప్రశాంతంగా నియమంగా అధ్యయనము చేయవలసిన గ్రంథము. సంహిత, బ్రాహ్మణము, ఆరణ్యకము ఈ భాగముల తరువాత అధ్యయనము చేయబడేది ఉపనిషత్ భాగము. దీనికే వేదాంతము అని కూడా వ్యవహారము.

వేదముయొక్క అంతమందు ఉపదేశింపబడేటటువంటి భాగము కనుక వేదాంతము అని అంటారు. ఈ వేదాంతభాగంలో ముఖ్యంగా ఉపదేశింపబడేది బ్రహ్మవిద్య. ఇది పరమ రహస్యమైనది. కనుకనే అది ఉపనిషత్. ఉపనిషత్ అనగా “రహస్యవిద్య” అని విద్యారణ్యులవారు తైత్తిరీయోపనిషత్ భాష్యం లో “ఏషా వేదోపనిషత్” అనే వాక్యం దగ్గర వివరించారు. దానిని తెలిపే గ్రంథమునకు కూడా “లాఙ్గలం జీవనమ్” అన్నట్టుగా ఉపనిషత్ అని పేరు. అట్టిది ఉత్తమాధికారికి మాత్రమే ఉపదేశింపదగినది. అయోగ్యులు ఆ బ్రహ్మవిద్యను అందిపుచ్చుకోలేరు.

ప్రకృతంలో బృహదారణ్యకోపనిషత్ అని వ్యవహరింపబడే ఈ గ్రంథము ఆరణ్యంలో నియమపూర్వకంగా అధ్యయనము చేయదగినది గనుక ఆరణ్యకము అని, రహస్యమైనటువంటి బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదకము కనుక ఉపనిషత్ అని, మిగతా ఉపనిషత్ భాగములతో పోలిస్తే ఈ గ్రంథముయొక్క స్వరూపం, ఇందలి విషయం

చాలా విస్తారంగా ఉంది కనుక బృహత్ ఐనటువంటి ఆరణ్యకం బృహదారణ్యకం. బృహత్ – ఆరణ్యకం అనే పదాల్ని కర్మధారయసమాసరూపంగా జతచేసి బృహదారణ్యకం అని, రహస్య బ్రహ్మవిద్యాబోధకం కనుక ఉపనిషత్ పదాన్ని కలిపి బృహదారణ్యకోపనిషత్ అని వ్యవహరిస్తుంటారు. శంకరులు తమ భాష్య ప్రారంభంలో ఇలా ఉపదేశిస్తున్నారు. “సేయం షడధ్యాయీ అరణ్యేనూచ్యమానత్వాత్ ఆరణ్యకం. బృహత్వాత్ పరిమాణతః బృహదారణ్యకమ్” అని.

వ్యాఖ్యానాలు

కాణ్యశాఖాంతర్గతంగా ఉన్న ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్తునకు శంకరభగవత్పాదులు అద్వైతపరంగానూ, శ్రీ ఆనందతీర్థులు ద్వైతపరంగానూ, శ్రీరంగరామానుజులు విశిష్టాద్వైతపరంగానూ భాష్యాన్ని రచించారు. (శంకరుల భాష్యమునకు వ్యాఖ్యానరూపముగా శ్రీమత్సురేశ్వరాచార్యులు రచించిన వార్తికము, వార్తిక వివరణగా ఆనందగిరిటీకా అను గ్రంథములు కూడా ఉన్నవి) మాధ్యందినశాఖాంతర్గతముగా ఉన్నటువంటి ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్తునకు హరిస్వామి అనే మహనీయులు “శ్రుత్యర్థవివృతి” అనే పేరున భాష్యాన్ని రచించినట్లు తెలుస్తోంది.

బృహదారణ్యకముయొక్క స్వరూపవిశేషము

ప్రకృతకాలంలో మాధ్యందినశాఖీయులచేత కాణ్యశాఖీయులచేత అధ్యయనం చేయబడుతున్నటువంటి ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్ అధ్యాయాలు – బ్రాహ్మణాలు – కండికలుగా వ్యవహరింపబడుతుంది. ఆ వివరణ ఈ కింద పట్టిక ద్వారా తెలుస్తుంది.

బృహదారణ్యకోపనిషత్ – మాధ్యందినశాఖ				బృహదారణ్యకోపనిషత్ – కాణ్యశాఖ		
అధ్యాయం	బ్రాహ్మణం	కండిక		అధ్యాయం	బ్రాహ్మణం	కండిక
1	6	101		1	6	80
2	5	78		2	6	66
3	9	133		3	9	92
4	5	103		4	6	92
5	15	38		5	15	30
6	4	89		6	5	75
6	44	542	మొత్తం	6	47	435

శతపథబ్రాహ్మణం మాధ్యందినశాఖ 14 కాండలు, కాణ్యశాఖ 17 కాండలుగా ఉన్నది. చతుర్వేద భాష్యకర్తలైన సాయణులుకూడా మాధ్యందిన బృహదారణ్యకమునకు భాష్యాన్ని రచించినట్లు తెలుస్తోంది, కానీ ప్రస్తుతం అలభ్యముగా ఉన్నది. ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్తు కాణ్డత్రయాత్మకముగా విభజించబడింది. 1,2 అధ్యాయములు మధుకాణ్డము అని, 3,4 అధ్యాయములు యాజ్ఞవల్క్య కాణ్డము లేదా మునికాణ్డము అని, 5,6 అధ్యాయములు ఖిలకాణ్డము అని వ్యవహరింపబడుచున్నాయి. ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్తునకు

ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే|

పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవా వశిష్యతే||

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

అనే మంత్రము ఆద్యంతములలో శాంతిమంత్రముగా పఠింపబడుతోంది.

బృహదారణ్యకోపనిషత్తు యొక్క విశిష్టత

అద్వైతసంప్రదాయంలో పరమ ముఖ్యమైనటువంటి తత్వోపదేశము ఇక్కడ కనిపిస్తుంది. అథాత ఆదేశో నేతి నేతి..... 2-3-6, అని ఆత్మా వా అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిధిధ్యాసితవ్యః 2-4-5... అని మొదలుపెట్టి పరం బ్రహ్మను తెలుసుకొనే విధానాన్ని ఇక్కడ ఉపదేశించిన తీరు అపూర్వము, బహురమణీయము. ఈ వాక్యములు అద్వైతమతస్థాపనకు ముఖ్యమైన ఆలంబనగా, బీజప్రాయంగా పెద్దలు వ్యవహరిస్తుంటారు.

ఈవిధంగా సాధనచేసి బ్రహ్మసాక్షాత్కారాన్ని పొందిన తత్వవేత్తయొక్క అనుభవాన్ని తెలిపే “అహం బ్రహ్మాస్మి” అనే మహావాక్యము ఈ ఉపనిషత్తునందు ఉపదేశింపబడినది. అంతే కాకుండా “అసతో మా సద్గమయ” 1-3-28 లాంటి మహోపదేశములు ఈ ఉపనిషత్తునందు పరిపబడినవి. ఇంకా ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్తులో యాజ్ఞవల్క్య - మైత్రేయీ సంవాదము బహుయుక్తిపూర్ణంగా కనపడుతుంది. ఆ సందర్భంలో లోకంలో సగటు సాధకుడైనటువంటి వ్యక్తి తెలుసుకోవలసిన అంశములు, దానికోసము చేయవలసిన ప్రయత్నములు ఈ ఘట్టంలో చాలా అద్భుతంగా స్పష్టంగా తెలుపబడ్డాయి. ఇంక వాగ్దేవీనూపాసనము, ప్రాణోపాఖ్యానము, దకారోపదేశము, ఏషణా శ్రయ వర్ణనము 3-5-1, సుషుప్తి నిరూపణము 2-1-19 మొదలైనవి ఎంతో వివేకాన్ని కనువిప్పుని కలిగిస్తాయి. కనుకనే అద్వైతవేదాంతదర్శనాన్ని సుస్థాపనం చేయడం కోసం అవసరమైన ఉపదేశాలు మరియు మహోపదేశాలు పుష్కలంగా కలిగినటువంటి ఈ బృహదారణ్యకోపనిషత్ ప్రసిద్ధమైన దశోపనిషత్తులలో తలమానికమై వ్యవహరింపబడుతోంది.

“ఈశ-కేన-కఠ-ప్రశ్న-ముండ-మాండూక్య-తిత్తిరిః

ఐతరేయం చ ఛాందోగ్యం బృహదారణ్యకం తథా.” ఇతి.

ఇంకా ఈ ఉపనిషత్తులో లౌకికజీవనంలో సగటు మానవులకు ఉపయోగించేటటువంటి మానవ వ్యక్తిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దుకోవడానికి తగిన విశిష్టములైన ఉపదేశములు ఎన్నో కనిపిస్తాయి. అందులో ఉదాహరణకు వాగాది దేవతలకు ప్రాణదేవతపైన కలిగినటువంటి ఒకానొక స్పర్థ ప్రాణోపాఖ్యానము పేరుతో ముందు పేర్కొనబడినది. ఈ విశేషాలన్నింటినీ రాబోయే సందర్భంలో సమగ్రంగా మనం వివరించుకుందాం.

స్వస్తి

బృహదారణ్యకోపనిషత్

శ్లో. ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్పూర్ణముదచ్యతే ।
పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే ॥

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [I.i.1]

ఉషా వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరః. సూర్యశ్చక్షుర్ వాతః ప్రాణోవ్యాత్త-
మగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సర ఆత్మాశ్వస్య మేధ్యస్య. ద్యౌః పృష్ఠం అంతరిక్షముదరం
పృథివీ పాజస్యం దిశః పార్శ్వే అవాంతరదిశః పర్శవ ఋతవోఽఙ్గాని మాసాశ్చార్ధ
మాసాశ్చ పర్వాణి అహోరాత్రాణి ప్రతిష్ఠా నక్షత్రాణ్యస్తీని నభో మాంసాని
ఊవధ్యంసికతాః సింధవో గుదా యకృచ్చ క్లోమానశ్చ పర్వతా ఓషధయశ్చ
వనస్పతయశ్చ లోమాని ఉద్యన్పూర్వార్ధో నిమ్లాచంజఘనార్ధో తద్విజృంభతే
తద్విద్యోతతే యద్విధూనుతే తత్సనయతి యన్మేహతి తద్వర్షతి వాగేవాస్య వాక్ ॥ 1 ॥

ఉషాః వై అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరః సూర్యః చక్షుః వాతః ప్రాణః వ్యాత్తం అగ్నిః
వైశ్వానరః సంవత్సరః ఆత్మా అశ్వస్య మేధ్యస్య ద్యౌః పృష్ఠం అంతరిక్షం ఉదరం పృథివీ
పాజస్యం దిశః పార్శ్వే అవాంతరదిశః పర్శవః ఋతవః అంగాని మాసాః చ అర్ధమాసాః
చ పర్వాణి అహోరాత్రాణి ప్రతిష్ఠా నక్షత్రాణి అస్తీని నభః మాంసాని ఊవధ్యం సికతాః
సింధవః గుదాః యకృత్ చ క్లోమానః చ పర్వతాః ఓషధయః చ వనస్పతయః చ
లోమాని ఉద్యన్ పూర్వార్ధః నిమ్లాచన్ జఘనార్ధః తత్ విజృంభతే తత్ విద్యోతతే యత్
విధూనుతే తత్ సనయతి యత్ మేహతి తత్ వర్షతి వాక్ ఏవ అస్య వాక్ ॥

మంత్ర 2 [I.i.2]

అహర్వా అశ్వం పురస్తాన్మహిమాఽన్వజాయత తస్య పూర్వే సముద్రే యోనీ
రాత్రిరేనం పశ్చాన్మహిమాఽన్వజాయత తస్యాపరే సముద్రే యోనిః ఏతౌ వా అశ్వం
మహిమానావభితః సంబభూవతుః హయో భూత్వా దేవానవహత్ వాజీ గంధర్వాన్
అర్వాఽసురాన్ అశ్వో మనుష్యాన్ సముద్ర ఏవాస్య బంధుః సముద్రో యోనిః ॥ 2 ॥

అహః వై అశ్వం పురస్తాత్ మహిమా అన్వజాయత తస్య పూర్వే సముద్రే యోనిః
రాత్రిః ఏనం పశ్చాత్ మహిమా అన్వజాయత తస్య అపరే సముద్రే యోనిః ఏతౌ వై అశ్వం
మహిమానౌ అభితః సంబభూవతుః హయః భూత్వా దేవాన్ అవహత్వాజీ గంధర్వాన్
అర్వా అసురాన్ అశ్వః మనుష్యాన్ సముద్రః ఏవ అస్య బంధుః సముద్రః యోనిః ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [I.I.1]

వైవేహ కించనాగ్ర ఆసీన్ మృత్యునైవేదమావృతమాసీదశనాయయాఽశనాయా
హి మృత్యుః తన్మనోఽ కురుతాఽఽత్మనీవ్ స్యామితి. సోఽర్చన్నచరత్ తస్యార్చిత
ఆపోఽజాయంతార్చితే వై మే కమభూదితి. తదేవార్క్యస్యార్కత్వం కం హ వా అస్మై
భవతి. య ఏవమేతదర్కస్యార్కత్వం వేద ॥ 1 ॥

న ఏవ ఇహ కిం చన అగ్రే ఆసీత్ మృత్యునా ఏవ ఇదం ఆవృతం ఆసీత్
అశనాయయా అశనాయా హి మృత్యుః తత్ మనః అకురుత ఆత్మనీవ్ స్యాం ఇతి సః
అర్చన్ అచరత్. తస్య అర్చితః ఆపః అజాయంత అర్చితే వై మే కం అభూత్ ఇతి తత్
ఏవ అర్క్యస్య అర్కత్వం కం హ వై అస్మై భవతి యః ఏవం ఏతత్ అర్కస్య అర్కత్వం వేద ॥

మంత్ర 2 [I.I.2]

ఆపో వా అర్క తద్యదపాశర ఆసీత్ తత్సమహస్యత. సా పృథివ్యభవత్
తస్యామశ్రామ్యత్ తస్య శ్రాంతస్య తప్తస్య తేజో రసో నిరవర్తతాగ్నిః ॥ 2 ॥

ఆప: వై అర్క: తత్ యత్ అపాం శర: ఆసీత్ తత్ సమహస్యత సా పృథివీ
అభవత్ తస్యామ్ అశ్రామ్యత్ తస్య శ్రాంతస్య తప్తస్య తేజ: రస: నిరవర్తత అగ్ని: ॥

మంత్ర 3 [I.I.3]

స త్రేధాఽఽత్మానం వ్యకురుతాఽఽదిత్యం తృతీయం వాయుం తృతీయం.స
ఏష ప్రాణస్తేధా విహిత: తస్య ప్రాచీ దిక్షిరోఽసౌ చాసౌ చేర్మా అథాస్య ప్రతీచీ దిక్పచ్చం
అసౌ చాసౌ చ సక్థ్యా దక్షిణా చోదీచీ చ పార్శ్వే ద్యౌ: పృష్ఠం అంతరిక్షముదరం
ఇయముర: స ఏషోఽప్సు ప్రతిష్ఠితో యత్ర క్వ చైతి తదేవ ప్రతితిష్ఠత్యేవం విద్వాన్ ॥ 3 ॥

స: త్రేధా ఆత్మానం వ్యకురుత ఆదిత్యం తృతీయం వాయుం తృతీయం స: ఏష:
ప్రాణ: త్రేధా విహిత: తస్య ప్రాచీ దిక్ శిర: అసౌ చ అసౌ చ ఈర్మా అథ అస్య ప్రతీచీ
దిక్ పుచ్చం అసౌ చ అసౌ చ సక్థ్యా దక్షిణా చ ఉదీచీ చ పార్శ్వే ద్యౌ: పృష్ఠం అంతరిక్షం
ఉదరం ఇయం ఉర: స: ఏష: అప్సు ప్రతిష్ఠిత: యత్ర క్వ చ ఏతి తత్ ఏవ ప్రతితిష్ఠతి
ఏవం విద్వాన్ ॥

మంత్ర 4 [I.I.4]

సోఽకామయత ద్వితీయో మ ఆత్మా జాయేతేతి. స మనసా వాచం
మిధునంసమభవదశనాయా మృత్యు: తద్యదేత ఆసీత్ స సంవత్సరోఽభవత్ న హ

పురా తతః సంవత్సర ఆస. తమేతావంతం కాలమబి భర్యావాస్సంవత్సరః తమేతావతః
కాలస్య పరస్తాదస్సజత. తం జాతమభివ్యాదదాత్ స భాణకరోత్ సైవ వాగభవత్ || 4 ||

సః అకామయత ద్వితీయః మే ఆత్మా జాయేత ఇతి సః మనసా వాచం మిధునం
సమభవత్ అశనాయాః మృత్యుః తత్ యత్ రేతః ఆసీత్ సః సంవత్సరః అభవత్ స హ
పురా తతః సంవత్సరః ఆస తం ఏతావంతం కాలం అభిభః యావాన్ సంవత్సరః తం
ఏతావతః కాలస్య పరస్తాత్ అస్సజత తం జాతం అభివ్యాదదాత్ సః భాణ్ అకరోత్ సా
ఏవ వాక్ అభవత్ ||

మంత్ర 5 [I.I.5]

స ఐక్షత యది వా ఇమమభిమంస్యే కనీయోఽన్నం కరిష్య ఇతి. స తయా
వాచా తేనాఽఽత్యనేదంసర్వ మస్సజత యదిదం కించర్షో యజుగ్ంషి సామాని
ఛందాంసి యజ్ఞాన్ ప్రజాః పశూన్ స యద్యదేవాస్సజత తత్తదత్తమధ్రియత. సర్వం వా
అత్తీతి తదదితేరదితిత్వం. సర్వస్యైతస్యాత్తా భవతి సర్వమస్యాన్నం భవతి. య
ఏవమేతదదితేరదితిత్వం వేద || 5 ||

సః ఐక్షత యది వై ఇమం అభిమంస్యే కనీయః అన్నం కరిష్యే ఇతి సః తయా
వాచా తేన ఆత్మనా ఇదం సర్వం అస్సజత యత్ ఇదం కించ ఋచః యజుంషి
సామాని ఛందాంసి యజ్ఞాన్ ప్రజాః పశూన్ సః యత్ యత్ ఏవ అస్సజత తత్ తత్
అత్తుం అధ్రియత సర్వం వై అత్తి ఇతి. తత్ అదితేః అదితిత్వం సర్వస్య ఏతస్య అత్తా
భవతి సర్వం అస్య అన్నం భవతి యః ఏవం ఏతత్ అదితేః అదితిత్వం వేద ||

మంత్ర 6 [I.I.6]

సోఽకామయత భూయసా యజ్ఞేన భూయో యజేయేతి. సోఽశ్రామ్యత్ స
తపోఽతప్యత. తస్య శ్రాంతస్య తప్తస్య యశో వీర్యముదక్రామత్ ప్రాణా వై యశో వీర్యం.
తత్ ప్రాణేషూత్కాంతేషు శరీరంశ్వయితుమధ్రియత తస్య శరీర ఏవ మన ఆసీత్ || 6 ||

సః అకామయత భూయసా యజ్ఞేన భూయః యజేయ ఇతి సః అశ్రామ్యత్ సః
తపః అతప్యత తస్య శ్రాంతస్య తప్తస్య యశః వీర్యం ఉదక్రామత్ ప్రాణాః వై యశః
వీర్యం తత్ ప్రాణేషు ఉత్కాంతేషు శరీరం శ్వయితుం అధ్రియత తస్య శరీరే ఏవ మనః
ఆసీత్ ||

మంత్ర 7 [I.I.7]

సోఽకామయత మేధ్యం మ ఇదం స్యాత్ ఆత్మన్వనీన స్యామితి. తతోఽశ్వః
సమభవత్ యదశ్వత్ తన్మేధ్య మభూదితి. తదేవాశ్వమేధస్యాశ్వమేధత్వం ఏష హ వా
అశ్వమేధం వేద య ఏనమేవం వేద. తమనవరుద్ధైవామన్యత. తం సంవత్సరస్య
పరస్తాదాత్మన ఆలభత.

పశూన్ దేవతాభ్యః ప్రత్యాహత్ తస్మాత్సర్వదేవత్వం ప్రోక్షితం ప్రాజాపత్యమాల
భంత ఏష హ వా అశ్వమేధో య ఏష తపతి తస్య సంవత్సర ఆత్మాఽయమగ్నిరర్కః
తస్యేమే లోకా ఆత్మానః తావేతావర్కాశ్వమేధా. సో పునరేకైవ దేవతా భవతి
మృత్యురేవాప పునర్మృత్యుం జయతి నైనం మృత్యురాప్నోతి మృత్యురస్యాఽఽత్మా భవతి
ఏతాసాం దేవతానామేకో భవతి || 7 ||

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

సః అకామయత మేధ్యం మే ఇదం స్యాత్ ఆత్మనీస్వీ అనేన స్యాం ఇతి తతః అశ్వః
 సమభవత్ యత్ అశ్వత్ తత్ మేధ్యం అభూత్ ఇతి తత్ ఏవ అశ్వమేధస్య
 అశ్వమేధత్వం ఏషః హ వై అశ్వమేధం వేద యః ఏనం ఏవం వేద తం అనవరుధ్య ఇవ
 అమన్యత తం సంవత్సరస్య పరస్మాత్ ఆత్మనే ఆలభత పశూన్ దేవతాభ్యః ప్రత్యాహత్
 తస్మాత్ సర్వదేవత్వం ప్రోక్షితం ప్రాజాపత్యం ఆలభంతే ఏషః హ వై అశ్వమేధః యః
 ఏషః తపతి తస్య సంవత్సరః ఆత్మా అయం అగ్నిః అర్కః తస్య ఇమే లోకాః ఆత్మానః తౌ
 ఏతౌ అర్కాశ్వమేధౌ సః పునః ఏకా ఏవ దేవతా భవతి మృత్యుః ఏవ అపః పునః
 మృత్యుం జయతి న ఏనం మృత్యుః ఆప్నోతి మృత్యుః అస్య ఆత్మా భవతి ఏతాసాం
 దేవతానాం ఏకః భవతి ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [I.Ii.1]

ద్వయా హ ప్రాజాపత్యా దేవాశ్చాసురాశ్చ. తతః కానీయసా ఏవ దేవా
 జ్యాయసా అసురాః త ఏషు లోకేష్వస్పర్ధంత. తే హ దేవా ఊచుర్హంతాసురాన్యజ్ఞ
 ఉద్గీధేనాత్యయామేతి ॥ 1 ॥

ద్వయాః హ ప్రాజాపత్యాః దేవాః చ అసురాః చ తతః కానీయసాః ఏవ దేవాః
 జ్యాయసాః అసురాః తే ఏషు లోకేషు అస్పర్ధంత తే హ దేవాః ఊచుః హంత అసురాన్
 యజ్ఞే ఉద్గీధేన అత్యయామ ఇతి ॥

మంత్ర 2 [I.Ii.1]

తే హ వాచమూచుః త్వం న ఉద్గాయేతి. తథేతి. తేభ్యో వాగుదగాయత్. యో
 వాచి భోగస్తం దేవేభ్య ఆగాయత్. యత్కల్యాణం వదతి తదాత్మనే. తే ఓవిదుర రనేన వై

న ఉద్గాత్రాఽత్యేష్యంతీతి. తమభిద్రుత్య పాప్మనాఽవిధ్యన్ స యః స పాప్మా యదేవేదమ ప్రతిరూపం వదతి. స ఏవ స పాప్మా || 2 ||

తే హ వాచం ఊచుః త్వం నః ఉద్గాయ ఇతి తథా ఇతి తేభ్యః వాక్ ఉదగాయత్ యః వాచి భోగః తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్ కల్యాణం వదతి తత్ ఆత్మనే తేఽవిదుః అనేన వై నః ఉద్గాత్రా అత్యేష్యంతి ఇతి తం అభిద్రుత్య పాప్మనా అవిధ్యన్ సః యః సః పాప్మాయత్ ఏవ ఇదం అప్రతిరూపం వదతి సః ఏవ సః పాప్మా || 2 ||

మంత్ర 3 [I.Ii.3]

అథ హ ప్రాణమూచుః త్వం న ఉద్గాయేతి. తథేతి. తేభ్యః ప్రాణ ఉదగాయత్ యః ప్రాణే భోగస్తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్కల్యాణం జిఘ్రతి తదాత్మనే. తేఽవిదుర్ అనేన వై న ఉద్గాత్రాఽత్యేష్యంతీతి. తమభిద్రుత్య పాప్మనాఽవిధ్యన్ స యః స పాప్మా యదేవేదమప్రతిరూపం జిఘ్రతి స ఏవ స పాప్మా || 3 ||

అథ హ ప్రాణం ఊచుః త్వం నః ఉద్గాయ ఇతి తథా ఇతి తేభ్యః ప్రాణః ఉదగాయత్ యః ప్రాణే భోగః తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్ కల్యాణం జిఘ్రతి తత్ ఆత్మనే తేఽవిదుః అనేన వై నః ఉద్గాత్రా అత్యేష్యంతి ఇతి తం అభిద్రుత్య పాప్మనా అవిధ్యన్ సః యః సః పాప్మాయత్ ఏవ ఇదం అప్రతిరూపం జిఘ్రతి సః ఏవ సః పాప్మా || 3 ||

మంత్ర 4 [I.Ii.4]

అథ హ చక్షురూచుః త్వం న ఉద్గాయేతి. తథేతి. తేభ్యశ్చక్షురుదగాయత్ యశ్చక్షుషి భోగస్తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్కల్యాణం పశ్యతి తదాత్మనే. తేఽవిదుర్

అనేన వై న ఉద్గాత్రాఽత్యేష్యంతీతి. తమభిద్రుత్య పాపూనాఽవిధ్యన్ స యః స పాప్మా
యదేవేదమప్రతిరూపం పశ్యతి స ఏవ స పాప్మా ॥ 4 ॥

అథ హ చక్షుః ఊచుః త్వం నః ఉద్గాయ ఇతి తథా ఇతి తేభ్యః చక్షుః ఉదగాయత్
యః చక్షుషి భోగః తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్ కల్యాణం పశ్యతి తత్ ఆత్మనే
తేఽవిదుః అనేన వై నః ఉద్గాత్రా అత్యేష్యంతి ఇతి తం అభిద్రుత్య పాపూనా అవిధ్యన్ సః
యః సః పాప్మా యత్ ఏవ ఇదం అప్రతిరూపం పశ్యతి సః ఏవ సః పాప్మా ॥ 4 ॥

మంత్ర 5 [I.Ii.5]

అథ హ శ్రోత్రమూచుః త్వం న ఉద్గాయేతి. తథేతి. తేభ్యః శ్రోత్రముదగాయత్
యః శ్రోత్రే భోగస్తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్కల్యాణం శృణోతి తదాత్మనే. తే ఽవిదుర్
అనేన వై న ఉద్గాత్రాఽత్యేష్యంతీతి. తమభిద్రుత్య పాపూనాఽవిధ్యన్ స యః స పాప్మా
యదేవేదమ ప్రతిరూపం శృణోతి స ఏవ స పాప్మా ॥ 5 ॥

అథ హ శ్రోత్రం ఊచుః త్వం నః ఉద్గాయ ఇతి తథా ఇతి తేభ్యః శ్రోత్రం
ఉదగాయత్ యః శ్రోత్రే భోగః తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్ కల్యాణం శృణోతి తత్
ఆత్మనే తేఽవిదుః అనేన వై నః ఉద్గాత్రా అత్యేష్యంతి ఇతి తం అభిద్రుత్య పాపూనా
అవిధ్యన్ సః యః సః పాప్మా యత్ ఏవ ఇదం అప్రతిరూపం శృణోతి సః ఏవ సః
పాప్మా ॥ 5 ॥

మంత్ర 6 [I.Ii.6]

అథ హ మన ఊచుః త్వం న ఉద్గాయేతి. తథేతి. తేభ్యో మన ఉదగాయత్. యో
మనసి భోగస్తం దేవేభ్యః ఆగాయత్. యత్కల్యాణం సంకల్పయతి తదాత్మనే. తే ఽవిదుర్.

అనేన వై న ఉద్గాత్రాఽత్యేష్యంతీతి. తమభి ద్రుత్య పాప్మనాఽవిధ్యన్. స యః స పాప్మా
యదేవేదమప్రతిరూపం సంకల్పయతి. స ఏవ స పాప్మైవము ఖల్వేతా దేవతాః
పాప్మభిరుపాస్మజన్ ఏవమేనాః పాప్మనాఽవిధ్యన్ || 6 ||

అథ హ మనః ఊచుః త్వం నః ఉద్గాయ ఇతి తథా ఇతి తేభ్యః మనః
ఉదగాయత్ యః మనసి భోగః తం దేవేభ్యః ఆగాయత్ యత్ కల్యాణం సంకల్పయతి
తత్ ఆత్మనే తేఽవిదుః అనేన వై నః ఉద్గాత్రా అత్యేష్యంతి ఇతి తం అభిద్రుత్య పాప్మనా
అవిధ్యన్ సః యః సః పాప్మాయత్ ఏవ ఇదం అప్రతిరూపం సంకల్పయతి సః ఏవ సః
పాప్మా ఏవం ఉ ఖలు ఏతాః దేవతాః పాప్మభిః ఉషాస్మజన్ ఏవం ఏనాః పాప్మనా
అవిధ్యన్ ||

మంత్ర 7 [I.Ii.7]

అథ హేమమాసన్యం ప్రాణమూచుః త్వం న ఉద్గాయేతి. తథేతి. తేభ్య ఏష ప్రాణ
ఉదగాయత్ తేఽవిదుర్ అనేన వై న ఉద్గాత్రాఽత్యేష్యంతీతి. తమభిద్రుత్య
పాప్మనావిధ్యన్. స యథాశ్మానమ్మత్వా లోష్టో విధ్వంసేతైవంహైవ విధ్వంసమానా
విష్యంచో వినేశుః తతో దేవా అభవన్ పరాఽసురాః. భవత్యాత్మనా పరాఽస్య
ద్విషన్భ్రాతృవ్యో భవతి య ఏవం వేద || 7 ||

అథ హ ఇమం ఆసన్యం ప్రాణం ఊచుః త్వం నః ఉద్గాయ ఇతి తథా ఇతి తేభ్యః
ఏషః ప్రాణః ఉదగాయత్ తేఽవిదుః అనేన వై నః ఉద్గాత్రా అత్యేష్యంతి ఇతి తం
అభిద్రుత్య పాప్మనా అవిధ్యన్. స యథా అశ్మానం ఋత్వా లోష్టః విధ్వంసేత ఏవం హ
ఏవ విధ్వంసమానా విష్యంచో వినేశుః తతః దేవాః అభవన్ పరాః అసురాః భవంతి
ఆత్మనా పర అస్య ద్విషన్ భ్రాతృవ్యః భవంతి యః ఏవం వేద ||

మంత్ర 8 [I.Ii.8]

తే హోచుః క్వ ను సోఽభూత్ యో న ఇత్థమసక్తేత్యయమాస్యేఽన్తరితి
సోఽయాస్య ఆంగిరసోఽఙ్గానాం హి రసః ॥ 8 ॥

తే హ ఊచుః క్వ ను సః అభూత్ యః సః ఇత్థం అసక్త ఇతి అయం ఆస్యే
అంతః ఇతి సః అయాస్యః ఆంగిరసః అంగానాం హి రసః ॥

మంత్ర 9 [I.Ii.9]

సా వా ఏషా దేవతా దూర్వామ దూరగ్ం హ్యస్యా మృత్యుర్ దూరగ్ం హ వా
అస్మాన్మృత్యుర్భవతి య ఏవం వేద ॥ 9 ॥

సా వై ఏషా దేవతా దూర్వామ దూరం హి అస్యాః మృత్యుః దూరం హ వై
అస్మాత్ మృత్యుః భవతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 10 [I.Ii.10]

సా వా ఏషా దేవతైతాసాం దేవతానాం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య
యత్రాఽఽసాం దిశామంతః తద్గమయాం చకార తదాసాం పాప్మనో విన్యదధాత్
తస్మాన్న జనమియాన్ నాంతమియాన్ నేత్పాప్మానం మృత్యుమన్వవాయానీతి ॥ 10 ॥

సా వై ఏషా దేవతా ఏతాసాం దేవతానాం పాప్మానం మృత్యుం అపహత్య యత్ర
ఆసాం దిశాం అంతః తత్ గమయాం చకార తత్ ఆసాం పాప్మనః విన్యదధాత్ తస్మాత్
న జనం ఇయాత్ న అంతం ఇయాత్ న ఇత్ పాప్మానం మృత్యుం అన్వవాయాని ఇతి ॥

మంత్ర 11 [I.Ii.11]

సా వా ఏషా దేవతైతాసాం దేవతానాం పాప్మానం మృత్యుమపహత్యాధైనా
మృత్యుమత్యవహత్ || 11 ||

సా వై ఏషా దేవతా ఏతాసాం దేవతానాం పాప్మానం మృత్యుం అపహత్య అథ
వినా: మృత్యుం అత్యవ హత్ ||

మంత్ర 12 [I.Ii.12]

స వై వాచమేవ ప్రథమామత్యవహత్ సా యదా మృత్యుమత్యముచ్యత
సోఽగ్నిరభవత్ సోఽయమగ్నిః పరేణ మృత్యుమతిక్రాంతో దీప్యతే || 12 ||

సా వై వాచం ఏవ ప్రథమాం అత్యవహత్ సా యదా మృత్యుం అత్యముచ్యత సః
అగ్నిః అభవత్ సః ఆయం అగ్నిః పరేణ మృత్యుం అతిక్రాంతః దీప్యతే ||

మంత్ర 13 [I.Ii.13]

అథ ప్రాణమత్యవహత్ స యదా మృత్యుమత్యముచ్యత స వాయురభవత్
సోఽయం వాయుః పరేణ మృత్యుమతిక్రాంతః పవతే || 13 ||

అథ ప్రాణం అత్యవహత్ సః యదా మృత్యుం అత్యముచ్యత సః వాయుః
అభవత్ సః ఆయం వాయుః పరేణ మృత్యుం అతిక్రాంతః పవతే ||

మంత్ర 14 [I.Ii.14]

అథ చక్షురత్యవహత్ తద్యదా మృత్యుమత్యముచ్యత స ఆదిత్యోఽభవత్
సోఽసావాదిత్యః పరేణ మృత్యుమతిక్రాంతస్తపతి || 14 ||

అథ చక్షుః అత్యవహత్ తత్ యదా మృత్యుం అత్యముచ్యత సః ఆదిత్యః అభవత్
సః అసౌ ఆదిత్యః పరేణ మృత్యుం అతిక్రాంతః తపతి ||

మంత్ర 15 [I.Ii.15]

అథ శ్రోత్రమత్యవహత్ తద్యదా మృత్యుమత్యముచ్యత తా దిశోఽభవన్ తా
ఇమా దిశః పరేణ మృత్యుమతిక్రాంతాః || 15 ||

అథ శ్రోత్రం అత్యవహత్ తత్ యదా మృత్యుం అత్యముచ్యత తాః దిశః అభవన్
తాః ఇమాః దిశః పరేణ మృత్యుం అతిక్రాంతాః ||

మంత్ర 16 [I.Ii.16]

అథ మనోఽత్యవహత్ తద్యదా మృత్యుమత్యముచ్యత స చంద్రమా అభవత్
సోఽసౌ చంద్రః పరేణ మృత్యుమతిక్రాంతో భాత్యేవం హ వా ఏనమేషా దేవతా
మృత్యుమతివహతి య ఏవం వేద || 16 ||

అథ మనః అత్యవహత్ తత్ యదా మృత్యుం అత్యముచ్యత సః చంద్రమాః
అభవత్ సః అసౌ చంద్రః పరేణ మృత్యుం అతిక్రాంతః భాతి ఏవం హ వై ఏనం ఏషా
దేవతా మృత్యుం అతివహతి యః ఏవం వేద ||

మంత్ర 17 [I.Ii.17]

అథాఽఽత్మనేఽన్నాద్యమాగాయత్ యద్ధి కించాన్నమద్యతే ఽనేనైవ తదద్యత
ఇహ ప్రతితిష్ఠతి ॥ 17 ॥

అథ ఆత్మనే అన్నాద్యం ఆగాయత్ యత్ హి కించ అన్నం అద్యతే అనేన ఏవ
తత్ అద్యతే ఇహ ప్రతితిష్ఠతి ॥

మంత్ర 18 [I.Ii.18]

తే దేవా అబ్రువన్నేతావద్వా ఇదం సర్వం యదన్నం తదాత్మన ఆగాసీరను
నోఽస్మిన్నన్న ఆభజస్వేతి. తే వై మాఽభిసంవిశతేతి. తథేతి. తం సమంతం
పరిణ్యవిశంత. తస్మాద్యదనేనాన్నమత్తి తేనైతాస్తృప్యంత్యేవ హ వా ఏనం స్వా
అభిసంవిశంతి. భర్తా స్వానాంశ్రేష్ఠః పుర ఏతా భవత్యన్నాదోఽధిపతిర్య ఏవం వేద. య
ఉ హైవంవిదంస్వేషు ప్రతిప్రతిర్భూషతి. న హైవాలం భార్యేభ్యో భవత్యథ య
ఏవైతమనుభవతి యో వైతమను భార్యాన్ బుభూర్షతి. స హైవాలం భార్యేభ్యో
భవతి ॥ 18 ॥

తే దేవాః అబ్రువన్ ఏతావత్ వై ఇదం సర్వం యత్ అన్నం తత్ ఆత్మనే ఆగాసీః
అను నః అస్మిన్ అన్నే ఆభజస్వ ఇతి తే వై మా అభిసంవిశత ఇతి తథా ఇతి తం
సమంతం పరిణ్యవిశంత తస్మాత్ యత్ అనేన అన్నం అత్తి తేన ఏతాః తృప్యంతి ఏవం
హ వై ఏనం స్వాః అభిసంవిశంతి భర్తా స్వానాం శ్రేష్ఠః పురః ఏతాః భవతి అన్నాదః
అధిపతిః యః ఏవం వేద యః ఉ హ ఏవం విదం స్వేషు ప్రతిప్రతిః బుభూషతి న హ
ఏవ అలం భార్యేభ్యః భవతి. అథ యః ఏవ ఏతం అనుభవతి యః వా ఏతం అను
భార్యాన్ బుభూర్షతి సః హ ఏవ అలం భార్యేభ్యః భవతి ॥

మంత్ర 19 [I.Ii.19]

సోఽయాస్య ఆంగిరసో ఽజ్ఞానాం హి రసః. ప్రాణో వా అంగానాం రసః. ప్రాణో
హి వా అంగానాం రసః తస్మాద్ద్యస్మాత్కస్మాచ్ఛాంగాత్ప్రాణ ఉత్కామతి తదేవ
తచ్ఛుప్యత్యే ఏష హి వా అంగానాంరసః ॥ 19 ॥

సః అయాస్యః ఆంగిరసః అంగానాం హి రసః ప్రాణః వై అంగానాం రసః ప్రాణః
హి వై అంగానాం రసః తస్మాత్ యస్మాత్ కస్మాత్ చ అంగాత్ ప్రాణః ఉత్కామతి తత్
ఏవ తత్ శుప్యతి ఏషః హి వై అంగానాం రసః ॥

మంత్ర 20 [I.Ii.20]

ఏష ఉ ఏవ బృహస్పతిర్వాగ్వై బృహతీ తస్యా ఏష పతిః తస్మాదు
బృహస్పతిః ॥ 20 ॥

ఏషః ఉ ఏవ బృహస్పతిః వాక్ వై బృహతీ తస్యాః ఏషః పతిః తస్మాత్ ఉ
బృహస్పతిః ॥

మంత్ర 21 [I.Ii.21]

ఏష ఉ ఏవ బ్రహ్మణస్పతిః వాగ్వై బ్రహ్మ తస్యా ఏష పతిః తస్మాదు
బ్రహ్మణస్పతిః ॥ 21 ॥

ఏషః ఉ ఏవ బ్రహ్మణస్పతిః వాక్ వై బ్రహ్మ తస్యాః ఏషః పతిః తస్మాత్ ఉ
బ్రహ్మణస్పతిః ॥

మంత్రి 22 [I.Ii.22]

ఏష ఉ ఏవ సామ వాగ్యే సామైష సా చామశ్చేతి తత్సామ్మః సామత్వం. యద్వేవ
సమః ప్లషిణా సమో మశకేన సమో నాగేన సమ ఏభిస్త్రిభిరోక్తైః సమోఽనేన
సర్వేణ తస్మాద్వేవ సామాశ్చుతే సామ్మః సాయుజ్యం సలోకతాం య ఏవమేతత్సామ
వేద ॥ 22 ॥

ఏషః ఉ ఏవ సామ వాక్ వై సామ ఏషః సా చ అమః చ ఇతి తత్ సామ్మః
సామత్వం యత్ ఉ ఏవ సమః ప్లషిణా సమః మశకేన సమః నాగేన సమః ఏభిః త్రిభిః
లోక్తైః సమః అనేన సర్వేణ తస్మాత్ ఉ ఏవ సామ అశ్చుతే సామ్మః సాయుజ్యం
సలోకతాం యః ఏవం ఏతత్ సామ వేద ॥

మంత్రి 23 [I.Ii.23]

ఏష ఉ వా ఉద్గీధః. ప్రాణో వా ఉత్ ప్రాణేన హీదం సర్వముత్తబ్ధం. వాగేవ
గీథోచ్చ గీథా చేతి స ఉద్గీధః ॥ 23 ॥

ఏషః ఉ వై ఉద్గీధః ప్రాణః వై ఉత్ ప్రాణేన హి ఇదం సర్వం ఉత్తబ్ధం వాక్ ఏవ
గీథా ఉత్ చ గీథా చ ఇతి సః ఉద్గీధః ॥

మంత్రి 24 [I.Ii.24]

తద్దాపి బ్రహ్మదత్తశ్చైక్వితానేయో రాజానం భక్షయన్నువాచాయం త్యస్య రాజా
మూర్ధానం విపాతయతాత్ యదితోఽయాస్య ఆంగిరసోఽన్యేనోదగాయదితి. వాచా చ
హ్యేవ స ప్రాణేన చోదగాయదితి ॥ 24 ॥

తత్ హ అపి బ్రహ్మదత్తః చైకితానేయః రాజానం భక్షయన్ ఉవాచ అయం తస్య
రాజా మూర్ధానం విపాతయతాత్ యత్ ఇతః అయాస్యః ఆంగిరసః అన్యేన ఉదగాయత్
ఇతి వాచా చ హి ఏవ సః ప్రాణేన చ ఉదగాయత్ ఇతి ॥

మంత్ర 25 [I.Ii.25]

తస్య హైతస్య సామ్నో యః స్వం వేద భవతి హాస్య స్వం. తస్య వై స్వర ఏవ
స్వం. తస్మాదార్విజ్యం కరిష్యన్వాచి స్వరమిచ్ఛేత తయా వాచా స్వరసంపన్న
యాఽఽర్విజ్యం కుర్యాత్ తస్మాద్యజ్ఞే స్వరవంతం దిదృక్షంత ఏవాథో యస్య స్వం
భవతి. భవతి హాస్య స్వం య ఏవమేతత్సామ్నో స్వం వేద ॥ 25 ॥

తస్య హ ఏతస్య సామ్నో యః స్వం వేద భవతి హ అస్య స్వం తస్య వై స్వరః ఏవ
స్వం తస్మాత్ ఆర్విజ్యం కరిష్యన్ వాచి స్వరం ఇచ్ఛేత తయా వాచా స్వరసంపన్నయా
ఆర్విజ్యం కుర్యాత్. తస్మాత్ యజ్ఞే స్వరవంతం దిదృక్షంతే ఏవ అథ ఉ యస్య స్వం
భవతి భవతి హ అస్య స్వం యః ఏవం ఏతత్ సామ్నో స్వం వేద ॥

మంత్ర 26[I.Ii.26]

తస్య హైతస్య సామ్నో యః సువర్ణం వేద భవతి హాస్య సువర్ణం. తస్య వై స్వర
ఏవ సువర్ణం. భవతి హాస్య సువర్ణం య ఏవమేతత్సామ్నో సువర్ణం వేద ॥ 26 ॥

తస్య హ ఏతస్య సామ్నో యః సువర్ణం వేద భవతి హ అస్య సువర్ణం తస్య వై
స్వరః ఏవ సువర్ణం భవతి హ అస్య సువర్ణం యః ఏవం ఏతత్ సామ్నో సువర్ణం వేద ॥

మంత్ర 27 [I.Ii.27]

తస్య హైతస్య సామ్నో యః ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రతి హ తిష్ఠతి. తస్య వై
వాగేవ ప్రతిష్ఠా వాచి హి ఖల్వేష ఏతత్ప్రాణః ప్రతిష్ఠితో గీయతే ఓన్న ఇత్యు హైక
ఆహుః ॥ 27 ॥

తస్య హ ఏతస్య సామ్నః యః ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రతి హ తిష్ఠతి తస్య వై వాక్ ఏవ
ప్రతిష్ఠా వాచి హి ఖలు ఏషః ఏతత్ ప్రాణః ప్రతిష్ఠితః గీయతే అన్నే ఇతి ఉ హ ఏకే
ఆహుః ॥

మంత్ర 28 [I.Ii.28]

అథాతః పవమానానామేవాభ్యారోహః. స వై ఖలు ప్రస్తోతా సామ ప్రస్తోతి. స
యత్ర ప్రస్తుయాత్ తదేతాని జపేత్. అసతో మా సత్ గమయ తమసో మా
జ్యోతిర్గమయ మృత్యోర్మాఽమృతం గమయేతి. స యదాహోసతో మా సద్గమయేతి
మృత్యుర్వా అసత్ సదమృతం మృత్యోర్మాఽమృతం గమయామృతం మా
కుర్విత్యేవైతదాహ. తమసో మా జ్యోతిర్గమయేతి. మృత్యుర్వై తమో జ్యోతిరమృతం
మృత్యోర్మామృతం గమయామృతం మాం కుర్విత్యేవైతదాహ. మృత్యోర్మామృతం
గమయేతి నాత్ర తిరోహితమివాస్తి అథ యానీతరాణి స్తోత్రాణి
తేష్వాత్మనేఽన్నాద్యమాగాయేత్ తస్మాదు తేషు వరం వృణీత యం కామం కామయేత
తం స ఏష ఏవంవిదుద్గాతాఽఽత్మనే వా యజమానాయ వా యం కామం కామయతే
తమాగాయతి. తద్దైతల్లోకజిదేవ స హైవాలోకృతాయా ఆశాస్తి య ఏవమేతత్సామ వేద

॥ 28 ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ అతః పవమానానాం ఏవ అభ్యారోహః సః వై ఖలు ప్రస్తోతా సామ ప్రస్తౌతి
 సః యత్ర ప్రస్తుయాత్ తత్ ఏతాని జపేత్ అసతః మా సత్ గమయ తమసః మా జ్యోతిః
 గమయ మృత్యోః మా అమృతం గమయ ఇతి సః యత్ ఆహ అసతః మా సత్ గమయ
 ఇతి మృత్యుః వా అసత్. సత్ అమృతం మృత్యోః మా అమృతం గమయ అమృతం మా
 కురు ఇతి ఏవ ఏతత్ ఆహ తమసః మా జ్యోతిః గమయ ఇతి మృత్యుః వై తమః జ్యోతిః
 అమృతం మృత్యోః మా అమృతం గమయ అమృతం మా కురు ఇతి ఏవ ఏతత్ ఆహ
 మృత్యోః మా అమృతం గమయ ఇతి. న అత్ర తిరోహితం ఇవ అస్తి అథ యాని
 ఇతరాణి స్తోత్రాణి తేషు ఆత్మనే అన్నాద్యం ఆగాయేత్ తస్మాత్ ఉ తేషు వరం వృణీత
 యం కామం కామయేత తం సః ఏషః ఏవంవిత్ ఉద్గాతా ఆత్మనే వా యజమానాయ
 వా యం కామం కామయతే తం ఆగాయతి తత్ హ ఏతత్ లోకజిత్ ఏవ న హ ఏవ
 అలోక్యతాయాః ఆశా అస్తి యః ఏవం ఏతత్ సామ వేద ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [I.iv.1]

ఆత్మేవేదమగ్ర ఆసీత్పురుషవిధః. సోఽనువీక్ష్వ నాన్యదాత్మనోఽపశ్యత్
 సోఽహమస్మీత్యగ్రే వ్యాహరత్ తతోఽహన్నామాభవత్. తస్మాదప్యేతర్వామంత్రితో
 ఽహమయమిత్యేవాగ్ర ఉక్త్వాఽథాన్యన్నామ ప్రబ్రూతే యదన్య భవతి. స
 యత్పూర్వోఽస్మాత్పూర్వస్మాత్పూర్వాన్వాప్మన తస్మాత్పురుషః. ఔషత్తస్మాత్పురుష ఓషతి హ
 వై స తం యోఽస్మాత్పూర్వో బుభూషతి య ఏవం వేద ॥ 1 ॥

ఆత్మా ఏవ ఇదం అగ్రే ఆసీత్ పురుషవిధః సః అనువీక్ష్వ న అన్యత్ ఆత్మనః
 అపశ్యత్ సః అహం అస్మి ఇతి అగ్రే వ్యాహరత్ తతః అహన్నామ అభవత్ తస్మాత్ అపి
 ఏతత్ హి ఆమంత్రితః అహం అయం ఇతి ఏవ అగ్రే ఉక్త్వా అథ అన్యత్ నామ ప్రబ్రూతే

యత్ అస్య భవతి సః యత్ పూర్వః అస్మాత్ సర్వస్మాత్ సర్వాన్ పాపూనః ఔషత్ తస్మాత్
పురుషః ఓషతి హ వై సః తం యః అస్మాత్ పూర్వః ఋభూషతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 2 [I.iv.2]

సోఽబిభేత్ తస్మాదేకాకీ బిభేతి. స హాయమీక్షాం చక్రే యన్మదన్యన్నాస్తి కస్మాన్ను
బిభేమీతి. తత ఏవాస్య భయం వీయాయ. కస్మాద్ధ్యభేష్యత్ ద్వితీయాద్వై భయం
భవతి ॥ 2 ॥

సః అబిభేత్ తస్మాత్ ఏకాకీ బిభేతి సః హ అయం ఈక్షాం చక్రే యత్ మత్
అన్యత్ న అస్తి కస్మాత్ ను బిభేమి ఇతి తతః ఏవ అస్య భయం వీయాయ కస్మాత్ హి
అభేష్యత్ ద్వితీయాత్ వై భయం భవతి ॥

మంత్ర 3 [I.iv.3]

స వై నైవ రేమే తస్మాదేకాకీ న రమతే. స ద్వితీయమైచ్ఛత్ స హైతావానాస యథా
స్త్రీపుమాంసౌ సంపరిష్వక్తౌ. స ఇమమేవాఽఽత్మానం ద్వేధాఽపాతయత్. తతః పతిశ్చ పత్నీ
చాభవతాం. తస్మాదిద మర్ధబృగలమివ స్వ ఇతి హ స్మాఽఽహ యాజ్ఞవల్క్యః
తస్మాదయమాకాశః స్త్రియా పూర్యత ఏవ. తాం సమభవత్ తతో మనుష్యా అజాయంత ॥3॥

సః వై న ఏవ రేమే తస్మాత్ ఏకాకీ న రమతే సః ద్వితీయం ఐచ్ఛత్ సః హ
ఏతావాన్ ఆస యథా స్త్రీపుమాంసౌ సంపరిష్వక్తౌ సః ఇమం ఏవ ఆత్మానం ద్వేధా
అపాతయత్ తతః పతిః చ పత్నీ చ అభవతాం తస్మాత్ ఇదం అర్ధబృగలం ఇవ స్వః ఇతి
హ స్మ ఆహ యాజ్ఞవల్క్యః తస్మాత్ అయం ఆకాశః స్త్రియా పూర్యతే ఏవ తాం
సమభవత్ తతః మనుష్యాః అజాయంత ॥

మంత్ర 4 [I.iv.4]

సో హేయమీక్షాం చక్రే కథం ను మాఽఽత్మన ఏవ జనయిత్వా సంభవతి.
హంత తిరోఽసానీతి. సా గౌరభవత్. ఋషభ ఇతరః తాం సమేవాభవత్. తతో
గావోఽజాయంత. వడవేతరాఽభవత్ అశ్వవృష ఇతరో. గర్దభీతరా గర్దభ ఇతరః తాం
సమేవాభవత్ తత ఏకశఫమజాయత. అజేతరాఽభవత్ వస్త ఇతరో ఽవిరితరా మేష
ఇతరః తాం సమేవాభవత్ తతోఽజావయోఽజాయంతైవమేవ యదిదం కించ
మిధునమా పిపీలికాభ్యః తత్సర్వమస్మజత ॥ 4 ॥

సా ఉ హ ఇయం ఈక్షాం చక్రే కథం ను మా ఆత్మనః ఏవ జనయిత్వా సంభవతి
హంత తిరః అసాని ఇతి సా గౌః అభవత్ ఋషభః ఇతరః తాం సం ఏవ అభవత్ తతః
గావః అజాయంత వడవా ఇతరా అభవత్ అశ్వవృషః ఇతరః గర్దభీ ఇతరా గర్దభః
ఇతరః తాం సం ఏవ అభవత్ తతః ఏకశఫం అజాయత అజా ఇతరా అభవత్ బస్తః
ఇతరః అవిః ఇతరా మేషః ఇతరః తాం సం ఏవ అభవత్ తతః అజావయః అజాయంత
ఏవం ఏవ యత్ ఇదం కించ మిధునం ఆ పిపీలికాభ్యః తత్ సర్వం అస్మజత ॥

మంత్ర 5 [I.iv.5]

సోఽవేత్ అహం వావ సృష్టిరస్మి అహం హీదం సర్వమస్మక్షీతి. తతః
సృష్టిరభవత్ సృష్ట్యాం హాస్యైతస్యాం భవతి య ఏవం వేద ॥ 5 ॥

సః అవేత్ అహం వావ సృష్టిః అస్మి అహం హి ఇదం సర్వం అస్మక్షి ఇతి తతః
సృష్టిః అభవత్ సృష్ట్యాం హా అస్య ఏతస్యాం భవతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 6 [I.iv.6]

అథేత్యభ్యమంధత్ స ముఖాచ్చ యోనేర్హస్తాభ్యాం చాగ్నిమసృజత.
తస్మాదేతదుభయమలోమకమం తరతో లోమకా హి యోనిరంతరతః
తద్యదిదమాహుః అముం యజాముం యజేత్యేకైకం దేవం ఏతస్యైవ సా విసృష్టిః ఏష ఉ
హ్యేవ సర్వే దేవా అథ యత్కించేదమార్ద్రం తద్రేతసోఽసృజత తదు సోమ. ఏతావద్వా
ఇదం సర్వమన్నం చైవాన్నాదశ్చ సోమ ఏవాన్నం అగ్నిరన్నాదః. సైషా
బ్రహ్మణోఽతిసృష్టిః యచ్ఛ్రేయసో దేవానసృజతాథ యన్మర్త్యః సన్నమృతానసృజత
తస్మాదతిసృష్టిః అతిసృష్ట్యాం హోస్యేతస్యాం భవతి. య ఏవం వేద ॥ 6 ॥

అథ ఇతి అభ్యమంధత్ సః ముఖాత్ చ యోనేః హస్తాభ్యాం చ అగ్నిం అసృజత
తస్మాత్ ఏతత్ ఉభయం అలోమకం అంతరతః అలోమకా హి యోనిః అంతరతః తత్
యత్ ఇదం ఆహుః అముం యజ అముం యజ ఇతి ఏకైకం దేవం ఏతస్య ఏవ సా
విసృష్టిః ఏషః ఉ హి ఏవ సర్వే దేవాః. అథ యత్ కించ ఇదం ఆర్ద్రం తత్ రేతసః
అసృజత తత్ ఉ సోమః ఏతావత్ వై ఇదం సర్వం అన్నం చ ఏవ అన్నాదః చ సోమః
ఏవ అన్నం అగ్నిః అన్నాదః సా ఏషా బ్రహ్మణః అతిసృష్టిః యత్ శ్రేయసః దేవాన్
అసృజత అథ యత్ మర్త్యః సన్ అమృతాన్ అసృజత తస్మాత్ అతిసృష్టిః అతిసృష్ట్యాం
హ అస్య ఏతస్యాం భవతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 7 [I.iv.7]

తద్దేదం తర్హ్వవ్యాకృతమాసీత్ తన్నామరూపాభ్యామేవ వ్యాక్రియతాసౌ
నామాఽయమిదంరూప ఇతి. తదిదమప్యేతర్హ్వి నామరూపాభ్యామేవ వ్యాక్రియతేఽసౌ
నామాయమిదంరూప ఇతి. స ఏష ఇహ ప్రవిష్ట ఆ నఖాగ్రేభ్యో యథా క్షురః
క్షురధానేఽవహితః స్యాత్ విశ్వంభరో వా విశ్వంభరకులాయే తం న పశ్యంతి

అకృత్యో హి సః ప్రాణన్నేవ ప్రాణో నామ భవతి వదన్వాక్ పశ్యంశ్చక్షుః
 శృణ్వంశ్చోత్రం మన్వానో మనః తాన్యన్యైతాని కర్మనామాన్యేవ. స యోఽత
 ఏకైకముపాస్తే న స వేదాకృత్యో హ్యేషోఽత ఏకైకేన భవతి ఆత్మేత్యేవోపాసీతాత్ర హ్యేతే
 సర్వ ఏకం భవంతి. తదేతత్పదనీయమస్య సర్వస్య యదయమాత్మాఽనేన హ్యేతత్సర్వం
 వేద. యథా హ వై పదేనానువిందేత్ ఏవం కీర్తిం శ్లోకం విందతే య ఏవం వేద ॥ 7 ॥

తత్ హ ఇదం తర్హి అవ్యాకృతం ఆసీత్ తత్ నామరూపాభ్యాం ఏవ వ్యా క్రియత
 అసౌ నామ అయం ఇదం రూపః ఇతి తత్ ఇదం అపి ఏతర్హి నామరూపాభ్యాం ఏవ
 వ్యాక్రియతే అసౌ నామ అయం ఇదం రూపః ఇతి సః ఏషః ఇహ ప్రవిష్టః ఆ నఖాగ్రేభ్యః
 యథా క్షురః క్షురధానే అవహితః స్యాత్ విశ్వంభరః వా విశ్వంభరకులాయే తం న
 పశ్యంతి అకృత్యుః హి సః ప్రాణన్ ఏవ ప్రాణః నామ భవతి వదన్ వాక్ పశ్యన్ చక్షుః
 శృణ్వన్ శ్రోత్రం మన్వానః మనః తాని అన్య ఏతాని కర్మనామాని ఏవ సః యః అతః
 ఏకైకం ఉపాస్తే న సః వేద అకృత్యుః హి ఏషః అతః ఏకైకేన భవతి ఆత్మా ఇతి ఏవ
 ఉపాసీత అత్ర హి ఏతే సర్వే ఏకం భవంతి తత్ ఏతత్ పదనీయం అన్య సర్వస్య యత్
 అయం ఆత్మా అనేన హి ఏతత్ సర్వం వేద యథా హ వై పదేన అనువిందేత్ ఏవం
 కీర్తిం శ్లోకం విందతే యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 8 [I.iv.8]

తదేతత్ప్రేయః పుత్రాత్ ప్రేయో విత్తాత్ ప్రేయోఽన్యస్మాత్ సర్వస్మాత్
 అంతరతరం యదయమాత్మా. స యోఽన్యమాత్మనః ప్రియం బ్రువాణం బ్రూయాత్
 ప్రియం రోత్యుతీతీశ్వరో హ తద్దైవ స్యాత్. ఆత్మానమేవ ప్రియముపాసీత. స య
 ఆత్మానమేవ ప్రియముపాస్తే న హాస్య ప్రియం ప్రమాయుకం భవతి ॥ 8 ॥

తత్ ఏతత్ ప్రేయః పుత్రాత్ ప్రేయః విత్తాత్ ప్రేయః అన్యస్మాత్ సర్వస్మాత్
 అంతరతరం యత్ అయం ఆత్మా సః యః అన్యం ఆత్మనః ప్రియం బ్రువాణం
 బ్రూయాత్ ప్రియం రోత్యుతి ఇతి ఈశ్వరః హ తథా ఏవ స్యాత్ ఆత్మానం ఏవ ప్రియం
 ఉపాసీత సః యః ఆత్మానం ఏవ ప్రియం ఉపాస్తే న హ అన్య ప్రియం ప్రమాయుకం
 భవతి ॥

 మంత్ర 9 [I.iv.9]

తదాహుః యద్రుహ్మావిద్యయా సర్వం భవిష్యంతో మనుష్యా మన్యంతే కిము
 తద్రుహ్మవేత్ యస్మాత్తత్సర్వ మభవదితి ॥ 9 ॥

 తత్ ఆహుః యత్ బ్రహ్మావిద్యయా సర్వం భవిష్యంతః మనుష్యాః మన్యంతే కిం
 ఉ తత్ బ్రహ్మ అవేత్ యస్మాత్ తత్ సర్వం అభవత్ ఇతి ॥

 మంత్ర 10 [I.iv.10]

బ్రహ్మ వా ఇదమగ్ర ఆసీత్ తదాత్మానమేవావేత్ అహం బ్రహ్మస్మీతి.
 తస్మాత్తత్సర్వమభవత్ తద్యో యో దేవానాం ప్రత్యబుధ్యత స ఏవ తదభవత్ తధర్షీణాం
 తథా మనుష్యాణాం. తద్దైతత్పశ్యన్పుషిర్వామదేవః ప్రతిపేదే అహం మనురభవం
 సూర్యశ్చేతి. తదిదమప్యేత్థి య ఏవం వేదాహం బ్రహ్మస్మీతి స ఇదం సర్వం భవతి
 తస్య హ స దేవాశ్చనాభూత్యా ఈశత. ఆత్మా హ్యేషాం స భవతి అథ యోఽన్యాం
 దేవతాముపాస్తే అన్యోఽసావ న్యోఽహమస్మీతి స స వేద. యథా పశురేవం స
 దేవానాం. యథా హ వై బహవః పశవో మనుష్యం భుంజ్యః ఏవమేకైకః పురుషో
 దేవాన్భునక్తి ఏకస్మిన్నేవ పశావదీయమానేఽప్రియం భవతి కిము బహుషు
 తస్మాదేషాం తన్న ప్రియం యదేతన్మనుష్యా విద్యుః ॥ 10 ॥

బ్రహ్మ వై ఇదం అగ్రే ఆసీత్ తత్ ఆత్మానం ఏవ అవేత్ అహం బ్రహ్మ అస్మి ఇతి తస్మాత్ తత్ సర్వం అభవత్ తత్ యః దేవానాం ప్రతి అబుధ్యత సః ఏవ తత్ అభవత్ తథా ఋషీనాం తథా మనుష్యాణాం తత్ హ ఏతత్ పశ్యన్ ఋషిః వామదేవః ప్రతిపేదే అహం మనుః అభవం సూర్యః చ ఇతి తత్ ఇదం అపి ఏత్ద్ధి యః ఏవం వేద అహం బ్రహ్మ అస్మి ఇతి సః ఇదం సర్వం భవతి. తస్య హ న దేవాః చ న అభూత్యాః ఈశతే ఆత్మా హి ఏషాం సః భవతి అథ యః అన్యాం దేవతాం ఉపాస్తే అన్యః అసౌ అన్యః అహం అస్మి ఇతి న సః వేద యథా పశుః ఏవం సః దేవానాం యథా హ వై బహవః పశవః మనుష్యం భుంజ్యః ఏవం ఏకైకః పురుషః దేవాన్ భునక్తి ఏకస్మిన్ ఏవ పశౌ ఆదీయమానే అప్రియం భవతి కిం ఉ బహుషు తస్మాత్ ఏషాం తత్ న ప్రియం యత్ ఏతత్ మనుష్యాః విద్యుః ॥

 మంత్రః 11 [I.iv.11]

బ్రహ్మ వా ఇదమగ్ర ఆసీదేకమేవ. తదేకం సన్న వ్యభవత్. తచ్చేయో రూపమత్యస్మజత క్షత్రం. యాన్యేతాని దేవత్రా క్షత్రాణీంద్రో వరుణః సోమో రుద్రః పర్జన్యో యమో మృత్యురీశాన ఇతి. తస్మాత్క్షత్రాత్పరం నాస్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణః క్షత్రియమధస్తాదుపాస్తే రాజసూయే. క్షత్ర ఏవ తద్యశో దధాతి సైషా క్షత్రస్య యోనిర్యద్భహ్మ. తస్మాద్యద్యపి రాజా పరమతాం గచ్ఛతి. బ్రహ్మైవాంతత ఉపనిశ్రయతి స్వాం యోనిం. య ఉ ఏనం హినస్తి స్వాం సయోనిమృచ్ఛతి. స పాపీయాన్భవతి యథా శ్రేయాగ్ం సగ్ం హి గ్ం సిత్యా ॥ 11 ॥

 బ్రహ్మ వై ఇదం అగ్రే ఆసీత్ ఏకం ఏవ తత్ ఏకం సత్ న వ్యభవత్ తత్ శ్రేయః రూపం అత్యస్మజత క్షత్రం యాని ఏతాని దేవత్రా క్షత్రాణి ఇంద్రః వరుణః సోమః రుద్రః పర్జన్యః యమః మృత్యుః ఈశానః ఇతి తస్మాత్ క్షత్రాత్ పరం న అస్తి తస్మాత్ బ్రాహ్మణః

క్షత్రియం అధస్తాత్ ఉపాస్తే రాజసూయే క్షత్రే ఏవ తత్ యశః దధాతి సా ఏషా క్షత్రస్య
యోనిః యత్ బ్రహ్మ తస్మాత్ యది అపి రాజా పరమతాం గచ్ఛతి బ్రహ్మ ఏవ అంతతః
ఉపనిశ్రయతి స్వాం యోనిం యః ఉ ఏనం హినస్తి స్వాం సః యోనిమృచ్ఛతి సః
పాపీయాన్ భవతి యథా శ్రేయాం సం హిం సీత్వా ॥

మంత్ర 12 [I.iv.12]

స నైవ వ్యభవత్ స విశమస్సృజత యాన్యేతాని దేవజాతాని గణశ ఆఖ్యాయంతే
వసవో రుద్రా ఆదిత్యా విశ్వే దేవా మరుత ఇతి ॥ 12 ॥

సః న ఏవ వ్యభవత్ సః విశం అస్సృజత యాని ఏతాని దేవజాతాని
గణశః ఆఖ్యాయంతే వసవః రుద్రాః ఆదిత్యాః విశ్వే దేవాః మరుతః ఇతి ॥

మంత్ర 13 [I.iv.13]

స నైవ వ్యభవత్ స శౌద్రం వర్ణమస్సృజత పూషణం ఇయం వై పూషేయగ్ం
హీదగ్ం సర్వం పుష్యతి యదిదం కించ ॥ 13 ॥

సః న ఏవ వ్యభవత్ సః శౌద్రం వర్ణం అస్సృజత పూషణం ఇయం వై పూషా
ఇయం హి ఇదం సర్వం పుష్యతి యత్ ఇదం కించ ॥

మంత్ర 14 [I.iv.14]

స నైవ వ్యభవత్ తచ్ఛ్రేయో రూపమత్యస్సృజత ధర్మం. తదేతత్క్షత్రస్య క్షత్రం
యద్ధర్మః తస్మాద్ధర్మాత్ పరం నాస్తి అథో అబలీయాన్ బలీయాగ్ం సమాశగ్ం సతే

ధర్మేణ యథా రాజైవం. యో వై స ధర్మః సత్యం వై తత్ తస్మాత్సత్యం వదంతమాహుః
ధర్మం వదతీతి ధర్మం వా వదంతం సత్యం వదతీతి ఏతద్వైతదుభయం భవతి || 14 ||

సః స ఏవ వ్యభవత్ తత్ శ్రేయః రూపం అత్యసృజత ధర్మం తత్ ఏతత్ క్షత్రస్య
క్షత్రం యత్ ధర్మః తస్మాత్ ధర్మాత్ పరం స అస్తి అథ ఉ అబలీయాన్ బలీయాంసం
ఆశంసతే ధర్మేణ యథా రాజ్ఞా ఏవం యః వై సః ధర్మః సత్యం వై తత్ తస్మాత్ సత్యం
వదంతం ఆహుః ధర్మం వదతి ఇతి ధర్మం వా వదంతం సత్యం వదతి ఇతి ఏతత్ హి
ఏవ ఏతత్ ఉభయం భవతి ||

మంత్ర 15 [I.iv.15]

తదేతద్భూమ్నా క్షత్రం విట్ శూద్రః తదగ్నినైవ దేవేషు బ్రహ్మౌభవత్ బ్రాహ్మణో
మనుష్యేషు క్షత్రియేణ క్షత్రియో వైశ్యేన వైశ్యః శూద్రేణ శూద్రః తస్మాద్గ్నావేవ దేవేషు
లోకమిచ్ఛంతే బ్రాహ్మణే మనుష్యేషు ఏతాభ్యాంహి రూపాభ్యాం బ్రహ్మౌభవత్ అథ యో
హ వా అస్మాల్లోకాత్స్వం లోకమదృష్ట్వా ప్రైతి స ఏనమవిదితో స భునక్తి యథా వేదో
వాఽననూక్తోఽన్యద్వా కర్మాకృతం. యది హ వా అప్యనేవంవిన్మహాత్పుణ్యం కర్మ కరోతి
తద్ధాస్యాంతతః క్షీయత ఏవాఽఽత్మానమేవ లోకముపాసీత. స య ఆత్మానమేవ
లోకముపాస్తే స హాస్య కర్మ క్షీయతే అస్మాద్ధేవాఽఽత్మనో యద్యత్కా మయతే
తత్తత్సృజతే || 15 ||

తత్ ఏతత్ బ్రహ్మ క్షత్రం విట్ శూద్రః తత్ అగ్నినా ఏవ దేవేషు బ్రహ్మ అభవత్
బ్రాహ్మణః మనుష్యేషు క్షత్రియేణ క్షత్రియః వైశ్యేన వైశ్యః శూద్రేణ శూద్రః తస్మాత్ అగ్నౌ
ఏవ దేవేషు లోకం ఇచ్ఛంతే బ్రాహ్మణే మనుష్యేషు ఏతాభ్యాం హి రూపాభ్యాం బ్రహ్మ
అభవత్ అథ యః హ వై అస్మాత్ లోకాత్ స్వం లోకం అదృష్ట్వా ప్రైతి సః ఏనం

అవిదితః న భునక్తి యథా వేదః వా అననూక్తః అన్యత్ వా కర్మ అకృతం యది హ వై
 అపి అనేవంవిత్ మహాత్పుణ్యం కర్మ కరోతి తత్ హ అస్య అంతతః క్షీయతే ఏవ
 ఆత్మానం ఏవ లోకం ఉపాసీత సః యః ఆత్మానం ఏవ లోకం ఉపాస్తే న హ అస్య కర్మ
 క్షీయతే అస్మాత్ హి ఏవ ఆత్మనః యత్ యత్ కామయతే తత్ తత్ సృజతే ॥

 మంత్ర 16[I.iv.16]

అథో అయం వా ఆత్మా సర్వేషాం భూతానాం లోకః స యజ్ఞహోతి యద్యజతే
 తేన దేవానాం లోకో అథ యదనుబ్రూతే తేన ఋషీణాం అథ యత్ పితృభ్యో నిపృణాతి
 యత్రజామిచ్ఛతే తేన పిత్రాణాం అథ యన్మనుష్యాన్వాసయతే యదేభ్యోఽశనం దదాతి
 తేన మనుష్యాణాం అథ యత్పశుభ్యస్తృణోదకం విందతి తేన పశూనాం యదస్య
 గృహేషు శ్వాపదా వయాగ్ంస్యా పిపీలికాభ్య ఉపజీవంతి తేన తేషాం లోకో యథా హ
 వై స్వాయ లోకాయారిష్టిమిచ్ఛేత్ ఏవగ్ంహైవంవిదే సర్వాణి భూతాన్యరిష్టిమిచ్ఛంతి.
 తద్వా ఏతద్విదితం మీమాగ్ంసితం ॥ 16 ॥

 అథ ఉ అయం వై ఆత్మా సర్వేషాం భూతానాం లోకః సః యత్ జుహోతి యత్
 యజతే తేన దేవానాం లోకః అథ యత్ అనుబ్రూతే తేన ఋషీణాం అథ యత్ పితృభ్యః
 నిపృణాతి యత్ ప్రజాం ఇచ్ఛతే తేన పిత్రాణాం అథ యత్ మనుష్యాన్ వాసయతే యత్
 ఏభ్యః అశనం దదాతి తేన మనుష్యాణాం అథ యత్ పశుభ్యః తృణోదకం విందతి తేన
 పశూనాం యత్ అస్య గృహేషు శ్వాపదాః వయాంసి ఆ పిపీలికాభ్యః ఉపజీవంతి తేన
 తేషాం లోకః యథా హ వై స్వాయ లోకాయ అరిష్టిం ఇచ్ఛేత్ ఏవం హ ఏవంవిదే
 సర్వాణి భూతాని అరిష్టిం ఇచ్ఛంతి తత్ వై ఏతత్ విదితం మీమాంసితమ్ ॥

మంత్ర 17[I.iv.17]

అత్మైవేదమగ్ర ఆసీత్ ఏక ఏవ. సోఽకామయత జాయా మే స్యాత్ అథ ప్రజాయేయాథ విత్తం మే స్యాత్ అథ కర్మ కుర్వీయేతి ఏతావాన్స్యే కామో నేచ్ఛగ్ంశ్చనాతో భూయో విందేత్ తస్మాదప్యేతర్వేకాకీ కామయతే జాయా మే స్యాత్ అథ ప్రజాయేయాథ విత్తం మే స్యాత్ అథ కర్మ కుర్వీయేతి. స యావదప్యేతేషామేకైకం న ప్రాప్నోత్యకృత్స్న ఏవ తావన్ మన్యతే. తస్యో కృత్స్నతా. మన ఏవాస్యాఽఽత్మా వాగ్జాయా ప్రాణః ప్రజా చక్షుర్మానుషం విత్తం చక్షుషా హి తద్విందతే శ్రోత్రం దైవగ్ం శ్రోత్రేణ హి తచ్ఛృణోతి ఆత్మైవాస్య కర్మాఽఽత్మనా హి కర్మ కరోతి. స ఏష పాంక్తో యజ్ఞః పాంక్తః పశుః పాంక్తః పురుషః పాంక్తమిదగ్ంసర్వం యదిదం కించ. తదిదగ్ంసర్వ మాప్నోతి య ఏవం వేద ॥ 17 ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

అత్మా ఏవ ఇదం అగ్రే ఆసీత్ ఏకః ఏవ సః అకామయత జాయా మే స్యాత్ అథ ప్రజాయేయ అథ విత్తం మే స్యాత్ అథ కర్మ కుర్వీయ ఇతి ఏతావాన్ వై కామః స ఇచ్ఛన్ చన అతః భూయః విందేత్ తస్మాత్ అపి ఏతర్హి ఏకాకీ కామయతే జాయా మే స్యాత్ అథ ప్రజాయేయ అథ విత్తం మే స్యాత్ అథ కర్మ కుర్వీయ ఇతి సః యావత్ అపి ఏతేషాం ఏకైకం న ప్రాప్నోతి అకృత్స్నః ఏవ తావత్ మన్యతే తస్య ఉ కృత్స్నతా మనః ఏవ అస్య ఆత్మా వాక్ జాయా ప్రాణః ప్రజా చక్షుః మానుషం విత్తం చక్షుషా హి తత్ విందతే శ్రోత్రం దైవం శ్రోత్రేణ హి తత్ శృణోతి ఆత్మా ఏవ అస్య కర్మ ఆత్మనా హి కర్మ కరోతి సః ఏషః పాంక్తః యజ్ఞః పాంక్తః పశుః పాంక్తః పురుషః పాంక్తం ఇదం సర్వం యత్ ఇదం కించ తత్ ఇదం సర్వం ఆప్నోతి యః ఏవం వేద ॥

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [I.v.1]

యత్సప్తాన్నాని మేధయా తపసాఽఽజనయత్పితా. ఏకమస్య సాధారణం ద్వే దేవానభాజయత్. త్రీణ్యాత్మనేఽకురుత పశుభ్య ఏకం ప్రాయచ్ఛత్. తస్మిన్సర్వం ప్రతిష్ఠితం యచ్చ ప్రాణితి యచ్చ న కస్మాత్తాని న క్షీయంతే అద్యమానాని సర్వదా. యో వై తామక్షితిం వేద సోఽన్నమత్తి ప్రతీకేన స దేవానపిగచ్ఛతి స ఊర్జముపజీవతీతి శ్లోకాః ॥ 1 ॥

యత్ సప్త అన్నాని మేధయా తపసా అజనయత్ పితా ఏకం అస్య సాధారణం ద్వే దేవాన్ అభాజయత్ త్రీణి ఆత్మనే అకురుత పశుభ్యః ఏకం ప్రాయచ్ఛత్ తస్మిన్ సర్వం ప్రతిష్ఠితం యత్ చ ప్రాణితి యత్ చ న కస్మాత్ తాని న క్షీయంతే అద్యమానాని సర్వదా యః వై తాం అక్షితిం వేద సః అన్నం అత్తి ప్రతీకేన సః దేవాన్ అపి గచ్ఛతి సః ఊర్జం ఉపజీవతి ఇతి శ్లోకాః ॥

మంత్ర 2 [I.v.1]

యత్సప్తాన్నాని మేధయా తపసాఽఽజనయత్పితేతి మేధయా హి తపసాజనయత్ పితైకమస్య సాధారణమితీదమేవాస్య తత్సాధారణమన్నం యదిదమద్యతే. స య ఏతదుపాస్తే న స పాప్మనో వ్యావర్తతే మిశ్రగంహ్యేతత్. ద్వే దేవానభా జయదితి హుతం చ ప్రహుతం చ తస్మాత్ దేవేభ్యో జుహ్వతి చ ప్ర చ జుహ్వత్యథో ఆహుః దర్శపూర్ణమాసావితి. తస్మాన్నేష్టియాజుకః స్యాత్. పశుభ్య ఏకం ప్రాయచ్ఛదితి తత్పయః. పయో హ్యేవాగ్రే మనుష్యాశ్చ పశవశ్చోపజీవంతి. తస్మాత్ కుమారం జాతం ఘృతం వై వాగ్రే ప్రతిలేహయంతి. స్తనం వాఽనుధాపయంతి అథ వత్సం జాతమాహుః అత్యణాద ఇతి. తస్మిన్సర్వం ప్రతిష్ఠితం. యచ్చ ప్రాణితి యచ్చ నేతి పయసి

హీదగ్ంసర్వం ప్రతిష్ఠితం యచ్చ ప్రాణితి యచ్చ న. తద్యదిదమాహుః సంవత్సరం
 పయసా జుహ్వదప పునర్మృత్యుం జయతీతి న తథా విద్యాత్ యదహరేవ జుహోతి
 తదహః పునర్మృత్యుమపజయత్యేవం విద్వాన్ సర్వగ్ంహి దేవేభ్యోఽన్నాద్యం ప్రయచ్ఛతి.
 కస్మాత్తాని న క్షీయంతేఽద్యమానాని సర్వదేతి. పురుషో వా అక్షితిః స హీదమన్నం పునః
 పునర్జనయతే. యో వై తామక్షితిం వేదేతి పురుషో వా అక్షితిః. స హీదమన్నం ధియా
 ధియా జనయతే కర్మభిర్యదైతన్న కుర్యాత్ క్షీయేత హ. సోఽన్నమత్తి ప్రతీకేనేతి ముఖం
 ప్రతీకం ముఖేనేత్యేతత్ స దేవానపిగచ్ఛతి స ఊర్జముపజీవతీతి ప్రశగ్ంసా || 2 ||

యత్ సప్త అన్నాని మేధయా తపసా అజనయత్ పితా ఇతి మేధయా హి తపసా
 అజనయత్ పితా ఏకం అస్య సాధారణం ఇతి ఇదం ఏవ అస్య తత్ సాధారణం అన్నం
 యత్ ఇదం అద్యతే సః యః ఏతత్ ఉపాస్తే న సః పాప్మనః వ్యావర్తతే మిశ్రం హి ఏతత్
 ద్వే దేవాన్ అభాజయత్ ఇతి హుతం చ ప్రహుతం చ తస్మాత్ దేవేభ్యః జుహ్వతి చ ప్ర చ
 జుహ్వతి అథ ఉ ఆహుః దర్శపూర్ణమాసౌ ఇతి తస్మాత్ న ఇష్టియాజుకః స్యాత్ పశుభ్యః
 ఏకం ప్రాయచ్ఛత్ ఇతి తత్ పయః పయః హి ఏవ అగ్రే మనుష్యాః చ పశవః చ
 ఉపజీవంతి తస్మాత్ కుమారం జాతం ఘృతం వా ఏవ అగ్రే ప్రతిలేహయంతి స్తనం వా
 అనుధాపయంతి అథ వత్సం జాతం ఆహుః అత్యణాదః ఇతి తస్మిన్ సర్వం ప్రతిష్ఠితం
 యత్ చ ప్రాణితి యత్ చ న ఇతి పయసి హి ఇదం సర్వం ప్రతిష్ఠితం యత్ చ ప్రాణితి
 యత్ చ న తత్ యత్ ఇదం ఆహుః సంవత్సరం పయసా జుహ్వత్ అపః పునః
 మృత్యుం జయతి ఇతి న తథా విద్యాత్ యత్ అహః ఏవ జుహోతి తత్ అహః పునః
 మృత్యుం అపజయతి ఏవం విద్వాన్ సర్వం హి దేవేభ్యః అన్నాద్యం ప్రయచ్ఛతి కస్మాత్
 తాని న క్షీయంతే అద్యమానాని సర్వదా ఇతి పురుషః వై అక్షితిః సః హి ఇదం అన్నం
 పునః పునః జనయతే యః వై తాం అక్షితిం వేద ఇతి పురుషః వై అక్షితిః సః హి ఇదం
 అన్నం ధియా ధియా జనయతే కర్మభిః యత్ హ ఏతత్ న కుర్యాత్ క్షీయేత హ సః

అన్నం అత్తి ప్రతీకేన ఇతి ముఖం ప్రతీకం ముఖేన ఇతి ఏతత్ సః దేవాన్ అపి గచ్ఛతి సః
ఊర్జం ఉపజీవతి ఇతి ప్రశంసా ॥

మంత్ర 3[I.v.3]

త్రీణ్యాత్మనేఽకురుతేతి మనో వాచం ప్రాణం తాన్యాత్మనేఽకురుతాన్యత్రమనా
అభూవం నాదర్శం అన్యత్రమనా అభూవం నాశ్రౌషమితి మనసా హ్యేవ పశ్యతి మనసా
శృణోతి. కామః సంకల్పో విచికిత్సా శ్రద్ధాఽశ్రద్ధా ధృతిరధృతిర్ద్రిర్ద్భిరిత్యేతత్సర్వం మన
ఏవ. తస్మాదపి పృష్ఠత ఉపస్పృష్టో మనసా విజానాతి. యః కశ్చ శబ్దో వాగేవ సైషా
హ్యంతమాయత్యైషా హి న. ప్రాణోఽపానో వ్యాన ఉదానః సమానోఽన ఇత్యేతత్సర్వం
ప్రాణ ఏవైతన్మయో వా అయమాత్మా వాఙ్మయో మనోమయః ప్రాణమయః ॥ 3 ॥

త్రీణి ఆత్మనే అకురుత ఇతి మనః వాచం ప్రాణం తాని ఆత్మనే అకురుత
అన్యత్రమనాః అభూవం న అదర్శం అన్యత్రమనాః అభూవం న అశ్రౌషం ఇతి మనసా
హి ఏవ పశ్యతి మనసా శృణోతి కామః సంకల్పః విచికిత్సా శ్రద్ధా అశ్రద్ధా ధృతిః
అధృతిః ప్రీః ధీః భీః ఇతి ఏతత్ సర్వం మనః ఏవ తస్మాత్ అపి పృష్ఠతః ఉపస్పృష్ఠః
మనసా విజానాతి యః కః చ శబ్దః వాక్ ఏవ సా ఏషా హి అంతం ఆయత్తా ఏషా హి న
ప్రాణః అపానః వ్యానః ఉదానః సమానః అనః ఇతి ఏతత్ సర్వం ప్రాణః ఏవ ఏతన్మయః
వై అయం ఆత్మా వాఙ్మయః మనోమయః ప్రాణమయః ॥

మంత్ర 4[I.v.4]

త్రయో లోకా ఏత ఏవ వాగేవాయం లోకో మనోఽస్తరిక్షలోకః ప్రాణోఽసౌ లోకః ॥ 4 ॥

త్రయః లోకాః ఏతే ఏవ వాక్ ఏవ అయం లోకః మనః అంతరిక్షలోకః ప్రాణః అసౌ
లోకః ॥

మంత్ర 5[I.v.5.]

త్రయో వేదా ఏత ఏవ వాగేవర్షేదో మనో యజుర్వేదః ప్రాణః సామవేదః ॥ 5 ॥

త్రయః వేదాః ఏతే ఏవ వాక్ ఏవ ఋగ్వేదః మనః యజుర్వేదః ప్రాణః సామవేదః ॥

మంత్ర 6[I.v.6]

దేవాః పితరో మనుష్యా ఏత ఏవ వాగేవ దేవా మనః పితరః ప్రాణో మనుష్యాః ॥ 6 ॥

దేవాః పితరః మనుష్యాః ఏతే ఏవ వాక్ ఏవ దేవాః మనః పితరః ప్రాణః మనుష్యాః ॥

మంత్ర 7[I.v.7]

పితా మాతా ప్రజైత ఏవ మన ఏవ పితా వాజ్మాతా ప్రాణః ప్రజా ॥ 7 ॥

పితా మాతా ప్రజా ఏతే ఏవ మనః ఏవ పితా వాక్ మాతా ప్రాణః ప్రజా ॥

మంత్ర 8[I.v.8]

విజ్ఞాతం విజ్ఞాస్యమవిజ్ఞాతమేత ఏవ యత్కించ విజ్ఞాతం వాచస్తద్రూపం వాగ్ని
విజ్ఞాతా వాగేనం తద్భూత్వాఽవతి ॥ 8 ॥

విజ్ఞాతం విజిజ్ఞాస్యం అవిజ్ఞాతం ఏతే ఏవ యత్ కించ విజ్ఞాతం వాచ: తత్ రూపం
వాక్ హి విజ్ఞాతా వాక్ ఏనం తత్ భూత్వా అవతి ||

మంత్ర 9[I.v.9]

యత్కించ విజిజ్ఞాస్యం మనసస్తద్రూపం మనో హి విజిజ్ఞాస్యం మన ఏనం
తద్భూత్వాఽవతి || 9 ||

యత్ కించ విజిజ్ఞాస్యం మనసః తత్ రూపం మన: హి విజిజ్ఞాస్యం మన: ఏనం తత్
భూత్వా అవతి ||

మంత్ర 10[I.v.10]

యత్కించావిజ్ఞాతం ప్రాణస్య తద్రూపం ప్రాణో హ్యవిజ్ఞాతః ప్రాణ ఏనం
తద్భూత్వాఽవతి || 10 ||

యత్ కించ అవిజ్ఞాతం ప్రాణస్య తత్ రూపం ప్రాణ: హి అవిజ్ఞాత: ప్రాణ: ఏనం తత్
భూత్వా అవతి ||

మంత్ర 11[I.v.11]

తస్యై వాచః పృథివీ శరీరం జ్యోతి రూపమయమగ్ని: తద్భూత్వేవ వాక్ తావతీ పృథివీ
తావానయమగ్ని: || 11 ||

తస్యై వాచ: పృథివీ శరీరం జ్యోతి: రూపం అయం అగ్ని: తత్ యావతీ ఏవ వాక్
తావతీ పృథివీ తావాన్ అయం అగ్ని: ||

మంత్ర 12[I.v.12]

అధైతస్య మనసో ద్యౌః శరీరం జ్యోతీరూపమసావాదిత్యః తద్భావదేవ
మనస్తావతీ ద్యౌః తావానసావాదిత్యః తౌ మిధునంసమైతాం తతః ప్రాణోఽజాయత.
స ఇంద్రః స ఏషోఽసపత్నో ద్వితీయో వై సపత్నో నాస్య సపత్నో భవతి య
ఏవం వేద ॥ 12 ॥

అథ ఏతస్య మనసః ద్యౌః శరీరం జ్యోతీ రూపం అసౌ ఆదిత్యః తత్ యావత్ ఏవ
మనః తావతీ ద్యౌః తావాన్ అసౌ ఆదిత్యః తౌ మిధునం సమైతాం తతః ప్రాణః
అజాయత సః ఇంద్రః సః ఏషః అసపత్నః ద్వితీయః వై సపత్నః న అస్య సపత్నః భవతి
యః ఏవం వేద॥

మంత్ర 13[I.v.13]

అధైతస్య ప్రాణస్యాఽఽపః శరీరం జ్యోతీరూపమసౌ చంద్రః తద్భావానేవ ప్రాణః
తావత్య ఆపః తావానసౌ చంద్రః. త ఏతే సర్వ ఏవ సమాః సర్వేఽనంతాః. స యో
హైతానంతవత ఉపాస్తే అన్తవంతం స లోకం జయతి అథ యో హైతాననంతానుపాస్తే
అనంతం స లోకం జయతి ॥ 13 ॥

అథ ఏతస్య ప్రాణస్య ఆపః శరీరం జ్యోతిః రూపం అసౌ చంద్రః తత్ యావాన్
ఏవ ప్రాణః తావత్యః ఆపః తావాన్ అసౌ చంద్రః తే ఏతే సర్వే ఏవ సమాః సర్వే
అనంతాః సః యః హ ఏతాన్ అంతవతః ఉపాస్తే అంతవంతం సః లోకం జయతి అథ
యః హ ఏతాన్ అనంతాన్ ఉపాస్తే అనంతం సః లోకం జయతి ॥

మంత్ర 14[I.v.14]

స ఏష సంవత్సరః ప్రజాపతిః షోడశకలః తస్య రాత్రయ ఏవ పంచదశ కలా
ద్రువైవాస్య షోడశీ కలా. స రాత్రిభిరేవాఽఽచ పూర్యతే అప చ క్షీయతే.
సోఽమావాస్యాం రాత్రిమేతయా షోడశ్యా కలయా సర్వమిదం ప్రాణభృదనుప్రవిశ్య
తతః ప్రాతర్జాయతే. తస్మాదేతాం రాత్రిం ప్రాణభృతః ప్రాణం న విచ్ఛింద్యాదపి
కృకలాసస్యేతస్యా ఏవ దేవతాయా అపచిత్వే || 14 ||

సః ఏషః సంవత్సరః ప్రజాపతిః షోడశకలః తస్య రాత్రయః ఏవ పంచదశకలాః
ద్రువా ఏవ అస్య షోడశీ కలా సః రాత్రిభిః ఏవ ఆ చ పూర్యతే అప చ క్షీయతే సః
అమావాస్యాం రాత్రిం ఏతయా షోడశ్యా కలయా సర్వం ఇదం ప్రాణభృత్ అనుప్రవిశ్య
తతః ప్రాతః జాయతే తస్మాత్ ఏతాం రాత్రిం ప్రాణభృతః ప్రాణం న విచ్ఛింద్యాత్ అపి
కృకలాసస్య ఏతస్యాః ఏవ దేవతాయాః అపచిత్వే ||

మంత్ర 15[I.v.15]

యో వై స సంవత్సరః ప్రజాపతిః షోడశకలో అయమేవ స
యోఽయమేవంవిత్పురుషః తస్య విత్తమేవ పంచదశ కలా ఆత్మైవాస్య షోడశీ కలా.
స విత్తేనైవాఽఽచ పూర్యతే అప చ క్షీయతే. తదేతన్నభ్యం యదయమాత్మా ప్రధిర్విత్తం.
తస్మాద్వ్యద్యపి సర్వజ్ఞానిం జీయత ఆత్మనా చేజ్జీవతి. ప్రధినాఽగాదిత్యేవాఽఽహుః||15||

యః వై సః సంవత్సరః ప్రజాపతిః షోడశకలః అయం ఏవ సః యః అయం
ఏవంవిత్ పురుషః తస్య విత్తం ఏవ పంచదశకలాః ఆత్మా ఏవ అస్య షోడశీ కలా సః విత్తేన
ఏవ ఆ చ పూర్యతే అపః చ క్షీయతే తత్ ఏతత్ నభ్యం యత్ అయం ఆత్మా ప్రధిః విత్తం
తస్మాత్ యది అపి సర్వజ్ఞానిం జీయతే ఆత్మనా చేత్ జీవతి ప్రధినా అగాత్ ఇతి ఆహుః ||

మంత్ర 16[I.v.16]

అథ త్రయో వావ లోకాః మనుష్యలోకేః పితృలోకేః దేవలోక ఇతి. సోఽయం
మనుష్యలోకః పుత్రేణైవ జయ్యో నాన్యేన కర్మణా కర్మణా పితృలోకో విద్యయా దేవలోకో
దేవలోకో వై లోకానాంశ్రేష్ఠః తస్మాద్విద్యాం ప్రశంసంతి || 16 ||

అథ త్రయః వావ లోకాః మనుష్యలోకః పితృలోకః దేవలోకః ఇతి సః అయం
మనుష్యలోకః పుత్రేణ ఏవ జయ్యః స అన్యేన కర్మణా కర్మణా పితృలోకః విద్యయా
దేవలోకః దేవలోకః వై లోకానాం శ్రేష్ఠః తస్మాత్ విద్యాం ప్రశంసంతి ||

మంత్ర 17[I.v.17]

అథాతః సంప్రత్తిః యదా ప్రైష్యన్మన్యతే అథ పుత్రమాహ త్వం బ్రహ్మ త్వం యజ్ఞః
త్వం లోక ఇతి. స పుత్రః ప్రత్యాహాహం బ్రహ్మహం యజ్ఞో అహం లోక ఇతి. యద్వై
కించానూక్తం తస్య సర్వస్య బ్రహ్మేత్యేకతా. యే వై కే చ యజ్ఞాః తేషాంసర్వేషాం యజ్ఞ
ఇత్యేకతా. యే వై కేచ లోకాః తేషాం సర్వేషాం లోక ఇత్యేకతైతా వద్వా ఇదం సర్వం
ఏతన్నా సర్వం సన్నయమితోఽభునజదితి. తస్మాత్ పుత్రమనుశిష్టం లోక్యమాహుః
తస్మాదేనమనుశాసతి. స యదైవంవిదస్మాల్లోకాత్ప్రైతి అధైభిరేవ ప్రాణైః సహపుత్రమా
విశతి. స యద్యనేన కించిదక్షయాఽకృతం భవతి. తస్మాదేనం సర్వస్మాత్పుత్రో
ముంచతి. తస్మాత్ పుత్రోనామ. స పుత్రేణైవాస్మింల్లోకే ప్రతితిష్ఠత్య అధైనమేతే దేవాః
ప్రాణా అమృతా ఆవిశంతి || 17 ||

అథ అతః సంప్రత్తిః యదా ప్రైష్యన్ మన్యతే అథ పుత్రం ఆహ త్వం బ్రహ్మ త్వం
యజ్ఞః త్వం లోకః ఇతి సః పుత్రః ప్రత్యాహా అహం బ్రహ్మ అహం యజ్ఞః అహం లోకః
ఇతి యత్ వై కించ అనూక్తం తస్య సర్వస్య బ్రహ్మ ఇతి ఏకతా యే వై కే చ యజ్ఞాః

తేషాం సర్వేషాం యజ్ఞః ఇతి ఏకతా యే వై కే చ లోకాః తేషాం సర్వేషాం లోకః ఇతి
 ఏకతా ఏతావత్ వై ఇదం సర్వం ఏతత్ మా సర్వం సన్ అయం ఇతః భునజత్ ఇతి
 తస్మాత్ పుత్రం అనుశిష్టం లోక్యం ఆహుః తస్మాత్ ఏనం అనుశాసతి సః యదా
 ఏవంవిత్ అస్మాత్ లోకాత్ ప్రైతి అథ ఏభిః ఏవ ప్రాణైః సహ పుత్రం ఆవిశతి సః యది
 అనేన కించిత్ అక్షయా కృతం భవతి తస్మాత్ ఏనం సర్వస్మాత్ పుత్రః ముంచతి
 తస్మాత్ పుత్రః నామ సః పుత్రేణ ఏవ అస్మిన్ లోకే ప్రతితిష్ఠతి అథ ఏనం ఏతే దేవాః
 ప్రాణాః అమృతాః ఆవిశంతి ॥

 మంత్ర 18[I.v.18]

పృథివ్యై చైనమగ్నేశ్చ దైవీ వాగావిశతి. సా వై దైవీ వాగ్యయా యద్యదేవ వదతి
 తత్తద్భవతి ॥ 18 ॥

 పృథివ్యై చ ఏనం అగ్నేః చ దైవీ వాక్ ఆవిశతి సా వై దైవీ వాక్ యయా యత్
 యత్ ఏవ వదతి. తత్-తత్ భవతి ॥

 మంత్ర 19[I.v.19]

దివశ్చైనమాదిత్యాచ్చ దైవం మన ఆవిశతి. తద్వై దైవం మనో
 యేనాఽఽనంద్యేవ భవత్యథో న శోచతి ॥ 19 ॥

 దివః చ ఏనం ఆదిత్యాత్ చ దైవం మనః ఆవిశతి తత్ వై దైవం మనః యేన
 ఆనందీ ఏవ భవతి అథ ఉ న శోచతి ॥

మంత్ర 20[I.v.20]

అద్యుచ్చైసం చంద్రమసశ్చ దైవః ప్రాణ ఆవిశతి. స వై దైవః ప్రాణో యః
సంచరంశ్చాసంచరంశ్చ న వ్యథతే అథో న రిష్యతి. స ఏవంవిత్సర్వేషాం
భూతానామాత్మా భవతి. యథైషో దేవతైవం స యథైతాం దేవతాం సర్వాణి
భూతాన్యవంతి ఏవం హైవం విదం సర్వాణి భూతాన్యవంతి. యదు కించేమాః ప్రజాః
శోచంత్య మైవాఽఽసాం తద్భవతి పుణ్యమేవాముం గచ్ఛతి న హ వై దేవాన్పాపం
గచ్ఛతి || 20 ||

అద్యుః చ ఏనం చంద్రమసః చ దైవః ప్రాణః ఆవిశతి సః వై దైవః ప్రాణః యః
సంచరన్ చ అసంచరన్ చ న వ్యథతే అథ ఉ న రిష్యతి సః ఏషః ఏవంవిత్ సర్వేషాం
భూతానాం ఆత్మా భవతి. యథా ఏషో దేవతా ఏవం సః యథా ఏతాం దేవతాం
సర్వాణి భూతాని అవంతి ఏవం హ ఏవంవిదం సర్వాణి భూతాని అవంతి యత్ ఉ
కించ ఇమాః ప్రజాః శోచంతి అమా ఏవ ఆసాం తత్ భవతి పుణ్యం ఏవ అముం గచ్ఛతి
న హ వై దేవాన్ పాపం గచ్ఛతి ||

మంత్ర 21[I.v.21]

అథాతో వ్రతమీమాంసా. ప్రజాపతి ర్ష కర్మాణి సస్యజే. తాని
స్యష్టాస్యస్యోఽన్యేనాస్పర్దంత వదిష్యామ్యే వాహమితి వాగ్ధ్రే ద్రక్ష్యామ్యహమితి చక్షుః
శ్రోష్యామ్యహమితి శ్రోత్రం. ఏవమన్యాని కర్మాణి యథాకర్మ. తాని మృత్యుః శ్రమో
భూత్వోపయేమే తాన్యాపోత్ తాన్యాప్త్వా మృత్యురవారుంధ. తస్మాచ్ఛ్రామ్యత్వేవ వాక్
శ్రామ్యతి చక్షుః శ్రామ్యతి శ్రోత్రం అథేమమేవ నాఽఽపోత్ యోఽయం మధ్యమః
ప్రాణః తాని జ్ఞాతుం దద్ధిరే అయం వై సః శ్రేష్ఠో యః సంచరంశ్చాసంచరంశ్చ న
వ్యథతే అథో న రిష్యతి. హంతాస్యైవ సర్వే రూపమసామేతి. త ఏతస్యైవ సర్వే
రూపమభవన్ తస్మాదేత ఏతేనాఽఽఖ్యాయంతే ప్రాణా ఇతి. తేన హ వావ

తత్కులమాచక్షతే యస్మిన్కులే భవతి య ఏవం వేద. య ఉ హైవంవిదా
స్పర్ధతేఽనుశుష్యతి. అనుశుష్య హైవాంతతో మ్రియత ఇత్యధ్యాత్మమ్ || 21 ||

అథ అతః ప్రతమీమాంసా ప్రజాపతిః హ కర్మాణి సస్సజే తాని సృష్ట్యాని అన్యః
అన్యేన అస్పర్ధంత వదిష్యామి ఏవ అహం ఇతి వాక్ దధే ద్రక్ష్యామి అహం ఇతి చక్షుః
శ్రోష్యామి అహం ఇతి శ్రోత్రం ఏవం అన్యాని కర్మాణి యథాకర్మ తాని మృత్యుః శ్రమః
భూత్వా ఉపయేమే తాని ఆప్నోత్ తాని ఆప్త్వా మృత్యుః అవారుంధ తస్మాత్ శ్రామ్యతి
ఏవ వాక్ శ్రామ్యతి చక్షుః శ్రామ్యతి శ్రోత్రం అథ ఇమం ఏవ న ఆప్నోత్ యః అయం
మధ్యమః ప్రాణః తాని జ్ఞాతుం దధిరే అయం వై నః శ్రేష్ఠః యః సంచరన్ చ అసంచరన్
చ న వ్యథతే అథ ఉ న రిష్యతి హంత అస్య ఏవ సర్వే రూపం భవाम ఇతి తే ఏతస్య
ఏవ సర్వే రూపం అభవన్ తస్మాత్ ఏతే ఏతేన ఆఖ్యాయంతే ప్రాణాః ఇతి తేన హ వావ
తత్ కులం ఆచక్షతే యస్మిన్ కులే భవతి యః ఏవం వేద యః ఉ హ ఏవంవిదా స్పర్ధతే
అనుశుష్యతి అనుశుష్య హ ఏవ అంతతః మ్రియతే ఇతి అధ్యాత్మమ్ ||

మంత్ర 22[I.v.22]

అథాధిదైవతం జ్వలిష్యామ్యేవాహమిత్యగ్నిర్దధే తస్యామ్యహమిత్యాదితోఽ
భాస్యామ్యహమితి చంద్రమా ఏవమన్యా దేవతా యథాదైవతం. స యథైషాం ప్రాణానాం
మధ్యమః ప్రాణ ఏవమేతాసాం దేవతానాం వాయుః మ్లోచంతి హ్యన్యా దేవతా న
వాయుః. సైషాఽనస్తమితా దేవతా యద్వాయుః || 22 ||

అథ అధిదేవతం జ్వలిష్యామి ఏవ అహం ఇతి అగ్నిః దధే తస్యామి అహం
ఇతి ఆదిత్యః భాస్యామి అహం ఇతి చంద్రమాః ఏవం అన్యాః దేవతాః యథాదేవతం సః
యథా ఏషాం ప్రాణానాం మధ్యమః ప్రాణః ఏవం ఏతాసాం దేవతానాం వాయుః
మ్లోచంతి హి అన్యాః దేవతాః న వాయుః సా ఏషా అనస్తమితా దేవతా యత్ వాయుః||

మంత్ర 23[I.v.23]

అదైష శ్లోకో భవతి యతశ్చోదేతి సూర్యో అస్తం యత్ర చ గచ్ఛతీతి ప్రాణాద్వా
ఏష ఉదేతి ప్రాణేఽస్తమేతి తం దేవాశ్చక్రిరే ధర్మం, స ఏవాద్య స ఉ శ్వ ఇతి. యద్వా
ఏతేఽముర్హ్యధ్రియంత తదేవాప్యద్య కుర్వంతి. తస్మాదేకమేవ వ్రతం చరేత్
ప్రాణ్యాచైవాపాన్యాచ్చ నేన్మా పాప్మా మృత్యురాప్నువదితి. యద్యుచరేత్
సమాపిపయిషేత్ తేనో ఏతస్యై దేవతాయై సాయుజ్యం సలోకతాం జయతి || 23 ||

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ ఏషః శ్లోకః భవతి యతః చ ఉదేతి సూర్యః అస్తం యత్ర చ గచ్ఛతి ఇతి
ప్రాణాత్ వై ఏషః ఉదేతి ప్రాణే అస్తం ఏతి తం దేవాః చక్రిరే ధర్మం సః ఏవ అద్య సః ఉ
శ్వః ఇతి యత్ వై ఏతే అముర్హి అధ్రియంత తత్ ఏవ అపి అద్య కుర్వంతి తస్మాత్ ఏకం
ఏవ వ్రతం చరేత్ ప్రాణ్యాత్ చ ఏవ అపాన్యాత్ చ నేత్ మా పాప్మా మృత్యుః ఆప్నువత్
ఇతి యది ఉ చరేత్ సమాపిపయిషేత్ తేన ఉ ఏతస్యై దేవతాయై సాయుజ్యం సలోకతాం
జయతి ||

ఇతి ప్రథమోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ ప్రథమోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[I.vi.1]

త్రయం వా ఇదం నామ రూపం కర్మ . తేషాం నామ్నాం వాగిత్యేతదేషాముక్తం అతో హి
సర్వాణి నామాన్యత్తిష్ఠంతి. ఏతదేషాం సామైతద్ధి సర్వైర్నామభిః సమం ఏతదేషాం
బ్రహ్మైతద్ధి సర్వాణి నామాని బిభర్తి || 1 ||

త్రయం వై ఇదం నామ రూపం కర్మ తేషాం నామ్నాం వాక్ ఇతి ఏతత్ ఏషాం ఉక్తం
అతః హి సర్వాణి నామాని ఉత్తిష్ఠంతి ఏతత్ ఏషాం సామ ఏతత్ ధి సర్వైః నామభిః
సమం ఏతత్ ఏషాం బ్రహ్మ ఏతత్ ధి సర్వాణి నామాని బిభర్తి ॥

మంత్ర 2[I.vi.1]

అథ రూపాణాం చక్షురిత్యేతదేషాముక్తం అతో హి సర్వాణి రూపాణ్యుత్తిష్ఠంతి.
ఏతదేషాంసామైతద్ధి సర్వై రూపైః సమం . ఏతదేషాం బ్రహ్మైతద్ధి సర్వాణి రూపాణి
బిభర్తి ॥ 2 ॥

అథ రూపాణాం చక్షుః ఇతి ఏతత్ ఏషాం ఉక్తం అతః హి సర్వాణి రూపాణి
ఉత్తిష్ఠంతి ఏతత్ ఏషాం సామ ఏతత్ ధి సర్వైః రూపైః సమం ఏతత్ ఏషాం బ్రహ్మ ఏతత్
ధి సర్వాణి రూపాణి బిభర్తి ॥

మంత్ర 3[I.vi.3]

అథ కర్మణామాత్మేత్యేతదేషాముక్తం అతో హి సర్వాణి కర్మాణ్యుత్తిష్ఠంత్యే
తదేషాం సామైతద్ధి సర్వైః కర్మభిః సమం ఏతదేషాం బ్రహ్మైతద్ధి సర్వాణి కర్మాణి బిభర్తి.
తదేతత్త్రయంసదేకమయమాత్మాఽఽతో ఏకః సన్నేతత్త్రయం. తదేతదమృతంసత్యేన
ఛన్నం. ప్రాణో వా అమృతం నామరూపే సత్యం తాభ్యామయం ప్రాణశ్చన్నః ॥ 3 ॥

ఇతి షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది ప్రథమోఽధ్యాయః

అథ కర్మణాం ఆత్మా ఇతి ఏతత్ ఏషాం ఉక్తం అతః హి సర్వాణి కర్మాణి
ఉత్తిష్ఠంతి ఏతత్ ఏషాం సామ ఏతత్ ధి సర్వైః కర్మభిః సమం ఏతత్ ఏషాం బ్రహ్మ

ఏతత్ ధి సర్వాణి కర్మాణి బిభర్తి తత్ ఏతత్ శ్రయం సత్ ఏకం అయం ఆత్మా ఆత్మా ఉ
 ఏకః సన్ ఏతత్ శ్రయం తత్ ఏతత్ అమృతం సత్యేన ఛన్నం ప్రాణః వై అమృతం
 నామరూపే సత్యం తాభ్యాం అయం ప్రాణః ఛన్నః ॥

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది ప్రథమోఽధ్యాయః

 అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

అథ ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[II.i.1]

ఓం దృష్టబాలాకిర్వానూచానో గార్గ్య ఆస. స హోవాచాజాతశత్రుం కాశ్యం
 బ్రహ్మ తే బ్రవాణీతి. స హోవాచాజాతశత్రుః సహస్రమేతస్యాం వాచి దద్యో జనకో జనక
 ఇతి వై జనా ధావంతీతి ॥ 1 ॥

 దృష్టబాలాకిః హ అనూచానః గార్గ్యః ఆస స హ ఉవాచ అజాతశత్రుం కాశ్యం
 బ్రహ్మ తే బ్రవాణి ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః సహస్రం ఏతస్యాం వాచి దద్యుః
 జనకః జనకః ఇతి వై జనాః ధావంతి ఇతి ॥

 మంత్ర 2[II.i.2]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాసావాదిత్యే పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి.
 స హోవాచాజాతశత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్టా. అతిష్టాః సర్వేషాం భూతానాం మూర్ధా
 రాజేతి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తేఽతిష్టాః సర్వేషాం
 భూతానాం మూర్ధా రాజా భవతి ॥ 2 ॥

 సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అసౌ ఆదిత్యే పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ
 ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్టాః అతిష్టాః

సర్వేషాం భూతానాం మూర్ధా రాజ ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి స య ఏతం ఏవం ఉపాస్తే అతిష్ఠాః సర్వేషాం భూతానాం మూర్ధా రాజా భవతి ॥

మంత్ర 3[II.i.3]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాసౌ చంద్రే పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి. స హోవాచాజాతశత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్ఠాః. బృహన్ పాండరవాసాః సోమో రాజేతి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవ ముపాస్తేఽహరహర్త సుతః ప్రసుతో భవతి నాస్యాన్నం క్షీయతే ॥ 3 ॥

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అసౌ చంద్రే పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్ఠాః బృహన్ పాండరవాసాః సోమః రాజా ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే అహః అహర్తః సుతః ప్రసుతః భవతి న అస్య అన్నం క్షీయతే ॥

మంత్ర 4[II.i.4]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాసౌ విద్యుతి పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి. స హోవాచాజాత శత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్ఠాః తేజస్వీతి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తే తేజస్వీ హ భవతి తేజస్వినీ హాస్య ప్రజా భవతి ॥ 4 ॥

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం విద్యుతి పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్ఠాః తేజస్వీ ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే తేజస్వీ హ భవతి తేజస్వినీ హాస్య ప్రజా భవతి ॥

మంత్ర 5[II.i.5]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయమాకాశే పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి. స హోవాచాజాత శత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్టాః. పూర్ణమప్రవర్తీతి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తే పూర్వతే ప్రజయా పశుభిర్ నాస్యాస్మాల్లోకాత్ప్రజోద్వర్తతే

॥ 5 ॥

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం ఆకాశే పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్టాః పూర్ణం అప్రవర్తి ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే పూర్వతే ప్రజయా పశుభిః న అస్య అస్మాత్ లోకాత్ ప్రజా ఉద్వర్తతే ॥

మంత్ర 6[II.i.6]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయం వాయౌ పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి. స హోవాచాజా తశత్రుర్మైతస్మిన్సంవదిష్టా. ఇంద్రో వైకుంఠోఽపరాజితా సేనేతి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తే జిష్ణుర్వాపరాజిష్ణుర్భవత్యస్య తస్యజాయీ ॥ 6 ॥

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం వాయౌ పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి
సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్టాః ఇంద్రః వైకుంఠః అపరాజితా సేనా ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే జిష్ణుః హ అపరాజిష్ణుః భవతి అస్యతస్యజాయీ ॥

మంత్ర 7[II.i.7]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయమగ్నౌ పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి.
స హోవాచాజాతశత్రుర్ మా మైతస్మిన్సంవదిష్టా. విషాసహిరితి వా అహమేతముపాస
ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తే విషాసహిర్హ భవతి విషాసహిర్హస్య ప్రజా భవతి || 7 ||

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం అగ్నౌ పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ
ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్టాః విషాసహిః ఇతి
వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే విషాసహిః హ భవతి
విషాసహిః హ అస్య ప్రజా భవతి ||

మంత్ర 8[II.i.8]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయమప్సు పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి.
స హోవాచాజాతశత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్టాః. ప్రతిరూప ఇతి వా అహమేతముపాస
ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తే ప్రతిరూపం గ్ం హైవైనముపగచ్ఛతి నాప్రతిరూపం అథో
ప్రతిరూపోఽస్మాజ్జాయతే || 8 ||

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం అప్సు పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ
ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్టాః ప్రతిరూపః ఇతి
వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే ప్రతిరూపం హ ఏవ ఏనం
ఉపగచ్ఛతి న అప్రతిరూపం అథ ఉ ప్రతిరూపః అస్మాత్ జాయతే ||

మంత్ర 9[II.i.9]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయమాదర్శే పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస
ఇతి. స హోవాచాజాతశత్రుర్ మా మైతస్మిన్సంవదిష్టా. రోచిష్టురితి వా

అహమేతముపాస ఇతి . స య ఏతమేవముపాస్తే రోచిష్టర్థ భవతి రోచిష్టర్థాస్య ప్రజా
భవత్యథో యైః సన్నిగచ్ఛతి సర్వాగ్ంస్తానతిరోచతే || 9 ||

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం ఆదర్శే పురుషః ఏతం ఏవ అహం
బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్టాః రోచిష్టః
ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే రోచిష్టః హ భవతి
రోచిష్టః హ అస్య ప్రజా భవతి అథ ఉ యైః సన్నిగచ్ఛతి సర్వాన్ తాన్ అతిరోచతే ||

మంత్ర 10[II.i.10]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయం యంతం పశ్చాచ్ఛబ్ధోఽనూదేత్యేతమేవాహం
బ్రహ్మోపాస ఇతి . స హోవాచాజాతశత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్టా . అసురితి వా
అహమేతముపాస ఇతి . స య ఏతమేవ ముపాస్తే . సర్వంహైవాస్మిగ్ంల్లోక ఆయురేతి
నైనం పురా కాలాత్ప్రాణో జహాతి || 10 ||

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం యంతం పశ్చాత్ శబ్ధః అనూదేతి ఏతం
ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్
సంవదిష్టాః అసుః ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే
సర్వం హ ఏవ అస్మిన్ లోకే ఆయుః ఏతి న ఏనం పురా కాలాత్ ప్రాణః జహాతి ||

మంత్ర 11[II.i.11]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయం దిక్షు పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి . స
హోవాచాజాతశత్రుర్ మా మైతస్మిన్సంవదిష్టా . ద్వితీయోఽనపగ ఇతి వా అహమేతముపాస
ఇతి . స య ఏతమేవముపాస్తే ద్వితీయవాన్త భవతి నాస్మాత్ గణశ్చిద్యతే || 11 ||

సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం దిక్షు పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్ఠాః ద్వితీయః అనపగః ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే ద్వితీయవాన్ హ భవతి న అస్మాత్ గణః భిద్యతే ॥

 మంత్ర 12[II.i.12]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయం ఛాయామయః పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి. స హోవాచాజాతశత్రుర్మా మైతస్మిన్సంవదిష్ఠా. మృత్యురితి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్తే సర్వగ్ం హైవాస్మిగ్ంల్లోక ఆయురేతి నైనం పురా కాలాన్మృత్యురాగచ్ఛతి ॥ 12 ॥

 సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం ఛాయామయః పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్ఠాః మృత్యుః ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే సర్వం హ ఏవ అస్మిన్ లోకే ఆయుః ఏతి న ఏనం పురా కాలాత్ మృత్యుః ఆగచ్ఛతి ॥

 మంత్ర 13[II.i.13]

స హోవాచ గార్గ్యో య ఏవాయమాత్మని పురుష ఏతమేవాహం బ్రహ్మోపాస ఇతి. స హోవాచాజాతశత్రుర్ మా మైతస్మిన్సంవదిష్ఠా ఆత్మనీతి వా అహమేతముపాస ఇతి. స య ఏతమేవముపాస్త ఆత్మనీ హ భవత్యాత్మన్వినీ హాస్య ప్రజా భవతి . స హ తూష్ఠీమాస గార్గ్యః ॥ 13 ॥

 సః హ ఉవాచ గార్గ్యః యః ఏవ అయం ఆత్మని పురుషః ఏతం ఏవ అహం బ్రహ్మ ఉపాసే ఇతి సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః మా మా ఏతస్మిన్ సంవదిష్ఠాః ఆత్మనీ

ఇతి వై అహం ఏతం ఉపాసే ఇతి సః యః ఏతం ఏవం ఉపాస్తే ఆత్మన్వీ హ భవతి
ఆత్మన్వినీ హ అస్య ప్రజా భవతి సః హ తూష్టిం ఆస గార్గ్యః ॥

మంత్ర 14[II.i.14]

స హోవాచాజాతశత్రుర్ ఏతావన్నా 3 ఇత్యేతావద్దీతి. నైతావతా విదితం
భవతీతి . స హోవాచ గార్గ్య ఉప త్వా యానీతి ॥ 14 ॥

సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః ఏతావన్ ను ఇతి ఏతావత్ హి ఇతి న ఏతావతా
విదితం భవతి ఇతి సః హ ఉవాచ గార్గ్యః ఉప త్వా అయాని ఇతి ॥

మంత్ర 15[II.i.15]

స హోవాచాజాతశత్రుః ప్రతిలోమం చైతద్యద్భాహ్మణః క్షత్రియముపేయాత్
బ్రహ్మ మే వక్ష్యతీతి. వ్యేవ త్వా జ్ఞపయిష్యామీతి. తం పాణావాదాయోత్తస్థా. తౌ హ
పురుషగ్ం సుప్తమాజగ్మతుః తమేతైర్నామభిరా మంత్రయాంచక్రే బృహన్నాండరవాసః
సోమ రాజన్నితి. స నోత్తస్థా. తం పాణినాఽఽపేషం బోధయాంచకార. స హోత్తస్థా
॥ 15 ॥

బ్రహ్మ మే వక్ష్యతి ఇతి వి ఏవ త్వా జ్ఞపయిష్యామి ఇతి తం పాణౌ ఆదాయ
ఉత్తస్థా తౌ హ పురుషం సుప్తం ఆజగ్మతుః తం ఏతైః నామభిః ఆమంత్రయాం చక్రే
బృహన్ పాండరవాసః సోమ రాజన్ ఇతి సః స ఉత్తస్థా తం పాణినా ఆపేషం
బోధయాం చకార సః హ ఉత్తస్థా ॥

మంత్ర 16[II.i.16]

స హోవాచాజాతశత్రుర్ యత్రైష ఏతత్ సుప్తోఽభూత్ య ఏష విజ్ఞానమయః
పురుషః క్వైష తదాఽభూత్ కుత ఏతదాగాదితి. తదు హ న మేనే గార్గ్యః ॥ 16 ॥

సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః యత్ర ఏషః ఏతత్ సుప్తః అభూత్ యః ఏషః
విజ్ఞానమయః పురుషః క్వ ఏషః తదా అభూత్ కుతః ఏతత్ ఆగాత్ ఇతి తత్ ఉ హ న
మేనే గార్గ్యః ॥

మంత్ర 17[II.i.17]

స హోవాచాజాతశత్రుర్ యత్రైష ఏతత్. సుప్తోఽభూత్ య ఏష విజ్ఞానమయః
పురుషః తదేషాం ప్రాణానాం విజ్ఞానేన విజ్ఞానమాదాయ య ఏషోఽస్తర్హదయ ఆకాశః
తస్మింఛేతే. తాని యదా గృహ్ణాతి అథ హైతత్పురుషః స్వపితి నామ. తద్గృహీత ఏవ
ప్రాణో భవతి గృహీతా వాగ్ గృహీతం చక్షుర్ గృహీతం శ్రోత్రం గృహీతం మనః ॥17॥

సః హ ఉవాచ అజాతశత్రుః యత్ర ఏషః ఏతత్ సుప్తః అభూత్ యః ఏష
విజ్ఞానమయః పురుషః తత్ ఏషాం ప్రాణానాం విజ్ఞానేన విజ్ఞానం ఆదాయ యః ఏషః
అంతర్హదయే ఆకాశః తస్మిన్ శేతే తాని యదా గృహ్ణాతి అథ హ ఏతత్ పురుషః స్వపితి
నామ తత్ గృహీతః ఏవ ప్రాణః భవతి గృహీతా వాక్ గృహీతం చక్షుః గృహీతాం
శ్రోత్రం గృహీతం మనః ॥

మంత్ర 18[II.i.18]

స యత్రైతత్స్వప్నాయా చరతి తే హాస్య లోకాః తదుతేవ మహారాజో భవత్యుతేవ
మహాబ్రాహ్మణ ఉతేవోచ్చా వచం నిగచ్ఛతి. స యథా మహారాజో జానపదాన్గృహీత్వా

స్వే జనపదే యథాకామం పరివర్తైవమేవైష ఏతత్ప్రాణాన్సహీత్వా స్వే శరీరే
యథాకామం పరివర్తతే || 18 ||

సః యత్ర ఏతత్ స్వప్యయా చరతి తే హ అస్య లోకాః తత్ ఉత ఇవ మహారాజః
భవతి ఉత ఇవ మహా బ్రాహ్మణః ఉత ఇవ ఉచ్చావచం నిగచ్ఛతి సః యథా మహారాజః
జానపదాన్ గృహీత్వా స్వే జనపదే యథాకామం పరివర్తత ఏవం ఏవ ఏషః ఏతత్
ప్రాణాన్ గృహీత్వా స్వే శరీరే యథాకామం పరివర్తతే ||

మంత్ర 19[II.i.19]

అథ యదా సుషుప్తో భవతి యదా న కస్యచన వేద హితా నామ నాడ్యో
ద్వాసప్తతిః సహస్రాణి హృదయాత్పురీతతమభిప్రతిష్ఠంతే. తాభిః ప్రత్యవస్సప్య పురీతతి
శేతే స యథా కుమారో వా మహారాజో వా మహాబ్రాహ్మణో వా అతిష్ఠీమానందస్య
గత్వా శయితైవమేవైష ఏతచ్ఛేతే || 19 ||

అథ యదా సుషుప్తః భవతి యదా న కస్య చన వేద హితాః నామ నాడ్యః
ద్వాసప్తతిః సహస్రాణి హృదయాత్ పురీతతం అభిప్రతిష్ఠంతే తాభిః ప్రత్యవస్సప్య
పురీతతి శేతే. సః యథా కుమారః వా మహారాజః వా మహాబ్రాహ్మణః వా అతిష్ఠీం
ఆనందస్య గత్వా శయిత ఏవం ఏవ ఏషః ఏతత్ శేతే ||

మంత్ర 20[II.i.20]

స యథోర్థనాభిస్తంతునోచ్ఛరేత్ యథాఽగ్నేః క్షుద్రా విష్ఫులింగా
వ్యచ్ఛరంత్యేవమేవా స్మాదాత్మనః సర్వే ప్రాణాః సర్వే లోకాః సర్వే దేవాః సర్వాణి

భూతాని వ్యుచ్చరంతి. తస్యోపనిషత్సత్యస్య సత్యమితి. ప్రాణా వై సత్యం తేషామేష
సత్యం ॥ 20 ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

స యథా ఊర్ణనాభిః తంతునా ఉచ్చరేత్ యథా అగ్నేః క్షుద్రాః విష్ఫులింగాః
వ్యుచ్చరంతి ఏవం ఏవ అస్మాత్ ఆత్మనః సర్వే ప్రాణాః సర్వే లోకాః సర్వే దేవాః సర్వాణి
భూతాని వ్యుచ్చరంతి తస్య ఉపనిషత్ సత్యస్య సత్యం ఇతి ప్రాణాః వై సత్యమ్. తేషాం
ఏష సత్యమ్.

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[II.I.1]

యో హ వై శిశుగ్ం సాధానగ్ం సప్రత్యాధానగ్ం సస్థూణగ్ం సదామం వేద సప్త
హ ద్విషతో భ్రాతృవ్యానవరుణద్ధి అయం వావ శిశుర్వ్యోఽయం మధ్యమః ప్రాణః
తస్యేదమేవా ఽఽధానం ఇదం ప్రత్యాధానం ప్రాణః స్థూణాఽన్నం దామ ॥ 1 ॥

యః హ వై శిశుం సాధానం సప్రత్యాధానం సస్థూణం సదామం వేద సప్త హ
ద్విషతః భ్రాతృవ్యాన్ అవరుణద్ధి అయం వావ శిశుః యః అయం మధ్యమః ప్రాణః తస్య
ఇదం ఏవ ఆధానం ఇదం ప్రత్యాధానం ప్రాణః స్థూణా అన్నం దామ

మంత్ర 2[II.I.2]

తమేతాః సప్తాక్షితయ ఉపతిష్ఠంతే తద్యా ఇమా అక్షగ్ంల్లోహిన్యో రాజయః
తాభిరేనగ్ంరుద్రోఽన్వాయతోఽథ యా అక్షన్నాపః తాభిః పర్జన్యో యా కనీనకా

తయాఽఽదిత్యో యత్కృష్ణం, తేనాగ్నిర్యచ్ఛుక్లం తేనేంద్రో ఽధరయైసం వర్తన్యా
పృథివ్యన్వాయత్తా ద్యౌరుత్తరయా. నాస్యాన్నం క్షీయతే య ఏవం వేద ॥ 2 ॥

తం ఏతాః సప్త అక్షితయః ఉపతిష్ఠంతే తత్ యాః ఇమాః అక్షన్ లోహిన్యః
రాజయః తాభిః ఏనం రుద్రః అన్వాయత్తః అథ యాః అక్షన్ ఆపః తాభిః పర్జన్యః యా
కనీనుకా తయా ఆదిత్యః యత్ కృష్ణం తేన అగ్నిః యత్ శుక్లం తేన ఇంద్రః అధరయా ఏనం
వర్తన్యా పృథివీ అన్వాయత్తా ద్యౌః ఉత్తరయా న అస్య అన్నం క్షీయతే యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 3[II.I.3]

తదేష శ్లోకో భవతి. అర్వాగ్నిలశ్చమస ఊర్ధ్వబుధ్నః తస్మిన్యశో నిహితం
విశ్వరూపం. తస్యాఽఽసత ఋషయః సప్త తీరే వాగప్తమీ బ్రహ్మణా సంవిదానేతి.
అర్వాగ్నిలశ్చమస ఊర్ధ్వబుధ్న ఇతీదం తచ్చిరః ఏష హ్యర్వాగ్నిలశ్చమస ఊర్ధ్వబుధ్నః.
తస్మిన్యశో నిహితం విశ్వరూపమితి ప్రాణా వై యశో విశ్వరూపం ప్రాణానేతదాహ.
తస్యాఽఽసత ఋషయః సప్త తీర ఇతి. ప్రాణా వా ఋషయః ప్రాణాణేతదాహ.
వాగప్తమీ బ్రహ్మణా సంవిదానేతి. వాగ్ప్తమీ బ్రహ్మణా సంవిత్తే ॥ 3 ॥

తత్ ఏషః శ్లోకః భవతి అర్వాక్ బిలః చమసః ఊర్ధ్వబుధ్నః తస్మిన్ యశః
నిహితం విశ్వరూపం] తస్య ఆసతే ఋషయః సప్త తీరే వాక్ అప్తమీ బ్రహ్మణా
సంవిదానా ఇతి అర్వాగ్నిలః చమసః ఊర్ధ్వబుధ్నః ఇతి ఇదం తత్ శిరః ఏషః హి అర్వాక్
బిలః చమసః ఊర్ధ్వబుధ్నః తస్మిన్ యశః నిహితం విశ్వరూపం ఇతి ప్రాణాః వై యశః
విశ్వరూపం ప్రాణాన్ ఏతత్ ఆహ తస్య ఆసతే ఋషయః సప్త తీరే ఇతి ప్రాణాః వై
ఋషయః ప్రాణాన్ ఏతత్ ఆహ వాక్ అప్తమీ బ్రహ్మణా సంవిదానా ఇతి వాక్ హి అప్తమీ
బ్రహ్మణా సంవిత్తే ॥

మంత్ర 4[II.I.4]

ఇమావేవ గౌతమభరద్వాజావయమేవ గౌతమో ఓయం భరద్వాజ ఇమావేవ
విశ్వామిత్రజమదగ్నీ అయమేవ విశ్వామిత్రో ఓయం జమదగ్నిరిమావేవ వసిష్ఠకశ్యపావ
యమేవ వసిష్ఠోఓయం కశ్యపో వాగేవాత్రిర్వాచా హ్యన్నమద్యతేఽత్తిర్ల వై నామైతద్యద
త్రిరితి. సర్వస్యాత్తా భవతి సర్వమస్యాన్నం భవతి య ఏవం వేద ॥ 4 ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

ఇమౌ ఏవ గౌతమభరద్వాజౌ అయం ఏవ గౌతమః అయం భరద్వాజః ఇమౌ
ఏవ విశ్వామిత్రజమదగ్నీ అయం ఏవ విశ్వామిత్రః అయం జమదగ్నిః ఇమౌ ఏవ
వసిష్ఠకశ్యపౌ అయం ఏవ వసిష్ఠః అయం కశ్యపః వాక్ ఏవ అత్రిః వాచా హి అన్నం
అద్యతే అత్రిః హ వై నామ ఏతత్ యత్ అత్రిః ఇతి సర్వస్య అత్తా భవతి సర్వం అస్య
అన్నం భవతి యః ఏవం వేద ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[II.Ii.1]

ద్వే వావ బ్రహ్మణో రూపే మూర్తం చైవామూర్తం చ మర్త్యం చామృతం చ స్థితం
చ యచ్చ సచ్చ త్యచ్చ ॥ 1 ॥

ద్వే వావ బ్రహ్మణః రూపే మూర్తం చ ఏవ అమూర్తం చ మర్త్యం చ అమృతం చ స్థితం
చ యత్ చ సత్ చ త్యత్ చ ॥

మంత్ర 2[II.Ii.2]

తదేతన్మూర్తం యదన్యద్వాయోశ్చాంతరిక్షాచ్చైతన్మర్త్యం ఏతత్స్థితం ఏతత్సత్త.
తస్యైతస్య మూర్తస్యైతస్య మర్త్యస్యైతస్య స్థితస్యైతస్య సత ఏష రసో య ఏష తపతి సతో
హ్యేష రసః ॥ 2 ॥

తత్ ఏతన్ మూర్తం యత్ అన్యత్ వాయోః చ అంతరిక్షాత్ చ ఏతత్ మర్త్యం
ఏతత్ స్థితం ఏతత్ సత్ తస్య ఏతస్య మూర్తస్య ఏతస్య మర్త్యస్య ఏతస్య స్థితస్య ఏతస్య
సతః ఏషః రసః యః ఏషః తపతి సతః హి ఏషః రసః ॥

మంత్ర 3[II.Ii.3]

అథామూర్తం వాయుశ్చాంతరిక్షం చైతదమృతం ఏతద్యత్ ఏతత్త్యం తస్యైతస్యా
మూర్తస్యైతస్యామృతస్యైతస్య యత ఏతస్య త్యస్యేష రసో య ఏష ఏతస్మిన్మండలే
పురుషః తస్య హ్యేష రసః. ఇత్యధిదైవతమ్ ॥ 3 ॥

అథ అమూర్తం వాయుః చ అంతరిక్షం చ ఏతత్ అమృతం ఏతత్ యత్ ఏతత్
యం తస్య ఏతస్య అమూర్తస్య ఏతస్య అమృతస్య ఏతస్య యతః ఏతస్య త్యస్య ఏషః రసః
యః ఏషః ఏతస్మిన్ మండలే పురుషః త్యస్య హి ఏషః రసః ఇతి అధిదైవతమ్ ॥

మంత్ర 4[II.Ii.4]

అథాధ్యాత్మం ఇదమేవ మూర్తం యదన్యత్ప్రాణాచ్చ
యశ్చాయమంతరాత్మన్నాకాశ ఏతన్మర్త్యం ఏతత్స్థితం ఏతత్సత్ తస్యైతస్య
మూర్తస్యైతస్య మర్త్యస్యైతస్య స్థితస్యైతస్య సత ఏష రసో యచ్ఛక్తుః సతో హ్యేష రసః॥4॥

అథ అధ్యాత్మం ఇదం ఏవ మూర్తం యత్ అన్యత్ ప్రాణాత్ చ యః చ అయం
అంతరాత్మన్ ఆకాశః ఏతత్ మర్త్యం ఏతత్ స్థితం ఏతత్ సత్ తస్య ఏతస్య మూర్తస్య
తస్య మర్త్యస్య ఏతస్య స్థితస్య ఏతస్య సతః ఏషః రసః యత్ చక్షుః సతః హి ఏషః రసః ॥

మంత్ర 5[II.Ii.5]

అథామూర్తం ప్రాణశ్చ యశ్చాయమంతరాత్మన్నాకాశ ఏతదమృతం ఏతద్యత్
ఏతత్త్యం తస్యైతస్యామూర్త స్యైతస్యామృతస్యైతస్య యత ఏతస్య త్యస్యైష రసో
యోఽయం దక్షిణేఽక్షన్పురుషః త్యస్య హ్యేష రసః ॥ 5 ॥

అథ అమూర్తం ప్రాణః చ యః చ అయం అంతరాత్మన్ ఆకాశః ఏతత్
అమృతం ఏతత్ యత్ ఏతత్ త్యం తస్య ఏతస్య అమూర్తస్య ఏతస్య అమృతస్య ఏతస్య
యతః ఏతస్య త్యస్య ఏషః రసః యః అయం దక్షిణే అక్షన్ పురుషః త్యస్య హి ఏషః
రసః॥

మంత్ర 6[II.Ii.6]

తస్య హైతస్య పురుషస్య రూపం యథా మాహారజనం వాసో యథా
పాండ్వావికం యథేంద్రగోపో యథాఽగ్న్యర్చిర్ యథా పుండరీకం యథా
సకృద్విద్యుత్తం. సకృద్విద్యుత్తేవ హ వా అస్య శ్రీర్భవతి య ఏవం వేదాధాత ఆదేశో నేతి
నేతి స హ్యేతస్మాదితి నేత్యన్యత్ పరమస్త్యథ నామధేయం సత్యస్య సత్యం ఇతి ప్రాణా వై
సత్యం తేషామేష సత్యం ॥ 6 ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

తస్య హ ఏతస్య పురుషస్య రూపం యథా మాహారజనం వాసః యథా
పాండ్వావికం యథా ఇంద్రగోపః యథా అగ్న్యర్చిః యథా పుండరీకం యథా సకృత్

విద్యుత్ సకృత్ విద్యుత్తా ఏవ హ వై అస్య శ్రీ: భవతి య: ఏవం వేద అథ అత: ఆదేశ:
న ఇతి న ఇతి న హి ఏతస్మాత్ ఇతి న ఇతి అస్యత్ పరం అస్తి అథ నామధేయం సత్యస్య
సత్యం ఇతి ప్రాణా: వై సత్యం తేషాం ఏష: సత్యం ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయేచతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[II.iv.1]

మైత్రేయాతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్య ఉద్యాస్యన్వా అరేఽహమస్మాత్స్థానాదస్మి .
హంత తేఽనయా కాత్యాయన్యాఽన్తం కరవాణీతి ॥ 1 ॥

మైత్రేయి ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్య: ఉద్యాస్యన్ వై అరే అహం అస్మాత్
స్థానాత్ అస్మి హంత తే అనయా కాత్యాయన్యా అంతం కరవాణి ఇతి ॥

మంత్ర 2[II.iv.1]

సా హోవాచ మైత్రేయా యన్న మ ఇయం భగో: సర్వా పృథివీ విత్తేన పూర్ణా
స్యాత్ కథం తేనామృతా స్యామితి. నేతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యో యధైవోపకరణవతాం
జీవితగ్ం తధైవ తే జీవితగ్ం స్యాత్ అమృత త్వస్య తు నాఽఽశాఽస్తి విత్తేనేతి ॥ 2 ॥

సా హ ఉవాచ మైత్రేయా యత్ ను మే ఇయం భగో: సర్వా పృథివీ విత్తేన పూర్ణా
స్యాత్ కథం తేన అమృతా స్యాం ఇతి న ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్య: యథా ఏవ
ఉపకరణవతాం జీవితం తథా ఏవ తే జీవితం స్యాత్ అమృతత్వస్య తు న ఆశా అస్తి
విత్తేన ఇతి ॥

మంత్ర 3[II.iv.3]

సా హోవాచ మైత్రేయీ యేనాహం నామృతా స్యాం కిమహం తేన కుర్యాం .
యదేవ భగవాన్వేద తదేవ మే బ్రూహీతి || 3 ||

సా హ ఉవాచ మైత్రేయీ యేన అహం న అమృతా స్యాం కిం అహం తేన
కుర్యాం యత్ ఏవ భగవాన్ వేద తత్ ఏవ మే బ్రూహి ఇతి ||

మంత్ర 4[II.iv.4]

స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ప్రియా బతారే నః సతీ ప్రియం భాషస ఏహ్యస్స్వ
వ్యాఖ్యాస్యామి తే. వ్యాచక్షాణస్య తు మే నిదిధ్యాసస్వేతి || 4 ||

సః హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ప్రియా బత అరే బత అరే నః సతీ ప్రియం భాషసే
ఏహి ఆస్స్వ వ్యాఖ్యాస్యామి తే వ్యాచక్షాణస్య తు మే నిదిధ్యాసస్వ ఇతి ||

మంత్ర 5[II.iv.5]

స హోవాచ న వా అరే పత్యుః కామాయ పతిః ప్రియో భవత్యాత్మనస్తు కామాయ
పతిః ప్రియో భవతి. న వా అరే జాయాయై కామాయ జాయా ప్రియా భవత్యాత్మనస్తు
కామాయ జాయా ప్రియా భవతి. న వా అరే పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా
భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవంతి. న వా అరే విత్తస్య కామాయ విత్తం
ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి. న వా అరే బ్రహ్మణః కామాయ
బ్రహ్మ ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవతి. న వా అరే క్షత్రస్య
కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవతి. న వా అరే

లోకానాం కామాయ లోకాః ప్రియా భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ లోకాః ప్రియా భవంతి.
 న వా అరే దేవానాం కామాయ దేవాః ప్రియా భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ దేవాః ప్రియా
 భవంతి. న వా అరే భూతానాం కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవంత్యా త్మనస్తు
 కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవంతి. న వా అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రియం
 భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవంత్యాత్మా వా అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో
 మంతవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యో. మైత్రేయ్యా ఆత్మనో వా అరే దర్శనేన శ్రవణేన మత్యా
 విజ్ఞానేనేదగ్గంసర్వం విదితమ్ || 5 ||

సః హ ఉవాచ న వై అరే పత్యుః కామాయ పతిః ప్రియః భవతి ఆత్మనః తు
 కామాయ పతిః ప్రియః భవతి న వై అరే జాయాయై కామాయ జాయా ప్రియా భవతి
 ఆత్మనః తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి న వై అరే పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః
 ప్రియాః భవంతి ఆత్మనః తు కామాయ పుత్రాః ప్రియాః భవంతి న వై అరే విత్తస్య
 కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి న వై అరే
 బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవతి
 న వై అరే క్షత్రస్య కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ క్షత్రం ప్రియం
 భవతి న వై అరే లోకానాం కామాయ లోకాః ప్రియాః భవంతి ఆత్మనః తు కామాయ
 లోకాః ప్రియాః భవంతి న వై అరే దేవానాం కామాయ దేవాః ప్రియాః భవంతి ఆత్మనః
 తు కామాయ దేవాః ప్రియాః భవంతి న వై అరే భూతానాం కామాయ భూతాని
 ప్రియాణి భవంతి ఆత్మనః తు కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవంతి న వై అరే సర్వస్య
 కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి ఆత్మా వై
 అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యః మంతవ్యః నిదిధ్యాసితవ్యః మైత్రేయి ఆత్మనః వై అరే దర్శనేన
 శ్రవణేన మత్యా విజ్ఞానేన ఇదం సర్వం విదితమ్ ||

మంత్ర 6[II.iv.6]

బ్రహ్మ తం పరాదాద్యోఽన్యత్రాఽఽత్మనో బ్రహ్మ వేద క్షత్రం తం
పరాదాద్యోఽన్యత్రాఽఽత్మనః క్షత్రం వేద లోకాస్తం పరాదుర్యోఽన్యత్రాత్మనో లోకాన్వేద
దేవాస్తం పరాదుర్యోఽన్యత్రాత్మనో దేవాన్వేద భూతాని తం పరాదుర్యోఽన్యత్రాత్మనో
భూతాని వేద సర్వం తం పరాదాత్ యోఽన్యత్రాత్మనః సర్వం వేదేదం బ్రహ్మేదం క్షత్రం
ఇమే లోకా ఇమే దేవా ఇమాని భూతానీదగ్ంసర్వం యదయమాత్మా ॥ 6 ॥

బ్రహ్మ తం పరాదాత్ యః అన్యత్ర ఆత్మనః బ్రహ్మ వేద క్షత్రం తం పరాదాత్
యః అన్యత్ర ఆత్మనః క్షత్రం వేద లోకాః తం పరాదుర్యః అన్యత్ర ఆత్మనః లోకాన్ వేద దేవాః
తం పరాదుర్యః అన్యత్ర ఆత్మనః దేవాన్ వేద భూతాని తం పరాదుర్యః అన్యత్ర ఆత్మనః
భూతాని వేద సర్వం తం పరాదాత్ యః అన్యత్ర ఆత్మనః సర్వం వేద ఇదం బ్రహ్మ ఇదం
క్షత్రం ఇమే లోకాః ఇమే దేవాః ఇమాని భూతాని ఇదం సర్వం యత్ అయం ఆత్మా ॥

మంత్ర 7[II.iv.7]

స యథా దుందుభేర్హన్యమానస్య న బాహ్యోగ్ం ఛబ్దాగ్ంఛక్నుయాత్ గ్రహణాయ
దుందుభేస్తు గ్రహణేన దుందుభ్యాఘాతస్య వా శబ్దో గృహీతః ॥ 7 ॥

సః యథా దుందుభేః హన్యమానస్య న బాహ్యోన్ శబ్దాన్ శక్నుయాత్ గ్రహణాయ
దుందుభేః తు గ్రహణేన దుందుభ్యాఘాతస్య వా శబ్దః గృహీతః ॥

మంత్ర 8[II.iv.8]

స యథా శంఖస్య ధ్మాయమానస్య న బాహ్యోఛబ్దాఛక్నుయాత్ గ్రహణాయ శంఖస్య
తు గ్రహణేన శంఖధ్మస్య వా శబ్దో గృహీతః ॥ 8 ॥

సః యథా శంఖస్య ధ్మాయమానస్య న బాహ్యన్ శబ్దాన్ శక్నుయాత్ గ్రహణాయ
శంఖస్య తు గ్రహణేన శంఖధ్మస్య వా శబ్దః గృహీతః ॥

మంత్ర 9[II.iv.9]

స యథా వీణాయై వాద్యమానాయై న బాహ్యగ్ంఛబ్దగ్ంఛక్నుయాత్
గ్రహణాయ వీణాయై తు గ్రహణేన వీణావాదస్య వా శబ్దో గృహీతః ॥ 9 ॥

సః యథా వీణాయై వాద్యమానాయై న బాహ్యన్ శబ్దాన్ శక్నుయాత్ గ్రహణాయ
వీణాయై తు గ్రహణేన వీణావాదస్య వా శబ్దః గృహీతః ॥

మంత్ర 10[II.iv.10]

స యథాఽఽరైథాగ్నైరభ్యాహితాత్పుథగ్దామా వినిశ్చరంత్యేవం వా అరేఽస్య
మహతో భూతస్య నిఃశ్వసితమేతత్ యద్యగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽధర్వాంగిరస
ఇతిహాసః పురాణం విద్యా ఉపనిషదః శ్లోకాః సూత్రాణ్యనువ్యాఖ్యానాని
వ్యాఖ్యానాన్యస్యైవైతాని సర్వాఃనిశ్వసితాని ॥ 10 ॥

సః యథా ఆరైథాగ్నైః అభ్యాహితాత్ పృథక్ ధూమాః వినిశ్చరంతి ఏవ వై అరే
అస్య మహతః భూతస్య నిశ్వసితం ఏతత్ యత్ ఋగ్వేదః యజుర్వేదః సామవేదః
అధర్వాంగిరసః ఇతిహాసః పురాణం విద్యాః ఉపనిషదః శ్లోకాః సూత్రాణి
అనువ్యాఖ్యానాని వ్యాఖ్యానాని అస్య ఏవ ఏతాని సర్వాణి నిశ్వసితాని ॥

మంత్ర 11[II.iv.11]

స యథా సర్వాసామపాగ్ంసముద్ర ఏకాయనం ఏవగ్ంసర్వేషాగ్ంస్పర్మానాం
త్వగ్ంకాయనం ఏవగ్ంసర్వేషాం గంధానాం నాసికైకాయనం ఏవగ్ంసర్వేషాగ్ంరసానాం

జిహ్వాకాయనం ఏవగ్ంసర్వేషాగ్ంరూపాణాం చక్షురేకా యనం ఏవగ్ం సర్వేషాగ్ం
 శబ్దానాగ్ంశ్రోత్రమేకాయనం ఏవగ్ంసర్వేషాగ్ం సంకల్పానాం మన ఏకాయనం
 ఏవగ్ం సర్వాసాం విద్యానాగ్ం హృదయమేకాయనం ఏవగ్ం సర్వేషాం కర్మణాగ్ం
 హస్తావేకాయనం ఏవగ్ం సర్వేషాగ్ం మానందానాముపస్థ ఏకాయనం ఏవగ్ం
 సర్వేషాం విసర్గాణాం పాయురేకాయనం ఏవగ్ం సర్వేషామధ్వనాం పాదావేకాయనం
 ఏవగ్ంసర్వేషాం వేదానాం వాగేకాయనమ్ ॥ 11 ॥

సః యథా సర్వాసాం అపాం సముద్రః ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం స్పర్శానాం
 త్వక్ ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం గంధానాం నాసికే ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం
 రసానాం జిహ్వే ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం రూపాణాం చక్షుః ఏకాయనం ఏవం
 సర్వేషం శబ్దానాం శ్రోత్రం ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం సంకల్పానాం మనః ఏకాయనం
 ఏవం సర్వాసాం విద్యానాం హృదయం ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం కర్మణాం హస్తా
 ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం ఆనందానాం ఉపస్థః ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం
 విసర్గాణాం పాయుః ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం అధ్వనాం పాదౌ ఏకాయనం ఏవం
 సర్వేషాం వేదానాం వాక్ ఏకాయనం ॥

మంత్ర 12[II.iv.12]

స యథా సైంధవఖిల్య ఉదకే ప్రాస్త ఉదకమేవానువిలీయేత స
 హస్యోద్ధహణాయైవ స్యాత్ యతో యతస్త్వాదదీత లవణమేవైవం వా అర ఇదం మహత్
 భూతమనంతమపారం విజ్ఞానఘన ఏవైతేభ్యో భూతేభ్యః సముత్థాయ
 తాన్యేవానువినశ్యతి స ప్రేత్య సంజ్ఞాఽస్తీత్యరే బ్రవీమీతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ॥ 12 ॥

సః యథా సైంధవఖిల్యః ఉదకే ప్రాస్తః ఉదకం ఏవ అనువిలీయేత స హ అస్య
 ఉద్ధహణాయ ఇవ స్యాత్ యతో యతః తు ఆదదీత లవణం ఏవ ఏవం వై అరే ఇదం

మహత్ భూతం అనంతం అపారం విజ్ఞానఘనః ఏవ ఏతేభ్యః భూతేభ్యః సముత్థాయ
తాని ఏవ అనువినశ్యతి న ప్రేత్య సంజ్ఞా అస్తి ఇతి అరే బ్రవీమి ఇతి హ ఉవాచ
యాజ్ఞవల్క్యః ॥

మంత్ర 13[II.iv.13]

సా హోవాచ మైత్రేయ్యాత్రైవ మా భగవానమూముహత్ న ప్రేత్య సంజ్ఞాఽస్తితి.
స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యో న వా అరేఽహం మోహం బ్రవీమ్య అలం వా అర ఇదం
విజ్ఞానాయ ॥ 13 ॥

సా హ ఉవాచ మైత్రేయీ అత్ర ఏవ మా భగవాన్ అమూముహన్ న ప్రేత్య
సంజ్ఞా అస్తి ఇతి సః హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః న వై అరే అహం మోహం బ్రవీమి అలం
వై అరే ఇదం విజ్ఞానాయ ॥

మంత్ర 14[II.iv.14]

యత్ర హి ద్వైతమివ భవతి తదితర ఇతరం జిఘ్రతి తదితర ఇతరగ్ం పశ్యతి
తదితర ఇతరగ్ం శృణోతి తదితర ఇతరమభివదతి తదితర ఇతరం మనుతే తదితర
ఇతరం విజానాతి. యత్ర వా అస్య సర్వమాత్మైవాభూత్ తత్కేన కం జిఘ్రేత్ తత్కేన కం
పశ్యేత్ తత్కేన కగ్ంశృణుయాత్ తత్కేన కమభివదేత్ తత్కేన కం మన్వీత తత్కేన కం
విజానీయాత్. యేనేదగ్ంసర్వం విజానాతి తం కేన విజానీయాత్ విజ్ఞాతారమరే కేన
విజానీయాదితి ॥ 14 ॥

ఇతి ద్వివీయోఽధ్యాయే చతుర్థంబ్రాహ్మణమ్

యత్ర హి ద్వైతం ఇవ భవతి తత్ ఇతరః ఇతరం జిఘ్రతి తత్ ఇతరః ఇతరం
పశ్యతి తత్ ఇతరః ఇతరం శృణోతి తత్ ఇతరః ఇతరం అభివదతి తత్ ఇతరః ఇతరం

మనుతే తత్ ఇతరః ఇతరం విజానాతి యత్రవా అస్య సర్వం ఆత్మా ఏవ అభూత్ తత్ కేన కం జిఘ్రేత్ తత్ కేన కం పశ్యేత్ తత్ కేన కం శృణుయాత్ తత్ కేన కం అభివదేత్ తత్ కేన కం మనీత తత్ కేన కం విజానీయాత్ యేన ఇదం సర్వం విజానాతి తం కేన విజానీయాత్ విజ్ఞాతారం అరే కేన విజానీయాత్ ఇతి ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[II.v.1]

ఇయం పృథివీ సర్వేషాం భూతానాం మధ్వస్యై పృథివ్యై సర్వాణి భూతాని మధు యశ్చాయమస్యాం పృథివ్యాం తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో యశ్చాయమ ధ్యాత్మగ్ం శారీరస్తేజోమయోఽమృతమయః పురుషః అమృతమయః పురుషః అయమేవ స యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 1 ॥

ఇయం పృథివీ సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యై పృథివ్యై సర్వాణి భూతాని మధు యః చ అయం అస్యాం పృథివ్యాం తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ అయం అధ్యాత్మం శారీరః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 2[II.v.2]

ఇమా ఆపః సర్వేషాం భూతానాం మధ్వాసామపాగ్ంసర్వాణి భూతాని మధు యశ్చాయమాస్వప్సు తేజోమయోఽమృతమయః పురుషః యశ్చాయమధ్యాత్మగ్ం రేతసస్తేజోమయోఽమృతమయః పురుషోఽయమేవ స యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 2 ॥

ఇమా: ఆప: సర్వేషాం భూతానాం మధు ఆసాం అపాం సర్వాణి భూతాని మధు
య: చ అయం ఆసు అప్సు తేజోమయ: అమృతమయ: పురుష: య: చ అయం
అధ్యాత్మం రేతస: తేజోమయ: అమృతమయ: పురుష: అయం ఏవ స: య: అయం
ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 3[II.v.3]

అయమగ్ని: సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యాగ్నే: సర్వాణి భూతాని మధు
యశ్చాయమస్మిన్నగ్నౌ తేజోమయోఽమృతమయ: పురుషో యశ్చాయమధ్యాత్మం
వాఙ్మయస్తేజోమయోఽమృతమయ: పురుషో అయమేవ స యోఽయమాత్మేద
మమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 3 ॥

అయం అగ్ని: సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య అగ్నే: సర్వాణి భూతాని మధు
య: చ అయం అస్మిన్ అగ్నౌ తేజోమయ: అమృతమయ: పురుష: య: చ అయం
అధ్యాత్మం వాఙ్మయ: తేజోమయ: అమృతమయ: పురుష: అయం ఏవ స: య: అయం
ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 4[II.v.4]

అయం వాయు: సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య వాయో: సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయమస్మిన్వాయౌ తేజోమయోఽమృతమయ: పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మం ప్రాణస్తేజోమయో ఽమృతమయ: పురుషో అయమేవ స
యోఽయమాత్మేదం అమృతమిదమ్. బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 4 ॥

అయం వాయు: సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య వాయో: సర్వాణి భూతాని
మధు య: చ అయం అస్మిన్ వాయౌ తేజోమయ: అమృతమయ: పురుష: య: చ

అయం అధ్యాత్మం ప్రాణః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః
అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 5[II.v.5]

అయమాదిత్యః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యాఽదిత్యస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయ మస్మిన్నాదిత్యే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మం చాక్షుషః తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స
యోఽయమాత్మేద మమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 5 ॥

అయం ఆదిత్యః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య ఆదిత్యస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యః చ అయం అస్మిన్ ఆదిత్యే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ
అయం అధ్యాత్మం చాక్షుషః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః
అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 6[II.v.6]

ఇమా దిశః సర్వేషాం భూతానాం మధు ఆసాం దిశాగ్ంసర్వాణి భూతాని మధు
యశ్చాయమాసు దిక్షు తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో యశ్చాయమధ్యాత్మగ్ం
శ్రీత్రః ప్రాతిశ్రుత్కస్తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స యోఽయమాత్మేద
మమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 6 ॥

ఇమాః దిశః సర్వేషాం భూతానాం మధు ఆసాం దిశాం సర్వాణి భూతాని మధు
యః చ అయం ఆసు దిక్షు తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ అయం

అధ్యాత్మం శ్రోత్రః ప్రాతిశ్రుత్కః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః
యః అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 7[II.v.7]

అయం చంద్రః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య చంద్రస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయమస్మింశ్చంద్రే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మం మానసస్తేవ జోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స
యోఽయమాత్మేద మమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్గింసర్వమ్ ॥ 7 ॥

అయం చంద్రః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య చంద్రస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యః చ అయం అస్మిన్ చంద్రే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ
అయం అధ్యాత్మం మానసః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః
అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 8[II.v.8]

ఇయం విద్యుత్సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యై విద్యుతః సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయమస్యాం విద్యుతి తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మం తైజసస్తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స
యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్గింసర్వమ్ ॥ 8 ॥

ఇయం విద్యుత్ సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యై విద్యుతః సర్వాణి భూతాని
మధు యః చ అయం అస్యాం విద్యుతి తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ

అయం అధ్యాత్మం తైజసః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః
అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 9[II.v.9]

అయగ్ంస్తనయిత్నుః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య స్తనయితోః సర్వాణి
భూతాని మధు యశ్చాయమస్మిన్స్తనయితే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మగ్ంశాబ్దః సౌవరస్తేజో మయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స
యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 9 ॥

అయం స్తనయిత్నుః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య స్తనయితోః సర్వాణి
భూతాని మధు యః చ అయం అస్మిన్ స్తనయితే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః
యః చ అయం అధ్యాత్మం శాబ్దః సౌవరః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం
ఏవ సః యః అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 10[II.v.10]

అయమాకాశః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యాఽకాశస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయమస్మిన్నాకాశే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మగ్ం హృద్యాకాశస్తే జోమయోఽమృతమయః పురుషః అయమేవ స
యోఽయమాత్మేద మమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 10 ॥

అయం ఆకాశః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య ఆకాశస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యః చ అయం అస్మిన్ ఆకాశే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ

అయం అధ్యాత్మం హృది ఆకాశః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః
యః అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 11[II.v.11]

అయం ధర్మః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య ధర్మస్య సర్వాణి భూతాని మధు
యశ్చాయమస్మింధర్మే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో యశ్చాయమధ్యాత్మం
ధార్మస్తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స యోఽయమాత్మేదమమృతం
ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 11 ॥

అయం ధర్మః సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య ధర్మస్య సర్వాణి భూతాని మధు
యః చ అయం అస్మిన్ ధర్మే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ అయం
అధ్యాత్మం ధార్మః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః అయం
ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 12[II.v.12]

ఇదగ్ంసత్యగ్ంసర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య సత్యస్య సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయమస్మిన్సత్యే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
యశ్చాయమధ్యాత్మగ్ం సాత్యస్తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స
యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 12 ॥

ఇదం సత్యం సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య సత్యస్య సర్వాణి భూతాని మధు
యః చ అయం అస్మిన్ సత్యే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ అయం

అధ్యాత్మం సాత్యః తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః అయం
ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 13[II.v.13]

ఇదం మానుషగ్ంసర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య మానుషస్య సర్వాణి
భూతాని మధు యశ్చాయమ స్మిన్నానుషే తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో
అయమేవ స యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 13 ॥

ఇదం మానుషం సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య మానుషస్య సర్వాణి భూతాని మధు
యః చ అయం అస్మిన్ మానుషే తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ
సఃయః అయం ఆత్మా ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 14[II.v.14]

అయమాత్మా సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్యోఽత్మనః సర్వాణి భూతాని
మధు యశ్చాయ మస్మిన్నాత్మని తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో యశ్చాయమాత్మా
తేజోమయోఽమృతమయః పురుషో అయమేవ స యోఽయమాత్మేదమమృతం ఇదం
బ్రహ్మేదగ్ంసర్వమ్ ॥ 14 ॥

అయం ఆత్మా సర్వేషాం భూతానాం మధు అస్య ఆత్మనః సర్వాణి భూతాని
మధు యః చ అయం అస్మిన్ ఆత్మని తేజోమయః అమృతమయః పురుషః యః చ
అయం ఆత్మా తేజోమయః అమృతమయః పురుషః అయం ఏవ సః యః అయం ఆత్మా
ఇదం అమృతం ఇదం బ్రహ్మ ఇదం సర్వమ్ ॥

మంత్ర 15[II.v.15]

స వా అయమాత్మా సర్వేషాం భూతానామధిపతిః సర్వేషాం భూతానాగ్ంరాజా.
తద్యథా రథనాభౌ చ రథనేమౌ చారాః సర్వే సమర్పితా ఏవమేవాస్మిన్నాత్మని సర్వాణి
భూతాని సర్వే దేవాః సర్వే లోకాః సర్వే ప్రాణాః సర్వ ఏత ఆత్మానః సమర్పితాః ॥ 15 ॥

సః వై అయం ఆత్మా సర్వేషాం భూతానాం అధిపతిః సర్వేషాం భూతానాం
రాజా తత్ యథా రథనాభౌ చ రథనేమౌ చ అరాః సర్వే సమర్పితాః ఏవం ఏవ అస్మిన్
ఆత్మని సర్వాణి భూతాని సర్వే దేవాః సర్వే లోకాః సర్వే ప్రాణాః సర్వే ఏతే ఆత్మానః
సమర్పితాః ॥

మంత్ర 16[II.v.16]

ఇదం వై తన్మధు దధ్యజ్ఞాధర్వణోఽశ్వీభ్యామువాచ. తదేతదృషిః పశ్యన్నవోచత్.
తద్వాం నరా సనయే దగ్ంస ఉగ్రం ఆవిష్కృణోమి తస్యతుర్న వృష్టిం. దధ్యజ్ హ
యన్మధ్యాధర్వణో వాం అశ్వస్య శీర్షా ప్ర యదీమువాచేతి ॥ 16 ॥

ఇదం వై తత్ మధు దధ్యజ్ ఆధర్వణః అశ్వీభ్యాం ఉవాచ తత్ ఏతత్ ఋషిః
పశ్యన్ అవోచత్ తత్ వాం నరాః సనయేత్ అంసః ఉగ్రం ఆవిష్కృణోమి తస్యతుః న
వృష్టిం దధ్యజ్ హ యత్ మధు ఆధర్వణః వాం అశ్వస్య శీర్షా ప్రయత్ ఈం ఉవాచ ఇతి ॥

మంత్ర 17[II.v.17]

ఇదం వై తన్మధు దధ్యజ్ఞాధర్వణోఽశ్వీభ్యామువాచ. తదేతదృషిః పశ్యన్నవోచత్.
అధర్వణాయాశ్వినౌ దధీచే ఽశ్వ్యగ్ంశిరః ప్రత్యైరయతం. స వాం మధు
ప్రవోచదృతాయన్ త్వాష్ట్రం యత్ దస్రౌ అపి కక్ష్యం వామితి ॥ 17 ॥

ఇదం వై తత్ మధు దధ్యజ్ ఆధర్వణః అశ్వినా ఉవాచ తత్ ఏతత్ ఋషిః
 పశ్యన్ అవోచత్ అధర్వణాయ ఆశ్వినా దధీచే అశ్వం శిరః ప్రతి ఐరయతం సః వాం
 మధు ప్ర వోచత్ ఋతాయన్ త్వాష్ట్రం యత్ దస్రా అపికక్ష్యం వాం ఇతి ॥

 మంత్ర 18[II.v.18]

ఇదం వై తన్మధు దధ్యజ్ఞాధర్వణోఽశ్వినామువాచ. తదేతద్ఋషిః పశ్యన్నవోచత్
 పురశ్చక్రే ద్విపదః పురశ్చక్రే చతుష్పదః . పురః స పక్షీ భూత్వా పురః పురుష ఆవిశదితి.
 స వా అయం పురుషః సర్వాసు పూర్షు పురిశయో నైనేన కించనానావృతం నైనేన
 కించనాసంవృతమ్ ॥ 18 ॥

 ఇదం వై తత్ మధు దధ్యజ్ ఆధర్వణః అశ్వినా ఉవాచ తత్ ఏతత్ ఋషిః
 పశ్యన్ అవోచత్. పురః చక్రే ద్విపదః పురః చక్రే చతుష్పదః పురః సః పక్షీ భూత్వా పురః
 పురుషః ఆవిశత్ ఇతి సః వై అయం పురుషః సర్వాసు పూర్షు పురిశయః స ఏనేన కిం
 న అనావృతం స ఏనేన కిం చ స అసంవృతమ్ ॥

 మంత్ర 19[II.v.19]

ఇదం వై తన్మధు దధ్యజ్ఞాధర్వణోఽశ్వినామువాచ. తదేతద్ఋషిః పశ్యన్నవోచత్.
 రూపగ్ంరూపం ప్రతిరూపో బభూవ తదస్య రూపం ప్రతిచక్షణాయ . ఇంద్రో మాయాభిః
 పురురూప ఈయతే యుక్తా హ్యస్య హరయః శతా దశేతి అయం వై హరయో అయం వై
 దశ చ సహస్రణి బహూని చానంతాని చ. తదేతద్భ్రహ్మోపూర్వమనపరమనంతర
 మబాహ్యం అయమాత్మా బ్రహ్మ సర్వానుభూరిత్యనుశాసనం ॥ 19 ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

ఇదం వై తత్ మధు దధ్యజ్ ఆధర్వణః అశ్విభ్యాం ఉవాచ తత్ ఏతత్ ఋషిః
 పశ్యన్ అవోచత్ రూపం-రూపం ప్రతిరూపః బభూవ తత్ అస్య రూపం ప్రతిచక్షణాయ
 ఇంద్రః మాయాభిః పురురూపః ఈయతే యుక్తాః హి అస్య హరయః శతా దశ ఇతి
 అయం వై హరయః అయం వై దశ చ సహస్రాణి బహూని చ అనంతాని చ తత్ ఏతత్
 బ్రహ్మ అపూర్వం అనపరం అనంతరం అబాహ్యం అయం ఆత్మా బ్రహ్మ సర్వానుభూః
 ఇతి అనుశాసనమ్ ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[II.vi.1]

అథ వగ్ంశః పౌతిమాష్యో గౌపవనాత్ గౌపవనః పౌతిమాష్యాత్ పౌతిమాష్యో
 గౌపవనాత్ గౌపవనః కౌశికాత్ కౌశికః కౌండిన్యాత్ కౌండిన్యః శాండిల్యాత్ ఛాండిల్యః
 కౌశికాచ్చ గౌతమాచ్చ గౌతమః ॥ 1 ॥

అథ వంశః పౌతిమాష్యః గౌపవనాత్ గౌపవనః పౌతిమాష్యాత్ పౌతిమాష్యః
 గౌపవనాత్ గౌపవనః కౌశికాత్ కౌశికః కౌండిన్యాత్ కౌండిన్యః శాండిల్యాత్ శాండిల్యః
 కౌశికాత్ చ గౌతమాత్ చ గౌతమః ॥

మంత్ర 2[II.vi.2]

ఆగ్నివేశ్యాత్ ఆగ్నివేశ్యః శాండిల్యాచ్చానభిమ్లాతాచ్చ అనభిమ్లాత అనభిమ్లాతాత్
 అనభిమ్లాత అనభి మ్లాతాత్ అనభిమ్లాతో గౌతమాత్ గౌతమః సైతవప్రాచీనయోగ్యా
 భ్యాగ్ం, సైతవప్రాచీనయోగ్యౌ పారాశర్యాత్ పారాశర్యో భారద్వాజాత్ భారద్వాజో

భారద్వాజాచ్చ గౌతమాచ్చ గౌతమో భారద్వాజాత్ భారద్వాజః పారాశర్యాత్ పారాశర్యో
 బైజవాపాయనాత్ బైజవాపాయనః కౌశికాయనేః కౌశికాయనిః ॥ 2 ॥

ఆగ్నివేశ్యాత్ ఆగ్నివేశ్యః శాండిల్యాత్ చ అనభిమ్లాతాత్ చ అనభిమ్లాతః
 ఆనభిమ్లాతాత్ అనభిమ్లాతః ఆనభిమ్లాతాత్ అనభిమ్లాతః గౌతమాత్ గౌతమః
 సైతవప్రాచీన యోగ్యాభ్యాం సైతవప్రాచీనయోగ్యో పారాశర్యాత్ పారాశర్యః
 భారద్వాజాత్ భారద్వాజః భారద్వాజాత్ చ గౌతమాత్ చ గౌతమః భారద్వాజాత్
 భారద్వాజః పారాశర్యాత్ పారాశర్యః బైజవాపాయనాత్ బైజవాపాయనః కౌశికాయనేః
 కౌశికాయనిః ॥

మంత్ర 3[II.vi.3]

ఘృతకౌశికాత్ ఘృతకౌశికః పారాశర్యాయణాత్ పారాశర్యాయణః
 పారాశర్యాత్ పారాశర్యో జాతుకర్ణ్యాత్ జాతుకర్ణ్య ఆసురాయణాచ్చ యాస్కాచ్చ
 ఆసురాయణ స్త్రైవణేః త్రైవణిరౌపజంధనేః ఔపజంధనిరాసురేః ఆసురిర్భారద్వాజాత్
 భారద్వాజ ఆత్రేయాత్ ఆత్రేయో మాంటేః మాంటిర్గౌతమాత్ గౌతమో గౌతమాత్
 గౌతమో వాత్యూత్ వాత్యుః శాండిల్యాత్ శాండిల్యః కైశోర్యాత్కాప్యాత్ కైశోర్యః కాప్యః
 కుమారహరితాత్ కుమారహరితో గాలవాత్ గాలవో విదర్భీకౌండిన్యాత్ విదర్భీకౌండిన్యో
 వత్సనపాతో బాభ్రవాత్ వత్సనపాద్బాభ్రవః పథః సౌభరాత్ పంథాః సౌభరోఽయాస్యా
 దాంగిరసాత్ అయాస్య ఆంగిరస ఆభూతేస్తాస్త్వాత్ ఆభూతిస్తాస్త్వో విశ్వరూపాత్తాస్త్వాత్
 విశ్వరూపస్తాస్త్వోఽశ్వీభ్యాం అశ్వినౌ దధీచ ఆధర్వణాత్ దధ్యజ్ఞాధర్వణోఽధర్వణో
 దైవాత్ అధర్వా దైవో మృత్యోః ప్రాధ్వగ్ంసనాన్ మృత్యుః ప్రాధ్వగ్ంసనః ప్రధ్వగ్ంసనాత్
 ప్రధ్వగ్ంసన ఏకర్షేః ఏకర్షిర్విప్రచిత్రేః విప్రచిత్రిర్వృష్టేః వృష్టిః సనారోః సనారుః సనాతనాత్

సనాతనః సనగాత్ సనగః పరమేష్ఠినః పరమేష్ఠీ బ్రహ్మణో బ్రహ్మ స్వయంభు బ్రహ్మణే
నమః ॥ 3 ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది ద్వితీయోఽధ్యాయః

ఘృతకౌశికాత్ ఘృతకౌశికః పారాశర్యాయణాత్ పారాశర్యాయణః
పారాశర్యాత్ పారాశర్యః జాతూకర్ణాత్ జాతూకర్ణ్యః అసురాయణాత్ చ యాస్మాత్ చ
అసురాయణః త్రైవణిః త్రైవణిః ర్యాపజంధనేః ఔపజంధనిః ఆసురేః ఆసురిః భారద్వాజాత్
భారద్వాజః త్రేయాత్ ఆత్రేయః మాంటేః మాంటిః గౌతమాత్ గౌతమః గౌతమాత్
గౌతమః వాత్స్యాత్ వాత్స్యః శాండిల్యాత్ శాండిల్యః కైశోర్యాత్ కాప్యాత్ కైశోర్యః కాప్యః
కుమారహరితాత్ కుమారహరితః గాలవాత్ గాలవః విదర్భీకౌండిన్యాత్ విదర్భీకౌండిన్యః
వత్సనపాతః బాభ్రవాత్ వత్సనపాత్ బాభ్రవః పథః సౌభరాత్ పంథాః సౌభరః
ఆయాస్యాత్ అంగిరసాత్ అయాస్యః ఆంగిరసః అభూతేః త్వాష్ట్రాత్ ఆభూతిః త్వాష్ట్రః
విశ్వరూపాత్ త్వాష్ట్రాత్ విశ్వరూపః త్వాష్ట్రః అశ్వినో అశ్వినౌ దధీచః ఆధర్వణాత్
దధ్యజ్ ఆధర్వణః ఆధర్వణః దైవాత్ అధర్వా దైవః మృత్యోః ప్రాధ్వంసనాత్ మృత్యుః
ప్రాధ్వంసనః ప్రాధ్వంసనాత్ ప్రాధ్వంసనః ఏకర్షేః ఏకర్షిః విప్రచిత్తేః విప్రచిత్తిః వ్యష్టేః వ్యష్టిః
సనారోః సనారుః సనాతనాత్ సనాతనః సనగాత్ సనగః పరమేష్ఠినః పరమేష్ఠీ బ్రహ్మణః
బ్రహ్మ స్వయంభు బ్రహ్మణే నమః ॥

ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది ద్వితీయోఽధ్యాయః

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [III.i.1]

ఓం జనకో హ వైదేహో బహుదక్షిణేన యజ్ఞేనేజే. తత్ర హ కురుపంచాలానాం
బ్రాహ్మణా అభినమేతా బభూవుః తస్య హ జనకస్య వైదేహస్య విజిజ్ఞాసా బభూవ కః
స్విదేషాం బ్రాహ్మణానామనూచానతమ ఇతి. స హ గవాగ్ంసహస్రమవరురోధ దశదశ
పాదా ఏకైకస్యాః శృంగయోరాబద్ధా బభూవుః ॥ 1 ॥

ఓం జనకః హ వైదేహః బహుదక్షిణేన యజ్ఞేన ఈజే తత్ర హ కురుపంచాలానాం
బ్రాహ్మణాః అభినమేతాః బభూవుః తస్య హ జనకస్య వైదేహస్య విజిజ్ఞాసా బభూవ కః
స్విత్ ఏషాం బ్రాహ్మణానాం అనూచానతమః ఇతి సః హ గవాం సహస్రం అవరురోధ
దశ-దశ పాదాః ఏకైకస్యాః శృంగయోః ఆబద్ధాః బభూవుః ॥

మంత్ర 2 [III.i.2]

తాన్ష్టోవాచ బ్రాహ్మణా భగవంతో యో వో బ్రహ్మిష్ఠః స ఏతా గా ఉదజతామితి .
తే హ బ్రాహ్మణా న దధృషుః అథ హ యాజ్ఞవల్క్యః స్వమేవ బ్రహ్మచారిణమువాచైతాః
సౌమ్యోదజ సామశ్రవా3 ఇతి. తా హోదాచకార. తే హ బ్రాహ్మణాశ్చుక్రుధుః కథం ను
నో బ్రహ్మిష్ఠో బ్రువీతేతి అథ హ జనకస్య వైదేహస్య హోతాశ్శ్వలో బభూవ. స హైనం
పప్రచ్చ త్వం ను ఖలు నో యాజ్ఞవల్క్య బ్రహ్మిష్ఠోఽసీ3 ఇతి. స హోవాచ నమో వయం
బ్రహ్మిష్ఠాయ కుర్మో గోకామా ఏవ వయగ్ంస్య ఇతి. తగ్ంహ తత ఏవ ప్రష్టుం దధ్రే
హోతాశ్శ్వలః ॥ 2 ॥

తాన్ హ ఉవాచ బ్రాహ్మణాః భగవంతః యః వః బ్రహ్మిష్ఠః సః ఏతాః గాః
ఉదజతాం ఇతి తే హ బ్రాహ్మణాః న దధృషుః అథ హ యాజ్ఞవల్క్యః స్వం ఏవ
బ్రహ్మచారిణం ఉవాచ ఏతాః సౌమ్యః ఉదజ సామశ్రవా 3 ఇతి తాః హ ఉదాచకార తే
హ బ్రాహ్మణాః చుక్రుధుః కథం ను నః బ్రహ్మిష్ఠః బ్రువీత ఇతి అథ హ జనకస్య
వైదేహస్య హోతా అశ్వలః బభూవ సః హ ఏనం పప్రచ్ఛ త్వం ను ఖలు నః యాజ్ఞవల్క్యః
బ్రహ్మిష్ఠః అసి ఇతి సః హ ఉవాచ నమః వయం బ్రహ్మిష్ఠాయ కుర్యః గోకామాః ఏవ
వయం స్యః ఇతి తం హ తతః ఏవ ప్రష్ఠం దధే హోతా అశ్వలః ॥

మంత్ర 3 [III.i.3]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యదిదగ్ంసర్వం మృత్యునాఽఽప్తగ్ం, సర్వం
మృత్యునాఽఽభి పన్నం కేన యజమానో మృత్యోరాప్తిమతిముచ్యత ఇతి.
హోత్రర్విజాఽఽగ్నినా వాచా వాగ్వై యజ్ఞస్య హోతా. తద్యేయం వాక్ సోఽయమగ్నిః స
హోతా సా ముక్తిః సాఽతిముక్తిః ॥ 3 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఇదం సర్వం మృత్యునా ఆప్తం సర్వం
మృత్యునా అభిపన్నం కేన యజమానః మృత్యోః ఆప్తిం అతిముచ్యతే ఇతి హోత్రా
ఋత్విజా అగ్నినా వాచా వాక్ వై యజ్ఞస్య హోతా తత్ యా ఇయం వాక్ సః అయం
అగ్నిః సః హోతా సా ముక్తిః సా అతిముక్తిః ॥

మంత్ర 4 [III.i.4]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యదిదగ్ంసర్వమహోరాత్రాభ్యామాప్తగ్ం,
సర్వమహోరాత్రాభ్యా మభిపన్నం కేన యజమానోఽహోరాత్రయోరాప్తిమతిముచ్యత ఇతి

అధ్వర్యుణర్విజా చక్షుషాఽఽదిత్యేన చక్షుర్వై యజ్ఞస్యాధ్వర్యుః తద్యదిదం చక్షుః
సోఽసావాదిత్యః సోఽధ్వయుకః సముక్తిః సాతి ముక్తిః ॥ 4 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఇదం సర్వం అహోరాత్రాభ్యాం ఆప్తం
సర్వం అహోరాత్రాభ్యాం అభిపన్నం కేన యజమానః అహోరాత్రయోః ఆప్తిం
అతిముచ్యతే ఇతి అధ్వర్యుణా ఋత్విజా చక్షుషా ఆదిత్యేన చక్షుః వై యజ్ఞస్య అధ్వర్యుః
తత్ యత్ ఇదం చక్షుః సః అసౌ ఆదిత్యః సః అధ్వర్యుః సః ముక్తిః సా అతిముక్తిః ॥

మంత్ర 5 [III.i.5]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యదిదగ్ంసర్వం పూర్వపక్షాపరపక్షాభ్యామాప్తగ్ం,
సర్వం పూర్వపక్షాపరపక్షాభ్యా మభిపన్నం కేన యజమానః
పూర్వపక్షాపరపక్షయోరాప్తిమతి ముచ్యత ఇతి ఉద్గాత్రర్విజా వాయునా ప్రాణేన ప్రాణో
వై యజ్ఞస్యోద్గాతా. తద్యోఽయం ప్రాణః స వాయుః స ఉద్గాతా స ముక్తిః
సాఽతిముక్తిః॥5॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఇదం సర్వం పూర్వపక్షాపరపక్షాభ్యాం ఆప్తం
సర్వం పూర్వపక్షాపరపక్షాభ్యాం అభిపన్నం కేన యజమానః పూర్వపక్షాపరపక్షయోః
ఆప్తిం అతిముచ్యతే ఇతి ఉద్గాత్రా ఋత్విజా వాయునా ప్రాణేన ప్రాణః వై యజ్ఞస్య
ఉద్గాతా తత్ యః అయం ప్రాణః సః వాయుః సః ఉద్గాతా సః ముక్తిః సా అతిముక్తిః ॥

మంత్ర 6 [III.i.6]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యదిదగ్ంమంతరిక్షమనారంబణమివ కేనాఽఽక్రమేణ
యజమానః స్వర్గం లోకమాక్రమత ఇతి బ్రహ్మణర్విజా మనసా చంద్రేణ మనో వై

యజ్ఞస్య బ్రహ్మ తద్యదిదం మనః సోఽసౌ చంద్రః స బ్రహ్మ స ముక్తిః సాతిముక్తిః
ఇత్యతిమోక్షా అథ సంపదః ॥ 6 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఇదం అంతరిక్షం అనారంబణం ఇవ కేన
ఆక్రమేణ యజమానః స్వర్గం లోకం ఆక్రమతే ఇతి బ్రహ్మణా ఋత్విజా మనసా చంద్రేణ
మనః వై యజ్ఞస్య బ్రహ్మ తత్ యత్ ఇదం మనః సః అసౌ చంద్రః సః బ్రహ్మ సః ముక్తిః
సా అతిముక్తిః ఇతి అతిమోక్షాః అథ సంపదః ॥

మంత్ర 7 [III.i.7]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ కతిభిరయమద్యర్థిర్హోతాస్మిన్యజ్ఞే కరిష్యతీతి. తిస్సభిరితి.
కతమాస్తాస్తిస్ర ఇతి. పురోనువాక్యా చ యాజ్ఞా చ శస్యైవ తృతీయా. కిం తాభిర్జయతీతి.
యత్ కించేదం ప్రాణభృత్ ఇతి ॥7 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ కతిభిః అయం అద్య ఋగ్విః హోతా అస్మిన్ యజ్ఞే
కరిష్యతి ఇతి తిస్సభిః ఇతి కతమాః తాః తిస్రః ఇతి పురోనువాక్యా చ యాజ్ఞా చ శస్యా
ఏవ తృతీయా కిం తాభిః జయతి ఇతి యత్ కించ ఇదం ప్రాణభృత్ ఇతి ॥

మంత్ర 8 [III.i.8]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ కత్యయమద్యాధ్వర్యురస్మిన్యజ్ఞ ఆహుతీర్హోష్యతీతి. తిస్ర
ఇతి. కతమాస్తాస్తిస్ర ఇతి. యా హుతా ఉజ్జ్వలంతి యా హుతా అతినేదంతే. యా
హుతా అధిశేరతే. కిం తాభిర్జయతీతి. యా హుతా ఉజ్జ్వలంతి. దేవలోకమేవ
తాభిర్జయతి. దీప్యత ఇవ హి దేవలోకో. యా హుతా అతినేదంతే. పితృలోకమేవ

తాభిర్జయతి. అతీవ హి పితృలోకో. యా హుతా అధిశేరతే మనుష్యలోకమేవ
తాభిర్జయతి అథ ఇవ హి మనుష్యలోకః ॥ 8 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ కతి అయం అద్య అధ్వర్యుః అస్మిన్ యజ్ఞే
ఆహుతీః హోష్యతి ఇతి తిస్రః ఇతి కతమాః తాః తిస్రః ఇతి యాః హుతాః ఉజ్జ్వలంతి
యాః హుతాః అతినేదంతే యాః హుతాః అధిశేరతే కిం తాభిః జయతి ఇతి యాః
హుతాః ఉజ్జ్వలంతి దేవలోకం ఏవ తాభిః జయతి దీప్యతే ఇవ హి దేవలోకః యాః
హుతాః అతినేదంతే పితృలోకం ఏవ తాభిః జయతి అతి ఇవ హి పితృలోకః యాః
హుతాః అధిశేరతే మనుష్యలోకం ఏవ తాభిః జయతి అథః ఇవ హి మనుష్యలోకః ॥

మంత్ర 9 [III.i.9]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ కతిభిరయమద్య బ్రహ్మ యజ్ఞం దక్షిణతో
దేవతాభిర్గోపాయ తీత్యేకయేతి. కతమా సైకేతి. మన ఏవేతి అనంతం వై మనో అనంతా
విశ్వే దేవా అనంతమేవ స తేన లోకం జయతి ॥ 9 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ కతిభిః అయం అద్య బ్రహ్మ యజ్ఞం దక్షిణతః
దేవతాభిః గోపాయతి ఇతి ఏకయా ఇతి కతమా సా ఏకా ఇతి మనః ఏవ ఇతి అనంతం
వై మనః అనంతాః విశ్వే దేవాః అనంతం ఏవ సః తేన లోకం జయతి ॥

మంత్ర 10 [III.i.10]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ కత్యయమద్యోద్గాతాఽస్మిన్యజ్ఞే స్తోత్రియాః స్తోష్యతీతి.
తిస్ర ఇతి. కతమాస్తాస్తిస్ర ఇతి. పురోనువాక్యా చ యాజ్ఞా చ శస్త్యేవ తృతీయా
కతమాస్తా యా అధ్యాత్మమితి. ప్రాణ ఏవ పురోనువాక్యాఽపానో యాజ్ఞా వ్యానః శస్యా.

కిం తాభిర్జయతీతి. పృథివీలోకమేవ పురోనువాక్యయా జయతి అంతరిక్షలోకం
యాజ్యయా ద్యులోకగ్ంశస్యయా తతో హ హోతాఽశ్వల ఉపరరామ ॥ 10 ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ కతి అయం అద్య ఉద్గాతా అస్మిన్ యజ్ఞే
స్తోత్రియా: స్తోప్యతి ఇతి తిస్ర: ఇతి కతమా: తా: తిస్ర: ఇతి పురోనువాక్యా చ యాజ్యా చ
శస్యా ఏవ తృతీయా కతమా: తా: యా: అధ్యాత్మం ఇతి ప్రాణ: ఏవ పురోనువాక్యా
అపాన: యాజ్యా వ్యాన: శస్యా కిం తాభి: జయతి ఇతి పృథివీలోకం ఏవ
పురోనువాక్యయా జయతి అంతరిక్షలోకం యాజ్యయా ద్యులోకం శస్యయా తత: హ
హోతా అశ్వల: ఉపరరామ ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.I.1]

అథ హైనం జారత్కారవ ఆర్తభాగః పప్రచ్చ. యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ కతి గ్రహాః
కత్యతిగ్రహో ఇతి అష్టా గ్రహో అష్టావతిగ్రహో ఇతి యే తేఽష్టా గ్రహో అష్టావతిగ్రహాః
కతమే త ఇతి ॥ 1 ॥

అథ హ ఏనం జారత్కారవ: ఆర్తభాగ: పప్రచ్చ యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ
కతి గ్రహా: కతి అతిగ్రహా: ఇతి అష్టా గ్రహా: అష్టా అతిగ్రహా: ఇతి యే తే అష్టా గ్రహా:
అష్టా అతిగ్రహా: కతమే తే ఇతి ॥

మంత్ర 2[III.I.2]

ప్రాణో వై గ్రహః. సోఽపానేనాతిగ్రాహేణ గృహీతో అపానేన హి గంధాగ్ంజిఘ్రితి ॥2॥

ప్రాణః వై గ్రహః సః అపానేన అతిగ్రాహేణ గృహీతః అపానేన హి గంధాన్ జిఘ్రితి ॥

మంత్ర 3[III.I.3]

వాగ్వై గ్రహః. స నామ్నాతిగ్రాహేణ గృహీతో వాచా హి నామాన్యభివదతి ॥ 3 ॥

వాక్ వై గ్రహః సః నామ్నా అతిగ్రాహేణ గృహీతః వాచా హి నామాని అభివదతి ॥

మంత్ర 4[III.I.4]

జిహ్వో వై గ్రహః. స రసేనాతిగ్రాహేణ గృహీతో జిహ్వయా హి రసాన్విజానాతి ॥ 4 ॥

జిహ్వో వై గ్రహః సః రసేన అతిగ్రాహేణ గృహీతః జిహ్వయా హి రసాన్ విజానాతి ॥

మంత్ర 5[III.I.5]

చక్షుర్వై గ్రహః. స రూపేణాతిగ్రాహేణ గృహీతశ్చక్షుషా హి రూపాణి పశ్యతి ॥ 5 ॥

చక్షుః వై గ్రహః సః రూపేణ అతిగ్రాహేణ గృహీతః చక్షుషా హి రూపాణి పశ్యతి ॥

మంత్ర 6[III.I.6]

శ్రోత్రం వై గ్రహః. స శబ్దేనాతిగ్రాహేణ గృహీతః శ్రోత్రేణ హి శబ్దాఞ్ఞోతి ॥ 6 ॥

శ్రోత్రం వై గ్రహః సః శబ్దేన అతిగ్రాహేణ గృహీతః శ్రోత్రేణ హి శబ్దాన్ శృణోతి ॥

మంత్ర 7[III.I.7]

మనో వై గ్రహః. స కామేనాతిగ్రాహేణ గృహీతో మనసా హి కామాన్కామయతే ॥ 7 ॥

మనః వై గ్రహః సః కామేన అతిగ్రాహేణ గృహీతః మనసా హి కామాన్ కామయతే ॥

మంత్ర 8[III.I.8]

హస్తా వై గ్రహః. స కర్మణాతిగ్రాహేణ గృహీతో హస్తాభ్యాగ్ంహి కర్మ కరోతి ॥ 8 ॥

హస్తా వై గ్రహః సః కర్మణా అతిగ్రాహేణ గృహీతః హస్తాభ్యాం హి కర్మ కరోతి ॥

మంత్ర 9[II.I.9]

త్వగ్వై గ్రహః. స స్పర్శేనాతిగ్రాహేణ గృహీతః త్వచా హి స్పర్శాన్వేదయత.
ఇత్యేతేఽష్టా గ్రహా అష్టావతిగ్రహః ॥ 9 ॥

త్వక్ వై గ్రహః సః స్పర్శేన అతిగ్రాహేణ గృహీతః త్వచా హి స్పర్శాన్ వేదయతే
ఇతి ఏతే అష్టా గ్రహః అష్టా అతిగ్రహః ॥

మంత్ర 10[III.I.10]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యదిదగ్ంసర్వం మృత్యోరన్నం కా స్విత్సా దేవతా యస్యా
మృత్యురన్నమిత్యగ్నిర్వై మృత్యుః సోఽపామన్నం అప పునర్మృత్యుం జయతి ॥ 10 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఇదం సర్వం మృత్యోః అన్నం కా స్విత్ సా
దేవతా యస్యాః మృత్యుః అన్నం ఇతి అగ్నిః వై మృత్యుః సః అపాం అన్నం అపః పునః
మృత్యుం జయతి ॥

మంత్ర 11[III.I.11]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యత్రాయం పురుషో మ్రియత ఉదస్మాత్ప్రాణాః
క్రామంత్యా అహో³ నేతి నేతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యే అత్రైవ సమవనీయంతే స
ఉచ్ఛ్వయతి ఆధ్మాయతి ఆధ్మతో మృతః శేతే ॥ 11 ॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ర అయం పురుషః మ్రియతే ఉత్ అస్మాత్
ప్రాణాః క్రామంతి ఆహో³ న ఇతి న ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః అత్ర ఏవ
సమవనీయంతే సః ఉచ్ఛ్వయతి ఆధ్మాయతి ఆధ్మతః మృతః శేతే ॥

మంత్ర 12[III.I.12]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యత్రాయం పురుషో మ్రియతే కిమేనం న జహాతీతి.
నామేతి అనంతం వై నామానంతా విశ్వేదేవా అనంతమేవ స తేన లోకం జయతి ॥12॥

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ర అయం పురుషః మ్రియతే కిం ఏనం న
జహాతి ఇతి నామ ఇతి అనంతం వై నామ అనంతాః విశ్వే దేవాః అనంతం ఏవ సః తేన
లోకం జయతి ॥

మంత్ర 13[III.I.13]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యత్రాస్య పురుషస్య మృతస్యాగ్నిం వాగప్యేతివాతం
ప్రాణః చక్షురాదిత్యం మనశ్చంద్రం దిశః శ్రోత్రం పృథివీగ్ం శరీరం

ఆకాశమాతృషడ్ధీర్లోమాని వనస్పతీన్కేశా అప్పు లోహితం చ రేతశ్చ నిధీయతే క్షాయం తదా పురుషో భవతీతి ఆహర సౌమ్య హస్తం ఆర్తభాగావామే వైతస్య వేదిష్యావో న నావేతత్సజన ఇతి. తౌ హోత్కమ్య మంత్రయాం చక్రాతే తౌ హ యదూచతుః కర్మ హైవ తదూచతుః అథ హ యత్ప్రశగ్ంసతుః కర్మ హైవ తత్ ప్రశగ్ంసతుః పుణ్యో వై పుణ్యేన కర్మణా భవతి పాపః పాపేనేతి. తతో హ జారత్కారవ ఆర్తభాగ ఉపరరామ ॥ 13 ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ర అస్య పురుషస్య మృతస్య అగ్నిం వాక్ అపి ఏతి వాతం ప్రాణః చక్షుః ఆదిత్యం మనః చంద్రం దిశః శ్రోత్రం పృథివీం శరీరం అకాశం ఆత్మా ఓషధీః లోమాని వనస్పతీన్ కేశాః అప్పు లోహితం చ రేతః చ నిధీయతే క్వ అయం తదా పురుషః భవతి ఇతి ఆహర సౌమ్య హస్తం ఆర్తభాగ ఆవాం ఏవ వా ఏతస్య వేదిష్యావః న నౌ ఏతత్ సజనః ఇతి తౌ హ ఉత్కమ్య మంత్రయాంచక్రాతే తౌ హ యత్ ఊచతుః కర్మ హ ఏవ తత్ ఊచతుః అథ హ యత్ ప్రశంసతుః కర్మ హ ఏవ తత్ప్రశంసతుః పుణ్యః వై పుణ్యేన కర్మణా భవతి. పాపః పాపేన ఇతి తతః హ జారత్కారవః ఆర్తభాగః ఉపరరామ ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.Ii.1]

అథ హైనం భుజ్యుర్లాహ్యాయనిః పప్రచ్చ. యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ మద్రేషు చరకాః పర్యవ్రజామ తే పతంచలస్య కాప్యస్య గృహానైమ. తస్యాఽఽసీత్ దుహితా గంధర్వగృహీతా తమపృచ్ఛామ కోఽసీతి. సోఽబ్రవీత్ సుధన్వాఽఽఙ్గిరస ఇతి. తం

యదాలోకానామంతాసప్చామాధైసమబ్రూమ క్వ పారిక్షితా అభవన్నితి క్వ పారిక్షితా
అభవన్ సత్వా పృచ్ఛామి యాజ్ఞవల్క్య క్వ పారిక్షితా అభవన్నితి || 1 ||

అథ హ ఏనం భుజ్యుః లాహ్యోయనిః పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ
మద్రేషు చరకాః పర్యవ్రజామ తే పతంచలస్య కాప్యస్య గృహోన్ ఐమ తస్య ఆసీత్
దుహితా గంధర్వగృహీతా తం అపృచ్ఛామ కః అసి ఇతి సః అబ్రవీత్ సుధన్వా
ఆంగిరసః ఇతి తం యదా లోకానాం అంతాన్ అపృచ్ఛామ అథ ఏనం అబ్రూమ క్వ
పారిక్షితాః అభవన్ ఇతి క్వ పారిక్షితాః అభవన్ సః త్వా పృచ్ఛామి యాజ్ఞవల్క్యః క్వ
పారిక్షితాః అభవన్ ఇతి ||

మంత్ర 2[III.Ii.2]

స హోవాచోవాచ వై సో అగచ్ఛన్వై తే తత్ యత్రాశ్వమేధయాజినో గచ్ఛంతీతి .
క్వ న్వశ్వమేధయాజినో గచ్ఛంతీతి. ద్వాత్రింశతం వై దేవరథాహ్యోన్యయం లోకః
తగ్ంసమంతం పృథివీ ద్విస్తావత్పర్యేతి తాగ్ం సమంతం పృథివీ ద్విస్తావత్సముద్రః
పర్యేతి. తద్వావతీ క్షురస్య ధారా యావద్వా మక్షికాయాః పత్రం తావాసంతరేణ
కాశస్తాన్ ఇంద్రః సుపర్ణో భూత్వా వాయవే ప్రాయచ్ఛత్ తాన్ వాయురాత్మని ధిత్వా
తత్రాగమయద్యత్ర అశ్వమేధయాజినో_భవన్నితి ఏవమివ వై స వాయుమేవ
ప్రశశగ్ంస తస్మాద్వాయురేవ వ్యష్టిః వాయుః సమష్టిః అప పునర్భుత్యం జయతి య
ఏవం వేద . తతో హ భుజ్యుర్లాహ్యోయనిరుపరరామ || 2 ||

ఇతి తృతీయో_ధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

సః హ ఉవాచ ఉవాచ వై సః తత్ అగచ్ఛన్ వై తే తత్ యత్ర అశ్వమేధయాజినః
గచ్ఛంతి ఇతి క్వ ను అశ్వమేధయాజినః గచ్ఛంతి ఇతి ద్వాత్రింశతం వై దేవరథాహ్యోని
అయం లోకః తం సమంతం పృథివీ ద్విః తావత్ పర్యేతి తాం సమంతం పృథివీం ద్విః

తావత్ సముద్రః పర్యేతి తత్ యావతీ క్షురస్య ధారా యావత్ వా మక్షికాయాః పత్రం
 తావాన్ అంతరేణ ఆకాశః తాన్ ఇన్ద్రః సుపర్ణః భూత్వా వాయవే ప్రాయచ్ఛత్ తాన్
 వాయుః ఆత్మని ధిత్వా తత్ర అగమయత్ అశ్వమేధయా జేనః యత్ర ఏవం ఇవ వై సః
 వాయుం ఏవ ప్రశశంస ఇతి ఏవం ఇవ వై సః తస్మాత్ వాయుః ఏవ వ్యష్టిః వాయుః
 సమష్టిః అపః పునః మృత్యుం జయతి యః ఏవం వేద తతః హ భుజ్యుః లాహ్యోయనిః
 ఉపరరామ ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.iv.1]

అథ హైనమూషస్తశ్చాక్రాయణః పప్రచ్ఛ. యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ
 యత్సాక్షాదపరోక్షాద్భ్రహ్మ య ఆత్మా సర్వాంతరః తం మే వ్యాచక్ష్యేతి ఏష త ఆత్మా
 సర్వాంతరః. కతమో యాజ్ఞవల్క్య సర్వాంతరో. యః ప్రాణేన ప్రాణితి స త ఆత్మా
 సర్వాంతరో యోఽపానేనాపానితి స త ఆత్మా సర్వాంతరో యో వ్యానేన వ్యానీతి స త
 ఆత్మా సర్వాంతరో య ఉదానేనోదానితి స త ఆత్మా సర్వాంతర ఏష త ఆత్మా
 సర్వాంతరః ॥ 1 ॥

అథ హ ఏనం ఊషస్తః చాక్రాయణః పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్
 సాక్షాత్ అపరోక్షాత్ బ్రహ్మ యః ఆత్మా సర్వాంతరః తం మే వ్యాచక్ష్య ఇతి ఏషః తే
 ఆత్మా సర్వాంతరః కతమః యాజ్ఞవల్క్యః సర్వాంతరః యః ప్రాణేన ప్రాణితి సః తే ఆత్మా
 సర్వాంతరః యః అపానేన అపానితి. సః తే ఆత్మా సర్వాంతరః యః వ్యానేన వ్యానీతి సః
 తే ఆత్మా సర్వాంతరః యః ఉదానేన ఉదానితి సః తే ఆత్మా సర్వాంతరః ఏషః తే ఆత్మా
 సర్వాంతరః ॥

మంత్ర 2[III.iv.2]

న హోవాచోషస్తస్మాక్రాయణః యథా విబ్రూయాదసౌ గౌరసావశ్వ ఇతి ఏవమేవైతద్వ్య పదిష్టం భవతి. యదేవ సాక్షాదపరోక్షాత్ బ్రహ్మ య ఆత్మా సర్వాంతరః తం మే వ్యాచక్ష్యేతి. ఏష త ఆత్మా సర్వాంతరః. కతమో యాజ్ఞవల్క్య సర్వాంతరో. న దృష్టేర్ద్రష్టారం పశ్యేః న శ్రుతేః శ్రోతారగ్ంశృణుయా న మతేర్మంతారం మన్వీధా న విజ్ఞాతేర్విజ్ఞాతారం విజానీయా ఏష త ఆత్మా సర్వాంతరోఽతోఽన్యదార్తం తతో హోషస్తస్మాక్రాయణ ఉపరరామ || 2 ||

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

న హ ఉవాచ ఊషస్తః చాక్రాయణః యథా వి బ్రూయాత్ అసౌ గౌః అసౌ అశ్వః ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్ వ్యపదిష్టం భవతి యత్ ఏవ సాక్షాత్ అపరోక్షాత్ బ్రహ్మ యః ఆత్మా సర్వాంతరః తం మే వ్యాచక్ష్య ఇతి ఏష? తే ఆత్మా సర్వాంతరః కతమః యాజ్ఞవల్క్యః సర్వాంతరః న దృష్టేః ద్రష్టారం పశ్యేః న శ్రుతేః శ్రోతారం శృణుయాః న మతేః మంతారం మన్వీధాః న విజ్ఞాతేః విజ్ఞాతారం విజానీయాః ఏషః తే ఆత్మా సర్వాంతరః అతః అన్యత్ ఆర్తం తతః హ ఉషస్తః చాక్రాయణ ఉపరరామ ||

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే చతుర్థంబ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.v.1]

అథ హైనం కహోలః కౌషీతకేయః పప్రచ్చ యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ యదేవ సాక్షాదపరోక్షాద్బ్రహ్మ య ఆత్మా సర్వాంతరః తం మే వ్యాచక్ష్యేతి ఏష త ఆత్మా సర్వాంతరః. కతమో యాజ్ఞవల్క్య సర్వాంతరః యోఽశనాయాపిపాసే శోకం మోహం జరాం మృత్యుమ్ అత్యేతి ఏతం వై తమాత్మానం విదిత్వా బ్రాహ్మణాః పుత్రైషణాయాశ్చ విత్తైషణాయాశ్చ లోకైషణాయాశ్చ వృత్థాయాధ భిక్షాచర్యం చరంతి. యా హ్యేవ

పుత్రైషణా సా విత్తైషణా యా విత్తైషణా సా లోకైషణోభే హ్యేతే ఏషణే ఏవ భవతః
 తస్మాద్బ్రాహ్మణః పాండిత్యం నిర్విద్య బాల్యేన తిష్ఠాసేత్. బాల్యం చ పాండిత్యం చ
 నిర్విద్యాధ మునిర్ అమానం చ మౌనం చ నిర్విద్యాధ బ్రాహ్మణః. స బ్రాహ్మణః కేన
 స్యాత్ యేన స్యాత్ తేనేదృశ ఏవాతోఽన్యదార్తం. తతో హ కహోలః కౌషీతకేయ
 ఉపరరామ ॥ 1 ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ హ ఏనం కహోలః కౌషీతకేయః యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఏవ
 సాక్షాత్ అపరోక్షాత్ బ్రహ్మ తం మే వ్యాచక్ష్య ఇతి ఏషః తే ఆత్మా సర్వాంతరః కతమః
 యాజ్ఞవల్క్యః సర్వాంతరః యః అశనాయాపిపాసే శోకం మోహం జరాం మృత్యుం
 ఏతం వై తం ఆత్మానం విదిత్వా బ్రాహ్మణాః పుత్రైషణాయాః చ విత్తైషణాయాః చ
 లోకైషణాయాః చ వృత్థాయ అథ భిక్షాచర్యం చరంతి యా హి ఏవ పుత్రైషణా సా
 విత్తైషణా యా విత్తైషణా సా లోకైషణా ఉభే హి ఏతే ఏషణే ఏవ భవతః తస్మాత్ పండితః
 బ్రాహ్మణః పాండిత్యం నిర్విద్య బాల్యేన తిష్ఠాసేత్ బాల్యం చ పాండిత్యం చ నిర్విద్య అథ
 మునిః అమానం చ మౌనం చ నిర్విద్య అథ బ్రాహ్మణః సః బ్రాహ్మణః కేన స్యాత్ యేన
 స్యాత్ తేన ఈదృశః ఏవ భవతి యః ఏవం వేద ఏవ అతః అన్యత్ ఆర్తం తతః హ
 కహోలః కౌషీతకేయః ఉపరరామ ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.vi.1]

అథ హైనం గార్గీ వాచక్షవీ పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ
 యదిదగ్ంసర్వమప్స్వోతం చ ప్రోతం చ కస్మిన్ను ఖల్వాప ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. వాయౌ
 గార్గీతి. కస్మిన్ను ఖలు వాయురోతశ్చ ప్రోతశ్చేతి అంతరిక్షలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను

ఖల్వంతరిక్షలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. గంధర్వలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను గంధర్వలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేత్ ఆదిత్యలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ ను ఖల్వాదిత్యలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. చంద్రలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను ఖలు చంద్రలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. నక్షత్రలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను ఖలు నక్షత్రలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. దేవలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను ఖలు దేవలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి ఇంద్రలోకేషుగార్గీతి. కస్మిన్ను ఖల్వింద్రలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. ప్రజాపతిలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను ఖలు ప్రజాపతిలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. బ్రహ్మలోకేషు గార్గీతి. కస్మిన్ను ఖలు బ్రహ్మలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి. స హోవాచ గార్గి మాతిప్రాక్షీః మా తే మూర్ధా వ్యపప్తత్ అనతిప్రశ్నాం వై దేవతామతిప్యచ్ఛసి. గార్గి మాఽతిప్రాక్షీరితి. తతో హ గార్గీ వాచక్నువ్యపరరామ ॥ 1 ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

అథ హ ఏనం గార్గీ వాచక్నువీ పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ యత్ ఇదం సర్వం అప్పు ఓతం చ ప్రోతం చ కస్మిన్ ను ఖలు అపః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి వాయౌ గార్గి ఇతి. కస్మిన్ ను ఖలు వాయుః ఓతః చ ప్రోతః చ ఇతి అంతరిక్షలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఆకాశః ను ఖలు అంతరిక్షలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి గంధర్వలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు గంధర్వలోకాః ఓతాః చ ప్రేతాః చ ఇతి ఆదిత్యలోకేషు గార్గిః ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు ఆదిత్యలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి చంద్రలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు చంద్రలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి నక్షత్రలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు నక్షత్రలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి దేవలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు దేవలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి ఇంద్రలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు ఇంద్రలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి ప్రజాపతిలోకేషు గార్గి ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు ప్రజాపతిలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి బ్రహ్మలోకేషు గార్గి ఇతి

కస్మిన్ ను ఖలు బ్రహ్మలోకాః ఓతాః చ ప్రోతాః చ ఇతి స హోవాచ గార్గి మా అతిప్రాక్షీః
 మా తే మూర్ధా వ్యపస్తత్ అనతిప్రశ్నాం వై దేవతాం అతిపృచ్ఛసి గార్గి మా అతిప్రాక్షీః
 ఇతి తతః హ గార్గీ వాచక్ష్వవీ ఉపరరామ

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే సప్తమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.vI.1]

అథ హైనముద్దాలక ఆరుణిః పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ మద్రేష్యవసామ
 పతంచలస్య కాప్యస్య గృహేషు యజ్ఞమధీయానాః తస్యాఽఽసీద్భార్యా
 గంధర్వగృహీతా. తమపృచ్ఛామ కోఽసీతి. సోఽబ్రవీత్ కబంధ ఆధర్వణ ఇతి.
 సోఽబ్రవీత్పతంచలం కాప్యం యాజ్ఞికాగ్ంశ్చవేత్త ను త్వం కాప్య తత్సూత్రం
 యేనాయం చ లోకః పరశ్చ లోకః సర్వాణి చ భూతాని సందృభ్దాని భవంతీతి.
 సోఽబ్రవీత్పతంచలః కాప్యో నాహం తత్ భగవన్ వేదేతి. సోఽబ్రవీత్ పతంచలం
 కాప్యం యాజ్ఞికాగ్ంశ్చః వేత్త ను త్వం కాప్య తమంతర్యామిణం య ఇమం చ లోకం
 పరం చ లోకగ్ంసర్వాణి చ భూతాని యోఽన్తరో యమయతీతి. సోఽబ్రవీత్ పతంచలః
 కాప్యో నాహం తం భగవన్ వేదేతి. యో వై తత్ కాప్య సూత్రం విద్యాత్తం
 చాంతర్యామిణమితి స బ్రహ్మవిత్ స లోకవిత్ స దేవవిత్ స వేదవిత్ స భూతవిత్ స
 ఆత్మవిత్ స సర్వవిదితి తేభ్యోఽబ్రవీత్ తదహం వేద. తచ్ఛ్రేత్త్వం యాజ్ఞవల్క్య
 సూత్రమవిద్వాగ్ంస్తం చాంతర్యామిణం బ్రహ్మగవీరుదజసే మూర్ధా తే విపతిష్యతీతి.
 వేద వా అహం గౌతమ తత్సూత్రం తం చాంతర్యామిణమితి. యో వా ఇదం
 కశ్చిద్బ్రూయాత్ వేద వేదేతి. యథా వేత్త తథా బ్రూహీతి || 1 ||

అథ హ ఏనం ఊద్దాలకః ఆరుణిః పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యః ఇతి హ ఉవాచ
 మద్రేషు అవసామ పతంచలస్య కాప్యస్య గృహేషు యజ్ఞం అధీయానాః తస్య ఆసీత్

భార్యా గంధర్వగృహీతా తం అపృచ్ఛామ కః అసి ఇతి సః అబ్రవీత్ కబంధః అధర్వణః
 ఇతి సః అబ్రవీత్ పతంచలం కాప్యం యాజ్ఞికాన్ చ వేత్థ ను త్వం కాప్య తత్ సూత్రం
 యేన అయం చ లోకః పరః చ లోకః సర్వాణి చ భూతాని సందృబ్ధాని భవంతి ఇతి సః
 అబ్రవీత్ పతంచలః కాప్యః న అహం తత్ భగవన్ వేద ఇతి సః అబ్రవీత్ పతంచలం
 కాప్యం యాజ్ఞికాన్ చ వేత్థ ను త్వం కాప్య తం అంతర్యామిణం యః ఇమం చ లోకం
 పరం చ లోకం సర్వాణి చ భూతాని యః అంతరః యమయతి ఇతి సః అబ్రవీత్
 పతంచలః కాప్యః న అహం తం భగవన్ వేద ఇతి సః అబ్రవీత్ పతంచలం కాప్యం
 యాజ్ఞికాన్ చ యః వై తత్ కాప్య సూత్రం విద్యాత్ తం చ అంతర్యామిణం ఇతి సః
 బ్రహ్మవిత్ సః లోకవిత్ సః దేవవిత్ సః వేదవిత్ సః భూతవిత్ సః ఆత్మవిత్ సః సర్వవిత్
 ఇతి తేభ్యః అబ్రవీత్ తత్ అహం వేద తత్ చేత్ త్వం యాజ్ఞవల్క్యసూత్రం అవిద్వాన్ తం
 చ అంతర్యామిణం బ్రహ్మగవీః ఉదజసే మూర్ధా తే విపతిష్యతి ఇతి వేద వై అహం
 గౌతమః తత్ సూత్రం తం చ అంతర్యామిణం ఇతి యః వై ఇదం కః బ్రూయాత్ వేద
 వేద ఇతి యథా వేత్థ తథా బ్రూహి ఇతి ॥

 మంత్ర 2[III.vI.2]

స హోవాచ వాయుర్వై గౌతమ తత్సూత్రం వాయునా వై గౌతమ సూత్రేణాయం
 చ లోకః పరశ్చ లోకః సర్వాణి చ భూతాని సందృబ్ధాని భవంతి. తస్మాద్వై గౌతమ
 పురుషం ప్రేతమాహుర్వ్యస్రగ్ం సిషతాస్యాంగానీతి వాయునా హి గౌతమ సూత్రేణ
 సందృబ్ధాని భవంతీతి ఏవమేవైతదాజ్ఞవల్క్యాంతర్యామిణం బ్రూహీతి ॥ 2 ॥

 స హ ఉవాచ వాయుః వై గౌతమః తత్ సూత్రం వాయునా వై గౌతమసూత్రేణ
 అయం చ లోకః పరః చ లోకః సర్వాణి చ భూతాని సందృబ్ధాని భవంతి తస్మాత్ వై
 గౌతమః పురుషం ప్రేతం ఆహుః వ్యస్రంసిషత అస్య అంగాని ఇతి వాయునా హి

గౌతమసూత్రేణ సందృబ్ధాని భవంతి ఇతి. ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్యః
అంతర్యామిణం బ్రూహి ఇతి ॥

మంత్ర 3[III.vI.3]

యః పృథివ్యాం తిష్ఠన్పృథివ్యా అంతరో యం పృథివీ న వేద యస్య పృథివీ
శరీరం యః పృథివీమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 3 ॥

యః పృథివ్యాం తిష్ఠన్ పృథివ్యాః అంతరః యం పృథివీ న వేద యస్య పృథివీ
శరీరం యః పృథివీం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 4[III.vI.4]

యోఽప్సు తిష్ఠన్నద్భ్యోఽన్తరో యమాపో న విదుః యస్యాపః శరీరం
యోఽపోఽన్తరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 4 ॥

యః అప్సు తిష్ఠన్ అద్భ్యః అంతరః యం ఆపః న విదుః యస్య ఆపః శరీరం
యః అపః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 5[III.vI.5]

యోఽగ్నా తిష్ఠన్నగ్నేరంతరో యమగ్నిర్న వేద యస్యాగ్నిః శరీరం
యోఽగ్నిమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాంతర్యామ్యమృతః ॥ 5 ॥

యః అగ్నా తిష్ఠన్ అగ్నేః అంతరః యం అగ్నిః న వేద యస్య అగ్నిః శరీరం యః
అగ్నిం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 6[III.vI.6]

యోఽన్తరిక్షే తిష్ఠన్నంతరిక్షాదంతరో యమంతరిక్షం న వేద యస్యాంతరిక్షగ్ం
శరీరం యోఽన్తరిక్షమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 6 ॥

యః అంతరిక్షే తిష్ఠన్ అంతరిక్షాత్ అంతరః యం అంతరిక్షం న వేద యస్య
అంతరిక్షం శరీరం యః అంతరిక్షం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ
అమృతః ॥

మంత్ర 7[III.vI.7]

యో వాయౌ తిష్ఠన్వాయోరంతరో యం వాయుర్న వేద యస్య వాయుః శరీరం
యో వాయుమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 7 ॥

యః వాయౌ తిష్ఠన్ వాయోః అంతరః యం వాయుః న వేద యస్య వాయుః
శరీరం యః వాయుం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 8[III.vI.8]

యో దివి తిష్ఠందివోఽన్తరో యం ద్యౌర్న వేద యస్య ద్యౌః శరీరం యో
దివమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 8 ॥

యః దివి తిష్ఠన్ దివః అంతరః యం ద్యౌః న వేద యస్య ద్యౌః శరీరం యః
దివం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 9[III.vI.9]

య ఆదిత్యే తిష్ఠన్నాదిత్యాదంతరో యమాదిత్యో న వేద యస్యాఽదిత్యః
శరీరం య ఆదిత్యమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 9 ॥

యః ఆదిత్యే తిష్ఠన్ ఆదిత్యాత్ అంతరః యం ఆదిత్యః న వేద యస్య ఆదిత్యః
శరీరం యః ఆదిత్యం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 10[III.vI.10]

యో దిక్షు తిష్ఠందిగ్భ్యోఽన్తరో యం దిశో న విదుః యస్య దిశః శరీరం యో
దిశోఽన్తరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 10 ॥

యః దిక్షు తిష్ఠన్ దిగ్భ్యః అంతరః యం దిశః న విదుః యస్య దిశః శరీరం యః
దిశః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 11[III.vI.11]

యశ్చంద్రతారకే తిష్ఠగ్చంద్రతారకాదంతరో యం చంద్రతారకం న వేద
యస్య చంద్రతారకగ్శరీరం యశ్చంద్రతారకమంతరో యమయతి ఏష త
ఆత్మాఽన్తర్యామ్య మృతః ॥ 11 ॥

యః చంద్రతారకే తిష్ఠన్ చంద్రతారకాత్ అంతరః యం చంద్రతారకం న వేద
యస్య చంద్రతారకం శరీరం యః చంద్రతారకం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా
అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 12[III.vI.12]

య ఆకాశే తిష్ఠన్నాకాశాదంతరో యమాకాశో న వేద యస్యాఽకాశః శరీరం
య ఆకాశమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 12 ॥

యః ఆకాశే తిష్ఠన్ ఆకాశాత్ అంతరః యం ఆకాశః న వేద యస్య ఆకాశః
శరీరం యః ఆకాశం అంతరః యమయతి. ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 13[III.vI.13]

యస్తమసి తిష్ఠస్తమసోఽన్తరో యం తమో న వేద యస్య తమః శరీరం యస్య
తమః శరీరం ఏష త ఆత్మాంతర్యామ్యమృతః ॥ 13 ॥

యః తమసి తిష్ఠన్ తమసః అంతరః యం తమః న వేద యస్య తమః శరీరం
యః తమః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 14[III.vI.14]

యస్తేజసి తిష్ఠగ్ంస్తేజసోఽన్తరో యం తేజో న వేద యస్య తేజః శరీరం
యస్తేజోఽన్తరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృత ఇత్యధిదైవతం
అధాధిభూతమ్ ॥ 14 ॥

యః తేజసి తిష్ఠన్ తేజసః అంతరః యం తేజః న వేద యస్య తేజః శరీరం యః
తేజః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ఇతి అధిదైవతం అథ
అధిభూతమ్ ॥

మంత్ర 15[III.vI.15]

యః సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్సర్వేభ్యో భూతేభ్యోఽన్తరో యః గ్ం సర్వాణి
భూతాని న విదుః యస్య సర్వాణి భూతాని శరీరం యః సర్వాణి భూతాన్యంతరో
యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృత ఇత్యధిభూతం అథాధ్యాత్మమ్ || 15 ||

యః సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్ సర్వేభ్యః భూతేభ్యః అంతరః యః సర్వాణి
భూతాని న విదుః యస్య సర్వాణి భూతాని శరీరం యః సర్వాణి భూతాని అంతరః
యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ఇతి ఉ ఏవ అధిభూతం ఉ అథ
అధ్యాత్మమ్ ||

మంత్ర 16[III.vI.16]

యః ప్రాణే తిష్ఠన్ప్రాణాదంతరో యం ప్రాణో న వేద యస్య ప్రాణః శరీరం యః
ప్రాణమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః || 16 ||

యః ప్రాణే తిష్ఠన్ ప్రాణాత్ అంతరః యం ప్రాణః న వేద యస్య ప్రాణః శరీరం
యః ప్రాణం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ||

మంత్ర 17[III.vI.17]

యో వాచి తిష్ఠన్వాచోఽన్తరో యం వాఙ్ న వేద యస్య వాక్ శరీరం యో
వాచమంతరో యమయత్యేష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః || 17 ||

యః వాచి తిష్ఠన్ వాచః అంతరః యం వాక్ న వేద యస్య వాక్ శరీరం యః
వాచం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ||

మంత్ర 18[III.vI.18]

యశ్చక్షుషి తిష్ఠగ్ంశ్చక్షుషోఽన్తరో యం చక్షుర్న వేద యస్య చక్షుః శరీరం
యశ్చక్షురం తరో యమయత్యేష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 18 ॥

యః చక్షుషి తిష్ఠన్ చక్షుషః అంతరః యం చక్షుః న వేద యస్య చక్షుః శరీరం
యః చక్షుః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 19[III.vI.19]

యః శ్రోత్రే తిష్ఠంఛోత్రాదంతరో యగ్ంశ్రోత్రం న వేద యస్య శ్రోత్రగ్ంశరీరం
యః శ్రోత్రమంతరో యమయతి స ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 19 ॥

యః శ్రోత్రే తిష్ఠన్ శ్రోత్రాత్ అంతరః యం శ్రోత్రం న వేద యస్య శ్రోత్రం శరీరం
యః శ్రోత్రం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 20[III.vI.20]

యో మనసి తిష్ఠన్మనసోఽన్తరో యం మనో న వేద యస్య మనః శరీరం యో
మనోఽన్తరో యమయత్యేష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 20 ॥

యః మనసి తిష్ఠన్ మనసః అంతరః యం మనః న వేద యస్య మనః శరీరం
యః మనః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 21[III.vI.21]

యస్త్యచి తిష్ఠగ్ంస్త్యచోఽన్తరో యం త్వజ్న వేద యస్య త్వక్ శరీరం
యస్త్యచమంతరో యమయత్యేష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ॥ 21 ॥

యః త్వచి తిష్ఠన్ త్వచః అంతరః యం త్వక్ న వేద యస్య త్వక్ శరీరం యః
త్వచం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 22[III.vI.22]

యో విజ్ఞానే తిష్ఠన్విజ్ఞానాదంతరో యగ్ంవిజ్ఞానం న వేద యస్య
విజ్ఞానగ్ంశరీరం యో విజ్ఞానమంతరో యమయతి ఏష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః

॥ 22 ॥

యః విజ్ఞానే తిష్ఠన్ విజ్ఞానాత్ అంతరః యం విజ్ఞానం న వేద యస్య విజ్ఞానం
శరీరం యః విజ్ఞానం అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః ॥

మంత్ర 23[III.vI.23]

యో రేతసి తిష్ఠన్ రేతసోఽన్తరో యగ్ంరేతో న వేద యస్య రేతః శరీరం యో
రేతోఽన్తరో యమయత్యేష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతః ఽదృష్టో ద్రష్టాఽశ్రుతః శ్రోతా
ఽమతో మంతాఽవిజ్ఞాతో విజ్ఞాతా. నాన్యోఽతోఽస్తి ద్రష్టా నాన్యోఽతోఽస్తి శ్రోతా నాన్యో
ఽతోఽస్తి మంతా నాన్యోఽతోఽస్తి విజ్ఞాతైష త ఆత్మాఽన్తర్యామ్యమృతో ఽతోఽన్యదార్తం
తతో హోద్దాలక ఆరుణిరుపరరామ ॥ 23 ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే సప్తమం బ్రాహ్మణమ్

యః రేతసి తిష్ఠన్ రేతసః అంతరః యం రేతః న వేద యస్య రేతః శరీరం యః
రేతః అంతరః యమయతి ఏషః తే ఆత్మా అంతర్యామీ అమృతః అదృష్టః ద్రష్టా అశ్రుతః
శ్రోతా అమతః మంతా అవిజ్ఞాతః విజ్ఞాతా న అన్యః అతః అస్తి ద్రష్టా న అన్యః అతః అస్తి

శ్రోతా న అన్యః అతః అస్తి మంతా న అన్యః అతః అస్తి విజ్ఞాతా ఏషః తే ఆత్మా
అంతర్యామీ అమృతః అతః అన్యత్ ఆర్తం తతః హ ఊద్దాలకః ఆరుణిః ఉపరరామ ॥

ఇతి తృతీయోఽధ్యాయే సప్తమం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే అష్టమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.vIi.1]

అథ హ వాచక్ష్మవ్యవాచ బ్రాహ్మణా భగవంతో హంతాహమిమం ద్వౌ ప్రశ్నౌ
ప్రక్ష్యామి తౌ చేన్మే వక్ష్యతి న వై జాతు యుష్మాకమిమం కశ్చిద్బ్రహ్మోద్యం జేతేతి. పృచ్ఛ
గార్గీతి ॥ 1 ॥

అథ హ వాచక్ష్మవీ ఉవాచ బ్రాహ్మణాః భగవంతః హంత అహం ఇమం ద్వౌ ప్రశ్నౌ
ప్రక్ష్యామి తౌ చేత్ మే వివక్ష్యతి న వై జాతు యుష్మాకం ఇమం కశ్చిత్ బ్రహ్మోద్యం జేత
ఇతి పృచ్ఛ గార్గీ ఇతి ॥

మంత్ర 2[III.vIi.2]

సా హోవాచాహం వై త్వా యాజ్ఞవల్క్య యథా కాశ్యో వా వైదేహో వోగ్రపుత్ర
ఉజ్జ్యం ధనురధిజ్యం కృత్వా ద్వౌ బాణవంతౌ సపత్నాతివ్యాధినౌ హస్తే కృత్వోపోత్తిష్ఠేత్
ఏవమేవాహం త్వా ద్వాభ్యాం ప్రశ్నాభ్యాముపోదస్థాం. తౌ మే బ్రూహీతి. పృచ్ఛ గార్గీతి
॥ 2 ॥

సా హ ఉవాచ అహం వై త్వా యాజ్ఞవల్క్యః యథా కాశ్యః వా వైదేహః వా
ఉగ్రపుత్రః ఉజ్జ్యం ధనుః అధిజ్యం కృత్వా ద్వౌ బాణవంతౌ సపత్నాతివ్యాధినౌ హస్తే

కృత్వా ఉపోత్తిష్ఠేత్ ఏవం ఏవ అహం త్వా ద్వాభ్యాం ప్రశ్నాభ్యాం ఉపోదస్థాం తౌ మే
బ్రూహి ఇతి పృచ్ఛ గార్గి ఇతి ॥

మంత్ర 3[III.vIi.3]

సా హోవాచ యదూర్ధ్వం యాజ్ఞవల్క్య దివో యదవాక్ష్పృథివ్యా యదంతరా
ద్యావాపృథివీ ఇమే యద్భూతం చ భవచ్చ భవిష్యచ్ఛ్రేత్యాచక్షతే కస్మిగ్ంస్తదోతం చ
ప్రోతం చేతి ॥ 3 ॥

సా హ ఉవాచ యత్ ఊర్ధ్వం యాజ్ఞవల్క్యః దివః యత్ అవాక్ పృథివ్యాః యత్
అంతరా ద్యావాపృథివీ ఇమే యత్ భూతం చ భవత్ చ భవిష్యత్ చ ఆచక్షతే ఇతి
కస్మిన్ తత్ ఓతం చ ప్రోతం చ ఇతి ॥

మంత్ర 4[III.vIi.4]

స హోవాచ యదూర్ధ్వం గార్గి దివో యదవాక్ష్పృథివ్యా యదంతరా ద్యావాపృథివీ
ఇమే యద్భూతం చ భవచ్చ భవిష్యచ్ఛ్రేత్యాచక్షత ఆకాశే తదోతం చ ప్రోతం చేతి ॥ 4 ॥

స హ ఉవాచ యత్ ఊర్ధ్వం గార్గి దివః యత్ అవాక్ పృథివ్యాః యత్ అంతరా
ద్యావాపృథివీ ఇమే యత్ భూతం చ భవత్ చ భవిష్యత్ చ ఇతి ఆచక్షతే ఆకాశే తత్
ఓతం చ ప్రోతం చ ఇతి ॥

మంత్ర 5[III.vIi.5]

సా హోవాచ నమస్తేఽస్తు యాజ్ఞవల్క్య యో మ ఏతం వ్యవోచో ఽపరస్మై
ధారయస్వేతి. పృచ్ఛ గార్గీతి ॥ 5 ॥

సా హ ఉవాచ నమః తే అస్తు యాజ్ఞవల్క్యః యః మే ఏతం వ్యవోచః అపరస్మై
ధారయస్వ ఇతి పృచ్ఛ గార్గి ఇతి ॥

మంత్ర 6[III.vIi.6]

సా హోవాచ యదూర్ధ్వం యాజ్ఞవల్క్య దివో యదవాక్ పృథివ్యాః యదంతరా
ద్యావాపృథివీ ఇమే యద్భూతం చ భవచ్చ భవిష్యచ్ఛ్రేత్యాచక్షతే కస్మిగ్ంస్తదోతం చ
ప్రోతం చేతి ॥ 6 ॥

సా హ ఉవాచ యత్ ఊర్ధ్వం యాజ్ఞవల్క్య దివః యత్ అవాక్ పృథివ్యాః యత్
అంతరా ద్యావాపృథివీ ఇమే యత్ భూతం చ భవత్ చ భవిష్యత్ చ ఇతి ఆచక్షతే కస్మిన్
తత్ ఓతం చ ప్రోతం చ ఇతి ॥

మంత్ర 7[III.vIi.7]

స హోవాచ యదూర్ధ్వం గార్గి దివో యదవాక్పృథివ్యా యదంతరా ద్యావాపృథివీ
ఇమే యద్భూతం చ భవచ్చ భవిష్యచ్ఛ్రేత్యాచక్షత ఆకాశ ఏవ తదోతం చ ప్రోతం చేతి .
కస్మిన్ను ఖల్వాకాశ ఓతశ్చ ప్రోతశ్చేతి ॥ 7 ॥

స హ ఉవాచ యత్ ఊర్ధ్వం గార్గి దివః యత్ అవాక్ పృథివ్యాః యత్ అంతరా
ద్యావాపృథివీ ఇమే యత్ భూతం చ భవత్ చ భవిష్యత్ చ ఇతి ఆచక్షతే ఆకాశే ఏవ
తత్ ఓతం చ ప్రోతం చ ఇతి కస్మిన్ ను ఖలు ఆకాశః ఓతః చ ప్రోతః చ ఇతి ॥

మంత్ర 8[III.vIi.8]

స హోవాచైతద్వై తదక్షరై గార్గి బ్రాహ్మణా
అభివదంత్యస్థూలమనన్యప్రాస్వమదీర్ఘం అలోహితమన్నేహం అచ్ఛాయమతమోఽ

వాయునాకాశం అసంగమరసమగంధమ చక్షుష్కం అశ్రోత్రమవాగమనోఽ
 తేజస్కమప్రాణమముఖ మమాత్ర మనంతర మబాహ్యం న తదశ్నాతి కించన న
 తదశ్నాతి కశ్చన ॥ 8 ॥

స హ ఉవాచ ఏతత్ వై తత్ అక్షరం గార్గి బ్రాహ్మణాః అభివదంతి అస్థూలం
 అనణు అప్రాస్యం అదీర్ఘం అలోహితం అస్నేహం అచ్ఛాయం అతమః అవాయు
 అనాకాశం అసంగం అరసం అగంధం అచక్షుష్కం అశ్రోత్రం అవాక్ అమనః
 అతేజస్కం అప్రాణం అముఖం అమాత్రం అనంతరం అబాహ్యం న తత్ అశ్నాతి కిం చ
 న న తత్ అశ్నాతి కః చన ॥

మంత్ర 9[III.vli.9]

ఏతస్య వా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి సూర్యచంద్రమసౌ విధృతౌ తిష్ఠత ఏతస్య
 వా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి ద్యావాపృథివ్యౌ విధృతే తిష్ఠత ఏతస్య వా అక్షరస్య ప్రశాసనే
 గార్గి నిమేషా ముహూర్తా అహోరాత్రాణ్యర్థమాసౌ మాసౌ ఋతవః సంవత్సరా ఇతి
 విధృతాస్తిష్ఠంతి ఏతస్య వా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి ప్రాచ్యోఽన్యః నద్యః స్యందంతే
 శ్వేతేభ్యః పర్వతేభ్యః ప్రతీచ్యోఽన్యః యాం యాం చ దిశమశ్వేతస్య వా అక్షరస్య
 ప్రశాసనే గార్గి దదతో మనుష్యాః ప్రశగ్ంసంతి యజమానం దేవా దర్శిం పితరో
 ఽన్వాయతాః ॥ 9 ॥

ఏతస్య వై అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి సూర్యచంద్రమసౌ విధృతౌ తిష్ఠతః ఏతస్య వై
 అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి ద్యావాపృథివీ విధృతే తిష్ఠతః ఏతస్య వై అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి
 నిమేషా ముహూర్తా అహోరాత్రాణి అర్థమాసాః ఋతవః సంవత్సరాః ఇతి విధృతాః
 తిష్ఠంతి ఏతస్య వై అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి ప్రాచ్యః అన్యః నద్యః స్యందంతే శ్వేతేభ్యః

పర్వతేభ్యః ప్రతీచ్యః అన్యః యాం యాం చ దిశం అను ఏతస్య వై అక్షరస్య ప్రశాసనే
గార్గి దదతః మనుష్యాః ప్రశంసంతి యజమానం దేవాః దర్శిం పితరః అన్వాయత్తాః ॥

మంత్ర 10[III.vIi.10]

యో వా ఏతదక్షరం గార్గ్యవిదిత్వా ఓస్మిగ్ంల్లోకే జుహోతి యజతే తపస్తప్యతే
బహూని వర్షసహస్రాణ్యం తవదేవాస్య తద్భవతి యో వా ఏతదక్షరం గార్గ్యవిదిత్వా
ఓస్మిగ్ంల్లోకా త్తైతి స కృపణో ఓధ య ఏతదక్షరం గార్గి విదిత్వాఓస్మిగ్ంల్లోకాత్తైతి స
బ్రాహ్మణః ॥ 10 ॥

యః వై ఏతత్ అక్షరం అవిదిత్వా గార్గి అవిదిత్వా అస్మిన్ లోకే జుహోతి యజతే.
తపః తప్యతే బహూని వర్షసహస్రాణి అంతవత్ ఏవ అస్య తత్ భవతి యః వై ఏతత్
అక్షరం గార్గి అవిదిత్వా అస్మాత్ లోకాత్ పైతి సః కృపణః అథ యః ఏతత్ అక్షరం గార్గి
విదిత్వా అస్మాత్ లోకాత్ పైతి సః బ్రాహ్మణః ॥

మంత్ర 11[III.vIi.11]

తద్వా ఏతదక్షరం గార్గ్య దృష్టం ద్రష్ట శ్రుతల శ్రోత్రమతం మంత్రవిజ్ఞాతం
విజ్ఞాతృ నాన్యదతోఽస్తి ద్రష్టృ నాన్యదతోఽస్తి శ్రోతృ నాన్యదతోఽస్తి
మంతృనాన్యదతోఽస్తి విజ్ఞాత్రతేతస్మిన్ను ఖల్వక్షరే గార్గ్యాకాశ ఓతశ్చ ప్రోతశ్చేతి ॥ 11 ॥

తత్ వై ఏతత్ అక్షరం గార్గి అదృష్టం ద్రష్టృ అశ్రుతం శ్రోతృ అమతం మంతృ
అవిజ్ఞాతం విజ్ఞాతృ న అన్యత్ అతః అస్తి ద్రష్టృ న అన్యత్ అతః అస్తి శ్రోతృ న అన్యత్
అతః అస్తి మంతృ న అన్యత్ అతః అస్తి విజ్ఞాతృ యస్మిన్ విజ్ఞాతృ ఏతస్మిన్ ను ఖలు
అక్షరే గార్గి ఆకాశః ఓతః చ ప్రోతః చ ॥

మంత్ర 12[III.vIi.12]

సా హోవాచ బ్రాహ్మణా భగవంతః తదేవ బహు మన్యేధ్వం
యదస్మాన్నమస్కారేణ ముచ్యేధ్వం న వై జాతు యుష్మాకమిమం కశ్చిద్బ్రహ్మోద్యం
జేతేతి. తతో హ వాచక్షవ్యపరరామ ॥ 12 ॥

ఇత్యష్టమం బ్రాహ్మణమ్

సా హ ఉవాచ బ్రాహ్మణాః భగవంతః తత్ ఏవ బహు మన్యేధ్వం యత్ అస్మాన్
నమస్కారేణ ముచ్యే ధ్వం న వై జాతు యుష్మాకం ఇమం కశ్చిత్ బ్రహ్మోద్యం జేతేతి.
తతః హ వాచక్షవీ ఉపరరామ ॥

ఇత్యష్టమం బ్రాహ్మణమ్

అథ తృతీయోఽధ్యాయే నవమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[III.ix.1]

అథ హైనం విదగ్ధః శాకల్యః పప్రచ్ఛ కతి దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి. స హైతయైవ
నివిదా ప్రతిపేదే యావంతో వైశ్వదేవస్య నివిద్యుచ్యంతే త్రయశ్చ త్రీ చ శతా త్రయశ్చ
త్రీ చ సహస్రేతి ఓమితి హోవాచ కత్యేవ దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి. త్రయస్త్రిగ్ంశదిత్యోమితి
హోవాచ. కత్యేవ దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి. షడిత్యోమితి హోవాచ. కత్యేవ దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి.
త్రయ ఇత్యోమితి హోవాచ. కత్యేవ దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి ద్వావిత్యోమితి హోవాచ. కత్యేవ
దేవా యాజ్ఞవల్క్యేత్యధ్యర్థ ఇత్యోమితి హోవాచ. కత్యేవ దేవా యాజ్ఞవల్క్యేతి ఏక ఇత్యో
మితి హోవాచ. కతమే తే త్రయశ్చ త్రీ చ శతా త్రయశ్చ త్రీ చ సహస్రేతి ॥ 1 ॥

అథ హ ఏనం విదగ్ధః శాకల్యః పప్రచ్ఛ కతి దేవాః యాజ్ఞవల్క్య ఇతి స హ
ఏతయా ఏవ నివిదా ప్రతిపేదే యావంతః వైశ్వదేవస్య నివిది ఉచ్యంతే త్రయః చ త్రీ చ
శతా త్రయః చ త్రీ చ సహస్ర ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ కతి ఏవ దేవాః యాజ్ఞవల్క్య ఇతి

త్రయస్త్రింశత్ ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ కతి ఏవ దేవా: యాజ్ఞవల్క్య ఇతి షట్ ఇతి ఓం
 ఇతి హ ఉవాచ కతి ఏవ దేవా: యాజ్ఞవల్క్య ఇతి త్రయః ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ కతి
 ఏవ దేవా: యాజ్ఞవల్క్య ఇతి ద్వా ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ కతి ఏవ దేవా: యాజ్ఞవల్క్య
 ఇతి అధ్యర్థ: ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ కతి ఏవ దేవా: యాజ్ఞవల్క్య ఇతి ఏక: ఇతి ఓం
 ఇతి హ ఉవాచ కతమే తే త్రయః చ త్రీ చ శతా త్రయః చ త్రీ చ సహస్ర ఇతి ॥

 మంత్ర 2[III.ix.2]

స హోవాచ మహిమాన ఏవైషామేతే త్రయస్త్రింశత్త్వేవ దేవా ఇతి కతమే తే
 త్రయస్త్రిం శదిత్యష్టౌ వసవ ఏకాదశరుద్రా ద్వాదశాఽఽదిత్యాస్య ఏకత్రింశదింద్రశ్చైవ
 ప్రజాపతిశ్చ త్రయస్త్రింశావీతి ॥ 2 ॥

 సః హ ఉవాచ మహిమాన: ఏవ ఏషాం ఏతే త్రయస్త్రింశత్ తు ఏవ దేవా: ఇతి
 కతమే తే త్రయస్త్రింశత్ ఇతి అష్టౌ వసవ: ఏకాదశ రుద్రా: ద్వాదశ అదిత్యా: తే
 ఏకత్రింశత్ ఇంద్రః చ ఏవ ప్రజాపతి: చ త్రయస్త్రింశౌ ఇతి ॥

 మంత్ర 3[III.ix.3]

కతమే వసవ ఇత్యగ్నిశ్చ పృథివీ చ వాయుశ్చాంతరిక్షం చాఽఽదిత్యశ్చద్వౌశ్చ
 చంద్రమాశ్చ నక్షత్రాణి చైతే వసవ ఏతేషు హీదం వసు సర్వహితమితి తస్మాద్వసవ ఇతి
 ॥ 3 ॥

 కతమే వసవ: ఇత్యగ్నిశ్చ పృథివీ చ వాయుశ్చ ఆంతరిక్షం చ అదిత్య: ద్వా: చ
 చంద్రమా: చ నక్షత్రాణి చ ఏతే వసవ: ఏతేషు హి ఇదం సర్వం వసు హితం ఇతి
 తస్మాత్ వసవ: ఇతి ॥

మంత్ర 4[III.ix.4]

కతమే రుద్రా ఇతి. దశేమే పురుషే ప్రాణా ఆత్మైకాదశస్తే యదాఽస్మాత్
శరీరాన్మర్త్యా ఉత్కామంత్యథ రోదయంతి తద్యద్రోదయంతి తస్మాద్రుద్రా ఇతి || 4 ||

కతమే రుద్రా: ఇతి దశ ఇమే పురుషే ప్రాణా: ఆత్మా ఏకాదశః తే యదా అస్మాత్
శరీరాత్ మర్త్యాత్ ఉత్కామంతి అథ రోదయంతి తత్ యత్ రోదయంతి తస్మాత్ రుద్రా:
ఇతి ||

మంత్ర 5[III.ix.5]

కతమ ఆదిత్యా ఇతి. ద్వాదశ వై మాసాః సంవత్సరస్యేత ఆదిత్యా ఏతే
హీదసర్వమాద దానా యంతి తే యదిదగ్ంసర్వమాదదానా యంతి తస్మాదాదిత్యా ఇతి
|| 5 ||

కతమే అదిత్యా: ఇతి ద్వాదశ వై మాసా: సంవత్సరస్య ఏతేఅదిత్యా: ఏతే హి
ఇదం సర్వం ఆదదానా: యంతి తే యత్ ఇదం సర్వం ఆదదానా: యంతి తస్మాత్
అదిత్యా: ఇతి ||

మంత్ర 6[III.ix.6]

కతమ ఇంద్రః కతమః ప్రజాపతిరితి. స్తనయిత్నురేవేంద్రో యజ్ఞః ప్రజాపతిరితి.
కతమః స్తనయిత్నురితి అశనిరితి. కతమో యజ్ఞ ఇతి. పశవ ఇతి || 6 ||

కతమఃఇంద్ర: కతమః ప్రజాపతి: ఇతి స్తనయిత్ను: ఏవఇంద్ర: యజ్ఞ: ప్రజాపతి:
ఇతి కతమః స్తనయిత్ను: ఇతి అశని: ఇతి కతమః యజ్ఞ: ఇతి పశవ: ఇతి ||

మంత్ర 7[III.ix.7]

కతమే షడి(ళి)త్యగ్నిశ్చ పృథివీ చ వాయుశ్చాంతరిక్షం చాఽఽదిత్యశ్చ ద్వౌశ్చైతే
షడి(ళి)తే హీదం సర్వం షడి(ళి)తి || 7 ||

కతమే షట్ ఇతి అగ్నిః చ పృథివీ చ వాయుః చ ఆంతరిక్షం చ అదిత్యః చ ద్వౌః
చ ఏతే షట్ ఏతే హి ఏవ ఇదం హి ఇదం సర్వం షట్ ఇతి ||

మంత్ర 8[III.ix.8]

కతమే తే త్రయో దేవా ఇతీమ ఏవ త్రయో లోకా ఏషు హీమే సర్వే దేవా ఇతి. కతమా
తౌ ద్వౌ దేవావిత్య న్నం చైవ ప్రాణశ్చేతి. కతమోఽధ్యర్థ ఇతి. యోఽయం పవత ఇతి||8||

కతమే తే త్రయః దేవాః ఇతి ఇమే ఏవ త్రయః లోకాః ఏషు హి ఇమే సర్వే దేవాః
ఇతి కతమా తౌ ద్వౌ దేవౌ ఇతి అన్నం చ ఏవ ప్రాణః చ ఇతి కతమః అధ్యర్థః ఇతి యః
అయం పవతే ఇతి ||

మంత్ర 9[III.ix.9]

తదాహుః యదయమేక ఇవైవ పవతేఽథ కథమధ్యర్థ ఇతి. యదస్మిన్నిదగ్ం
సర్వమధ్యార్థోత్ తేనాధ్యర్థ ఇతి. కతమ ఏకో దేవ ఇతి. ప్రాణ ఇతి స బ్రహ్మ
త్యదిత్యాచక్షతే || 9 ||

తత్ ఆహుః యత్ అయం ఏకః ఇవ ఏవ పవతే అథ కథం అధ్యర్థః ఇతి యత్
అస్మిన్ ఇదం సర్వం అధ్యార్థోత్ తేన అధ్యర్థః ఇతి కతమః ఏకః దేవః ఇతి ప్రాణః ఇతి
స బ్రహ్మ త్యత్ ఇతి ఆచక్షతే ||

మంత్ర 10[III.ix.10]

పృథివ్యేవ యస్యాఽఽయతమగ్నిర్లోకో మనో జ్యోతిర్ యో వై తం పురుషం
విద్యాత్సర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం, స వై వేదితా స్యాద్యాజ్ఞవల్క్య. వేద వా అహం
తం పురుషసర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్థ య ఏవాయశారీరః పురుషః స
ఏష. వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేత్యమృత మితి హోవాచ || 10 ||

పృథివీ ఏవ యస్య ఆయతనం అగ్నిః లోకః మనః జ్యోతిః యః వై తం పురుషం
విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మనః పరాయణం సః వై వేదితా స్యాత్ యాజ్ఞవల్క్య వేద వై అహం
తం పురుషం సర్వస్య ఆత్మనః పరాయణం యం ఆత్థ యః ఏవ అయం శారీరః పురుషః
సః ఏషః వద ఏవ శాకల్యః తస్య కా దేవతా ఇతి అమృతం ఇతి హ ఉవాచ ||

మంత్ర 11[III.ix.11]

కామ ఏవ యస్యాఽఽయతన హృదయం లోకో మనో జ్యోతిర్ యో వై తం
పురుషం విద్యాత్సర్వస్యా ఽఽత్మనః పరాయణం, స వై వేదితా స్యాద్యాజ్ఞవల్క్య. వేద వా
అహం తం పురుషసర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్థ య ఏవాయం
కామమయః పురుషః స ఏష వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేతి. స్త్రియ ఇతి హోవాచ||11||

కామః ఏవ యస్య ఆయతనం హృదయం లోకః మనః జ్యోతిః యః వై తం
పురుషం విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మనః పరాయణం స వై వేదితాస్యాత్ యాజ్ఞవల్క్య వేద వై
అహం తం పురుషం సర్వస్య ఆత్మనః పరాయణం యం ఆత్థ యః ఏవ అయం
కామమయః పురుషః సః ఏష వద ఏవ హాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి మనః స్త్రియః ఇతి
హ ఉవాచ ||

మంత్ర 12[III.ix.12]

రూపాణ్యేవ యస్యాఽఽయతనం చక్షుర్లోకో మనో జ్యోతిర్ యో వై తం పురుషం
విద్యాత్సర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం, న వై వేదితాస్యాత్, యాజ్ఞవల్క్య. వేద వా అహం
తం పురుషసర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్థ య ఏవాసావాదిత్యే పురుషః స
ఏష వదైవ వదైవ తస్య కా దేవతేతి. సత్యమితి హోవాచ || 12 ||

రూపాణి ఏవ యస్య ఆయతనం చక్షుః లోకః మనః జ్యోతిః యః వై తం పురుషం
విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మనఃపరాయణం స వై వేదితా స్యాత్ యాజ్ఞవల్క్య వేద వై అహం తం
పురుషం సర్వస్య ఆత్మనఃపరాయణం యం ఆత్థ యః ఏవ అసౌ ఆదిత్యే పురుషః సః ఏష
వద ఏవ శాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి సత్యం ఇతి హ ఉవాచ ||

మంత్ర 13[III.ix.13]

అకాశ ఏవ యస్యాఽఽయతన శ్రోత్రం లోకో మనో జ్యోతిః యో వై తం
పురుషం విద్యాత్సర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణ, స వై వేదితా స్యాద్వాజ్ఞవల్క్య. వేద వా
అహం తం పురుషసర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్థ య ఏవాయశ్రౌత్రః
ప్రాతిశ్రుత్కః పురుషః స ఏష వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేతి. దిశ ఇతి హోవాచ ||13||

అకాశః ఏవ యస్య ఆయతనం శ్రోత్రం లోకః మనః జ్యోతిః యః వై తం పురుషం
విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మనః పరాయణం స వై వేదితా స్యాత్ యాజ్ఞవల్క్య వేద వై అహం
తం పురుషం సర్వస్య ఆత్మనఃపరాయణం యం ఆత్థ యః ఏవ అయం వాయౌ శ్రౌత్రః
ప్రాతిశ్రుత్కః పురుషః సః ఏష వద ఏవ శాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి దిశః ఇతి హ
ఉవాచ ||

మంత్రి 14[III.ix.14]

తమ ఏవ యస్యాఽఽయతన హృదయం లోకో మనో జ్యోతిర్ యో వై తం
పురుషం విద్యాత్సర్వస్యా ఽఽత్మనః పరాయణ, స వై వేదితా స్యాద్భాజ్జవల్క్య. వేద వా
అహం తం పురుషసర్వస్యా ఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్థ య ఏవాయం
ఛాయామయః పురుషః స ఏష వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేత్వ. మృత్యురితి హోవాచ

॥ 14 ॥

తమః ఏవ యస్య ఆయతనం హృదయం లోకః మనః జ్యోతిః యః వై తం
పురుషం విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మనఃపరాయణం స వై వేదితా స్యాత్ యాజ్జవల్క్య వేద వై
అహం తం పురుషం సర్వస్య ఆత్మనః పరాయణం యం ఆత్థ యః ఏవ అయం
ఛాయామయః పురుషః సః ఏషః వద ఏవ శాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి మృత్యుః ఇతి
హ ఉవాచ ॥

మంత్రి 15[III.ix.15]

రూపాణ్యేవ యస్యాఽఽయతనం చక్షుర్లోకో మనో జ్యోతిః యో వైతం పురుషం
విద్యాత్సర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం స వై వేదితాస్యాత్ యాజ్జవల్క్య. వేద వా అహం తం
పురుషసర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్థ య ఏవాయమాదర్శే పురుషః స ఏష
వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేత్వసురితి హోవాచ ॥ 15 ॥

రూపాణి ఏవ యస్య ఆయతనం చక్షుః లోకః మనః జ్యోతిః యః వై తం పురుషం
విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మనఃపరాయణం స వై వేదితా స్యాత్ యాజ్జవల్క్య వేద వై అహం తం
పురుషం సర్వస్య ఆత్మనఃపరాయణం యం ఆత్థ యః ఏవ అసౌ ఆదర్శే పురుషః సః
ఏషః వద ఏవ శాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి అనుఃఇతి హ ఉవాచ ॥

మంత్రి 16[III.ix.16]

ఆప ఏవ యస్యాఽఽయతనం హృదయం లోకో మనో జ్యోతిర్ యో వై తం పురుషం విద్యాత్సర్వస్యా ఽఽత్మనః పరాయణం, స వై వేదితాస్యాద్యాజ్ఞవల్క్య. వేద వా అహం తం పురుషంసర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్త య ఏవాయమప్పు పురుషః స ఏష వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేతి. వరుణ ఇతి హోవాచ || 16 ||

ఆప: ఏవ యస్య ఆయతనం హృదయం లోక: మన: జ్యోతి: య: వై తం పురుషం విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మన:పరాయణం స: వై వేదితా స్యాత్ యాజ్ఞవల్క్య వేద వై అహం తం పురుషం సర్వస్య ఆత్మన: పరాయణం యం ఆత్త య: ఏవ అయం అప్పు పురుష: స: ఏష: వద ఏవ శాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి వరుణ: ఇతి హ ఉవాచ ||

మంత్రి 17[III.ix.17]

రేత ఏవ యస్యాఽఽయతనం హృదయం లోకో మనో జ్యోతిః యో వై తం పురుషం విద్యాత్సర్వస్యాఽఽత్మనః పరాయణం, స వై వేదితా స్యాద్యాజ్ఞవల్క్య. వేద వా అహం తం పురుషంసర్వస్యా ఽఽత్మనః పరాయణం యమాత్త య ఏవాయం పుత్రమయః పురుషః స ఏష వదైవ శాకల్య తస్య కా దేవతేతి. ప్రజాపతిరితి హోవాచ

|| 17 ||

రేత: ఏవ యస్య ఆయతనం హృదయం లోక: మన: జ్యోతి: య: వై తం పురుషం విద్యాత్ సర్వస్య ఆత్మన:పరాయణం స: వై వేదితా స్యాత్ యాజ్ఞవల్క్య వేద వై అహం తం పురుషం సర్వస్య ఆత్మన: పరాయణం యం ఆత్త య: ఏవ అయం పుత్రమయ: పురుష: స: ఏష: వద ఏవ శాకల్య తస్య కా దేవతా ఇతి ప్రజాపతి: ఇతి హ ఉవాచ ||

మంత్ర 18[III.ix.18]

శాకల్యేతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః త్వాం స్విదిమే బ్రాహ్మణా
అంగారావక్షయణమక్రతా 3 ఇతి || 18 ||

శాకల్య ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః త్వాం స్విత్ ఇమే బ్రాహ్మణాః అంగారౌ
అక్షయణం అక్రత ఇతి ||

మంత్ర 19[III.ix.19]

యాజ్ఞవల్క్యేతి హోవాచ శాకల్యో యదిదం కురుపంచాలానాం
బ్రాహ్మణానత్యవాదీః కిం బ్రహ్మ విద్వానితి. దిశో వేద సదేవాః సప్రతిష్ఠా ఇతి. యద్దిశో
వేత్త సదేవాః సప్రతిష్ఠాః || 19 ||

యాజ్ఞవల్క్య ఇతి హ ఉవాచ శాకల్యః యత్ ఇదం కురుపంచాలానాం
బ్రాహ్మణాన్ అత్యవాదీః కిం బ్రహ్మ విద్వాన్ ఇతి దిశః వేద సదేవాః సప్రతిష్ఠాః ఇతి యత్
దిశః వేత్త సదేవాః సప్రతిష్ఠాః ||

మంత్ర 20[III.ix.20]

కిందేవతోఽస్యాం ప్రాచ్యాం దిశ్యసీత్యాదిత్య దేవత ఇతి. స ఆదిత్యః
కస్మిన్నతిష్ఠిత ఇతి. చక్షుషీతి. కస్మిన్ను చక్షుః ప్రతిష్ఠితమితి. రూపేష్వితి. చక్షుషా హి
రూపాణి పశ్యతి. కస్మిన్ను రూపాణి ప్రతిష్ఠితానీతి. హృదయ ఇతి హోవాచ. హృదయేన
హి రూపాణి జానాతి. హృదయే హ్యేవ రూపాణి ప్రతిష్ఠితాని భవంతీత్యేవమేవైతత్
యాజ్ఞవల్క్య || 20 ||

కిందేవత: అస్యాం ప్రాచ్యాం దిశి అసి ఇతి ఆదిత్యదేవత: ఇతి సః ఆదిత్య: కస్మిన్ ప్రతిష్ఠిత: ఇతి చక్షుషి ఇతి కస్మిన్ ను చక్షు: ప్రతిష్ఠితం ఇతి. రూపేషు ఇతి చక్షుషా హి రూపాణి పశ్యతి కస్మిన్ ను రూపాణి ప్రతిష్ఠితాని ఇతి హృదయే ఇతి హ ఉవాచ హృదయేన హి రూపాణి జానాతి. హృదయే హి ఏవ రూపాణి ప్రతిష్ఠితాని భవంతి ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్. యాజ్ఞవల్క్య ॥

 మంత్ర 21[III.ix.21]

కిందేవతోఽస్యాం దక్షిణాయాం దిశ్యసీతి . యమదేవత ఇతి. స యమః కస్మిన్ప్రతిష్ఠిత ఇతి. యజ్ఞ ఇతి. కస్మిన్ను యజ్ఞః ప్రతిష్ఠిత ఇతి. దక్షిణాయామితి. కస్మిన్ను దక్షిణా ప్రతిష్ఠితేతి శ్రద్ధాయామితి యదా హ్యేవ శ్రద్ధతే దక్షిణా ప్రతిష్ఠితేతి. శ్రద్ధాయాహ్యేవఽథ దక్షిణాం దదాతి. కస్మిన్ను శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠితేతి. హృదయ ఇతి హోవాచ. హృదయేన హి శ్రద్ధాం జానాతి. హృదయే హ్యేవ శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠితా భవతీత్యేవమేవైతద్యాజ్ఞవల్క్య ॥ 21 ॥

 కిందేవత: అస్యాం దక్షిణాయాం దిశి అసి ఇతి యమదేవత: ఇతి సః యమః కస్మిన్ ప్రతిష్ఠిత: ఇతి యజ్ఞే ఇతి కస్మిన్ ను యజ్ఞః ప్రతిష్ఠిత: ఇతి దక్షిణాయాం ఇతి కస్మిన్ ను దక్షిణా ప్రతిష్ఠితా ఇతి శ్రద్ధాయాం ఇతి యదా హి ఏవ శ్రద్ధతే అథ దక్షిణాం దదాతి శ్రద్ధాయాం హి ఏవ దక్షిణా ప్రతిష్ఠితా ఇతి కస్మిన్ ను శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠితా ఇతి హృదయే ఇతి హ ఉవాచ హృదయేన హి శ్రద్ధాం జానాతి హృదయే హి ఏవ శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠితా భవతి ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య ॥

 మంత్ర 22[III.ix.22]

కిందేవతోఽస్యాం ప్రతీచ్యాం దిశ్యసీతి. వరుణదేవత ఇతి. స వరుణః కస్మిన్ ప్రతిష్ఠిత ఇత్యప్సితి. కస్మిన్నాప్సః ప్రతిష్ఠితేతి. రేతసీతి. కస్మిన్ను రేతః ప్రతిష్ఠిమితి.

హృదయ ఇతి. తస్మాదపి ప్రతిరూపం జాతమాహూర్. హృదయాదివ సృష్టో.
హృదయాదివ నిర్మిత ఇతి. హృదయేధ్యేవ రేతః ప్రతిష్ఠితం భవతీత్యేవమేవైతత్.
యాజ్ఞవల్క్య ॥ 22 ॥

కిందేవతః అస్యాం ప్రతీచ్యాం దిశి అసి ఇతి వరుణదేవతః ఇతి స వరుణః కస్మిన్
ప్రతిష్ఠితః ఇతి అప్పు ఇతి కస్మిన్ ను ఆపః ప్రతిష్ఠితాః ఇతి రేతసి ఇతి కస్మిన్ ను రేతః
ప్రతిష్ఠితం ఇతి హృదయే ఇతి తస్మాత్ అపి ప్రతిరూపం జాతం ఆహుః హృదయాత్ ఇవ
సృష్టః హృదయాత్ ఇవ నిర్మితః ఇతి హృదయే హి ఏవ రేతః ప్రతిష్ఠితం భవతి ఇతి
ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య ॥

మంత్ర 23[III.ix.23]

కిందేవతోఽస్యాముదీచ్యాం దిశ్యసీతి. సోమదేవత ఇతి. స సోమః కస్మిన్ప్రతిష్ఠిత
ఇతి. దీక్షాయామితి. కస్మిన్ను దీక్షా ప్రతిష్ఠితేతి సత్య ఇతి తస్మాదపి దీక్షితమాహుః సత్యం
వదేతి సత్యే హ్యేవ దీక్షా ప్రతిష్ఠితేతి కస్మిన్ను సత్యం ప్రతిష్ఠితమితి హృదయ ఇతి
హోవాచ. హృదయేన హి సత్యం జానాతి. హృదయే హ్యేవ సత్యం ప్రతిష్ఠితం
భవతీత్యేవమేవై తద్యాజ్ఞవల్క్య ॥ 23 ॥

కిందేవతః అస్యాం ఉదీచ్యాం దిశి అసి ఇతి సోమదేవతః ఇతి సః సోమః కస్మిన్
ప్రతిష్ఠితః ఇతి దీక్షాయాం ఇతి కస్మిన్ ను దిక్షా ప్రతిష్ఠితా ఇతి సత్యే ఇతి తస్మాత్ అపి
దీక్షితం ఆహుః సత్యం వద ఇతి సత్యే హి ఏవ దీక్షా ప్రతిష్ఠితా ఇతి కస్మిన్ ను సత్యం
ప్రతిష్ఠితం ఇతి హృదయే ఇతి హ ఉవాచ హృదయేన హి సత్యం జానాతి హృదయే హి
ఏవ సత్యం ప్రతిష్ఠితం భవతి ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య ॥

మంత్ర 24[III.ix.24]

కిందేవతోఽస్యాం ధ్రువాయాం దిశ్యసీత్సగ్నిదేవత ఇతి. సోఽగ్నిః కస్మిన్నప్రిష్ఠిత
ఇతి వాచీతి. కస్మిన్ను వాక్రప్రిష్ఠితేతి హృదయే ఇతి || 24 ||

కస్మిన్ను హృదయం ప్రతిష్ఠితమితి కిందేవతః. అస్యాం ధ్రువాయాం దిశి అసి ఇతి
అగ్నిదేవతః. ఇతి సః అగ్నిః. కస్మిన్ ప్రతిష్ఠితః. ఇతి వాచి ఇతి కస్మిన్ ను వాక్ ప్రతిష్ఠితా
హృదయే ఇతి ||

మంత్ర 25[III.ix.25]

కస్మిన్ ను హృదయం ప్రతిషిరం ఇతి అహల్లికేతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యో
యత్రైతదన్యత్రా స్మన్మన్యాసై. యద్ద్యేతదన్యత్రా స్మత్స్వాచ్ ఛానో వైనదద్యుర్ వయాసి
వైనద్విమధ్నీరన్నితి || 25 ||

అహల్లిక ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః. యత్ర ఏతత్ అన్యత్ర అస్మత్ మన్యాసై
యత్ర ఏతత్ యత్ ధి ఏతత్ అన్యత్ర అస్మత్ స్యాత్ శ్వానః. వా ఏనత్ అద్యుః వయాసి వా
ఏనత్ విమధ్నీరన్ ఇతి ||

మంత్ర 26[III.ix.26]

కస్మిన్ను త్వం చాత్మా చ ప్రతిష్ఠితౌ స్థ ఇతి. ప్రాణ ఇతి. కస్మిన్ను ప్రాణః ప్రతిష్ఠిత
ఇత్యపాన ఇతి. కస్మిన్నుపానః ప్రతిష్ఠిత ఇతి. వ్యాన ఇతి. కస్మిన్ను వ్యానః ప్రతిష్ఠిత
ఇత్యుదాన ఇతి. కస్మిన్నుదానః ప్రతిష్ఠిత ఇతి. సమాన ఇతి. స ఏష నేతి నేత్యాత్మా
ఽగృహ్యో న హి గృహ్యతే. అశీర్యో న హి శీర్యతేఽసంగో న హి సజ్యతేఽసితో న వ్యధతే
న రిష్యత్యేతాన్యష్టావాయతనాన్య అష్టౌ లోకా అష్టౌ దేవా అష్టౌ పురుషాః. స

యస్తాన్పురుషాన్నిరుహ్య ప్రత్యుహ్యత్యక్రామత్ తం త్వాపనిషదం పురుషం పృచ్ఛామి.
 తం చేన్నే న వివక్ష్యసి మూర్ధా తే విపతిష్యతీతి. తగ్ం హ న మేనే శాకల్యః తస్య హ
 మూర్ధా విపపాతోపి హాస్య పరిమోషి ణోఽస్థీన్యపజహూర్ అన్యన్మన్యమానాః ॥ 26 ॥

కస్మిన్ ను త్వం చ ఆత్మా చ ప్రతిష్ఠితౌ స్థః ఇతి ప్రాణే ఇతి కస్మిన్ ను ప్రాణః
 ప్రతిష్ఠితః ఇతి అపానే ఇతి కస్మిన్ ను అపానః ప్రతిష్ఠితః ఇతి వ్యానే ఇతి కస్మిన్ ను వ్యానః
 ప్రతిష్ఠితః ఇతి ఉదానే ఇతి కస్మిన్ ను ఉదానః ప్రతిష్ఠితః ఇతి సమానే ఇతి సః ఏషః న
 ఇతి న ఇతి ఆత్మా అగృహ్యః న హి గృహ్యతే అశీర్యః న హి శీర్యతే అసంగః నహిః
 సజ్యతే అసితః న వ్యధతే. న రిష్యతి ఏతాని అష్టౌ ఆయతనాని అష్టౌ లోకాః అష్టౌ దేవాః
 అష్టౌ పురుషాః స యః తాన్ పురుషాన్ నిరుహ్య ప్రత్యుహ్య అత్యక్రామత్ తం త్వా
 ఔపనిషదం పురుషం పృచ్ఛామి తం చేత్ మే న వివక్ష్యసి మూర్ధా తే విపతిష్యతి ఇతి తం
 హ న మేనే శాకల్యః తస్య హ మూర్ధా విపపాత తస్య హ అన్యపరిమోషిణః ఆస్థీని
 అప్రజహూః అన్యత్ మన్యమానాః ॥

మంత్ర 27[III.ix.27]

అథ హోవాచ బ్రాహ్మణా భగవంతో యో వః కామయతే స మా పృచ్ఛతు సర్వే
 వా మా పృచ్ఛత యో వః కామయతే తం వః పృచ్ఛామి సర్వాన్వా వః పృచ్ఛామీతి . తే
 హ బ్రాహ్మణా న దధృషుః ॥ 27 ॥

అథ హ ఉవాచ బ్రాహ్మణాః భగవంతః యః వః కామయతే స మా పృచ్ఛతు
 సర్వే వా మా పృచ్ఛత యః వః కామయతే తం వః పృచ్ఛామి సర్వాన్ వా వః పృచ్ఛామి
 ఇతి తే హ బ్రాహ్మణాః న దధృషుః ॥

మంత్ర 28[III.ix.28]

తానైతైః శ్లోకైః పప్రచ్ఛ యథా వృక్షో వనస్పతిః తదైవ పురుషోఽమృషా తస్య
లోమాని పర్ణాని త్వగస్యోత్పాటికా బహిః ॥ 1 ॥

తాన్ హ ఏతైః శ్లోకైః పప్రచ్ఛ యథా వృక్షః వనస్పతిః తథా ఏవ పురుషః
అమృషా తస్య లోమాని పర్ణాని త్వక్ అస్య ఉత్పాటికా బహిః ॥

త్వచ ఏవాస్య రుధిరం ప్రస్యంది త్వచ ఉత్పటః తస్మాత్తదతృణ్ణాత్పైతి రసో
వృక్షాదివాఽఽహతాత్ ॥ 2 ॥

త్వచః ఏవ అస్య రుధిరం ప్రస్యంది త్వచః ఉత్పటః తస్మాత్ తత్ అతృణ్ణాత్ ప్రైతి
రసః వృక్షాత్ ఇవ ఆహతాత్ ॥

మాగ్ంసాస్యస్య శకరాణి కినాటంస్నావ తత్స్థిరం. అస్థీన్యంతరతో దారూణి
మజ్ఞా మజ్ఞోపమా కృతా ॥ 3 ॥

మాంసాని అస్య శకరాణి కినాటం స్నావ తత్ స్థిరం అస్థీని అంతరతః దారుణి
మజ్ఞా మజ్ఞోపమా కృతా ॥

యద్వృక్షో వృక్షో రోహతి మూలాన్నవతరః పునః మర్త్యః సిన్ధుత్పనా వృక్షః
కస్మాన్మూలాత్ప్రరోహతి ॥ 4 ॥

యత్ వృక్షః వృక్షః రోహతి మూలాత్ నవతరః పునః మర్త్యః స్విత్ మృత్యునా
వృక్షః కస్మాత్ మూలాత్ ప్రరోహతి ॥

రేతస ఇతి మా వోచత జీవతస్తత్రజాయతే ధానారుహ ఇవ వై వృక్షో లజ్జాసా
ప్రేత్య సంభవః ॥ 5 ॥

రేతసః ఇతి మా వోచత జీవతః తత్ ప్రజాయతే ధానారుహ ఇవ వై వృక్షః
అంజసా ప్రేత్య సంభవః ॥

యత్సమూలమావృహేయుర్ వృక్షం న పునరాభవేత్. మర్త్యః స్విన్మృత్యునా
వృక్షః కస్మాన్మూలాత్ప్రరోహతి ॥ 6 ॥

యత్ సమూలం అవృహేయః వృక్షం న పునరాభవేత్ మర్త్యః స్విన్ మృత్యునా
వృక్షః కస్మాత్ మూలాత్ ప్రరోహతి ॥

జాత ఏవ న జాయతే కో న్వేనం జనయేత్పునః విజ్ఞానమానందం బ్రహ్మ
రాతిర్దాతుః పరాయణం తిష్ఠమానస్య తద్విద ఇతి ॥ 7 ॥ ॥ 28 ॥

జాతః ఏవ న జాయతే కః ను ఏనం జనయేత్ పునః విజ్ఞానం ఆనందం బ్రహ్మ
రాతిః దాతుః పరాయణం తిష్ఠమానస్య తద్విదః ఇతి ॥

ఇతి నవమం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది తృతీయోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః
ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1 [IV.i.1]

ఓం జనకో హ వైదేహ ఆసాం చక్రే అథ హ యాజ్ఞవల్క్య ఆవవ్రాజ. తం
హోవాచ యాజ్ఞవల్క్య కిమర్థమచారీః పశూనిచ్చన్నన్వంతానితి ఉభయమేవ సమ్రూఢ్
ఇతి హోవాచ ॥ 1 ॥

జనకః హ వైదేహః ఆసాం చక్రే అథ హ యాజ్ఞవల్క్య ఆవవ్రాజ స హ ఉవాచ
యాజ్ఞవల్క్య కిం అర్థం అచారీః పశూన్ ఇచ్చన్ అన్వంతాని ఇతి ఉభయం ఏవ సరాట్
ఇతి హ ఉవాచ ॥

మంత్ర 2[IV.i.2]

యత్తే కశ్చిద్బ్రవీత్ తచ్ఛ్రుణవామేత్యే అబ్రవీన్ మే జిత్వా శైలినిర్వాగ్యై బ్రహ్మేతి.
అబ్రవీన్ మే జిత్వా శైలినిర్వాగ్యై బ్రహ్మేతి. తథా తచ్చైలిరబ్రవీత్. వాగ్యై బ్రహ్మేత్యే.
అవదతో హి కింస్యాదిత్యే. అబ్రవీత్తు తే తస్యాఽఽయతనం ప్రతిష్ఠాం. న మేఽబ్రవీదితి.
ఏకపాద్వా ఏతత్. సమ్రూఢ్ ఇతి. స వై నో బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్య. వాగేవాఽఽయతనం
ఆకాశః ప్రతిష్ఠా ప్రజ్ఞేత్యేనదుపాసీత. కా ప్రజ్ఞతా యాజ్ఞవల్క్య. వాగేవ సమ్రూఢ్ ఇతి
హోవాచ వాచా వై సమ్రూఢ్ బంధుః ప్రజ్ఞాయత ఋగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽ
ధర్వాంగిరస ఇతిహోసః పురాణం విద్యా ఉపనిషదః శ్లోకాః సూత్రాణ్యనువ్యాఖ్యానాని
వ్యాఖ్యానానీష్ట గ్ం హుతమాశితం పాయితమయం చ లోకః పరశ్చ లోకః సర్వాణి చ
భూతాని వాచైవ సర్వాణి చ భూతాని వాచా ఏవసమ్రూట్ ప్రజ్ఞాయంతే వాగ్యై సమ్రూట్
పరమం బ్రహ్మ నైనం వాగ్జహోతి సర్వాణ్యేనం భూతాన్యభిక్షరంతి. దేవో భూత్వా

దేవానప్యేతి. య ఏవం విద్వానేతదుపాస్తే. హస్త్యుషభసహస్రం దదామీతి హోవాచ
 జనకో వైదేహః. స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మేఽమన్యత నాననుశిష్య హరేతేతి ||2||

యత్ తే కశ్చిత్ అబ్రవీత్ తత్ శృణవామేతి అబ్రవీత్ మే జిత్వా శైలినిర్వాక్ వై
 బ్రహ్మ ఇతి యథా మాతృమాన్ పితృమాన్ ఆచార్యవాన్ బ్రూయాత్ తథా తత్
 హైలినఃఐలినః అబ్రవీత్ వాక్ వై బ్రహ్మ ఇతి అవదతః హి కిం స్యాత్ ఇతి అబ్రవీత్ తు తే
 తస్య ఆయతనం ప్రతిష్ఠాం స మే అబ్రవీత్ ఇతి ఏకపాత్ వై ఏతత్ సమ్రాట్ ఇతి స వై నః
 బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్య వాక్ ఏవ ఆయతనం అకాశః ప్రతిష్ఠా ప్రజ్ఞా ఇతి ఏనత్ ఉపాసీత
 కా ప్రజ్ఞతా యాజ్ఞవల్క్య వాక్ ఏవ సమ్రాట్ ఇతి హ ఉవాచ వాచా వై సమ్రాట్ బంధుః
 ప్రజ్ఞాయతే ఋగ్వేదః యజుర్వేదః సామవేదః అథర్వాంగిరసః ఇతిహాసః పురాణం విద్యా
 ఉపనిషదః శ్లోకాః సూత్రాణి అనువ్యాఖ్యానాని వ్యాఖ్యానాని ఇష్టం హుతం ఆశితం
 పాయితం అయం చ లోకః పరః చ లోకః సందాట్ ప్రజ్ఞాయంతే వాక్ వై సమ్రాట్
 పరమం బ్రహ్మ న ఏనం వాక్ జహాతి సర్వాణి ఏనం భూతాని అభిక్షరంతి దేవః భూత్వా
 దేవాన్ అప్యేతి యః ఏవం విద్వాన్ ఏతత్ ఉపాస్తే హస్త్యు షం సహస్రం దదామి ఇతి హ
 ఉవాచ జనకః వైదేహః స హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మే అమన్యత న అననుశిష్య
 హరేత ఇతి ||

మంత్ర 3[IV.i.3]

యదేవ తే కశ్చిదబ్రవీత్తచ్చృణవామేత్య్ అబ్రవీన్మ ఊదంకః శౌల్బాయనః ప్రాణో
 వై బ్రహ్మేతి. యథా మాతృమాన్పితృమానాచార్యవాన్బ్రూయాత్ తథా తచ్చౌల్బాయనో
 ఽబ్రవీత్ ప్రాణో వై బ్రహ్మేత్య్ అప్రాణతో హి కిస్యాదిత్య్ అబ్రవీత్తు తే తస్యాఽఽయ
 తనం ప్రతిష్ఠాం. స మేఽబ్రవీదిత్య్ ఏకపాద్వా ఏతత్ సమ్రాడ్ ఇతి. స వై నో బ్రూహి
 యాజ్ఞవల్క్య. ప్రాణ ఏవాఽఽయతనం ఆకాశః ప్రతిష్ఠా ప్రియమిత్యేనదుపాసీత. కా

ప్రియతా యాజ్ఞవల్క్యః. ప్రాణ ఏవ సమ్రాట్ ఇతి హోవాచ ప్రాణస్య వై సమ్రాట్ కామాయాజ్ఞం యాజయతి అప్రతిగృహ్యస్య ప్రతిగృహ్ణాత్ అపి తత్ర వధాశంకం భవతి యాం దిశమేతి ప్రాణస్యైవ సమ్రాట్ కామాయ ప్రాణో వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ. నైనం ప్రాణో జహోతి సర్వాణ్యేనం భూతాన్య భిక్షరంతి. దేవో భూత్వా దేవానప్యేతి య ఏవం విద్వానేతదుపాస్తే. హస్త్యక్షభగ్ం సహస్రం దదామీతి హోవాచ జనకో వైదేహః. స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మేఽమన్యత నాననుశిష్య హరేతేతి

|| 3 ||

యత్ ఏవ తే కశ్చిత్ అబ్రవీత్ తత్ శృణవామ ఇతి అబ్రవీత్ మే ఊదంకఃశౌల్వాయనః ప్రాణః వై బ్రహ్మ ఇతి యథా మాతృమాన్ పితృమాన్ ఆచార్యవాన్ బ్రూయాత్ తథా తత్శౌల్వాయనః అబ్రవీత్ ప్రాణః వై బ్రహ్మ ఇతి అప్రాణతః హి కిం స్యాత్ ఇతి అబ్రవీత్ తు తే తస్య ఆయతనం ప్రతిష్ఠాం న మే అబ్రవీత్ ఇతి ఏకపాత్ వై ఏతత్ సమ్రాట్ ఇతి సః వై నః బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్యః ప్రాణః ఏవ ఆయతనం అకాశః ప్రతిష్ఠా ప్రియం ఇతి ఏనత్ ఉపాసీత కా ప్రియతా యాజ్ఞవల్క్యః ప్రాణః ఏవ సమ్రాట్ ఇతి హ ఉవాచ ప్రాణస్య వై సమ్రాట్ కామాయ ఆయాజ్ఞం యాజయతి అప్రతిగృహ్యస్య ప్రతిగృహ్ణాతి అపి తత్ర వధాశంకం భవతి యాం దిశం ఏతి ప్రాణస్య ఏవ సమ్రాట్ కామాయ ప్రాణః వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ న ఏనం ప్రాణః జహోతి సర్వాణి ఏనం భూతాని అభిక్షరంతి.దేవః భూత్వా దేవాన్ అప్యేతి యః ఏవం విద్వాన్ ఏతత్ ఉపాస్తే హస్త్యక్షభం సహస్రం దదామి ఇతి హ ఉవాచ జనకః వైదేహః స హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మే అమన్యత న అననుశిష్య హరేత ఇతి ||

మంత్ర 4[IV.i.4]

యదేవ తే కశ్చిదబ్రవీత్ తచ్ఛృణవామేతి అబ్రవీన్నే బర్కుర్వార్షణ్ చక్షుర్వై బ్రహ్మేతి. యథా మాతృమాన్ పితృమానాచార్యవాన్ బ్రూయాత్. తథా

తద్వార్షోఽబ్రవీత్ చక్షుర్వై బ్రహ్మేతి అపశ్యతో హి కిన్యాదితి అబ్రవీత్ తే తస్యాఽఽయతనం ప్రతిష్ఠాం. న మేఽబ్రవీదితి. ఏకపాద్వా ఏతత్ సమ్రాడ్. ఇతి. స వై నో బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్యః. చక్షురేవాఽఽయతనం ఆకాశః ప్రతిష్ఠా సత్యమిత్యేతదుపాసీత. కా సత్యతా యాజ్ఞవల్క్యః. చక్షురేవ సమ్రాడ్ ఇతి హోవాచ చక్షుషా వై సమ్రాట్ పశ్యంతమాహుర్ అద్రాక్షీరితి. స ఆహాద్రాక్షమితి తత్సత్యం భవతి. చక్షుర్వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ నైనం చక్షుర్జహాతి సర్వాణ్యేనం భూతాన్యభిక్షరంతి. దేవో భూత్వా దేవానప్యేతి య ఏవం విద్వానేతదుపాస్తే. హస్త్యుషభసహస్రం దదామీతి హోవాచ జనకో వైదేహః. స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మేఽమన్యత నాననుశిష్య హరేతేతి ||4||

యత్ ఏవ తే కశ్చిత్ అబ్రవీత్ తత్ శృణవామ ఇతి అబ్రవీత్ మే బర్కుః వార్షః చక్షుః వై బ్రహ్మ ఇతి యథా మాతృమాన్ పితృమాన్ ఆచార్యవాన్ బ్రూయాత్ తథా తత్ వార్షః అబ్రవీత్ చక్షుః వై బ్రహ్మ ఇతి అపశ్యతః హి కిన్ స్యాత్ ఇతి అబ్రవీత్ తు తే తస్య ఆయతనం ప్రతిష్ఠాం న మే అబ్రవీత్ ఇతి ఏకపాత్ వై ఏతత్ సమ్రాట్ ఇతి సః వై సః బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్యః చక్షుః ఏవ ఆయతనం ఆకాశః ప్రతిష్ఠా సత్యం ఇతి ఏనత్ ఉపాసీత కా సత్యతా యాజ్ఞవల్క్యః చక్షుః ఏవ సమ్రాట్ ఇతి హ ఉవాచ చక్షుషా వై సమ్రాట్ పశ్యంతం ఆహుః అద్రాక్షీః ఇతి సః ఆహ అద్రాక్షం ఇతి తత్ సత్యం భవతి చక్షుః వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ న ఏనం చక్షుః జహాతి సర్వాణి ఏనం భూతాని అభిక్షరంతి దేవః భూత్వా దేవాన్ అపి ఏతి యః ఏవం విద్వాన్ ఏతత్ ఉపాస్తే హస్తి ఋషభం సహస్రం దదామి ఇతి హ ఉవాచ జనకః వైదేహః సః హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మే అమన్యత న అననుశిష్య హరేత ఇతి ||

మంత్ర 5[IV.i.5]

యదేవ తే కశ్చిదబ్రవీత్ తచ్చృణవామేతి అబ్రవీన్నే గర్దభీవిపీతో భారద్వాజః శ్రోత్రం వై బ్రహ్మేతి. యథా మాతృమాన్పితృమానాచార్యవాన్బ్రూయాత్ తథా

తద్భారద్వాజో బ్రహ్మీచ్ఛ్రోత్రం వై బ్రహ్మీతి అశృణ్వతో హి కిస్యాదితి అబ్రవీత్తు తే తస్యాఽఽయతనం ప్రతిష్ఠాం. న మేఽబ్రవీదితి ఏకపాద్వా ఏతత్ సమ్రాడ్ ఇతి. స వై నో బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్యః. శ్రోత్రమేవాఽఽయతనం ఆకాశః ప్రతిష్ఠాఽనంతమిత్యేనదుపాసీత. కాఽనంతతా యాజ్ఞవల్క్యః. దిశ ఏవ సమ్రాడ్ ఇతి హోవాచ తస్మాద్వై సమ్రాడ్ అపి యాం కాంచ దిశం గచ్ఛతి నైవాస్యా అంతం గచ్ఛతి అనంతా హి దిశో దిశో వై సమ్రాట్ శ్రోత్రగ్ంశ్రోత్రం వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ. నైనశ్రోత్రం జహోతి. సర్వాణ్యేనం భూతాన్యభిక్షరంతి. దేవో భూత్వా దేవానప్యేతి య ఏవం విద్వానేతదుపాస్తే. హస్త్యుషభ గ్ంసహస్రం దదామీతి. హోవాచ జనకో వైదేహః. స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మేఽమన్యత నాననుశిష్య హరేతేతి || 5 ||

యత్ ఏవ తే కశ్చిత్ అబ్రవీత్ తత్ శృణవామ ఇతి అబ్రవీత్ మే గర్దభీవిపీతః భారద్వాజః శ్రోత్రం వై బ్రహ్మ ఇతి యథా మాతృమాన్ పితృమాన్ ఆచార్యవాన్ బ్రూయాత్ తథా తత్ భారద్వాజః అబ్రవీత్ శ్రోత్రం వై బ్రహ్మ ఇతి అశృణ్వతః హి కిస్యాత్ ఇతి అబ్రవీత్ తు తే తస్య ఆయతనం ప్రతిష్ఠాం న మే అబ్రవీత్ ఇతి ఏకపాత్ వై ఏతత్ సమ్రాట్ ఇతి సః వై సః బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్యః శ్రోత్రమ్ ఏవ ఆయతనం అకాశః ప్రతిష్ఠా అనంతమ్ ఇతి ఏనత్ ఉపాసీత కా అనంతతా యాజ్ఞవల్క్యః దిశః ఏవ సమ్రాట్ ఇతి హ ఉవాచ తస్మాత్ వై సమ్రాట్ అపి యాం కాంచ దిశం గచ్ఛతి న ఏవ అస్యాః అంతం గచ్ఛతి అనంతాః హి దిశః దిశః వై సమ్రాట్ శ్రోత్రం శ్రోత్రం వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ న ఏనం శ్రోత్రం జహోతి సర్వాణి ఏనం భూతాని అభిక్షరంతి దేవః భూత్వా దేవాన్ అప్యేతి యః ఏవం విద్వాన్ ఏతత్ ఉపాస్తే హస్తి ఋషభం సహస్రం దదామి ఇతి హ ఉవాచ జనకః వైదేహః సః హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మే అమన్యత న అననుశిష్య హరేత ఇతి ||

మంత్ర 6[IV.i.6]

యదేవ తే కశ్చిదబ్రవీత్ తచ్చుణవామేతి అబ్రవీన్మే సత్యకామో జాబాలో మనో వై
బ్రహ్మేతి యథా మాతృమాన్పితృమానాచార్యవాన్బ్రూయాత్ తథా తజ్జాబాలో అబ్రవీన్
మనో వై బ్రహ్మేతి అమనసో హి కింస్యాదితి అబ్రవీత్తు తే తస్యాఽఽయతనం ప్రతిష్ఠాం.
న మేఽబ్రవీదితి ఏకపాద్వా ఏతత్ సమ్రాడ్ ఇతి. స వై నో బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్య. మన
ఏవాఽఽయతనం ఆకాశః ప్రతిష్ఠాఽఽనంద ఇత్యేనదుపాసీత. కాఽఽనందతా
యాజ్ఞవల్క్య. మన ఏవ సమ్రాడ్ ఇతి హోవాచ మనసా వై సమ్రాట్ స్త్రియమభిహార్యతే
తస్యాం ప్రతిరూపః పుత్రో జాయతే స ఆనందో. మనో వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ నైనం
మనో జహోతి సర్వాణ్యేనం భూతాన్యభిక్షరంతి. దేవో భూత్వా దేవానప్యేతి య ఏవం
విద్వానేతదుపాస్తే. హస్త్య్షభసహస్రం దదామీతి హోవాచ జనకో వైదేహః. స హోవాచ
యాజ్ఞవల్క్యః పితా మేఽమన్యత నాననుశిష్య హరేతేతి || 6 ||

యత్ ఏవ తే కశ్చిత్ అబ్రవీత్ తత్ శృణవామ ఇతి అబ్రవీత్ మే సత్యకామః
జాబాలః మనః వై బ్రహ్మ ఇతి యథా మాతృమాన్ పితృమాన్ ఆచార్యవాన్ బ్రూయాత్
తథా తత్ జాబాలః అబ్రవీత్ మనః వై బ్రహ్మ ఇతి అమనసః హి కిం స్యాత్ ఇతి అబ్రవీత్
తు తే తస్య ఆయతనం ప్రతిష్ఠాం న మే అబ్రవీత్ ఇతి ఏకపాత్ వై ఏతత్ సమ్రాట్ ఇతి
సః వై సః బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్య మనః ఏవ ఆయతనం అకాశః ప్రతిష్ఠా ఆనందః ఇతి
ఏసత్ ఉపాసీత కా ఆనందతా యాజ్ఞవల్క్య మనః ఏవ సమ్రాట్ ఇతి హ ఉవాచ
మనసా వై సమ్రాట్ స్త్రియం అభిహార్యతే తస్యాం ప్రతిరూపః పుత్రః జాయతే సః ఆనందః
మనః వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ న ఏనం మనః జహోతి సర్వాణి ఏనం భూతాని
అభిక్షరంతి దేవః భూత్వా దేవానప్యేతి యః ఏవం విద్వానేతత్ ఉపాస్తే హస్త్య్షభం
సహస్రం దదామి ఇతి హ ఉవాచ జనకఃవైదేహః సః హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః పితా మే
అమన్యత న అననుశిష్య హరేత ఇతి ||

మంత్ర 7[IV.i.7]

యదేవ తే కశ్చిదబ్రవీత్ తచ్చుణవామేతి అబ్రవీన్నే విదగ్ధః శాకలో హృదయం వై
బ్రహ్మేతి యథా మాతృమాన్పితృమానాచార్యవాన్బ్రూయాత్ తథా తచ్ఛాకలోఽబ్రవీత్
ధృదయం వై బ్రహ్మేతి అహృదయస్య హి కిస్యాదితి అబ్రవీత్తు తే తస్యాఽఽయతనం
ప్రతిష్ఠాం. న మేఽబ్రవీదితి ఏకపాద్వా ఏతత్ సమ్రాడ్ ఇతి. స వై నో బ్రూహి
యాజ్ఞవల్క్య. హృదయమేవాఽఽయతనం ఆకాశః ప్రతిష్ఠా స్థితిరిత్యేనదుపాసీత . కా
స్థితా యాజ్ఞవల్క్య. హృదయమేవ సమ్రాడ్ ఇతి హోవాచ హృదయం వై సమ్రాట్
సర్వేషాం భూతానామాయతన హృదయం వై సమ్రాట్, సర్వేషాం భూతానాం ప్రతిష్ఠా
హృదయే హ్యేవ సమ్రాట్ సర్వాణి భూతాని ప్రతిష్ఠితాని భవంతి హృదయం వై
సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ నైనహృదయం జహాతి సర్వాణ్యేనం భూతాన్యభిక్షరంతి. దేవః
భూత్వా దేవాన్ అప్యేతి దేవో భూత్వా దేవానప్యేతి య ఏవం విద్వానేతదుపాస్తే.
హస్త్యషభగ్ంసహస్రం దదామీతి హోవాచ జనకో వైదేహః . స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః
పితా మేఽమన్యత నాననుశిష్య హరేతేతి || 7 ||

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

యత్ ఏవ తే కశ్చిత్ అబ్రవీత్ తత్ శృణవామ ఇతి అబ్రవీత్ మే విదగ్ధఃశాకల్యః
హృదయం వై బ్రహ్మ ఇతి యథా మాతృమాన్ పితృమాన్ ఆచార్యవాన్ బ్రూయాత్ తథా
తత్ శాకల్యః అబ్రవీత్ హృదయం వై బ్రహ్మ ఇతి అహృదయస్య హి కిం స్యాత్ ఇతి
అబ్రవీత్ తు తే తస్య ఆయతనం ప్రతిష్ఠాం న మే అబ్రవీత్ ఇతి ఏకపాత్ వై ఏతత్
సమ్రాట్ ఇతి సః వై సః బ్రూహి యాజ్ఞవల్క్య హృదయం ఏవ ఆయతనం అకాశః
ప్రతిష్ఠా స్థితిః ఇతి ఏనత్ ఉపాసీత కా స్థితా యాజ్ఞవల్క్య హృదయం ఏవ సమ్రాట్ ఇతి
హ ఉవాచ హృదయం వై సమ్రాట్ సర్వేషాం భూతానాం ఆయతనం హృదయం వై

సమ్రాట్ సర్వేషాం భూతానాం ప్రతిష్ఠా హృదయే హి ఏవ సమ్రాట్ సర్వాణి భూతాని ప్రతిష్ఠితాని భవంతి హృదయం వై సమ్రాట్ పరమం బ్రహ్మ న ఏనం హృదయం జహాతి సర్వాణి ఏనం భూతాని అభిక్షరంతి దేవ: భూత్వా దేవాన్ అప్యేతి య: ఏవం విద్వాన్ ఏతత్ ఉపాస్తే హస్తి ఋషభం సహస్రం దదామి ఇతి హ ఉవాచ జనక:వైదేహ: స: హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్య: పితా మే అమన్యత న అననుశిష్య హరేత ఇతి ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

అథ చతుర్థోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[IV.I.1]

జనకో హ వైదేహ: కూర్చాదుపావసర్పన్నువాచ నమస్తేఽస్తు యాజ్ఞవల్క్యాను మా శాధీతి. స హోవాచ యథా వై సమ్రాట్ మహాంతమధ్వానమేష్యన్రథం వా నావం వా సమాదదీతైవ మేవైతాభిరుపనిషద్భి: సమాహితాత్మాఽస్యే ఏవం వృందారక ఆధ్య: సన్నధీతవేద ఉక్తోపనిషత్ ఇతో విముచ్యమాన: క్వ గమిష్యసీతి. నాహం తత్ భగవన్ వేద యత్ర గమిష్యామీతి అథ వై తేఽహం తద్వక్ష్యామి యత్ర గమిష్యసీతి. బ్రవీతు భగవానితి ॥ 1 ॥

జనక: హ వైదేహ: కూర్చాత్ ఉపావసర్పన్ ఉవాచ నమ: తే అస్తు యాజ్ఞవల్క్య అను మా శాధి ఇతి స: హ ఉవాచ యథా వై సమ్రాట్ మహాంతం అధ్వానం ఏష్యన్ రథం వా నావం వా సమాదదీత ఏవం ఏవ ఏతాభి: ఉపనిషద్భి: సమాహితాత్మాఅసి ఏవం వృందారక: ఆధ్య: సన్ అధీతవేద:ఉక్తోపనిషత్: ఇత: విముచ్యమాన: క్వ గమిష్యసి ఇతి న అహం తత్ భగవన్ వేద యత్ర గమిష్యామి ఇతి అథ వై తే అహం తత్ వక్ష్యామి యత్ర గమిష్యసి ఇతి బ్రవీతు భగవాన్ ఇతి ॥

మంత్ర 2[IV.I.2]

ఇంధో హ వై నామైష యోఽయం దక్షిణేఽక్షన్పురుషః తం వా
ఏతమింధసంతమింద్ర ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణైవ పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః
ప్రత్యక్షద్విషః ॥ 2 ॥

ఇంధః హ వై నామ ఏష యః అయం దక్షిణే అక్షన్ పురుషః తం వై ఏతం
ఇంధం సంతం ఇంద్రః ఇతి ఆచక్షతేపరోక్షేణ ఏవ పరోక్షప్రియాః ఇవ హి దేవాః
ప్రత్యక్షద్విషః ॥

మంత్ర 3[IV.I.3]

అధైతద్వామేఽక్షణి పురుషరూపం ఏషాఽస్య పత్నీ విరాట్ తయోరేష సస్తావో
య ఏషోఽన్తర్హదయ ఆకాశో అధైనయోరేతదన్నం య ఏషోఽన్తర్హదయే లోహితపిండో
అధైనయోరేతత్ప్రావరణం యదేతదంతర్హదయే జాలకమివాధైనయోరేషా సృతిః
సంచరణీ యైషా హృదయాదూర్ధ్వా నాడ్యుచ్చరతి. యథా కేశః సహస్రథా భిన్న
ఏవమస్యైతా హితా నామ నాడ్యోఽన్తర్హదయే ప్రతిష్ఠితా భవంతి ఏవం అస్య ఏతాః
హితాః నామ నాడ్యః అంతర్హదయే ప్రతిష్ఠితాఃభవంతి ఏతాభిర్యా ఏతదాస్రవదాస్రవతి
తస్మాదేష ప్రవివిక్తాహారతర ఇవైవ భవత్యస్మాచ్ఛారీరాదాత్మనః ॥ 3 ॥

అథ ఏతత్ వామే అక్షిణిపురుషరూపం ఏషా అస్య పత్నీ విరాట్ తయోః ఏష
సస్తావఃయః ఏషః అంతర్హదయేఆకాశః అథ ఏనయోః ఏతత్ అన్నం యః ఏషః
అంతర్హదయేలోహితపిండః అథ ఏనయోః ఏతత్ ప్రావరణం యత్ ఏతత్
అంతర్హదయేఅంతర్హదయేజాలకం ఇవ అథ ఏనయోః ఏషా సృతిః సంచరణీ యైషా
హృదయాదూర్ధ్వా నాడ్యా ఉచ్చరతి తాః వై అస్య ఏతాః హితాః నామ నాడ్యః యథ కేశః

ఏతాభిః వై ఏతం ఏతత్ అస్రవత్ ఆస్రవతి తస్మాత్ ఏష ప్రవివిక్తాహారతరః ఇవ భవతి
అస్మాత్ శారీరాత్ ఆత్మనః ॥

మంత్ర 4[IV.I.4]

తస్య ప్రాచీ దిక్పాంచః ప్రాణాః దక్షిణా దిగ్దక్షిణే ప్రాణాః ప్రతీచీ దిక్ప్రత్యంచః
ప్రాణా ఉదీచీ దిగుదంచః ప్రాణాః ఊర్ధ్వా దిగుర్ధ్వాః ప్రాణాః అవాచీ దిగవాంచః ప్రాణాః
సర్వా దిశః సర్వే ప్రాణాః. న ఏష నేతి నేత్యాఽత్మాగృహ్యో న హి గృహ్యతేఽశీర్యో న హి
శీర్యతే అసంగో న హి సజ్యతేఽసితో న వ్యధతే న రిష్యతి అభయం వై జనక
ప్రాప్తోఽసీతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః. న హోవాచ జనకో వైదేహోఽభయం త్వా
గచ్ఛతాత్ యాజ్ఞవల్క్య యో నో భగవన్ అభయం వేదయసే నమస్తేఽస్త్వై ఇమే విదేహో
అయమ హమస్మి ॥ 4 ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

ప్రాచీ దిక్పాంచః ప్రాణాః దక్షిణా దిక్ దక్షిణాః ప్రాణాః ప్రతీచీ దిక్ ప్రత్యంచః
ప్రాణాః ఉదీచీ దిక్ ఉదంచః ప్రాణాః ఊర్ధ్వా దిక్ ఊర్ధ్వాః ప్రాణాః అవాచీ దిక్ అవాంచః
ప్రాణాః సర్వాః దిశః సర్వే ప్రాణాః సః ఏషః న ఇతి న ఇతి ఆత్మా అగృహ్యః న హి
గృహ్యతే అశీర్యః న హి శీర్యతే అసంగః అసితః న సజ్యతే న వ్యధతే అసంగః న హి
సజ్యతే అసితః న వ్యధతే న రిష్యతి అభయం వై జనక ప్రాప్తః అసి ఇతి హ ఉవాచ
యాజ్ఞవల్క్యః. న హ ఉవాచ జనకః వైదేహః అభయం త్వా ఆగచ్ఛతాత్ యాజ్ఞవల్క్య
యః నః భగవన్ అభయం వేదయసే నమః తే అస్తు ఇమే విదేహోః అయం అహం అస్మి
ఇతి ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ చతుర్థోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[IV.Ii.1]

జనకహ వైదేహం యాజ్ఞవల్క్యో జగామ స మేనే న వదిష్య ఇతి స మేనే న
వదిష్య ఇతి అథ హ యజ్ఞనకశ్చ వైదేహో యాజ్ఞవల్క్యశ్చాగ్నిహోత్రే సమూదాతే తస్మై హ
యాజ్ఞవల్క్యో వరం దదౌ. స హ కామప్రశ్నమేవ వవ్రే. తహాస్మై దదౌ. తహ సమ్రూడేవ
పూర్వం పప్రచ్ఛ ॥ 1 ॥

జనకం హ వైదేహం యాజ్ఞవల్క్యః జగామ సం ఏనేన వదిష్యే ఇతి. అథ హ
యత్ జనకః చ వైదేహః యాజ్ఞవల్క్యః చ అగ్నిహోత్రే సమూదాతే తస్మై హ యాజ్ఞవల్క్యః
వరం దదౌ స హ కామప్రశ్నం ఏవ వవ్రే తం హ అస్మై దదౌ తం హ సమ్రూట్ ఏవ
పూర్వః పప్రచ్ఛ ॥

మంత్ర 2[IV.Ii.2]

యాజ్ఞవల్క్య కింజ్యోతిరయం పురుష ఇతి ఆదిత్యజ్యోతిః సమ్రాళితి
హోవాచాఽఽదిత్యే నైవాయం జ్యోతిషాఽఽస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే
విపల్యేతీత్యేవమేవైతద్యాజ్ఞవల్క్య ॥ 2 ॥

యాజ్ఞవల్క్య కింజ్యోతిః అయం పురుషః ఇతి ఆదిత్యజ్యోతిః సమ్రూట్ ఇతి హ
ఉవాచ ఆదిత్యేన ఏవ అయం జ్యోతిషా ఆస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతేవిపల్యేతి ఇతి ఏవం
ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య ॥

మంత్ర 3[IV.Ii.3]

అస్తమిత ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య కింజ్యోతిరేవాయం పురుష ఇతి. చంద్రమా ఏవాస్య జ్యోతిర్భవతీతి చంద్రమసైవాయం జ్యోతిషాస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే విపల్యేతీత్యేవమేవై తద్యాజ్ఞవల్క్య ॥ 3 ॥

అస్తమితే ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య కింజ్యోతి: ఏవ అయం పురుష: ఇతి చంద్రమా: ఏవ అస్య జ్యోతి: భవతిచంద్రమసా ఏవ అయం జ్యోతిషా ఆస్తే పల్యయతే కర్మకురుతే విపల్యేతి ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య ॥

మంత్ర 4[IV.Ii.4]

అస్తమిత ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య చంద్రమస్యస్తమితే కింజ్యోతిరేవాయం పురుష ఇత్యగ్నిరేవాస్య జ్యోతిర్భవత్యగ్నినైవాయం జ్యోతిషాఽస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే విపల్యేతీత్యేవమేవైతద్యాజ్ఞవల్క్య ॥ 4 ॥

అస్తమితే ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య చంద్రమసి అస్తమితే కింజ్యోతి: ఏవ అయం పురుష: ఇతి అగ్ని: ఏవ అస్య జ్యోతి: భవతి అగ్నినా ఏవ అయం జ్యోతిషా ఆస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే విపల్యేతి ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య ॥

మంత్ర 5[IV.Ii.5]

అస్తమిత ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య చంద్రమస్యస్తమితే శాంతేఽగ్నౌ కింజ్యోతిరేవాయం పురుష ఇతి. వాగేవాస్య జ్యోతిర్భవతీతి వాచైవాయం జ్యోతిషాస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే విపల్యేతీతి. తస్మాద్వై సమాశపి యత్ర స్వః పాణిర్న వినిర్జాయతే ఽథ యత్ర వాగుచ్చ రత్యుపైవ తత్ర న్యేతీత్యేవమేవైతద్యాజ్ఞవల్క్య ॥ 5 ॥

అస్తమితే ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య చంద్రమసి అస్తమితే శాంతే అగ్నౌ కింజ్యోతి: ఏవ
 అయం పురుష: ఇతి వాక్ ఏవ అస్య జ్యోతి: భవతి వాచా ఏవ అయం జ్యోతిషా ఆస్తే
 పల్యయతే కర్మ కురుతేవిపర్యేతి ఇతి తస్మాత్ వై సమాట్ అపి యత్ర స్య: పాణి: న
 వినిర్జాయతే. అథ యత్ర వాక్ ఉచ్చరతి ఉప ఏవ తత్ర న్యేతి ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్
 యాజ్ఞవల్క్య ॥

 మంత్ర 6[IV.Ii.6]

అస్తమిత ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య చంద్రమస్యస్తమితే శాంతేఽగ్నౌ శాంతాయాం
 వాచి కింజ్యోతిరేవాయం పురుష ఇతిత్యాత్మైవాస్య జ్యోతిర్భవత్యాత్మనైవాయం
 జ్యోతిషాఽస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే విపర్యేతి ॥ 6 ॥

 అస్తమితే ఆదిత్యే యాజ్ఞవల్క్య చంద్రమసి అస్తమితే శాంతే అగ్నౌ శాంతాయాం
 వాచి కింజ్యోతి: ఏవ అయం పురుష: ఇతి ఆత్మా ఏవ అస్య జ్యోతి: భవతి ఆత్మనా ఏవ
 అయం జ్యోతిషా ఆస్తే పల్యయతే కర్మ కురుతే విపర్యేతి ఇతి ॥

 మంత్ర 7[IV.Ii.7]

కతమ ఆత్మేతి. యోఽయం విజ్ఞానమయ: ప్రాణేషు హృద్యంతర్జ్యోతి: పురుష: స
 సమాన: సన్నుభౌ లోకావ అనుసంచరతి. ధ్యాయతీవ లేలాయతీవ స హి స్వప్నో
 భూత్వేమం లోకమతిక్రామతి మృత్యో రూపాణి ॥ 7 ॥

 కతమ: ఆత్మా ఇతి య: అయం విజ్ఞానమయ: ప్రాణేషు హృదిఅంతర్జ్యోతి:
 పురుష: స సమాన: సన్ ఉభౌ లోకౌ అనుసంచరతి ధ్యాయతి ఇవ లేలాయతి ఇవ స హి
 స్వప్న: భూత్వా ఇమం లోకం అతిక్రామతి మృత్యో: రూపాణి ॥

మంత్ర 8[IV.Ii.8]

స వా అయం పురుషో జాయమానః శరీరమభిసంపద్యమానః పాపృభిః
సస్సృజ్యతే. స ఉత్క్రామన్మియమాణః పాపృనో విజహాతి || 8 ||

స వై అయం పురుషః జాయమానః శరీరం అభిసంపద్యమానః పాపృభిః
సంసృజ్యతే. సః ఉత్క్రామన్ మియమాణః పాపృనః విజహాతి ||

మంత్ర 9[IV.Ii.9]

తస్య వా ఏతస్య పురుషస్య ద్వే ఏవ స్థానే భవత ఇదం చ పరలోకస్థానం చ
సంధ్యం తృతీయస్వప్నస్థానం తస్మిన్సంధ్యే స్థానే తిష్ఠన్నేతే ఉభే స్థానే పశ్యతీదం చ
పరలోకస్థానం చాథ యథాక్రమోఽయం పరలోకస్థానే భవతి తమాక్రమమాక్రమ్యో
భయాన్పాపృన ఆనందాశ్చ పశ్యతి. స యత్ర ప్రస్వపిత్వస్య లోకస్య సర్వావతో
మాత్రామపాదాయ స్వయం విహత్య స్వయం నిర్మాయ స్వేన భాసా స్వేన జ్యోతిషా
ప్రస్వపిత్వత్రాయం పురుషః స్వయం జ్యోతిర్భవతి || 9 ||

తస్య వై ఏతస్య పురుషస్య ద్వే ఏవ స్థానే భవతః ఇదం చ పరలోకస్థానం చ
సంధ్యం తృతీయం స్వప్నస్థానం తస్మిన్ సంధ్యే స్థానే తిష్ఠన్ ఉభే స్థానే పశ్యతి ఇదం చ
పరలోక స్థానం చ అథ యథాక్రమః అయం పరలోకస్థానే భవతి తం ఆక్రమం ఆక్రమ్య
ఉభయాన్ పాపృనః ఆనందాన్ చపశ్యతి స యత్ర ప్రస్వపితి అస్య లోకస్య సర్వావతః
మాత్రాం అపాదాయ స్వయం విహత్య స్వయం నిర్మాయ స్వేన భాసా స్వేనజ్యోతిషా
ప్రస్వపితి అత్ర అయం పురుషః స్వయంజ్యోతిః భవతి ||

మంత్ర 10[IV.Ii.10]

స తత్ర రథా న రథయోగా న పంథానో భవంత్యథ రథాన్రథయోగాన్పథః
స్సృజతే. న తత్రాఽఽనందా ముదః ప్రముదో భవంత్యథాఽఽనందాన్ముదః ప్రముదః

సృజతే. న తత్ర వేశాంతాః పుష్కరిణ్యః స్రవంత్యో భవంత్యథం వేశాంతాన్ పుష్కరిణీః
స్రవంతీః సృజతే స హి కర్తా ॥ 10 ॥

న తత్ర రథాః న రథయోగాః న పంథానః భవంతి అథ రథాన్ రథయోగాన్
పథః సృజతే న తత్ర ఆనందాః ముదః ప్రముదః భవంతి అథ ఆనందాన్ ముదః ప్రముదః
సృజతే న తత్ర వేశాంతాః పుష్కరిణ్యః స్రవంత్యః భవంతి. అథ వేశాంతాన్ పుష్కరిణీః
స్రవంతేః సృజతే సః హి కర్తా ॥

మంత్ర 11[IV.Ii.11]

తదేతే శ్లోకా భవంతి స్వప్నేన శారీరమభిప్రహత్యా సుప్తః సుప్తానభిచాకశీతి.
శుక్రమాదాయ పునరేతి స్థాన హిరణ్మయః పురుష ఏకహంసః ॥ 11 ॥

తత్ ఏతే శ్లోకాః భవంతి స్వప్నేన శారీరం అభిప్రహత్య అసుప్తః సుప్తాన్
అభిచాకశీతి శుక్రం ఆదాయ పునః ఆ ఏతి స్థానం హిరణ్మయః పురుషః ఏకహంసః ॥

మంత్ర 12[IV.Ii.12]

ప్రాణేన రక్షన్నవరం కులాయం బహిష్కలాయాదమృతశ్చరిత్వా స
ఈయతేఽమృతో యత్రకామ హిరణ్మయః పురుష ఏకహంసః ॥ 12 ॥

ప్రాణేన రక్షన్ అవరం కులాయం బహిః కులాయాత్ అమృతః చరిత్వా సః
ఈయతే అమృతః యత్రకామం హిరణ్మయః పురుషః ఏకహంసః ॥

మంత్ర 13[IV.Ii.13]

స్వప్నాంత ఉచ్చావచమీయమానో రూపాణి దేవః కురుతే బహూని. ఉతేవ స్త్రీభిః
సహ మోదమానో జక్షదుతేవాపి భయాని పశ్యన్ || 13 ||

స్వప్నాంతే ఉచ్చావచం ఈయమానః రూపాణి దేవః కురుతే బహూని ఉత ఇవ
స్త్రీభిః సహ మోదమానః జక్షత్ ఉత ఇవ అపి భయాని పశ్యన్ ||

మంత్ర 14[IV.Ii.14]

ఆరామమస్య పశ్యంతి న తం పశ్యతి కశ్చనేతి. తం నాఽఽయతం
బోధయేదిత్యాహుః. దుర్భిషజ్యగ్ంహస్మై భవతి. యమేష న ప్రతిపద్యతేథో ఖల్వాహుః
జాగరితదేశ ఏవాస్మైష ఇతి యాని హ్యేవ జాగ్రత్ పశ్యతి తాని సుప్త ఇత్యత్రాయం
పురుషః స్వయం జ్యోతిర్భవతి. సోఽహం భగవతే సహస్రం దదామ్యత ఊర్ధ్వం
విమోక్షాయ బ్రూహీతి || 14 ||

ఆరామం అస్య పశ్యంతి న తం పశ్యతి కః చన ఇతి తం న ఆయతం బోధయేత్
ఇతి ఆహూర్ దుర్భిషజ్యం హ అస్మై భవతి యం ఏషః న ప్రతిపద్యతే అథ ఉ ఖలు
ఆహుః జాగరితదేశః ఏవ అస్య ఏషః ఇతి యాని హి ఏవ జాగ్రత్ పశ్యతి తాని సుప్తః
ఇతి అత్ర అయం పురుషః స్వయంజ్యోతిః భవతి ఇతి సః అహం భగవతే సహస్రం
దదామి అతః ఊర్ధ్వం విమోక్షాయ బ్రూహి ఇతి ||

మంత్ర 15[IV.Ii.15]

స వా ఏష ఏతస్మిన్సంప్రసాదే రత్వా చరిత్వా దృష్టైవ పుణ్యం చ పాపం చ
పునః ప్రతిన్యాయం ప్రతియోన్యాద్రవతి స్వప్నాయైవ స యత్తత్ర

కించిత్పశ్యత్యనన్వాగతస్తేన భవత్యసంగో హ్యయం పురుష ఇత్యేవమేవైతద్యాజ్ఞవల్క్య.
సోఽహం భగవతే సహస్రం దదామ్యత ఊర్ధ్వం విమోక్షాయైవ బ్రూహీతి || 15 ||

ఏష: ఏతస్మిన్ సంప్రసాదే రత్వాచరిత్వా దృష్ట్వా ఏవ పుణ్యం చ పాపం చ పునః
ప్రతిన్యాయం ప్రతియోని ఆద్రవతిస్వప్నాయ ఏవ సః యత్ తత్ర కించిత్ పశ్యతి అనన్వా
గతః తేన భవతి అసంగః హి అయం పురుషః ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్ యాజ్ఞవల్క్య సః
అహం భగవతే సహస్రం దదామి అతః ఊర్ధ్వం విమోక్షాయ ఏవ బ్రూహి ఇతి ||

మంత్ర 16[IV.Ii.16]

స వా ఏష ఏతస్మింత్స్వప్నే రత్వా చరిత్వా దృష్ట్వా ఏవ పుణ్యం చ పాపం చ పునః
ప్రతిన్యాయం ప్రతియోన్యాద్రవతి బుద్ధాంతాయైవ. స యత్తత్ర కించిత్పశ్యత్యనన్వాగత
స్తేన భవత్యసంగో హ్యయం పురుష ఇత్యేవమేవైతత్. యాజ్ఞవల్క్య. సోఽహం భగవతే
సహస్రం దదామ్యత ఊర్ధ్వం విమోక్షాయైవ బ్రూహీతి || 16 ||

ఏష: ఏతస్మిన్ స్వప్నే రత్వా చరిత్వా దృష్ట్వా ఏవ పుణ్యం చ పాపం చ పునః
ప్రతిన్యాయం, ప్రతియోని ఆద్రవతి బుద్ధాంతాయ ఏవ సః యత్ తత్ర కించిత్ పశ్యతి
అనన్వాగతః తేన భవతి అసంగః హి అయం పురుషః ఇతి ఏవం ఏవ ఏతత్.
యాజ్ఞవల్క్య సః అహం భగవతే సహస్రం దదామి అతః ఊర్ధ్వం విమోక్షాయ ఏవ
బ్రూహి ఇతి ||

మంత్ర 17[IV.Ii.17]

స వా ఏష ఏతస్మిన్బుద్ధాంతే రత్వా చరిత్వా దృష్ట్వా ఏవ పుణ్యం చ పాపం చ పునః
ప్రతిన్యాయం ప్రతియోన్యాద్రవతి స్వప్నాంతాయైవ || 17 ||

ఏషః ఏతస్మిన్ బుద్ధాంతే రత్వా చరిత్వా దృష్ట్వాఏవ పుణ్యం చ పాపం చ పునః
ప్రతిన్యాయం ప్రతియోనిఆద్రవతి స్వప్నాంతాయ ఏవ

మంత్ర 18[IV.Ii.18]

తద్యథా మహామత్య్ ఉభే కూలే అనుసంచరతి పూర్వం చాపరం చైవమేవాయం
పురుష ఏతావుభావంతా వనుసంచరతి స్వప్నాంతం చ బుద్ధాంతం చ || 18 ||

తత్ యథా మహామత్య్: ఉభే కూలే అనుసంచరతి పూర్వం చ అపరం చ ఏవం
ఏవ అయం పురుష: ఏతౌ ఉభౌఅంతౌఅనుసంచరతి స్వప్నాంతం చ బుద్ధాంతం చ

మంత్ర 19[IV.Ii.19]

తద్యథాస్మిన్నాకాశే శ్యేనో వా సుపర్ణో వా విపరిపత్య శ్రాంతః సగ్ంహత్య పక్షౌ
సంలయా యైవ ధ్రియత ఏవమేవాయం పురుష ఏతస్మా అంతాయ ధావతి యత్ర సుప్తో
న కం చన కామం కామయతే న కం చన స్వప్నం పశ్యతి || 19 ||

తత్ యథా అస్మిన్ ఆకాశే శ్యేన: వా సుపర్ణ: వావిపరిపత్య శ్రాంత: సంహత్య
పక్షౌ సంలయాయ ఏవ ధ్రియతే ఏవం ఏవ అయం పురుష: ఏతస్మై అంతాయ ధవతి
యత్రసుప్త: న కం చన కామం కామయతే న కం చనస్వప్నంపశ్యతి

మంత్ర 20[IV.Ii.20]

తా వా అస్యైతా హితా నామ నాడ్యో యథా కేశః సహస్రధా భిన్నస్తావ
తాఽణిమ్నా తిష్ఠంతి శుక్లస్య నీలస్య పింగలస్య హరితస్య లోహితస్య పూర్ణా. అథ
యత్రైనం ఘ్నంతీవ జినంతీవ హస్తీవ విచ్ఛాయయతి గర్తమివ పతతి యదేవ

జాగ్రద్భయం పశ్యతి తదత్రావిద్యయా మన్యతేథ యత్ర దేవ ఇవ రాజేవాహమేవేద
సర్వోఽస్మీతి మన్యతే సోఽస్య పరమో లోకాః ॥ 20 ॥

తా: వై అస్య ఏతా: హితా: నామ నాడ్య: యథా కేశ:సహస్రధా భిన్న: తావతా
అణిమ్నా తిష్ఠంతి శుక్లస్యనీలస్యపింగలస్య హరితస్య లోహితస్య పూర్ణా: అథ యత్ర
ఏనం ఘ్నంతి ఇవ జినంతి ఇవ హస్తీ ఇవవిచ్ఛాయయతి గర్తం ఇవ పతతి యత్ ఏవ
జాగ్రత్ భయం పశ్యతి తత్ అత్ర అవిద్యయా మన్యతే అథ యత్ర దేవ: ఇవ రాజా ఇవ
అహం ఏవ ఇదం సర్వ: అస్మి ఇతి మన్యతే స: అస్య పరమ: లోక: ॥

మంత్ర 21[IV.Ii.21]

తద్వా అస్యైతదతిచ్ఛందా అపహతపాప్మాభయరూపం . తద్యథా ప్రియయా
స్త్రియా సంపరిష్వక్తో న బాహ్యం కిం చన వేద నాఽఽన్తరమేవమేవాయం పురుషః
ప్రాజ్ఞేనా ఽఽత్మనా సంపరిష్వక్తో న బాహ్యం కిం చన వేద నాఽఽన్తరం . తద్వా
అస్యైతదాప్తకా మమాత్మకామమకామం రూపం శోకాంతరం ॥ 21 ॥

తత్ వై అస్య ఏతత్ అతిచ్ఛందా: అపహతపాప్మా అభయం రూపం తత్ యథా
ప్రియయా స్త్రియా సంపరిష్వక్త: న బాహ్యం కిం చన వేద న అంతరం ఏవం ఏవ
అయం పురుష: ప్రాజ్ఞేన ఆత్మనా సంపరిష్వక్త: న బాహ్యం కిం చన వేద న అంతరం
తత్ వై అస్య ఏతత్ ఆప్తకామం ఆత్మకామం అకామం రూపం శోకాంతరం ॥

మంత్ర 22[IV.Ii.22]

అత్ర పితాఽపితా భవతి మాతాఽమాతా లోకా అలోకా దేవా అదేవా వేదా
అవేదా అత్ర స్తేనోఽస్తేనో భవతి భ్రూణహోఽభ్రూణహో చాండాలోఽచండాల:

పౌల్కసోఽపౌల్కసః శ్రమణోఽశ్రమణ స్తాపసోఽతాపసోఽన న్వాగతం
పుణ్యేనానన్వాగతం పాపేన తీర్ణో హి తదా సర్వాఞ్శ్చోక్తాన్ష్టదయస్య భవతి || 22 ||

అత్ర పితా అపితా భవతి మాతా అమాతా లోకాః అలోకాః దేవాః అదేవాః వేదాః
అవేదాః అత్ర స్తేనః అస్తేనః భవతి భ్రూణహో అభ్రూణహో చాండాలః అచాండాలః
పౌల్కసః అపౌల్కసః శ్రమణః అశ్రమణః తాపసః అతాపసః అనన్వాగతః పుణ్యేన
అనన్వాగతః పాపేన తీర్ణః హి తదా సర్వాన్ శోకాన్ హృదయస్య భవతి ||

మంత్ర 23[IV.Ii.23]

యద్వై తన్న పశ్యతి పశ్యన్వై తన్న పశ్యతి న హి ద్రష్టుర్దృష్టేర్విపరిలోపో
విద్యతేఽవినా శిత్వా తు తద్ద్వితీయ మస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం యత్పశ్యేత్ || 23 ||

యత్ వై తత్ న పశ్యతి పశ్యన్ వై తత్ న పశ్యతి న హి ద్రష్టుః దృష్టేః
విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్ విభక్తం
యత్ పశ్యేత్ ||

మంత్ర 24[IV.Ii.24]

యద్వై తన్న జిఘ్రతి జిఘ్రన్వై తన్న జిఘ్రతి న హి ఘ్రాతుర్ఘ్రాతేర్విపరిలోపో
విద్యతే ఽవినాశిత్వాన్న తు తద్ద్వితీయమస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం యజ్ఞిఘ్రేత్ || 24 ||

యత్ వై తత్ న జిఘ్రతి జిఘ్రన్ వై తత్ న జిఘ్రతి న హి ఘ్రాతుః ఘ్రాతేః
విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్ విభక్తం
యత్ జిఘ్రేత్ ||

మంత్ర 25[IV.Ii.25]

యద్వై తన్న రసతే యన్వై తన్న రసయతే న హి రసయితూ
రసయితేర్విపరిలోపో విద్యతేఽవినాశిత్వాన్న తు తద్వితీయమస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం
యద్రసయేత్ || 25 ||

యత్ వై తత్ న రసయతే రసయన్ వై తత్ న రసయతే హి రసయితూః
రసయితేః విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్
విభక్తం యత్ రసయేత్ ||

మంత్ర 26[IV.Ii.26]

యద్వై తన్న వదతి వదన్వై తన్న వదతి న హి వక్తుర్వక్తేర్విపరిలోపో
విద్యతేఽవినాశిత్వా న్నతు తద్వితీయమస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం యద్వదేత్ || 26 ||

యత్ వై తత్ న వదతి వదన్ వై తత్ న వదతి న హి వక్తుః వక్తేః విపరిలోపః
విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్ విభక్తం యత్ వదేత్ ||

మంత్ర 27[IV.Ii.27]

యద్వై తన్న శృణోతి శృణ్వన్వై తన్న శృణోతి న హి శ్రోతుః శ్రుతేర్విపరిలోపో
విద్యతేఽవినాశిత్వాన్న తు తద్వితీయమస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం యచ్ఛృణుయాత్ || 27 ||

యత్ వై తత్ న శృణోతి శృణ్వన్ వై తత్ న శృణోతి న హి శ్రోతుః శ్రుతేః
విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్ విభక్తం
యత్ శృణుయాత్ ||

మంత్ర 28[IV.Ii.28]

యద్వై తన్న మనుతే మన్వానో వై తన్న మనుతే న హి మంతుర్మతేర్విపరిలోపో
విద్యతే ఓవినాశిత్వాన్న తు తద్ద్వితీయమస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం యన్మనీత ॥ 28 ॥

యత్ వై తత్ న మనుతే మన్వానః వై తత్ న మనుతే న హి మంతుః మతేః
విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్ విభక్తం
యత్ మనీత ॥

మంత్ర 29[IV.Ii.29]

యద్వై తన్న స్పృశతి స్పృశన్వై తన్న స్పృశతి న హి స్ప్రష్టుః స్పృష్టేర్విపరిలోపో
విద్యతే ఓవినాశిత్వాన్న తు తద్ద్వితీయమస్తి తతోఽన్యద్విభక్తం యత్స్పృశేత్ ॥ 29 ॥

యత్ వై తత్ న స్పృశతి స్పృశన్ వై తత్ న స్పృశతి న హి స్ప్రష్టుః స్పృష్టేః
విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్ విభక్తం
యత్ స్పృశేత్ ॥

మంత్ర 30[IV.Ii.30]

యద్వై తన్న విజానాతి విజానన్వై తన్న విజానాతి న హి
విజ్ఞాతుర్విజ్ఞాతేర్విపరిలోపో విద్యతేఓవినాశిత్వాన్న తు తద్ద్వితీయమస్తి తతోఽన్య
ద్విభక్తం యద్విజానీయాత్ ॥ 30 ॥

యత్ వై తత్ న విజానాతి విజానన్ వై తత్ న విజానాతి న హి విజ్ఞాతుః
విజ్ఞాతేః విపరిలోపః విద్యతే అవినాశిత్వాత్ న తు తత్ ద్వితీయం అస్తి తతః అన్యత్
విభక్తం యత్ విజానీయాత్ ॥

మంత్ర 31[IV.Ii.31]

యత్ర వా అన్యదివ స్యాత్ తత్రాన్యోఽన్యత్పశ్యేదన్యోఽన్యజ్ఞిఘ్రేదన్యో
ఽన్యద్రసయేదన్యోఽన్యద్వదేదన్యోఽన్యచ్ఛృణుయాదన్యోఽన్యన్మనీవితాన్యోఽన్యత్స్పృశేద
న్యోఽన్యద్విజానీయాత్ || 31 ||

యత్ర వై అన్యత్ ఇవ స్యాత్ తత్ర అన్యః అన్యత్ పశ్యేత్ అన్యః అన్యత్ జిఘ్రేత్
అన్యః అన్యత్ రసయేత్ అన్యః అన్యత్ వదేత్ అన్యః అన్యత్ శృణుయాత్ అన్యః అన్యత్
మనీవిత అన్యః అన్యత్ స్పృశేత్ అన్యః అన్యత్ విజానీయాత్ ||

మంత్ర 32[IV.Ii.32]

సలిల ఏకో ద్రష్టాద్వైతో భవత్యేష బ్రహ్మలోకః సమ్రాళితి హైనమనుశశాస
యాజ్ఞవల్క్యః ఏషాస్య పరమా గతిరేషాస్య పరమా సంపదేషోఽస్య పరమో లోక
ఏషోఽస్య పరమ ఆనంద ఏతస్యైవాఽనందస్యాన్యాని భూతాని మాత్రాముపజీవంతి
|| 32 ||

సలిలే ఏకః ద్రష్టా అద్వైతః భవతి ఏష బ్రహ్మలోకః సమ్రాట్ ఇతి హ ఏనం
అనుశశాస యాజ్ఞవల్క్యః ఏషా అస్యపరమా గతిః ఏషా అస్య పరమా సంపత్ ఏషః
అస్య పరమః లోకః ఏషః అస్య పరమః ఆనందః ఏతస్య ఏవ ఆనందస్య అన్యాని
భూతాని మాత్రాం ఉపజీవంతి ||

మంత్ర 33[IV.Ii.33]

స యో మనుష్యాణాగ్ంరాధః సమృద్ధో భవత్యన్యేషామధిపతిః
సర్వైర్మానుష్యకైర్భౌగైః సంపన్నతమః స మనుష్యాణాం పరమ ఆనందోఽథ యే శతం

మనుష్యాణామానందాః స ఏకః పితృణాం జితలోకానామానందోఽథ యే శతం
 పితృణాం జితలోకానా మానందాః స ఏకో గంధర్వలోక ఆనందోఽథ యే శతం
 గంధర్వలోక ఆనందాః స ఏకః కర్మదేవానామానందో యే కర్మణా దేవత్వమభి
 సంపద్యంతే. ఽథ యే శతం కర్మదేవానామానందాః స ఏక ఆజానదేవానామానందో
 యశ్చ శ్రోత్రియోఽవృజినోఽకామహతో అథ యే శతమాజానదేవానామానందాః స
 ఏకః ప్రజాపతిలోక ఆనందో యశ్చ శ్రోత్రియోఽవృజినోఽకామహతో అథ యే శతం
 ప్రజాపతిలోక ఆనందాః స ఏకో బ్రహ్మలోక ఆనందో యశ్చ శ్రోత్రియో
 ఽవృజినోఽకామహతో అధైష ఏవ పరమ ఆనంద ఏష బ్రహ్మలోకః సమ్రాళితి హోవాచ
 యాజ్ఞవల్క్యః. సోఽహం భగవతే సహస్రం దదామ్యత ఊర్ధ్వం విమోక్షాయైవ
 బ్రూహీత్యత హ యాజ్ఞవల్క్యోఽభిభయాం చకార మేధావీ రాజా సర్వేభ్యో మాఽన్తేభ్య
 ఉదరౌత్సీదితి || 33 ||

స యః మనుష్యాణాం రాధ్ధః సమృద్ధః భవతిఅన్యేషామ్ అధిపతిః సర్వైః
 మానుష్యకైః భోగైః సంపన్నతమః సః మనుష్యాణాం పరమః ఆనందః అథ యే శతం
 మనుష్యాణాం ఆనందాః సః ఏకః పితృణాం జితలోకానాం ఆనందః అథ యే శతం
 పితృణాం జితలోకానాం ఆనందాః సః ఏకః గంధర్వలోకే ఆనందః అథ యే శతం
 గంధర్వలోకే ఆనందాః సః ఏకః కర్మదేవానాం ఆనందః యే కర్మణా దేవత్వం
 అభిసంపద్యంతే అథ యే శతం కర్మదేవానాం ఆనందాః సః ఏకః ఆజానదేవానాం
 ఆనందః యః చ శ్రోత్రియః అవృజినః అకామహతః అథ యే శతం ఆజానదేవానాం
 ఆనందాః సః ఏకః ప్రజాపతిలోకే ఆనందః యః చ శ్రోత్రియః అవృజినః అకామహతః
 అథ యే శతం ప్రజాపతిలోకే ఆనందాః సః ఏకః బ్రహ్మలోకే ఆనందః యః చ శ్రోత్రియః
 అవృజినః అకామహతః అథ ఏషః ఏవ పరమః ఆనందః ఏషః బ్రహ్మలోకః సమ్రాట్. ఇతి
 హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః సః అహం భగవతే సహస్రం దదామి అతః ఊర్ధ్వం

సః యత్ర అయం అణిమాసం న్యేతి జరయా వా ఉపతపతా వాఅణిమాసం
నిగచ్ఛతి తత్ యథా ఆప్రం వా ఉదుంబరం వా పిప్పలం వాబంధనాత్ ప్రముచ్యతే ఏవం
ఏవ అయం పురుషః ఏభ్యః అంగేభ్యః సంప్రముచ్య పునః ప్రతిన్యాయం ప్రతియోని ఆద్రవతి
ప్రాణాయ ఏవ ॥

మంత్ర 37[IV.Ii.37]

తద్యథా రాజాసమాయాస్తముగ్రాః ప్రత్యేనసః సూతగ్రామణ్యోఽన్యైః పానైరావసథైః
ప్రతికల్పంతేఽయ మాయాత్యయమాగచ్ఛతీత్యేవహైవంవిదసర్వాణి భూతాని ప్రతి కల్పంత.
ఇదం బ్రహ్మోఽఽయాతీ దమాగచ్ఛతీతి ॥ 37 ॥

తత్ యథా రాజాసం ఆయంతం ఉగ్రాః ప్రత్యేనసః సూతగ్రామణ్యః అన్యైః పానైః
అవసథైః ప్రతికల్పంతే అయం ఆయాతి అయం ఆగచ్ఛతి ఇతి ఏవం హ ఏవంవిదం
సర్వాణి భూతాని ప్రతికల్పంతే ఇదం బ్రహ్మ ఆయాతి ఇదం ఆగచ్ఛతి ఇతి ॥

మంత్ర 38[IV.Ii.38]

తద్యథా రాజాసం ప్రయియాసంతముగ్రాః ప్రత్యేనసః సూతగ్రామణ్యోఽ
భిసమాయంత్యే వమేవేమమాత్మాన మంతకాలే సర్వే ప్రాణా అభిసమాయంతి
యత్రైతదూర్ధ్వోఽఽస్మీ భవతి ॥ 38 ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

తత్ యథా రాజాసం ప్రయియాసంతం ఉగ్రాః ప్రత్యేనసఃసూతగ్రామణ్యః అభిసమా
యంతి ఏవం ఏవ ఇమం ఆత్మానంఅంతకాలే సర్వే ప్రాణాః అభిసమాయంతి యత్ర ఏతత్
ఊర్ధ్వోఽఽస్మీ భవతి ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ చతుర్థోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[IV.iv.1]

స యత్రాయమాత్మాబల్యం న్యేత్య సమ్మోహమివ న్యేత్యధైనమేతే ప్రాణా
అభిసమా యంతి స ఏతాస్తేజోమాత్రాః సమభ్యాదదానో హృదయమేవాన్వవక్రామతి స
యత్రైష చాక్షుషః పురుషః పరాఙ్మర్యావర్తతేఽథారూపజ్ఞో భవతి || 1 ||

సః యత్ర ఆయం ఆత్మా అబల్యం న్యేత్య సమ్మోహం ఇవ న్యేతి అథ ఏనం ఏతే
ప్రాణాః అభిసమాయంతి సః ఏతాః తేజోమాత్రాః సమ్ అభ్యాదదానః హృదయం
ఏవఅన్వవ క్రామతి. సః యత్ర ఏషః చాక్షుషః పురుషః పరాజ్ పర్యావర్తతే అథ
అరూపజ్ఞః భవతి ||

మంత్ర 2[IV.iv.2]

ఏకీభవతి స పశ్యతీత్యాహుః రేకీభవతి స జిఘ్రతీత్యాహు రేకీభవతి స రసయత
ఇత్యాహు రేకీభవతి స వదతీత్యాహు రేకీభవతి స శృణోతీత్యాహు రేకీభవతి స మనుత
ఇత్యాహు రేకీభవతి స స్పృశతీత్యాహు రేకీభవతి స విజానాతీత్యాహు స్తస్య హైతస్య
హృదయస్యాగ్రం ప్రద్యోతతే తేన ప్రద్యోతేనైష ఆత్మా నిష్కామతి చక్షుష్టో వా మూర్ధ్నో
వాఽన్యేభ్యో వా శరీరదేశేభ్యః తముత్కామంతం ప్రాణోఽనూత్కామతి ప్రాణమనూత్కా
మంతగ్ంసర్వే ప్రాణా అనూత్కామంతి. సవిజ్ఞానో భవతి సవిజ్ఞానమేవాన్వవక్రామతి.
తం విద్యాకర్మణీ సమన్వారభేతే పూర్వప్రజ్ఞా చ|| 2 ||

ఏకీభవతి స పశ్యతి ఇతి ఆహుః ఏకీభవతి స జిఘ్రతి ఇతి ఆహుః ఏకీభవతి స
రసయతే ఇతి ఆహుః ఏకీభవతి స వదతి ఇతి ఆహుః ఏకీభవతి స శృణోతి ఇతి
ఆహుః ఏకీభవతి స మనుతే ఇతి ఆహుః ఏకీభవతి స స్పృశతి ఇతి ఆహుః ఏకీభవతి స

విజానాతి ఇతి ఆహుః తస్య హ ఏతస్య హృదయస్య అగ్రం ప్రద్యోతతే తేన ప్రద్యోతేన
 ఏషః ఆత్మా నిష్కామతి చక్షుష్టః వా మూర్ధ్నః వా అన్యేభ్యః వాశరీరదేశేభ్యః తం
 ఉత్కామంతం ప్రాణః అనూత్కామతి ప్రాణం అనూత్కామంతం సర్వే ప్రాణాః
 అనూత్కామంతి సవిజ్ఞనః భవతి సవిజ్ఞానం ఏవ అన్వవక్రామతి తం విద్యాకర్మణీ
 సమన్వారభేతే పూర్వప్రజ్ఞా చ ॥

 మంత్ర 3[IV.iv.3]

తద్యథా తృణజలాయుకా తృణస్యాంతం గత్వాఽన్యమాక్రమమాక్రమ్యా
 త్మానగ్ంముప సహరత్యేవమేవాయ మాత్మేదగ్ంశరీరం నిహత్యావిద్యాం గమయిత్వాఽ
 న్యమాక్రమమా క్రమ్యాఽఽత్మా నముపసహరతి ॥ 3 ॥

 తత్ యథా తృణజలాయుకా తృణస్య అంతం గత్వాఽన్యం ఆక్రమం ఆక్రమ్య
 ఆత్మానం ఉపసంహరతి ఏవం ఏవ అయం ఆత్మా ఇదం శరీరంనిహత్య అవిద్యాం
 గమయిత్వా అన్యం ఆక్రమం ఆక్రమ్య ఆత్మానం ఉపసంహరతి ॥

 మంత్ర 4[IV.iv.4]

తద్యథా పేశస్కారీ పేశసో మాత్రామపాదాయాన్యన్నవతరం కల్యాణతరరూపం
 తనుత ఏవమేవాయ మాత్మేదశరీరం నిహత్యావిద్యాం గమయిత్వాఽన్యన్నవతరం
 కల్యాణతర రూపం కురుతే పిత్ర్యం వా గాంధర్వం వా దైవం వా ప్రాజాపత్యం వా
 బ్రాహ్మం వాఽన్యేషాం వా భూతానాం ॥ 4 ॥

 తత్ యథా పేశస్కారీ పేశసః మాత్రాం అపాదాయ అన్యత్ నవతరం
 కల్యాణతరం రూపం తనుతే ఏవం ఏవ అయం ఆత్మా ఇదం శరీరంనిహత్య అవిద్యాం

గమయిత్వా అన్యత్ నవతరం కల్యాణతరం రూపం కురుతే పిత్ర్యం వా గాంధర్వం వా
దైవం వా ప్రాజాపత్యం వా బ్రాహ్మం వా అన్యేషాం వా భూతానాం ॥

మంత్ర 5[IV.iv.5]

స వా అయమాత్మా బ్రహ్మ విజ్ఞానమయో మనోమయః ప్రాణమయశ్చక్షుర్మయః
శ్రోత్రమయః పృథివీమయ ఆపోమయో వాయుమయ ఆకాశమయస్తేజోమయోఽతేజో
మయః కామమయోఽకామమయః క్రోధమయోఽక్రోధమయో ధర్మమయోఽధర్మ
మయః సర్వమయః తద్యదేతదిదమ్మయోఽదోమయ ఇతి యథా కారీ యథాచారీ తథా
భవతి. సాధుకారీ సాధుర్భవతి పాపకారీ పాపో భవతి పుణ్యః పుణ్యేన కర్మణా భవతి
పాపః పాపేనాథో ఖల్వాహుః కామమయ ఏవాయం పురుష ఇతి స యథాకామో భవతి
తత్కర్మతుర్భవతి యత్రకర్మతుర్భవతి తత్కర్మ కురుతే యత్కర్మ కురుతే తదభిసంపద్యతే ॥ 5 ॥

సః వై అయం ఆత్మా బ్రహ్మ విజ్ఞానమయః మనోమయః ప్రాణమయః
చక్షుర్మయః శ్రోత్రమయః పృథివీమయః ఆపోమయః వాయుమయః ఆకాశమయః
తేజోమయః అతేజోమయః కామమయః అకామమయః క్రోధమయః అక్రోధమయః
ధర్మమయః అధర్మమయః సర్వమయః తత్ యత్ ఏతత్ ఇదమ్మయః అదోమయః ఇతి
యథాకారీ యథాచారీ తథా భవతి. సాధుకారీ సాధుః భవతి పాపకారీ పాపః భవతి
పుణ్యః పుణ్యేన కర్మణా భవతి పాపః పాపేన అథ ఉ ఖలు ఆహుః కామమయః ఏవ
అయం పురుషః ఇతి సః యథాకామః భవతి. తత్కర్మతుః భవతి యత్రకర్మతుః భవతి తత్
కర్మ కురుతే యత్ కర్మ కురుతే తత్ అభిసంపద్యతే ॥

మంత్ర 6[IV.iv.6]

తదేష శ్లోకో భవతి. తదేవ సక్తః సహ కర్మణైతి. లింగం మనో యత్ర
నిషక్తమస్య. ప్రాప్యంతం కర్మణస్తస్య యత్కించేహ కరోత్యయం. తస్మాల్లోకాత్పునరై

త్యస్మై లోకాయ కర్మణ ఇతి ను కామయమానోధాకామయ మానో యోఽకామో
నిష్కామ అప్తకామ ఆత్మకామో న తస్య ప్రాణా ఉత్కామంతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మీప్యేతి॥6॥

తత్ శ్లోకః భవతి తత్ ఏవ సక్తః సహ కర్మణా ఏతి లింగం మనః యత్ర నిషక్తం
అస్య ప్రాప్య అంతం కర్మణః తస్య యత్ కించ ఇహ కరోతి అయం తస్మాత్ లోకాత్
పునరైతి అస్మై లోకాయ కర్మణే ఇతి ను కామయమానః అథ అకామయమానఃయః అకామః
నిష్కామః అప్తకామః ఆత్మకామః న తస్య ప్రాణాః ఉత్కామంతి బ్రహ్మ ఏవ సన్ బ్రహ్మ అప్యేతి॥

మంత్ర 7[IV.iv.7]

తదేష శ్లోకో భవతి యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽస్య హృది శ్రితాః. అథ
మర్త్యోఽమృతో భవత్యత్ర బ్రహ్మ సమశ్చుత ఇతి. తద్యథాఽహినిర్లయనీ వలీకే మృతా
ప్రత్యస్తా శయితైవమేవేద శరీరశేతేఽథాయమశరీరోఽమృతః ప్రాణో బ్రహ్మైవ తేజ ఏవ
సోఽహం భగవతే సహస్రం దదామీతి హోవాచ జనకో వైదేహః ॥ 7 ॥

తత్ శ్లోకః భవతి యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామాః యే అస్య హృది శ్రితాః అథ
మర్త్యః అమృతః భవతి అత్ర బ్రహ్మ సమశ్చుతే ఇతి తత్ యథా అహినిర్లయనీ వలీకే
మృతా ప్రత్యస్తా శయితైవం ఏవ ఇదం శరీరం శేతే అథ అయం అశరీరః అమృతః
ప్రాణః బ్రహ్మ ఏవ తేజః ఏవ సః అహం భగవతే సహస్రం దదామి ఇతి హ ఉవాచ
జనకః వైదేహః ॥

మంత్ర 8[IV.iv.8]

తదేతే శ్లోకా భవంతి. అణుః పంథా వితతః పురాణో మాగ్ం స్పృష్టోఽనువిత్తో
మయైవ. తేన ధీరా అపియంతి బ్రహ్మవిదః స్వర్గం లోకమిత ఊర్ధ్వం విముక్తాః ॥ 8 ॥

తత్ ఏతే శ్లోకాః భవంతి అణుః పంథాః వితతః పురాణః మాం స్ఫుష్టః అనువిత్తః
మయా ఏవ తేన ధీరాః అపియంతి బ్రహ్మవిదః స్వర్గం లోకం ఇతః ఊర్ధ్వం విముక్తాః ॥

మంత్ర 9[IV.iv.9]

తస్మింశ్చక్రముత నీలమాహుః పింగలహరితం లోహితం చ. ఏష పంథా
బ్రహ్మణా హనువిత్తః తేనైతి బ్రహ్మవిత్పుణ్యకృతైజసశ్చ ॥ 9 ॥

తస్మిన్ శుక్లం ఉత నీలం ఆహుః పింగలం హరితం లోహితం చ బ్రహ్మణా హ
అనువిత్తః తేన ఏతి బ్రహ్మవిత్ పుణ్యకృత్ తైజసః చ ॥

మంత్ర 10[IV.iv.10]

అంధం తమః ప్రవిశంతి యేఽవిద్యాముపాసతే. తతో భూయ ఇవ తే తమో య
ఉ విద్యాయారతాః ॥ 10 ॥

అంధం తమః ప్రవిశంతి యే అవిద్యాం ఉపాసతే తతః భూయః ఇవ తే తమః
యే ఉ విద్యాయాం రతాః ॥

మంత్ర 11[IV.iv.11]

అనందా నామ తే లోకా అంధేన తమసాఽఽవృతాః తాగ్ంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛంత్య
విద్వాంసో ఽబుధో జనాః ॥ 11 ॥

అనందాః నామ తే లోకాః అంధేన తమసా ఆవృతాః తాన్ తే ప్రేత్య అభిగచ్ఛంతి
అవిద్వాంసః అబుధాః జనాః ॥

మంత్ర 12[IV.iv.12]

ఆత్మానం చేద్విజానీయాత్ అయమస్మీతి పూరుషః కిమిచ్ఛన్మస్య కామాయ
శరీరమను సంజ్వరేత్ || 12 ||

ఆత్మానం చేత్ విజానీయాత్ అయం అస్మి ఇతి పూరుషః కిం ఇచ్ఛన్ కస్య
కామాయ శరీరం అను సంజ్వరేత్ ||

మంత్ర 13[IV.iv.13]

యస్యానువిత్తః ప్రతిబుద్ధ ఆత్మాస్మిన్సందేహ్యా గహనే ప్రవిష్టః. స విశ్వకృత్ స
హి సర్వస్య కర్తా తస్య లోకః స ఉ లోక ఏవ || 13 ||

యస్య అనువిత్తః ప్రతిబుద్ధః ఆత్మా అస్మిన్ సందేహ్యా గహనే ప్రవిష్టః సః
విశ్వకృత్ సః హి సర్వస్య కర్తా తస్య లోకః సః ఉ లోకః ఏవ ||

మంత్ర 14[IV.iv.14]

ఇహైవ సంతోఽథ విద్మస్తద్వయం న చేదవేదిర్మహతీ వినష్టిః. యే
తద్విదురమృతాస్తే భవంతి అథేతరే దుఃఖమేవాపియంతి || 14 ||

ఇహ ఏవ సంతః అథ విద్మః తత్ వయం న చేత్ అవేదిః మహతీ వినష్టిః యే
తత్ విదుః అమృతాః తే భవంతి అథ ఇతరే దుఃఖం ఏవ ఆపియంతి ||

మంత్ర 15[IV.iv.15]

యదైతమనుపశ్యతి ఆత్మానం దేవమంజసా. ఈశానం భూతభవ్యస్య న తతో
విజు గుప్సతే ॥ 15 ॥

యదా ఏతం అనుపశ్యతి ఆత్మానం దేవం అజ్ఞసా ఈశానం భూతభవ్యస్య న
తతః విజుగుప్సతే ॥

మంత్ర 16[IV.iv.16]

యస్మాదర్వాక్సంవత్సరోఽహోభిః పరివర్తతే. తద్దేవా జ్యోతిషాం జ్యోతిరాయుర్హో
పాసతే ఽమృతం ॥ 16 ॥

యస్మాత్ అర్వాక్ సంవత్సరః అహోభిః పరివర్తతే తత్ దేవాః జ్యోతిషాం జ్యోతిః
అయుః హ ఉపాసతే అమృతం

మంత్ర 17[IV.iv.17]

యస్మిన్పంచ పంచజనా ఆకాశశ్చ ప్రతిష్ఠితః. తమేవ మన్య ఆత్మానం
విద్వాన్బ్రహ్మమృతోఽమృతం ॥ 17 ॥

యస్మిన్ పంచ పంచజనాః ఆకాశః చ ప్రతిష్ఠితః తం ఏవ మన్యే ఆత్మానం
విద్వాన్ బ్రహ్మ అమృతః అమృతం

మంత్ర 18[IV.iv.18]

ప్రాణస్య ప్రాణముత చక్షుషశ్చక్షురుత శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం మనసో యే మనో విదుః.
తే నిచిక్యర్భహ్మ పురాణమగ్ర్యం ॥ 18 ॥

ప్రాణస్య ప్రాణం ఉత చక్షుషః చక్షుః ఉత శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం మనసః యే మనః
విదుః తే నిచిక్యః బ్రహ్మ పురాణం అగ్ర్యం ॥

మంత్ర 19[IV.iv.19]

మనసైవానుద్రష్టవ్యం నేహ నానాఽస్తి కిం చన. మృత్యోః స మృత్యుమాప్నోతి
య ఇహ నానేవ పశ్యతి ॥ 19 ॥

మనసా ఏవ అనుద్రష్టవ్యం న ఇహ నానా అస్తి కిం చన మృత్యోః సః మృత్యుం
ఆప్నోతి యః ఇహ నానా ఇవ పశ్యతి ॥

మంత్ర 20[IV.iv.20]

ఏకధైవానుద్రష్టవ్యత్యేతదప్రమయం ధ్రువం. విరజః పర ఆకాశాదజ ఆత్మా
మహాన్ ధ్రువః ॥ 20 ॥

ఏకధా ఏవ అనుద్రష్టవ్యం ఏతత్ అప్రమయం ధ్రువం విరజః పరః ఆకాశాత్
అజః ఆత్మా మహాన్ ధ్రువః ॥

మంత్ర 21[IV.iv.21]

తమేవ ధీరో విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కుర్వీత బ్రాహ్మణః. నానుధ్యాయాద్భహూఞ్చబ్ధాన్
వాచో విగ్లాపనగ్ం హి తదితి ॥ 21 ॥

తం ఏవ ధీరః విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కుర్వీత బ్రాహ్మణః న అనుధ్యాయాత్ బహూన్
శబ్దాన్ వాచః విగ్లాపనం హి తత్ ఇతి

మంత్ర 22[IV.iv.22]

స వా ఏష మహానజ ఆత్మా యోఽయం విజ్ఞానమయః ప్రాణేషు య ఏషోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః తస్మిన్చేతే సర్వస్య వశీ సర్వస్యేశానః సర్వస్యాధిపతిః. స న సాధునా కర్మణా భూయాన్నో ఏవాసాధునా కనీయానేష సర్వేశ్వర ఏష భూతాధిపతిరేష భూతపాల ఏష సేతుర్విధరణ ఏషాం లోకానామసంభేదాయ. తమేతం వేదానువచనేన బ్రాహ్మణా వివిది షంతి. యజ్ఞేన దానేన తపసాఽనాశకేనైతమేవ విదిత్వా మునిర్భవత్యేతమేవ ప్రవ్రాజినో లోకమిచ్ఛంతః ప్రవ్రజంత్యేతద్ధ స్మ వై తత్పూర్వే విద్వాసః ప్రజాం స కామయంతే కిం ప్రజయా కరిష్యామో యేషాం నోఽయమాత్మాఽయం లోక ఇతి. తే హ స్మ పుత్రైషణా యాశ్చ విత్తైషణాయాశ్చ లోకైషణాయాశ్చ వ్యుత్థాయాథ భిక్షాచర్యం చరంతి యా హ్యేవ పుత్రైషణా సా విత్తైషణా యా విత్తైషణా సా లోకైషణోభే హ్యేతే ఏషణే ఏవ భవతః. స ఏష నేతి నేత్యాత్మాఽగృహ్యో న హి గృహ్యతేఽశీర్యో న హి శీర్యతేఽసంగో న హి సజ్యతేఽసితో న వ్యధతే న రిష్యత్యేతము హైవైతే న తరత ఇతి అతః పాపమకరవ మిత్త్యతః కల్యాణమకరవమిత్త్యుభే ఉ హైవైష ఏతే తరతి నైసం కృతాకృతే తపతః || 22 ||

సః వై ఏషః మహాన్ అజః ఆత్మా యః అయం, విజ్ఞానమయ ప్రాణేషు యః ఏషః అంతర్హృదయ ఆకాశః సః స సాధునా కర్మణా భూయాన్ స ఉ ఏవ అసాధునా కనీయాన్ ఏష సర్వేశ్వరః ఏషః భూతాధిపతిః ఏషః భూతపాలః సః సేతుః విధరణః ఏషాం లోకానాం అసంభేదాయ తం ఏతం వేదానువచనేన బ్రాహ్మణాః వివిదిషంతి బ్రహ్మచర్యేన తపసా (శ్రద్ధయా యజ్ఞేన) అనాశకేన చబ్రహ్మచర్యేన యజ్ఞేన దానేన ఏతం ఏవ ప్రవ్రాజినః లోకం (ఈప్సంత) ఇచ్ఛంతః ప్రవ్రజంతి ఏతత్ హస్మ వై తత్ పూర్వే విద్వాసః ప్రజాం స కామయంతే కిం ప్రజయా కరిష్యామః యేషాం సః అయం ఆత్మాఅయం లోకః ఇతి తే హ స్మ పుత్రైషణాయాః చ విత్తైషణాయాః చ లోకైషణాయాః చ వ్యుత్థాయ అథ భిక్షాచర్యం చరంతి యా హి ఏవ పుత్రైషణా సా విత్తైషణా యా

వితైషణా సా లోకైషణా ఉభే హి ఏతే ఏషణే ఏవ భవతః సః ఏష న ఇతి న ఇతి ఆత్మా
 అగృహ్యః న హి గృహ్యతే అశీర్యః న హి శీర్యతే అసంగః న హి సజ్యతే అసితః న వ్యధతే
 న రిష్యతి ఏతం ఉహ ఏవ ఏతేన తరతః ఇతి అతః పాపం అకరవం ఇతి అతః కల్యాణం
 అకరవం ఇతి ఉభే ఉ హ ఏవ ఏషః ఏతే తరతి న ఏనం కృతాకృతే తపతః ॥

 మంత్ర 23[IV.iv.23]

తదేతద్యచాభ్యుక్తం . ఏష నిత్యో మహిమా బ్రాహ్మణస్య న వర్ధతే కర్మణా నో
 కనీయాన్. తస్యైవ స్యాత్ పదవిత్తం విదిత్వా న లిప్యతే కర్మణా పాపకేనేతి.
 తస్మాదేవంవిచ్ఛాంతో దాంత ఉపరతస్తితిక్షుః సమాహితో భూత్వా ఆత్మన్యేవాఽఽ
 త్మానం పశ్యతి సర్వ మాత్మానం పశ్యతి నైనం పాప్మా తరతి సర్వం పాప్మానం తరతి
 నైనం పాప్మా తపతి సర్వం పాప్మానం తపతి విపాపో విరజోఽవిచికిత్సో బ్రాహ్మణో
 భవత్యేష బ్రహ్మలోకః సమ్రాడ్ ఇతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః సోఽహం భగవతే
 విదేహోందదామి మాం చాపి సహ దాస్యాయేతి॥ 23 ॥

 తత్ ఏతత్ ఋచా అభ్యుక్తం నిత్యః మహిమా బ్రాహ్మణస్య న వర్ధతే కర్మణే న ఉ
 కనీయాన్ తస్య ఏవ స్యాత్పదవిత్తం విదిత్వా న లిప్యతే కర్మణా పాపకేన ఇతి తస్మాత్
 ఏవంవిత్ శాంతః దాంతః ఉపరతః తితిక్షుం సమాహితః భూత్వా ఆత్మని ఏవ ఆత్మానం
 పశ్యతి సర్వం ఆత్మానం పశ్యతి న ఏనం పాప్మా తరతి సర్వం పాప్మానం తరతి న
 ఏనం పాప్మా తపతి సర్వం పాప్మానం తపతి విపాపః విరజః అవిచికిత్సః బ్రాహ్మణః
 భవతి ఏషః బ్రహ్మలోకః సమ్రాట్ ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః. సః అహం భగవతే
 విదేహోన్ దదామి మాం చ అపి సహదాస్యాయ ఇతి ॥

మంత్ర 24[IV.iv.24]

స వా ఏష మహానజ ఆత్మాఽన్నాదో వసుదానో విందతే వసు య ఏవం వేద

॥ 24 ॥

సః వై ఏషః మహాన్ అజః ఆత్మా అన్నాదః వసుదానః విందతే వసు యః ఏవం
వేద ॥

మంత్ర 25[IV.iv.25]

స వా ఏష మహానజ ఆత్మాఽజరోఽమరోఽమృతోఽభయో బ్రహ్మభయం వై
బ్రహ్మభయహి వై బ్రహ్మ భవతి య ఏవం వేద ॥ 25 ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

సః వై ఏషః మహాన్ అజః ఆత్మా అజరః అమరః అమృతః అభయః బ్రహ్మ
అభయం హి వై బ్రహ్మభవతి యః ఏవం వేద ॥

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

అథ చతుర్థోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[IV.v.1]

అథ హ యాజ్ఞవల్క్యస్య ద్వే భార్యే బభూవతుర్మైత్రేయీ చ కాత్యాయనీ చ
తయోర్థ మైత్రేయీ బ్రహ్మవాదినీ బభూవ స్త్రీప్రజ్జైవ తర్హి కాత్యాయన్యథ హ
యాజ్ఞవల్క్యోఽన్య ద్పుత్ర ముపాకరిష్యన్ ॥ 1 ॥

అథ హ యాజ్ఞవల్క్యస్య ద్వే భార్యే బభూవతుః మైత్రేయీ చ కాత్యాయనీ చ
తయోః హ మైత్రేయీ బ్రహ్మవాదినీ బభూవ స్త్రీప్రజ్ఞా ఏవ తర్హి కాత్యాయనీ అథ హ
యాజ్ఞవల్క్యః అన్యత్ వృత్తం ఉపాకరిష్యన్ ॥

మంత్ర 2[IV.v.2]

మైత్రేయీతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ప్రప్రజిష్యన్వా అరేఽహమస్మాత్సానాదస్మి.
హంత తేఽనయా కత్యాయన్యాఽన్తం కరవాణీతి ॥ 2 ॥

మైత్రేయి ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ప్రప్రజిష్యన్ వై అరే అహం అస్మాత్
స్థానాత్ అస్మిహంత తే అనయా కత్యాయన్యా అంతం కరవాణి ఇతి ॥

మంత్ర 3[IV.v.3]

సా హోవాచ మైత్రేయీ యన్న మ ఇయం భగోః సర్వా పృథివీ విత్తేన పూర్ణా
స్యాత్ స్యాం స్వహం తేనామృతాఽఽహో³ నేతి నేతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యో
యధైవోపకరణ వతాం జీవితం తధైవ తే జీవితగ్ంస్యాదమృతత్వస్య తు నాఽఽశాఽస్తి
విత్తేనేతి ॥ 3 ॥

సా హ ఉవాచ మైత్రేయీ యత్ ను మే ఇయం భగోః సర్వా పృథివీ విత్తేన పూర్ణా
స్యాత్ స్యాం ను అహం తేన అమృతా ఆహో న ఇతి న ఇతి హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః
యథా ఏవ ఉపకరణవతాం జీవితం తథా ఏవ తే జీవితం స్యాత్ అమృతత్వస్య తు న
ఆశా అస్తి విత్తేన ఇతి ॥

మంత్ర 4[IV.v.4]

సా హోవాచ మైత్రేయీ యేనాహం నామృతా స్యాం కిమహం తేన కుర్యాం.
యదేవ భగవాన్వేద తదేవ మే బ్రూహీతి || 4 ||

సా హ ఉవాచ మైత్రేయీ యేన అహం న అమృతా స్యాం కిం అహం తేన
కుర్యాం యత్ ఏవ భగవాన్ వేద తత్ ఏవ మే బ్రూహి ఇతి ||

మంత్ర 5[IV.v.5]

స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ప్రియా వై ఖలు నో భవతీ సతీ ప్రియమవృధద్దస్తర్హి
భవత్యే తద్వ్యాఖ్యాస్యామి తే వ్యాచక్షాణస్య తు మే నిదిధ్యాసస్వేతి || 5 ||

స హ ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ప్రియా వై ఖలు నః భవతీ సతీ ప్రియం అవృధత్
హస్త తర్హి భవతి ఏతత్ వ్యాఖ్యాస్యామి తే వ్యాచక్షాణస్య తు మే నిదిధ్యాసస్య ఇతి ||

మంత్ర 6[IV.v.6]

స హోవాచ న వా అరే పత్యుః కామాయ పతిః ప్రియో భవత్యాత్మనస్తు కామాయ
పతిః ప్రియో భవతి. న వా అరే జాయాయై కామాయ జాయా ప్రియా భవత్యాత్మనస్తు
కామాయ జాయా ప్రియా భవతి. న వా అరే పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా
భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవంతి. న వా అరే విత్తస్య కామాయ విత్తం
ప్రియం భవతి. ఆత్మనస్తు కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి .. న వా అరే పశూనాం
కామాయ పశవః ప్రియా భవంతాం నస్తు కామాయ పశవః ప్రియా భవతి. న వై అరే
బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవతి. న
వా అరే క్షత్రస్య కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామాయ క్షత్రం ప్రియం

భవతి. న వా అరే లోకానాం కామాయ లోకాః ప్రియా భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ
 లోకాః ప్రియా భవంతి. న వా అరే దేవానాం కామాయ దేవాః ప్రియా భవంత్యాత్మనస్తు
 కామాయ దేవాః ప్రియా భవంతి. న వా అరే వేదానాం కామాయ వేదాః ప్రియా
 భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ వేదాః ప్రియాః భవంతి. న వా అరే భూతానాం కామాయ
 భూతాని ప్రియాణి భవంత్యాత్మనస్తు కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవంతి. న వా అరే
 సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రియం భవత్యేత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవత్యేత్మా
 వా అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యో మైత్రేయి ఆత్మని ఖల్వరే దృష్టే శ్రుతే
 మతే విజ్ఞాత ఇద సర్వం విదితం ॥

న హ ఉవాచ న వై అరే పత్యుః కామాయ పతిః ప్రియః భవతి. ఆత్మనః తు
 కామాయ పతిః ప్రియః భవతి న వై అరే జాయాయై కామాయ జాయా ప్రియా భవతి
 ఆత్మనః తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి న వై అరే పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః
 ప్రియా భవంతి ఆత్మనః తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవంతి న వై అరే విత్తస్య
 కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి. ఆత్మనః తు కామాయ విత్తం ప్రియం భవతి. న వై అరే
 పశూనాం కామాయ పశవః ప్రియాః భవన్తి. ఆత్మ కామాయ పశవః ప్రియాః భవంతి.
 న వై అరే బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ బ్రహ్మ
 ప్రియం భవతి న వై అరే క్షత్రస్య కామాయ క్షత్రం ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ
 క్షత్రం ప్రియం భవతి న వై అరే లోకానాం కామాయ లోకాః ప్రియాః భవంతి ఆత్మనః
 తు కామాయ లోకాః ప్రియాః భవంతి న వై అరే దేవానాం కామాయ దేవాః ప్రియాః
 భవంతి ఆత్మనః తు కామాయ దేవాః ప్రియాః భవంతి న వై అరే వేదానాం కామాయ
 వేదాః ప్రియః భవన్తి ఆత్మనస్తు కామాయ వేదాః ప్రియాః భవంతి. న వై అరే భూతానాం
 కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవంతి. ఆత్మనః తు కామాయ భూతాని ప్రియాణి
 భవంతి. న వై అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి ఆత్మనః తు కామాయ

సర్వం ప్రియం భవతి. ఆత్మా వై అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యః మంతవ్యః నిదిధ్యాసి తవ్యః
మైత్రేయి ఆత్మని ఖలు అరే దృష్టే శ్రుతే మతే విజ్ఞాతే ఇదం సర్వం విదితం ॥

మంత్ర 7[IV.v.7]

బ్రహ్మ తం పరాదాద్యోఽన్యత్రాఽఽత్మనో బ్రహ్మ వేద క్షత్రం తం
పరాదాద్యోఽన్యత్రా ఽఽత్మనః క్షత్రం వేద లోకాస్తం పరాదుర్యోఽన్యత్రాఽఽత్మనో
లోకాన్వేద దేవాస్తం పరాదుర్యోఽన్యత్రాత్మనో దేవాన్వేద వేదాస్తం
పరాదుర్యోఽన్యత్రాత్మనో వేదాన్వేద భూతాని తం పరాదుర్యోఽన్యత్రాఽఽత్మనో భూతాని
వేద సర్వం తం పరాదాత్యో ఽన్యత్రాఽఽత్మనః సర్వం వేదేదం బ్రహ్మేదం క్షత్రమిమే
లోకా ఇమే దేవా ఇమే వేదా ఇమాని భూతానీదగ్ంసర్వం యదయమాత్మా ॥ 7 ॥

బ్రహ్మ తం పరాదాత్ యః అన్యత్ర ఆత్మనః బ్రహ్మ వేద క్షత్రం తం పరాదాత్
యః అన్యత్ర ఆత్మనః క్షత్రం వేద లోకాః తం పరాదుః యః అన్యత్ర ఆత్మనః లోకాన్ వేద
దేవాః తం పరాదుః యః అన్యత్ర ఆత్మనః దేవాన్ వేద వేదాః తం పరాదుః యః అన్యత్ర
ఆత్మనః వేదాన్ వేద భూతాని తం పరాదుః యః అన్యత్ర ఆత్మనః భూతాని వేద సర్వం
తం పరాదాత్ యః అన్యత్ర ఆత్మనః సర్వం వేద ఇదం బ్రహ్మ ఇదం క్షత్రం ఇమే లోకాః
ఇమే దేవాః ఇమే వేదాః ఇమాని భూతాని ఇదం సర్వం యత్ అయం ఆత్మా ॥

మంత్ర 8[IV.v.8]

స యథా దుందుభేర్హస్తానానస్య న బాహ్యోఽఞ్చబ్ధాఞ్చక్నుయాత్ గ్రహణాయ
దుందుభేస్తు గ్రహణేన దుందు భ్యాఘాతస్య వా శబ్దో గృహీతః ॥ 8 ॥

సః యథా ఆరైధాగ్నైః అభ్యాహితస్య పృథక్ ధూమాఃవినిశ్చరంతి ఏవం వై అరే
 అస్య మహతః భూతస్య నిఃశ్వసితం ఏతత్ యత్ ఋగ్వేదః యజుర్వేదః సామవేదః
 అథర్వాంగి రసః ఇతిహాసః పురాణం విద్యాః ఉపనిషదఃశ్లోకాః సూత్రాణి
 అనువ్యాఖ్యానాని వ్యాఖ్యానాని ఇష్టంహుతం ఆశితం పాయితం అయం చ లోకః పరః
 చలోకః సర్వాణి చ భూతాని అస్య ఏవ ఏతాని సర్వాణి నిఃశ్వసితాని ॥

 మంత్ర 12[IV.v.12]

స యథా సర్వాసామపాగ్ంసముద్ర ఏకాయనయేవం సర్వేషాం స్పర్శానాం
 త్వగేకాయన మేవం సర్వేషాం గంధానాం నాసికైకాయనమేవసర్వేషారసానాం జిహ్వైకా
 యనమేవం సర్వేషాం రూపాణాం చక్షురేకాయన మేవం సర్వేషాం శబ్దానాం
 శ్రోత్రమేకాయనమేవం సర్వేషాం సంకల్పానాం మన ఏకాయనమేవ సర్వాసాం
 విద్యానాం హృదయమే కాయనమేవం సర్వేషాం కర్మణాహస్తావేకాయనమేవం సర్వేషా
 మానందానాముపస్థ ఏకాయనమేవంసర్వేషాం విసర్గాణాం పాయురేకాయనం
 ఏవసర్వేషామధ్వనాం పాదావేకాయనమేవం సర్వేషాం వేదానాం వాగేకాయనం॥ 12 ॥

 సః యథా సర్వాసాం అపాం సముద్రః ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం స్పర్శానాం
 త్వక్ ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం గంధానాం నాసికా ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం
 రసానాం జిహ్వో ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం రూపాణాం చక్షుః ఏకాయనం ఏవం
 సర్వేషాం శబ్దానాం శ్రోత్రం ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం సంకల్పానాం మనః మనః
 ఏకాయనం ఏవం సర్వాసాం విద్యానాం హృదయం ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం
 కర్మణాం హస్తా ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం ఆనందానాం ఉపస్థః ఏకాయనం ఏవం
 సర్వేషాం విసర్గాణాం పాయుః ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం అధ్వనాం పాదౌ
 ఏకాయనం ఏవం సర్వేషాం వేదానాం వాక్ ఏకాయనం ॥

మంత్ర 13[IV.v.13]

స యథా సైంధవఘనోఽనంతరోఽబాహ్యః కృత్స్నో రసఘన ఏవై వం వా
అరేఽయ మాత్మానంతరోఽబాహ్యః కృత్స్నః ప్రజ్ఞానఘన ఏవైతేభ్యో భూతేభ్యః
సముత్థాయ తాన్యే వానువినశ్యతి. స ప్రేత్య సంజ్ఞాఽస్తీత్యరే బ్రవీమీతి హోవాచ
యాజ్ఞవల్క్యః ॥ 13 ॥

సః యథా సైంధవఘనః అనంతరః అబాహ్యః కృత్స్నః రసఘనః ఏవ. ఏవం వై
అరే అయం ఆత్మా అనంతరః అబాహ్యః కృత్స్నః ప్రజ్ఞానఘనః ఏవ ఏతేభ్యః భూతేభ్యః
సముత్థాయ తాని ఏవ అనువినశ్యతి స ప్రేత్య సంజ్ఞా అస్తి ఇతి అరే బ్రవీమి ఇతి హ
ఉవాచ యాజ్ఞవల్క్యః ॥

మంత్ర 14[IV.v.14]

సా హోవాచ మైత్రేయ్యత్రైవ మా భగవాన్మోహాంతమాపీపిపన్న వా అహమిమం
విజానా మీతి స హోవాచ న వా అరేఽహం మోహం బ్రవీమ్యవినాశీ వా
అరేఽయమాత్మా ఽనుచ్ఛిత్తిధర్మా ॥ 14 ॥

సా హ ఉవాచ మైత్రేయీ అత్ర ఏవ మా భగవాన్ మోహాంతం ఆపీపత్ న వై
అహం ఇమం విజానామి ఇతి సః హ ఉవాచ న వై అరే అహం మోహం బ్రవీమి
అవినాశీ వై అరే అయం ఆత్మా అనుచ్ఛిత్తిధర్మా ॥

మంత్ర 15[IV.v.15]

యత్ర హి ద్వైతమివ భవతి. తదితర ఇతరం పశ్యతి. తదితర ఇతరం జిఘ్రతి.
తదితర ఇతరగ్ం రసయతే. తదితర ఇతరమభివదతి. తదితర ఇతరగ్ంశృణోతి.
తదితర ఇతరం మనుతే. తదితర ఇతరగ్ంస్పృశతి. తదితర ఇతరం విజానాతి. యత్ర
త్వస్య సర్వమాత్మైవా భూత్. తత్కేన కం పశ్యేత్. తత్కేన కం జిఘ్రేత్. తత్కేన కరసయేత్.

తత్కేన కమభివదేత్. తత్కేన కశృణుయాత్. తత్కేన కం మన్వీత. తత్కేన కస్పృశేత్. తత్కేన కం విజానీయాద్యే నేదసర్వం విజానాతి. తం కేన విజానీయాత్. స ఏష నేతి నేత్యాఽత్మాగృహ్యో న హి గృహ్యతే. ఽశీర్యో న హి శీర్యతే. ఽసంగో న హి సజ్యతే. ఽసితో న వ్యధతే న రిష్యతి. విజ్ఞాతారమరే కేన విజానీయాదిత్యుక్తానుశాసనాసి మైత్రేయ్యేతావదరే ఖల్వమృతత్వమితి హోక్త్వా యాజ్ఞవల్క్యో విజహార || 15 ||

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

యత్ర హి ద్వైతం ఇవ భవతి తత్ ఇతరః ఇతరం పశ్యతి తత్ ఇతరః ఇతరం జిఘ్రతి తత్ ఇతరః ఇతరం రసయతే తత్ ఇతరః ఇతరం అభివదతి తత్ ఇతరః ఇతరం శృణోతి తత్ ఇతరః ఇతరం మనుతే తత్ ఇతరః ఇతరం స్పృశతి తత్ ఇతరః ఇతరం విజానాతి యత్ర తు అస్య సర్వం ఆత్మా ఏవ అభూత్ తత్ కేన కం పశ్యేత్ తత్ కేన కం జిఘ్రేత్ తత్ కేన కం రసయేత్ తత్ కేన కం అభివదేత్ తత్ కేన కం శృణుయాత్ తత్ కేన కం మన్వీత తత్ కేన కం స్పృశేత్ తత్ కేన కం విజానీయాత్ యేన ఇదం సర్వం విజానాతి తం కేన విజానీయాత్ సః ఏషః న ఇతి న ఇతి ఆత్మా అగృహ్యః న హి గృహ్యతే. అశీర్యః న హి శీర్యతే అసంగః న హి సజ్యతే అసితః న వ్యధతే న రిష్యతి] విజ్ఞాతారం అరే కేన విజానీయాత్ ఇతి ఉక్తానుశాసనా అసి మైత్రేయి ఏతావత్ అరే ఖలు అమృతత్వం ఇతి హ ఉక్త్వా యాజ్ఞవల్క్యః విజహార ||

ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ చతుర్థోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[IV.vi.1]

అథ వంశః పౌతిమాష్యో గౌపవనాద్గౌపవనః పౌతిమాష్యాత్. పౌతిమాష్యో గౌపవనాద్గౌ పవనః కౌశికాత్. కౌశికః కౌండిన్యాత్. కౌండిన్యః శాండిల్యాచ్ఛాండిల్యః కౌశికాచ్ఛ గౌతమాచ్ఛ. గౌతమః || 1 ||

అథ వంశః పౌతిమాష్యః గౌపవనాత్ గౌపవనః పశుతిమాష్యోత్ పశుతిమాష్యః
 గౌపవనాత్ గౌపవనః కౌశికాత్ కౌశికః కౌండిన్యాత్ కౌండిన్యః శాండిల్యాత్ హండిల్యః
 కౌశికాత్ చ గౌతమాత్ చ గౌతమః ॥

 మంత్ర 2[IV.vi.2]

అగ్నివేశ్యాదాగ్నివేశ్యో గార్ధ్యాధ్యార్యో గార్ధ్యాధ్యార్యో గౌతమాద్గౌతమః సైతవాత్.
 సైతవః పారాశర్యాయణాత్. పారాశర్యాయణో గార్ధ్యాయణాద్గార్ధ్యాయణ ఉద్దాలకా
 యనాదుద్దాలకాయనో జాబాలాయనాజ్జాబాలాయనో మాధ్యందినాయనాన్మా
 ధ్యందినాయనః సౌకరాయణాత్సౌకరాయణః కాషాయణాత్. కాషాయణః
 సాయకాయనాత్. సాయ కాయనః కౌశికాయనేః కౌశికాయనిః ॥ 2 ॥

 అగ్నివేశ్యాత్ అగ్నివేశ్యః గార్ధ్యాత్ గార్ధ్యః గార్ధ్యాత్ గార్ధ్యః గౌతమాత్ గౌతమః
 సైతవాత్ సైతవః పారాశర్యాయణాత్ పారాశర్యాయణః గార్ధ్యాయణాత్ గార్ధ్యాయణః
 ఉద్దాలకా యనాత్ ఉద్దాలకాయనః జాబాలాయనాత్ జాబాలాయనః మాధ్యంది
 నాయనాత్ మాధ్యందినాయనః సౌకరాయణాత్ సౌకరాయణః కాషాయణాత్
 కాషాయణః సాయ కాయనాత్ సాయకాయనః కౌశికాయనేః కౌశికాయనిః ॥

 మంత్ర 3[IV.vi.3]

ఘృతకౌశికాత్ ఘృతకౌశికః పారాశర్యాయణాత్. పారాశర్యాయణః
 పారాశర్యాయణాత్. పారాశర్యో జాతుకర్ణ్యజ్జాతుకర్ణ్య ఆసురాయణాచ్చ
 యాస్కాచ్చ. ౨౨సురాయణ స్రైవణేః. త్రైవణిరౌపజంధనేరౌపజంధనిరాసురేరా
 సురిర్భారద్వాజ్భారద్వాజ ఆత్రేయా దాత్రేయో మాంటేర్మాంటిర్గౌతమాద్గౌతమో
 గౌతమాద్గౌతమో వాత్స్యాత్ వాత్స్యః శాండిల్యాచ్చాండిల్యః కైశోర్యాత్కైశోర్యః. కైశోర్యః

కాప్యః కుమారహారితాత్. కుమార హారితో గాలవాద్గాలవో విదర్భీకౌండిన్యాద్విదర్భీ
 కౌండిన్యో వత్సనపాతో బాభ్రవా ద్వత్సనపాద్బాభ్రవ పథః సౌభరాత్. పంథాః
 సౌభరోఽయాస్యాదాంగిరసాదయాస్య ఆంగిరస ఆభూతేస్త్యాష్టాదాభూతి స్త్యాష్టో
 విశ్వరూపాత్వాష్టాద్విశ్వరూపస్త్యాష్టోఽశ్వినౌ మశ్వినౌ దధీచ ఆధర్వణాదధ్య
 జ్ఞాధర్వణోఽధర్వణో దైవాదధర్వా దైవో మృత్యోః ప్రాధ్వసనాన్మృత్యుః ప్రాధ్వసనః
 ప్రధ్వసనాత్. ప్రధ్వసన ఏకర్షేరేకర్షిర్విప్రచిత్రేర్వి ప్రచిత్తిర్వ్య ప్లేర్వ్యష్టిః సనారోః సనారుః
 సనాతనాత్. సనాతనః సనగాత్. సనగః పరమేష్ఠినః పరమేష్ఠీ బ్రహ్మణో బ్రహ్మ
 స్వయంభు బ్రహ్మణే నమః ॥ 3 ॥

ఇతి షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది చతుర్థోఽధ్యాయః

ఘృతకౌశికాత్ ఘృతకౌశికః ప్రాశర్యాయణాత్ పారశర్యాయణః పారాశర్యాత్
 పారాశర్యః జాతూకర్ణాత్ జాతూకర్ణ్యః అసురాయణాత్ చ యాస్మాత్ చ అసురాయణః
 త్రైవణేః. త్రైవణిః ఔపజంధనేః ఔపజంధనిః అసురేః అసురిః భారద్వాజాత్ భారద్వాజః
 అత్రేయాత్. అత్రేయః మాంటేః మాంటిః గౌతమాత్ గౌతమః గౌతమాత్ గౌతమః
 వాత్సాత్ వాత్స్యఃశాండిల్యాత్ శాండిల్యః కైశోర్యాత్ కాప్యాత్ కైశోర్యః కాప్యః కుమార
 హారితాత్ కుమారహారితః గాలవాత్ గాలవః విదర్భీకౌండిన్యాత్ విదర్భీ కౌండిన్యః
 వత్సనపాతః బాభ్రవాత్. వత్సనపాత్ బాభ్రవః పథః సౌభరాత్ పంథాః సౌభరః
 ఆయాస్యాత్ అంగిరసాత్ అయాస్యః అంగిరసః అభూతేః త్యాష్టాత్ అభూతిః త్యాష్టః
 విశ్వరూపాత్ త్యాష్టాత్ విశ్వరూపః త్యాష్టః అశ్వినౌ దధీచః ఆధర్వణాత్
 దధ్యజ్ ఆధర్వణః ఆధర్వణః దైవాత్. అధర్వా దైవః మృత్యోః ప్రాధ్వంసనాత్ మృత్యుః
 ప్రాధ్వంసనః ప్రధ్వంసనాత్ ప్రధ్వంసనః ఏకర్షేః. ఏకర్షిః విప్రచిత్రేః విప్రచిత్తిః వ్యష్టేః వ్యష్టిః

సనారో: సనారు: సనాతనాత్ సనాతన: సనగాత్ సనగ: పరమేష్ఠిన: పరమేష్ఠీ బ్రహ్మణ:
బ్రహ్మ స్వయంభు బ్రహ్మణే నమ: ||

ఇతి షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్
ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది చతుర్థోఽధ్యాయ:

అథ పంచమోఽధ్యాయ: ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర: 1[V.i.1]

ఓం పూర్ణమద: పూర్ణమిదం పూర్ణాత్పూర్ణముదచ్యతే. పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ
పూర్ణమేవావశిష్యతే. ఓం3 ఖం బ్రహ్మ ఖం పురాణం వాయురం ఖమితి హ స్మాఽఽహ
కౌరవ్యాయణీపుత్రో. వేదోఽయం బ్రాహ్మణా విదు: వేదేనేన యద్వేదితవ్యం || 1 ||

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

పూర్ణం అద: పూర్ణం ఇదం పూర్ణాత్ పూర్ణం ఉదచ్యతే పూర్ణస్య పూర్ణం ఆదాయ
పూర్ణం ఏవ అవశిష్యతే ఖం బ్రహ్మ ఖం పురాణం వాయురం ఖం ఇతి హ స్మ ఆహ
కౌరవ్యాయణీపుత్ర:వేద: అయం బ్రాహ్మణా: విదు: వేద ఏనేన యత్ వేదితవ్యం ||

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[V.I.1]

త్రయా: ప్రాజాపత్యా: ప్రజాపతౌ పితరి బ్రహ్మచర్యమూషుర్దేవా మనుష్యా
అసురా ఉషిత్వా బ్రహ్మచర్యం దేవా ఊచుర్భవీతు నో భవానితి తేభ్యో
హైతదక్షరమువాచ ద ఇతి. వ్యజ్ఞాసిష్టా3 ఇతి. వ్యజ్ఞాసిష్టేతి హోచు: దామ్యతేతి న
ఆత్తేత్యోమితి హోవాచ వ్యజ్ఞాసిష్టేతి || 1 ||

త్రయా: ప్రాజాపత్యా: ప్రజాపతౌ పితరి బ్రహ్మచర్యం ఊషు: దేవా: మనుష్యా: అసురా: ఉషిత్యా బ్రహ్మ చర్యం దేవా: ఊచు: బ్రవీతు న: భవాన్ ఇతి తేభ్య: హ ఏతత్ అక్షరం ఉవాచ ద: ఇతి వ్యజ్ఞాసిష్ట ఇతి వ్యజ్ఞాసిష్మ ఇతి హ ఊచుర్దామ్యత ఇతి న: ఆత్ ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ వ్యజ్ఞాసిష్ట ఇతి ॥

మంత్ర 2[V.I.2]

అథ హైనం మనుష్యా ఊచుర్బ్రవీతు నో భవానితి. తేభ్యో హైతదేవాక్షరమువాచ. ద ఇతి. వ్యజ్ఞాసిష్టా³ ఇతి. వ్యజ్ఞాసిష్మేతి హోచుర్దత్తేతి న ఆత్తేత్యోమితి హోవాచ వ్యజ్ఞాసిష్టేతి ॥ 2 ॥

అథ హ ఏనం మనుష్యా: ఊచు: బ్రవీతు న: భవాన్ ఇతి తేభ్య: హ ఏతత్ ఏవ అక్షరం ఉవాచ ద: ఇతి వ్యజ్ఞాసిష్ట ఇతి వ్యజ్ఞాసిష్మ ఇతి హ ఊచు: దత్త ఇతి న: ఆత్ ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ వ్యజ్ఞాసిష్ట ఇతి ॥

మంత్ర 3[V.I.3]

అథ హైనమసురా ఊచుర్బ్రవీతు నో భవానితి. తేభ్యో హైతదేవాక్షరమువాచ ద ఇతి. వ్యజ్ఞాసిష్టా³ ఇతి. వ్యజ్ఞాసిష్మేతి హోచుర్దయధ్వమితి న ఆత్తేత్యోమితి హోవాచ వ్యజ్ఞా సిష్టేతి. తదేతదేవైషా దైవీ వాగనువదతి స్తనయిత్పుర్ద ద ద ద ఇతి దామ్యత దత్త దయధ్వమితి. తదేతత్రయగ్ం శిక్షేద్దమం దానం దయామితి ॥ 3 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ హ ఏనం అసురా: ఊచు: బ్రవీతు న: భవాన్ ఇతి తేభ్య: హ ఏతత్ ఏవ అక్షరం ఉవాచ ద: ఇతి వ్యజ్ఞాసిష్ట ఇతి వ్యజ్ఞాసిష్మ ఇతి హ ఊచు: దయధ్వం ఇతి న: ఆత్ ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ వ్యజ్ఞాసిష్ట ఇతి తత్ ఏతత్ ఏవ ఏషా దైవీ వాక్ అనువదతి

స్తనయిత్ను: దదద: ఇతి దమ్యత దత్త దయధ్వం ఇతి తత్ ఏతత్ త్రయం శిక్షేత్ దమం
దానం దయాం ఇతి ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర: 1 [V.III.1]

ఏష ప్రజాపతిర్బుధ్విదయమేతద్బ్రహ్మైతత్సర్వం. తదేతత్త్ర్యక్షరగ్ం హృదయమితి.
హృ ఇత్యేకమక్షరం అభిహరంత్యస్మై స్వాశ్చాన్యే చ య ఏవం వేద. ద ఇత్యేకమక్షరం
దదత్యస్మై స్వాశ్చాన్యే చ య ఏవం వేద. యమిత్యేకమక్షరమేతి స్వర్గం లోకం య ఏవం
వేద ॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

ఏషః ప్రజాపతి: యత్ హృదయం ఏతత్ బ్రహ్మ ఏతత్ సర్వం తత్ ఏతత్
త్ర్యక్షరం హృదయం ఇతి హృ ఇతి ఏకం అక్షరం అభిహరంతి అస్మై స్వా: చ అన్యే చ
య: ఏవం వేద ద: ఇతి ఏకం అక్షరం (దదంతి) దదతి అస్మై స్వా: చ అన్యే చ య:
ఏవం వేద ఇతి ఏకం అక్షరం ఏతి స్వర్గం లోకం య: ఏవం వేద ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర: 1 [V.iv.1]

తద్వై తదేతదేవ తదాస సత్యమేవ. స యో హైతం మహద్యక్షం ప్రథమజం వేద
సత్యం బ్రహ్మేతి జయతీమాగ్ంల్లోకాఞ్జిత ఇన్స్వసావసద్య ఏవమేతస్మహద్యక్షం
ప్రథమజం వేద సత్యం బ్రహ్మేతి సత్యప్యావ బ్రహ్మ ॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

తత్ వై తత్ ఏతత్ ఏవ తత్ ఆస సత్యం ఏవ సఃయః హ ఏతం మహాత్ యక్షం
 ప్రథమజం వేద సత్యం బ్రహ్మ ఇతి జయతి ఇమాన్ లోకాన్ జితః ఇత్ ను అసౌ అసత్
 యః ఏవం ఏతత్ మహాత్ యక్షం ప్రథమజం వేద సత్యం బ్రహ్మ ఇతి సత్యం హి ఏవ
 బ్రహ్మ ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[v.V.1]

ఆప ఏవేదమగ్ర ఆసుః తా ఆపః సత్యమస్మజంత సత్యం బ్రహ్మ బ్రహ్మ
 ప్రజాపతిం ప్రజాపతిర్దేవాః తే దేవాః సత్యమేవోపాసతే తదేతత్త్వక్షరం సత్యమితి. స
 ఇత్యేకమక్షరం తీత్యేకమక్షరం యమిత్యేకమక్షరం. ప్రథమోత్తమే అక్షరే సత్యం
 మధ్యతోఽన్యతం తదేతదన్యతముభయతః సత్యేన పరిగృహీత సత్యభూయమేవ భవతి .
 నైనంవిద్వాగ్ం సమన్యతగ్ంహినస్తి ॥ 1 ॥

ఆపః ఏవ ఇదం అగ్రే ఆసుః తాః ఆపః సత్యం అస్మజంత సత్యం బ్రహ్మ బ్రహ్మ
 ప్రజాపతిం ప్రజాపతిః దేవాన్ తే దేవాః సత్యం ఏవ ఉపాసతే తత్ ఏతత్ త్వక్షరం సత్యం
 ఇతి స ఇతి ఏకం అక్షరం తి ఇతి ఏకం అక్షరం (అం) యం ఇతి ఏకం అక్షరం
 ప్రథమోత్తమే అక్షరే సత్యం మధ్యతః అన్యతం తత్ ఏతత్ అన్యతం ఉభయతః సత్యేన
 పరిగృహీతం సత్యభూయం ఏవ భవతి న ఏనంవిద్వాసం అన్యతం హినస్తి ॥

మంత్ర 2[V.v.2]

తద్యత్తత్సత్యమసౌ స ఆదిత్యో. య ఏష ఏతస్మిన్మండలే పురుషో యశ్చాయం
 దక్షిణోఽక్షన్ పురుషస్తావేతావన్యోఽన్యస్మిన్పుత్తిష్ఠితౌ రశ్మిభిరేషోఽస్మిన్పుత్తిష్ఠితః ప్రాణై

రయమముష్మిన్ స యదోత్కమిష్య న్భవతి శుద్ధమేవైతన్మండలం పశ్యతి నైనమేతే
రశ్మయః ప్రత్యాయంతి || 2 ||

తత్ యత్ తత్ సత్యం అసౌ సః ఆదిత్యః యః ఏషః ఏతస్మిన్ మండలే పురుషః
యః చ అయం దక్షిణే అక్షన్ పురుషః తౌ ఏతౌ అన్యః అన్యస్మిన్ ప్రతిష్ఠితౌ రశ్మిభిః ఏషః
అస్మిన్ ప్రతిష్ఠితః ప్రాణైః అయం అముష్మిన్ సః యదా ఉత్కమిష్యన్ భవతి శుద్ధం ఏవ
ఏతత్ మండలం పశ్యతి. న ఏనం ఏతే రశ్మయః ప్రత్యాయంతి ||

మంత్ర 3[V.v.3]

య ఏష ఏతస్మిన్మండలే పురుషస్తస్య భూరితి శిర ఏకశిర ఏకమేతదక్షరం భువ
ఇతి బాహూ ద్వా బాహూ ద్వే ఏతే అక్షరే స్వరితి ప్రతిష్ఠా ద్వే ప్రతిష్ఠే ద్వే ఏతే అక్షరే.
తస్యోపనిషదహరితి. హంతి పాప్మానం జహాతి చ య ఏవం వేద || 3 ||

యః ఏషః ఏతస్మిన్ మండలే పురుషః తస్య భూః ఇతి శిరః ఏకం శిరః ఏకం
ఏతత్ అక్షరం భువః ఇతి బాహూ ద్వా బాహూ ద్వే ఏతే అక్షరే స్వఃఇతి ప్రతిష్ఠా ద్వే
ప్రతిష్ఠే ద్వే ఏతే అక్షరే తస్య ఉపనిషత్ అహరితి హంతి పాప్మానం జహాతి చ యః ఏవం
వేద ||

మంత్ర 4[V.v.4]

యోఽయం దక్షిణేఽక్షన్పురుషస్తస్య భూరితి శిరః ఏకగ్ంశిర ఏకమేతదక్షరం
భువ ఇతి బాహూ ద్వా బాహూ ద్వా ఏతే అక్షరే స్వరితి ప్రతిష్ఠా ద్వే ప్రతిష్ఠే ద్వే ఏతే
అక్షరే. తస్యోపనిషదహమితి. హంతి పాప్మానం జహాతి చ య ఏవం వేద || 4 ||

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

యః అయం దక్షిణే అక్షన్ పురుషః తస్య భూః ఇతి శిరః ఏకం శిరః ఏకం ఏతత్
అక్షరం భువః ఇతి బాహూ ద్వా బాహూ ద్వే ఏతే అక్షరే స్వరితి ప్రతిష్ఠా ద్వే ప్రతిష్ఠే ద్వే
ఏతే అక్షరే తస్య ఉపనిషత్ అహం ఇతి హంతి పాప్మానం జహాతి చ యః ఏవం వేద ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.vi.1]

మనోమయోఽయం పురుషో భాఃసత్యస్తస్మిన్నంతర్హదయే యథా ప్రీహిర్వా
యవో వా స ఏష సర్వసేశానః సర్వస్యాధిపతిః సర్వమిదం ప్రశాన్తి యదిదం కించ

॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

మనోమయః అయం పురుషః భాఃసత్యః తస్మిన్ అంతర్హదయే యథా ప్రీహిః వా
యవః వా స ఏష సర్వస్య ఈశానః సర్వస్య అధిపతిః సర్వం ఇదం ప్రశాన్తి యత్ ఇదం
కించ ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే షష్ఠం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే సప్తమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.vI.1]

విద్యుత్ప్రహేత్యాహుర్విదానాద్విద్యుద్విద్యుత్త్యేనం పాప్మనో య ఏవం వేద
విద్యుద్ప్రహేతి. విద్యుద్ధ్యేవ బ్రహ్మ ॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే సప్తమం బ్రాహ్మణమ్

విద్యుత్ బ్రహ్మ ఇతి ఆహుః విదానాత్ విద్యుత్ విద్యతి ఏనం పాప్యనః యః
ఏవం వేద విద్యుత్ బ్రహ్మ ఇతి. విద్యుత్ హి ఏవ బ్రహ్మ ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే సప్తమం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే అష్టమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.vii.1]

వాచం ధేనుముపాసీత. తస్యాశ్చత్వారః స్తనాః స్వాహాకారో వషట్కారో
హంతకారః స్వధాకారస్తస్యై ద్వౌ స్తనౌ దేవా ఉపజీవంతి స్వాహాకారం చ వషట్కారం చ
హంతకారం మనుష్యాః స్వధాకారం పితరః. తస్యాః ప్రాణ ఋషభో మనో వత్సః ॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే అష్టమం బ్రాహ్మణమ్

వాచం ధేనుం ఉపాసీత తస్యాః చత్వారః స్తనాః స్వాహాకారః వషట్కారః
హంతకారః స్వధాకారః తస్యై ద్వౌ స్తనౌ దేవాః ఉపజీవంతి స్వాహాకారం చ వషట్కారం
చ హంతకారం మనుష్యాః స్వధాకారం పితరః తస్యాః ప్రాణః ఋషభః మనః వత్సః ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే అష్టమం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే నవమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.ix.1]

అయమాగ్నిర్వైశ్వానరో యోఽయమంతః పురుషే యేనేదమన్నం పచ్యతే
యదిదమద్యతే. తస్యైష ఘోషో భవతి యమేతత్కర్ణావపిధాయ శృణోతి. స
యదోక్తమిష్యన్నవతి నైనం ఘోషశృణోతి ॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే నవమం బ్రాహ్మణమ్

అయం ఆగ్నిః వైశ్వానరఃయః అయం అంతః పురుషే యేన ఇదం అన్నం పచ్యతే
యత్ ఇదం అద్యతే తస్య ఏషః ఘోషః భవతి యం ఏతత్ కర్ణా అపిధాయ శృణోతి సః
యదా ఉత్కమిష్యన్ భవతి న ఏనం ఘోషం శృణోతి ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే నవమం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే దశమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.x.1]

యదా వై పురుషోఽస్మాల్లోకాత్ప్రైతి న వాయుమాగచ్ఛతి తస్మై న తత్ర విజిహీతే
యథా రథచక్రస్య ఖం తేన న ఊర్ధ్వ ఆక్రమతే. న ఆదిత్యమాగచ్ఛతి తస్మై న తత్ర
విజిహీతే యథాలంబరస్య ఖం తేన న ఊర్ధ్వ ఆక్రమతే. న చంద్రమసమాగచ్ఛతి. తస్మై
న తత్ర విజిహీతే యథా దుందుభేః ఖం తేన న ఊర్ధ్వ ఆక్రమతే. న లోకమాగచ్ఛత్య
శోకమహిమం తస్మిన్వసతి శాశ్వతీః సమాః ॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే దశమం బ్రాహ్మణమ్

యదా వై పురుషః అస్మాత్ లోకాత్ ప్రైతి సః వాయుం ఆగచ్ఛతి తస్మై న తత్ర
విజిహీతే యథా రథచక్రస్య ఖం తేన సః ఊర్ధ్వః ఆక్రమతే సః ఆదిత్యం ఆగచ్ఛతి తస్మై
సః తత్ర విజిహీతే యథా (ఆడంబరస్య) అలంబరస్య ఖం తేన సః ఊర్ధ్వః ఆక్రమతే సః
చంద్రమసం ఆగచ్ఛతి తస్మై సః తత్ర విజిహీతే యథా దుందుభేః ఖం తేన సః ఊర్ధ్వః
ఆక్రమతే సః లోకం ఆగచ్ఛతి అశోకం అహిమం తస్మిన్ వసతి శాశ్వతీః సమాః ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే దశమం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే ఏకాదశం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.xi.1]

ఏతద్వై పరమం తపో యద్వ్యాహితస్తప్యతే పరమగ్ంహైవ లోకం జయతి య ఏవం వేదైతద్వై పరమం తపో యం ప్రేతమరణ్యగ్ం హరంతి పరమహైవ లోకం జయతి య ఏవం వేదైతద్వై పరమం తపో యం ప్రేతమగ్నావభ్యాదధతి. పరమహైవ లోకం జయతి య ఏవం వేద ॥ 11 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ఏకాదశం బ్రాహ్మణమ్

ఏతత్ వై పరమం తపః యత్ వ్యాహితః తప్యతే పరమం హ ఏవ లోకం జయతి యః ఏవం వేద ఏతత్ వై పరమం తపః యం ప్రేతం అరణ్యం హరంతి పరమం హ ఏవ లోకం జయతి యః ఏవం వేద ఏతత్ వై పరమం తపః యం ప్రేతం అగ్నా అభ్యాదధతి పరమం హ ఏవ లోకం జయతి యః ఏవం వేద ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ఏకాదశం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే ద్వాదశం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.xI.1]

అన్నం బ్రహ్మేత్యేక ఆహుస్తన్న తథా పూయతి వా అన్నమృతే ప్రాణాత్ ప్రాణో బ్రహ్మేత్యేక ఆహుస్తన్న తథా శుష్యతి వై ప్రాణ ఋతేఽన్నాదేతే హ త్వేవ దేవతే ఏకథా భూయం భూత్వా పరమతాం గచ్ఛతస్తద్ధ స్మాఽహ ప్రాత్యదః పితరం కిస్విదేవైవం విదుషే సాధు కుర్యాం కిమేవాస్మా అసాధు కుర్యామితి. స హ స్మాహ పాణినా మా ప్రాత్యద కస్త్యేనయోరేకథాభూయం భూత్వా పరమతాం గచ్ఛతీతి. తస్మా ఉ హైతదువాచ వీత్యన్నం వై వ్యన్నే హీమాని సర్వాణి భూతాని విష్టాని. రమితి ప్రాణో వై

రం ప్రాణే హీమాని సర్వాణి భూతాని రమంతే. సర్వాణి హ వా అస్మిన్ భూతాని విశంతి
సర్వాణి భూతాని రమంతే య ఏవం వేద ॥ 12 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ద్వాదశం బ్రాహ్మణమ్

అన్నం బ్రహ్మ ఇతి ఏకే ఆహుః తత్ న తథా పూయతి వై అన్నం ఋతే ప్రాణాత్
ప్రాణః బ్రహ్మ ఇతి ఏకే ఆహుః తత్ న తథా శుప్యతి వై ప్రాణః ఋతే అన్నాత్ ఏతే హ తు
ఏవ దేవతే ఏకధాభూయం భూత్వా పరమతాం గచ్ఛతః తత్ హస్మ ఆహ ప్రాత్యదః
పితరం కిం స్విత్ ఏవ ఏవంవిదుషే సాధుః కుర్యాం కిం ఏవ అస్మై అసాధు కుర్యాం ఇతి
స హ స్మ ఆహ పాణినా మా ప్రాత్యద కః తు ఏనయోః ఏకధాభూయం భూత్వా
పరమతాం గచ్ఛతి ఇతి తస్మై ఉ హ ఏతత్ ఉవాచ వి ఇతి అన్నం వై వి అన్నే హి
ఇమాని సర్వాణి భూతాని విష్టాని రం ఇతి ప్రాణః వై రం ప్రాణే హి ఇమాని సర్వాణి
భూతాని రమంతే సర్వాణి హ వై అస్మిన్ భూతాని విశంతి సర్వాణి భూతాని రమంతే
యః ఏవం వేద ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే ద్వాదశం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే త్రయోదశం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[V.xii.1]

ఉక్థం ప్రాణో వా ఉక్థం ప్రాణో హీదసర్వముత్థాపయత్యుద్ధాస్మాదుక్థవిద్వీ
రస్తిష్ఠత్యుక్థస్య సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం జయతి య ఏవం వేద ॥ 1 ॥

ఉక్థం ప్రాణః వై ఉక్థం ప్రాణః హి ఇదం సర్వం ఉత్థాపయతి ఉత్ హ అస్మాత్
ఉక్థవిత్ వీరః తిష్ఠతి ఉక్థస్య సాయుజ్యం సలోకతాం జయతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 2[V.xIi.2]

యజుః ప్రాణో వై యజుః ప్రాణే హీమాని సర్వాణి భూతాని యుజ్యంతే .
యుజ్యంతే హస్తే సర్వాణి భూతాని శ్రైష్ఠ్యాయ యజుషః సాయుజ్యసలోకతాం జయతి
య ఏవం వేద ॥ 2 ॥

యజుః ప్రాణః వై యజుః ప్రాణే హి ఇమాని సర్వాణి భూతాని యుజ్యంతే
యుజ్యంతే హ అస్తే సర్వాణి భూతాని శ్రైష్ఠ్యాయ యజుషః సాయుజ్యం సలోకతాం
జయతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 3[V.xIi.3]

సామ ప్రాణో వై సామ ప్రాణే హీమాని సర్వాణి భూతాని సమ్యంచి . సమ్యంచి
హస్తే సర్వాణి భూతాని శ్రైష్ఠ్యాయ కల్పంతే సామ్నః సాయుజ్యసలోకతాం జయతి య
ఏవం వేద ॥ 3 ॥

సామ ప్రాణః వై సామ ప్రాణే హి ఇమాని సర్వాణి భూతాని సమ్యంచి సమ్యంచి
హ అస్తే సర్వాణి భూతాని శ్రైష్ఠ్యాయ కల్పంతే సామ్నః సాయుజ్యం సలోకతాం జయతి
యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 4[V.xIi.4]

క్షత్రం ప్రాణో వై క్షత్రం ప్రాణో హి వై క్షత్రం త్రాయతే హైసం ప్రాణః క్షణితోః.
ప్ర క్షత్రమత్రమప్నోతి క్షత్రస్య సాయుజ్యగ్ంసలోకతాం జయతి. య ఏవం వేద ॥ 4 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే త్రయోదశం బ్రాహ్మణమ్

క్షత్రం ప్రాణ: వై క్షత్రం ప్రాణ: హి వై క్షత్రం త్రాయతే హ ఏనం ప్రాణ: క్షణితో:
ప్ర క్షత్రం అత్రం అప్నోతి క్షత్రస్య సాయుజ్యం సలోకతాం జయతి య: ఏవం వేద ॥

ఇతిపంచమోఽధ్యాయే త్రయోదశం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే చతుర్దశం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[V.xiv.1]

భూమిరంతరిక్షం ద్వారిత్యష్టావక్షరాణ్యష్టాక్షరగ్ంహ వా ఏకం గాయత్రై పదమేతదు
హైవాస్యా ఏతత్ స యావదేషు త్రిషు లోకేషు తావద్ధ జయతి యోఽస్యా ఏతదేవం
పదం వేద ॥ 1 ॥

భూమి: అంతరిక్షం ద్యౌ: ఇతి అష్టౌ అక్షరాణి అష్టాక్షరం హ వై ఏకం గాయత్రై
పదం ఏతత్ ఉ హ ఏవ అస్యా: ఏతత్ స: యావత్ ఏషు త్రిషు లోకేషు తావత్ హ
జయతి య: అస్యా: ఏతత్ ఏవం పదం వేద ॥

మంత్ర 2[V.xiv.2]

ఋచో యజుగ్ంషి సామానీత్యష్టావక్షరాణ్యష్టాక్షరగ్ంహ వా ఏకం గాయత్రై
పదమేతదు హైవాస్యా ఏతత్ స యావతీయం త్రయీ విద్యా తావద్ధ జయతి యోఽస్యా
ఏతదేవం పదం వేద ॥ 2 ॥

ఋచ: యజుంషి సామాని ఇతి అష్టౌ అక్షరాణి అష్టాక్షరం హ వై ఏకం
గాయత్రై పదం ఏతత్ ఉ హ ఏవ అస్యా: ఏతత్ స యావతీ ఇయం త్రయీ విద్యా
తావత్ హ జయతి య: అస్యా: ఏతత్ ఏవం పదం వేద ॥

మంత్ర 3[V.xiv.3]

ప్రాణోఽపానో వ్యాన ఇత్యష్టావక్షరాణ్యష్టాక్షరగ్ం హ వా ఏకం గాయత్ర్యై
పదమేతదు హైవాస్యా ఏతత్ స యావదిదం ప్రాణి తావద్ధ జయతి యోఽస్యా ఏతదేవం
పదం వేదాధాస్యా ఏతదేవ తురీయం దర్శతం పదం పరోరజా య ఏష తపతి యద్వై
చతుర్థం తత్తురీయం దర్శతం పదమితి దదృశ ఇవ హ్యేష పరోరజా ఇతి సర్వము
హ్యేవైష రజ ఉపర్యుపరి తపశ్యేవహైవ శ్రియా యశసా తపతి యోఽస్యా ఏతదేవం
పదం వేద ॥ 3 ॥

ప్రాణ: అపాన: వ్యాన: ఇతి అష్టౌ అక్షరాణి అష్టాక్షరం హ వై ఏకం గాయత్ర్యై
పదం ఏతత్ ఉ హ ఏవ అస్యా: ఏతత్ స: యావత్ ఇదం ప్రాణి తావత్ హ జయతి య:
అస్యా: ఏతత్ ఏవం పదం వేద అథ అస్యా: ఏతత్ ఏవ తురీయం దర్శతం పదం
పరోరజా:య: ఏష తపతి యత్ వై చతుర్థం తత్ తురీయం దర్శతం పదం ఇతి దదృశే
ఇవ హి ఏష: పరోరజా: ఇతి సర్వం ఉ హి ఏవ ఏష రజ: ఉపర్యుపరి తపతి ఏవం హ
ఏవ శ్రియా యశసా తపతి య: అస్యా: ఏతత్ ఏవం పదం వేద ॥

మంత్ర 4[V.xiv.4]

సైషా గాయత్ర్యేతస్మిగ్ంస్తురీయే దర్శతే పదే పరోరజసి ప్రతిష్ఠితా తద్వై తత్సత్యే
ప్రతిష్ఠితం చక్షుర్వై సత్యం చక్షుర్ని వై సత్యం తస్మాద్యదిదానీం ద్వా వివదమానావేయాతా
మహమ దర్శమహమశ్రౌషమితి య ఏవ ఏవం బ్రూయాదహమదర్శమితి తస్మా ఏవ
శ్రద్ధధ్యామ. తద్వై తత్సత్యం బలే ప్రతిష్ఠితం ప్రాణో వై బలం తత్ప్రాణే ప్రతిష్ఠితం
తస్మాదాహు: బలగ్ం సత్యాదోగీయ ఇత్యే వం వేషా గాయత్ర్యధ్యాత్మం ప్రతిష్ఠితా. సా
హైషా గయాంస్తత్రే ప్రాణా వై గయా: తత్ప్రాణాస్తత్రే తద్యద్గయాగ్ంస్తత్రే తస్మాత్

గాయత్రీ నామ. స యామేవామూగ్ం సావిత్రీమన్వాహైవైవ సా. స యస్మా అన్వాహ తస్య ప్రాణాస్త్రాయతే ॥ 4 ॥

సా ఏషా గాయత్రీ ఏతస్మిన్ తురీయే దర్శతే పదే పరోరజసి ప్రతిష్ఠితా తత్ వై తత్ సత్యే ప్రతిష్ఠితం చక్షు: వై సత్యం చక్షు: హి వై సత్యం తస్మాత్ యత్ ఇదానీం ద్వా వివదమానౌ ఏయాతం అహం (అద్రాక్షం) అదర్శం అహం అశ్రౌషం ఇతి య: ఏవం బ్రూయాత్ అహం అదర్శం ఇతి తస్మై ఏవ శ్రద్ధధ్యాత్ తత్ వై తత్ సత్యం బలే ప్రతిష్ఠితం ప్రాణ: వై బలం తత్ ప్రాణే ప్రతిష్ఠితం తస్మాత్ అహు: బలం సత్యాత్ ఓగీయ: ఇతి ఏవం ఉ ఏషా గాయత్రీ అధ్యాత్మం ప్రతిష్ఠితా సా హ ఏషా గయాన్ తత్రే ప్రాణా: వై గయా: తత్ ప్రాణా: తత్రే తత్ యత్ గయాన్ తత్రే తస్మాత్ గాయత్రీ నామ స: యాం ఏవ అమూం సావిత్రీం అన్వాహ ఏషా ఏవ సా స: యస్మై అన్వాహ తస్య ప్రాణా: త్రాయతే ॥

మంత్ర 5[V.xiv.5]

తాగ్ంహైతామేకే సావిత్రీమనుష్టుభమన్వాహుర్వాగనుష్టుభ్యేతద్వాచమనుబ్రూమ ఇతి. స తథా కుర్యాత్ గాయత్రీమేవ సావిత్రీమనుబ్రూయాద్యది హ వా అప్యేవంవిద్భవ్వివ ప్రతిగృహ్లాతి. స హైవ తద్గాయత్ర్యా ఏకం చన పదం ప్రతి ॥ 5 ॥

తాం హ ఏతాం ఏకే సావిత్రీం అనుష్టుభం అన్వాహు: వాక్ అనుష్టుభే ఏతత్ వాచం అనుబ్రూమ: ఇతి స తథా కుర్యాత్ గాయత్రీం ఏవ సావిత్రీం అనుబ్రూయాత్ యది హ వై అపి ఏవంవిత్ బహు ఇవ ప్రతిగృహ్లాతి స హ ఏవ తత్ గాయత్ర్యే ఏకం చన పదం ప్రతి ॥

మంత్ర 6[V.xiv.6]

స య ఇమాంస్త్రీంల్లోకాన్పూర్ణాన్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సోఽస్యా ఏతత్ప్రథమం పద
మాఘయాదథ యావతీయం త్రయీ విద్యా యస్తావత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సోఽస్యా ఏత
ద్వితీయం పదమాఘయాదథయావదిదం ప్రాణి యస్తావత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సోఽస్యా
ఏతత్తృతీయం పదమాఘయాదథాస్యా ఏతదేవ తురీయం దర్శతం పదం పరోరజా య
ఏష తపతి నైవ కేన చనాప్యం కుత ఉ ఏతావత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ || 6 ||

స యః ఇమాన్ త్రీన్ లోకాన్ పూర్ణాన్ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సః అస్యాః ఏతత్
ప్రథమం పదం ఆఘ్నయాత్ అథ యావతీ ఇయం త్రయీ విద్యా యః తావత్
ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సః అస్యాః ఏతత్ ద్వితీయం పదం ఆఘ్నయాత్ అథ యావత్ ఇదం
ప్రాణి యః తావత్ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సః అస్యాః ఏతత్ తృతీయం పదం ఆఘ్నయాత్
అథ అస్యాః ఏతత్ ఏవ తురీయం దర్శతం పదం పరోరజాః యః ఏష తపతి న ఏవ కేన
చన ఆప్యం కుతః ఉ ఏతావత్ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ ||

మంత్ర 7[V.xiv.7]

తస్యా ఉపస్థానం గాయత్ర్య స్వేకపదీ ద్విపదీ త్రిపదీ చతుష్పద్యపదసి న హి
పద్యసే. నమస్తే తురీయాయ దర్శతాయ పదాయ పరోరజసే ఽసావదో మా ప్రాపదితి
యం ద్విష్యా దసావస్మై కామో మా సమృద్ధీతి వా న హైవాస్మై స కామః సమృద్ధ్యతే
యస్మా ఏవముపతిష్ఠతే ఽహమదః ప్రాపమితి వా || 7 ||

తస్యై ఉపస్థానం గాయత్రి అసి ఏకపదీ ద్విపదీ త్రిపదీ చతుష్పది అపత్ అసి న
హి పద్యసే నమః తే తురీయాయ దర్శతాయ పదాయ పరోరజసే అసౌ అదః మా

ప్రాపత్ ఇతి యం ద్విష్యాత్ అసౌ అస్మై కామః మా సమృద్ధి ఇతి వా నః హ ఏవ అస్మై
 సః కామః సమృద్ధ్యతే యస్మై ఏవం ఉపతిష్ఠతే అహం అదః ప్రాపం ఇతి వా ॥

 మంత్ర 8[V.xiv.8]

ఏతద్ధ వై తజ్జనకో వైదేహో బుడిలమాశ్వతరాశ్విమువాచ యన్ను హో తద్గాయత్రీ
 విదబ్రూథా అథ కథహస్తీ భూతో వహసీతి. ముఖహ్యస్యాః సవ్రూణ్ న విదాం చకారేతి
 హోవాచ. తస్యా అగ్నిరేవ ముఖం యది హ వా అపి బహ్వివాగ్నావభ్యాదధతి సర్వమేవ
 తత్సందహతి ఏవగ్ంహైవైవంవిద్య ద్యపి బహ్వివ పాపం కురుతే సర్వమేవ
 తత్సంస్సాయ శుద్ధః పూతోఽజరోఽమృతః సంభవతి ॥ 8 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే చతుర్దశం బ్రాహ్మణమ్

 ఏతత్ హ వై తత్ జనకః వైదేహః బుడిలం ఆశ్వతరాశ్విం ఉవాచ యత్ ను హ
 ఉ తత్ గాయత్రీవిత్ అబ్రూథాః అథ కథం హస్తీ భూతః వహసి ఇతి ముఖం హి అస్యాః
 సవ్రూణ్ న విదాంచకార ఇతి హ ఉవాచ తస్యై ఆగ్నిః ఏవ ముఖం యది హ వై అపి
 బహు ఇవ ఆగ్నౌ అభ్యాదధతి సర్వం ఏవ తత్ సందహతి ఏవం హ ఏవ ఏవంవిత్
 యది అపి బహు ఇవ పాపం కరోతి కురుతే సర్వం ఏవ తత్ సంస్సాయ శుద్ధః పూతః
 అజరః అమృతః సంభవతి ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే చతుర్దశం బ్రాహ్మణమ్

అథ పంచమోఽధ్యాయే పంచదశం బ్రాహ్మణమ్

మంత్రః 1 [V.xv.1]

హిరణ్మయేన పాత్రేణ సత్యస్యాపిహితం ముఖం. తత్త్వం పూషన్నపావృణు సత్య
 ధర్మాయ దృష్టయే. పూషన్నేక్షరే యమ సూర్య ప్రాణాపత్య వ్యూహ రశ్మీన్. సమూహ

తేజో యత్రే రూపం కల్యాణతమం తత్రే పశ్యామి. యోఽసావసౌ పురుషః
 సోఽహమస్మి. వాయురనిలమమృతమధేదం భస్మాంతగ్ంశరీరం. ఓం3 క్రతో స్మర
 కృతగ్ంస్మర క్రతో స్మర కృతగ్ంస్మర. అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ
 వయునాని విద్వాన్. యుయోధ్యస్మజ్జుహూరాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ

॥ 1 ॥

ఇతి పంచమోఽధ్యాయే పంచదశం బ్రాహ్మణమ్

హిరణ్మయేన పాత్రేణ సత్యస్య అపిహితం ముఖం తత్ త్వం పూషన్ అప
 ఆవృణు సత్యధర్మాయ దృష్టయే పూషన్ ఏకర్షే యమ సూర్య ప్రాజాపత్య వ్యాహ రశ్మీన్
 సమూహం తేజః యత్ తే రూపం కల్యాణతమం తత్ తే పశ్యామి యః అసౌ అసౌ
 పురుషః సః అహం అస్మి వాయుః అనిలం అమృతం అథ ఇదం భస్మాంతం శరీరం
 ఓంక్రతో స్మర కృతం స్మర క్రతో స్మర కృతం స్మర అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్
 విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ యుయోధి అస్మత్ జుహూరాణం ఏనః భూయిష్ఠాం తే
 నమ ఉక్తిం విధేమ ॥

ఇతి పంచదశం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది పంచమోఽధ్యాయః

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[VI.1.1]

ఓం యో హ వై జ్యేష్ఠం చ శ్రేష్ఠం చ వేద జ్యేష్ఠశ్చ శ్రేష్ఠశ్చ స్వానాం భవతి.
 ప్రాణో వై జ్యేష్ఠశ్చ శ్రేష్ఠశ్చ. జ్యేష్ఠశ్చ శ్రేష్ఠశ్చ స్వానాం భవత్యపి చ యేషాం బుభూషతి
 య ఏవం వేద ॥ 1 ॥

యః హ వై జ్యేష్ఠం చ శ్రేష్ఠం చ వేద జ్యేష్ఠః చ శ్రేష్ఠః చ స్వానాం భవతి ప్రాణః వై
జ్యేష్ఠః చ శ్రేష్ఠః చ జ్యేష్ఠః చ శ్రేష్ఠః చ స్వానాం భవతి అపి చ యేషాం బుభూషతి యః
ఏవం వేద ॥

మంత్ర 2[VI.i.2]

యో హ వై వసిష్ఠాం వేద వసిష్ఠః స్వానాం భవతి. వాగ్వై వసిష్ఠా. వసిష్ఠః
స్వానాం భవత్యపి చ యేషాం బుభూషతి. య ఏవం వేద ॥ 2 ॥

యః హ వై వసిష్ఠాం వేద వసిష్ఠః స్వానాం భవతి వాక్ వై వసిష్ఠా వసిష్ఠః
స్వానాం భవతి అపి చ యేషాం బుభూషతి యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 3[VI.i.3]

యో హ వై ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రతితిష్ఠతి సమే ప్రతితిష్ఠతి దుర్గే . చక్షుర్వై ప్రతిష్ఠా
చక్షుషా హి సమే చ దుర్గే చ ప్రతితిష్ఠతి. ప్రతితిష్ఠతి సమే ప్రతితిష్ఠతి దుర్గే య ఏవం వేద
॥ 3 ॥

యః హ వై ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రతితిష్ఠతి సమే ప్రతితిష్ఠతి దుర్గే చక్షుః వై ప్రతిష్ఠా
చక్షుషా హి సమే చ దుర్గే చ ప్రతితిష్ఠతి ప్రతితిష్ఠతి సమే ప్రతితిష్ఠతి దుర్గే యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 4[VI.i.4]

యో హ వై సంపదం వేద సహస్మై పద్యతే యం కామం కామయతే. శ్రోత్రం వై
సంపచ్చోత్రే హీమే సర్వే వేదా అభిసంపన్నాః. సగ్ంహస్మై పద్యతే యం కామం
కామయతే య ఏవం వేద ॥ 4 ॥

యః హ వై సంపదం వేద సం హ అస్మై పద్యతే యం కామం కామయతే
శ్రోత్రం వై సంపత్ శ్రోత్రే హి ఇమే సర్వే వేదాః అభిసంపన్నాః సం హ అస్మై పద్యతే యం
కామం కామయతే యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 5[VI.i.5]

యో హ వా ఆయతనం వేదాఽఽయతనగ్ంస్వానాం భవత్యాయతనం
జనానాం. మనో వా ఆయతనమాయతనస్వానాం భవత్యాయతనం జనానాం య ఏవం
వేద ॥ 5 ॥

యః హ వై ఆయతనం వేద ఆయతనం స్వానాం భవతి అయతనం జనానాం
మనః వై ఆయతనం అయతనం స్వానాం భవతి అయతనం జనానాం యః ఏవం వేద॥

మంత్ర 6[VI.i.6]

యో హ వై ప్రజాతిం వేద ప్రజాయతే హ ప్రజయా పశుభీ రేతో వై ప్రజాతిః.
ప్రజాయతే హ ప్రజయా పశుభిర్ య ఏవం వేద ॥ 6 ॥

యః హ వై ప్రజాతిం వేద ప్రజాయతే హ ప్రజయా పశుభిః రేతః వై ప్రజాతిః
ప్రజాయతే హ ప్రజయా పశుభిః యః ఏవం వేద ॥

మంత్ర 7[VI.i.7]

తే హేమే ప్రాణా అహగ్ం శ్రేయసే వివదమానా బ్రహ్మ జగ్ముస్తద్ధోచుః కో నో
వసిష్ఠ ఇతి. తద్ధోవాచ యస్మిన్వ ఉత్కాంత ఇదశరీరం పాపీయో మన్యతే స వో వసిష్ఠ
ఇతి ॥ 7 ॥

తే హ ఇమే ప్రాణా: అహం శ్రేయసే వివదమానా: బ్రహ్మ జగ్ముతత్ హ ఊచుః
క: న: వసిష్ఠ: ఇతి తమహ ఉవాచ యస్మిన్ వ: ఉత్కాంతే ఇదం శరీరం పాపియః
మన్యతే సః వ: వసిష్ఠ: ఇతి ॥

మంత్ర 8[vi.I.8]

వాగ్ధోచ్చక్రామ. సా సంవత్సరం ప్రోష్యా.ఆగత్యోవాచ కథమశకత మదృతే
జీవితమితి. తే హోచుర్ యథాఽకలా అపదంతో వాచా ప్రాణంతః ప్రాణేన
పశ్యంతశ్చక్షుషా శృణ్వంతః శ్రోత్రేణ విద్వాసో మనసా ప్రజాయమానా
రేతసైవమజీవిష్యేతి . ప్రవివేశ హ వాక్ ॥ 8 ॥

వాక్ హ ఉచ్చక్రామ సా సంవత్సరం ప్రోష్య ఆగత్య ఉవాచ కథం అశకత మత్
ఋతే జీవితం ఇతి తే హ ఊచుః యథా కలా: అపదంత: వాచా ప్రాణంత: ప్రాణేన
పశ్యంత: చక్షుషా శృణ్వంత: శ్రోత్రేణ విద్వాసః మనసా ప్రజాయమానా: రేతసా ఏవం
అజీవిష్య ఇతి ప్రవివేశ హ వాక్ ॥

మంత్ర 9[VI.i.9]

చక్షుర్ధోచ్చక్రామ. తత్సంవత్సరం ప్రోష్యాఽగత్యోవాచ కథమశకత మదృతే
జీవితమితి. తే హోచుర్ యథాంధా అపశ్యంతశ్చక్షుషా ప్రాణంతః ప్రాణేన పదంతో
వాచా శృణ్వంతః శ్రోత్రేణ విద్వాసో మనసా ప్రజాయమానా రేతసైవమజీవిష్యేతి.
ప్రవివేశ హ చక్షుః ॥ 9 ॥

చక్షు: హ ఉచ్చక్రామ తత్ సంవత్సరం ప్రోష్య ఆగత్య ఉవాచ కథం అశకత
మత్ ఋతే జీవితం ఇతి తే హ ఊచుః యథా అంధా: అపశ్యంత: చక్షుషా ప్రాణంత:

ప్రాణేన వదంతః వాచా శృణ్వంతః శ్రోత్రేణ విద్వాసః మనసా ప్రజాయమానాః రేతసా
ఏవం అజీవిష్య ఇతి ప్రవివేశ హ చక్షుః ॥

మంత్ర 10[VI.i.10]

శ్రోత్రగ్ంహోచ్చక్రామ. తత్సంవత్సరం ప్రోష్యాఽఽగత్యోవాచ. కథమశకత
మద్యతే జీవితుమితి. తే హోచుర్ యథా బధిరా అశృణ్వంతః శ్రోత్రేణ ప్రాణంతః ప్రాణేన
వదంతో వాచా పశ్యంతశ్చక్షుషా విద్వాంసో మనసా ప్రజాయమానా రేతసైవమ
జీవిష్యేతి. ప్రవివేశ హ శ్రోత్రం ॥ 10 ॥

శ్రోత్రం హ ఉచ్చక్రామ తత్ సంవత్సరం ప్రోష్య ఆగత్య ఉవాచ కథం అశకత
మత్ ఋతే జీవితుం ఇతి తే హ ఊచుః యథా బధిరాః అశృణ్వంతః శ్రోత్రేణ ప్రాణంతః
ప్రాణేన వదంతః వాచా పశ్యంతః చక్షుషా విద్వాసః మనసా ప్రజాయమానాః రేతసా
ఏవం అజీవిష్య ఇతి ప్రవివేశ హ శ్రోత్రం ॥

మంత్ర 11[VI.i.11]

మనో హోచ్చక్రామ. తత్సంవత్సరం ప్రోష్యాఽఽగత్యోవాచ కథమశకత మద్యతే
జీవితుమితి. తే హోచుర్ యథా ముగ్ధా అవిద్వాగ్ంసో మనసా ప్రాణంతః ప్రాణేన
వదంతో వాచా పశ్యంతశ్చక్షుషా శృణ్వంతః శ్రోత్రేణ ప్రజాయమానా రేతసైవమ
జీవిష్యేతి. ప్రవివేశ హ మనః ॥ 11 ॥

మనః హ ఉచ్చక్రామ తత్ సంవత్సరం ప్రోష్య ఆగత్య ఉవాచ కథం అశకత
మత్ ఋతే జీవితుం ఇతి తే హ ఊచుః యథా ముగ్ధాః అవిద్వాసః మనసా ప్రాణంతః

ప్రాణేన వదంత: వాచా పశ్యంత: చక్షుషా శృణ్వంత: శ్రోత్రేణ ప్రజాయమానా: రేతసా ఏవం అజీవిష్మ ఇతి ప్రవివేశ హ మన: ॥

మంత్ర 12[VI.i.12]

రేతో హోచ్చక్రామ. తత్సంవత్సరం ప్రోష్యాఽగత్యోవాచ కథమశకత మదృతే జీవితమితి. తే హోచుర్ యథా క్లీబా అప్రజాయమానా రేతసా ప్రాణంత: ప్రాణేన వదంతో వాచా పశ్యంతశ్చక్షుషా శృణ్వంత: శ్రోత్రేణ విద్వాగ్ంసో మనసైవమజీవిష్యేతి. ప్రవివేశ హ రేత: ॥ 12 ॥

రేత: హ ఉచ్చక్రామ తత్ సంవత్సరం ప్రోష్య ఆగత్య ఉవాచ కథం అశకత మత్ ఋతే జీవితం ఇతి తే హ ఊచు: యథా క్లీబా: అప్రజాయమానా: రేతాసా ప్రాణంత: ప్రాణేన వదంత: వాచా పశ్యంత: చక్షుషా శృణ్వంత: శ్రోత్రేణ విద్వాంస: మనసా ఏవం అజీవిష్మ ఇతి ప్రవివేశ హ రేత: ॥

మంత్ర 13[VI.i.13]

అథ హ ప్రాణ ఉత్కమిష్యన్ యథా మహాసుహయ: సైంధవ: పక్షీశశంకూన్సంవృహే దేవగ్ంహైవేమాన్ప్రాణాన్సంవవర్త. తే హోచుర్ మా భగవ ఉత్కమీర్ న వై శక్ష్వామస్త్యదృతే జీవితమితి. తస్యో మే బలిం కురుతేతి తథా ఇతి॥13॥

అథ హ ప్రాణ: ఉత్కమిష్యన్ యథా మహాసుహయ: సైంధవ: పక్షీశశంఖూన్ సంవృహేత్ ఏవం హ ఏవ ఇమాన్ ప్రాణాన్ సంవవర్త తే హ ఊచు: మా భగవ: ఉత్కమీ: న వై శక్ష్వామ: త్వత్ ఋతే జీవితం ఇతి తస్య: మే బలిం కురుత ఇతి. తథా ఇతి ॥

మంత్ర 14[VI.i.14]

సా హ వాగువాచ యద్వా అహం వసిష్ఠాఽస్మి త్వం తద్వసిష్ఠోఽసీతి. యద్వా అహం ప్రతిష్ఠాఽస్మి త్వం తత్ప్రతిష్ఠోఽసీతి చక్షుర్ యద్వా అహం సంపదస్మి త్వం తత్ సంపదసీతి శ్రోత్రం. యద్వా అహం మాయతనమస్మి త్వం తదాయతనమసీతి మనో యద్వా అహం ప్రజాతిరస్మి త్వం తత్ ప్రజాతిరసీతి రేతః తస్యో మే కిమన్నం కిం వాస ఇతి. యదిదం కించాఽఽశ్వభ్య ఆ కృమిభ్య ఆ కీటపతంగేభ్యః తత్తేఽన్నమాపో వాస ఇతి. న హ వా అస్యానన్నం జగ్ధం భవతి. నానన్నం ప్రతిగృహీతం య ఏవమేతదనస్యాన్నం వేద. తత్ విద్వాసః శ్రోత్రియా అశిష్యంత ఆచామంత్య శిత్వాఽఽచామంత్యతమేవ తదనమనగ్ధం కుర్వంతో మన్యంతే || 14 ||

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

సా హ వాక్ ఉవాచ యత్ వై అహం వసిష్ఠా అస్మి త్వం తత్ వసిష్ఠః అసి ఇతి యత్ వై అహం ప్రతిష్ఠా అస్మి త్వం తత్ ప్రతిష్ఠః అసి ఇతి చక్షుః యత్ వా అహం సంపత్ అస్మి త్వం తత్ సంపత్ అసి ఇతి శ్రోత్రం యత్ వై అహం ఆయతనం అస్మి త్వం తత్ ఆయతనం అసి ఇతి మనః యత్ వై అహం ప్రజాతిః అస్మి త్వం తత్ ప్రజాతిః అసి ఇతి రేతః తస్య ఉ మే కిం అన్నం కిం వాసః ఇతి యత్ ఇదం కించ ఆ శ్వభ్యః అ (కృమిభ్యః) కృమిభ్యః అ కీటపతంగేభ్యః తత్ తే అన్నం అపః వాసః ఇతి న హ వై అస్య అనన్నం జగ్ధం భవతి న అనన్నం ప్రతిగృహీతం యః ఏవం ఏతత్ అనస్య అన్నం వేద తత్ విద్వాసః శ్రోత్రియాః అశిష్యంతః ఆచామంతి అశిత్వా ఆచామంతి. ఏతం ఏవ తత్ అన్నం అనగ్ధం కుర్వంతః మన్యంతే ||

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే ప్రథమం బ్రాహ్మణమ్

అథ షష్ఠోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[VI.I.1]

శ్వేతకేతుర్ల వా ఆరుణేయః పంచాలానాం పరిషదమాజగామ. స ఆజగామ
జైవలిం ప్రవాహణం పరిచారయమాణం. తముదీక్ష్యాభ్యువాద కుమారా3 ఇతి. స భోః 3
ఇతి ప్రతిశుశ్రావానుశిష్టోఽన్వసి పిత్రేత్యోమితి హోవాచ || 1 ||

శ్వేతకేతుః హవై ఆరుణేయః పంచాలానాం పరిషదం ఆజగామ సః ఆజగామ
జైవలిం ప్రవాహణం పరిచారయమాణం తం ఉదీక్ష్య అభ్యువాద కుమారా ఇతి సః భో
ఇతి ప్రతిశుశ్రావ అనుశిష్టః ను అసి పిత్రా ఇతి ఓం ఇతి హ ఉవాచ ||

మంత్ర 2[VI.I.2]

వేత్త యథేమాః ప్రజాః ప్రయత్యో విప్రతిపద్యంతా3 ఇతి. నేతి హోవాచ. వేత్తో
యథేమం లోకం పునరాపద్యంతా3 ఇతి. నేతి హైవోవాచ. వేత్తో యథాఽసౌ లోక ఏవం
బహుభిః పునఃపునః ప్రయద్భిర్న సంపూర్యతా3 ఇతి నేతి హైవోవాచ. వేత్తో
యతిథ్యామాహుత్యా హుతాయామాపః పురుషవాచో భూత్వా సముత్థాయ వదంతీ3
ఇతి. నేతి హైవోవాచ. వేత్తో దేవయానస్య వా పథః ప్రతిపదం పితృయాణస్య వా
యత్ప్రత్యా దేవయానం వా పంథానం ప్రతిపద్యంతే పితృయాణం వా ఽపి హి న
ఋషేర్వచః శ్రుతం ద్వే సృతీ అశృణవం పితృణాం అహం దేవానా- ముత మర్త్యానాం
తాభ్యామిదం విశ్వమేజత్సమేతి యదంతరా పితరం మాతరం చేతి. నాహమత ఏకం
చన వేదేతి హోవాచ || 2 ||

వేత్త యథా ఇమాః ప్రజాః ప్రయత్యః విప్రతిపద్యంతే ఇతి న ఇతి హ ఉవాచ వేత్త
ఉ యథా ఇమం లోకం పునః ఆపద్యన్తే ఇతి న ఇతి హ ఏవ ఉవాచ వేత్త ఉ యథా

అసౌ లోకః ఏవం బహుభిః పునః పునః ప్రయద్భిః న సంపూర్యతే ఇతి న ఇతి హ ఏవ ఉవాచ వేత్త ఉయతిథ్యాం ఆహుత్యాం హుతాయాం ఆపః పురుషవాచః భూత్వా సముత్థాయ వదంతి ఇతి న ఇతి హ ఏవ ఉవాచ వేత్త ఉ దేవయానస్య వా పథః ప్రతిపదం పితృయాణస్య వా యత్ కృత్వా దేవయానం వా పంథానం ప్రతిపద్యంతే పితృయాణం వా అపి హి నః ఋషేః వచః శ్రుతం ద్వే సృతీ అశృణవం పితృణామ్ అహం దేవానాం ఉత మర్త్యానాం తాభ్యాం ఇదం విశ్వం ఏజత్ సమ్ ఏతి యత్ అంతరా పితరం మాతరం చ ఇతి న అహం అతః ఏకం చన వేద ఇతి హ ఉవాచ ॥

మంత్ర 3[VI.I.3]

అధైనం వసత్యోపమంత్రయాం చక్రేనాదృత్య వసతిం కుమారః ప్రదుద్రావ. స ఆజగామ పితరం తహోవాచేతి వావ కిల నో భవాన్పురానుశిష్టానవోచ ఇతి. కథం, సుమేధ ఇతి. పంచ మా ప్రశ్నానాజన్య బంధురప్రాక్షీత్ తతో నైకంచన వేదేతి . కతమే త ఇతీమ ఇతి హ ప్రతీకాన్యదాజహార ॥ 3 ॥

అథ ఏనం వసత్యా ఉపమంత్రయాం చక్రే అనాదృత్య వసతిం కుమారః ప్రదుద్రావ సః ఆజగామ పితరం తం హ ఉవాచ ఇతి వావ కిల నః భవాన్ పురా అనుశిష్టాన్ అవోచః ఇతి కథం సుమేధః ఇతి పంచ మా ప్రశ్నాన్ రాజన్యబంధుః అప్రాక్షీత్ తతః న ఏకం చన వేద ఇతి కతమే తే ఇతి ఇమే ఇతి హ ప్రతీకాని ఉదాజహార ॥

మంత్ర 4[VI.I.4]

స హోవాచ తథా నస్త్యం తాత జానీథా యథా యదహం కించ వేద సర్వమహం తత్తుభ్యమవోచం. ప్రేహి తు తత్ర ప్రతీత్య బ్రహ్మచర్యం వత్స్వావ ఇతి. భవానేవ

గచ్చత్వితి. స ఆజగామ గౌతమో యత్ర ప్రవాహణస్య జైవలేరాస. తస్మా ఆసనమా
 హృతోదకమహారయాం చకారాథ హాస్మా అర్ఘ్యం చకార. తహోవాచ వరం భగవతే
 గౌతమాయ దద్మ ఇతి ॥ 4 ॥

సః హ ఉవాచ తథా నః త్వం తాత జానీధాః యథా యత్ అహం కించ వేద
 సర్వం అహం తత్ తుభ్యం అవోచం ప్రేహి తు తత్ర ప్రతీత్య బ్రహ్మచర్యం వత్స్యావః ఇతి
 భవాన్ ఏవ గచ్చతు ఇతి సః ఆజగామ గౌతమః యత్ర ప్రవాహణస్య జైవలేః ఆస తస్మై
 ఆసనం ఆహృత్య ఉదకం ఆహారయాం చకార అథ హ అస్మై అర్ఘ్యం చకార తం హ
 ఉవాచ వరం భవతేగౌతమాయ దద్మః ఇతి ॥

మంత్ర 5[VI.I.5]

స హోవాచ ప్రతిజ్ఞాతో మ ఏష వరో యాం తు కుమారస్యాంతే
 వాచమభాషథాస్తాం తాం మే బ్రూహీతి ॥ 5 ॥

సః హ ఉవాచ ప్రతిజ్ఞాతః మే ఏషః వరః యాం తు కుమారస్య అంతే వాచం
 అభాషథాః తాం మే బ్రూహి ఇతి ॥

మంత్ర 6[VI.I.6]

స హోవాచ దైవేషు వై గౌతమ తద్వరేషు మానుషాణాం బ్రూహీతి ॥ 6 ॥

సః హ ఉవాచ దైవేషు వై గౌతమ తత్ వరేషు మానుషాణాం బ్రూహి ఇతి ॥

మంత్ర 7[VI.I.7]

స హోవాచ విజ్ఞాయతే హస్తి హిరణ్యస్యాపాతం గోఅశ్వనాం దాసీనాం
 ప్రవారాణాం పరిధానస్య మా నో భవాన్బహారనంతస్యాపర్యంతస్యాభ్యవదాన్యో భూదితి.

స వై గౌతమ తీర్థేనేచ్ఛాసా ఇత్యుపైమ్యహం భవంతమితి వాచా హ స్మైవ పూర్వ
ఉపయంతి. స హోపాయనకీర్త్యావాస ॥ 7 ॥

సః హ ఉవాచ విజ్ఞాయతే హ అస్తి హిరణ్యస్య అపాత్యం గోః అశ్వానాం
దాసీనాం ప్రవారాణాం పరిధానస్య మా నః భవాన్ బహోః అనంతస్య అపర్యంతస్య
అభ్యవదాన్యః భూత్ ఇతి సః వై గౌతమతీర్థేన ఇచ్ఛాసై ఇతి ఉపైమి అహం భవంతం
ఇతి వాచా హ స్మ ఏవ పూర్వే ఉపయంతి సః హ (ఉపాయనకీర్త్యా ఉవాచ సః)
ఉపాయనకీర్త్యా ఉవాస ॥

మంత్ర 8[VI.I.8]

స హోవాచ తథా నస్త్యం గౌతమ మాఽపరాధాస్తవ చ పితామహో యథేయం
విద్యేతః పూర్వం న కస్మిశ్చన బ్రాహ్మణ ఉవాస తాం త్వహం తుభ్యం వక్ష్యామి కో హి
త్వైవం బ్రువంతమర్హతి ప్రత్యాఖ్యాతుమితి ॥ 8 ॥

సః హ ఉవాచ తథా నః త్వం గౌతమ మా అపరాధాః తవ చ పితామహోః
యథా ఇయం విద్యా ఇతః పూర్వం న కస్మిన్ చన బ్రాహ్మణః ఉవాస తాం తు అహం
తుభ్యం వక్ష్యామి కః హి త్వా ఏవం బ్రువంతం అర్హతి ప్రత్యాఖ్యాతుం ఇతి ॥

మంత్ర 9[VI.I.9]

అసౌ వై లోకోఽగ్నిర్ గౌతమ. తస్యాఽదిత్య ఏవ సమిద్ రశ్మయో ధూమో
ఽహరర్చిర్ దిశోఽఞ్గారా అవాంతరదిశో విస్ఫులింగాః తస్మిన్నేతస్మిన్నగ్నౌ దేవాః శ్రద్ధాం
ఙుహ్వతి తస్యా ఆహుత్యై సోమో రాజా సంభవతి ॥ 9 ॥

అసౌ వై లోకః అగ్నిః గౌతమ తస్య ఆదిత్యః ఏవ సమిత్ రశ్మయః ధూమః
అహరర్చిః దిశః అంగారాః అవాంతరదిశః విష్ణులింగాః తస్మిన్ ఏతస్మిన్ అగ్నౌ దేవాః
శ్రద్ధాం జుహ్వతి తస్యై ఆహుత్యై సోమః రాజా సంభవతి ॥

మంత్ర 10[VI.I.10]

పర్జన్యో వా అగ్నిర్ గౌతమ. తస్య సంవత్సర ఏవ సమిదభ్రాణి ధూమో
విద్యుదర్చిరశ నిరంగారా హ్రోదునయో విష్ణులింగాః తస్మిన్నేతస్మిన్నగ్నౌ దేవాః
సోమరాజానం జుహ్వతి తస్యై ఆహుత్యై వృష్టిః సంభవతి ॥ 10 ॥

పర్జన్యః వై అగ్నిః గౌతమ తస్య సంవత్సరః ఏవ సమిత్ అభ్రాణి ధూమః విద్యుత్
అర్చిః అశనిః అంగారాః హ్రోదునయః విష్ణులింగాః తస్మిన్ ఏతస్మిన్ అగ్నౌ దేవాః
సోమం రాజానం జుహ్వతి తస్యై ఆహుత్యై వృష్టిః సంభవతి ॥

మంత్ర 11[VI.I.11]

అయం వై లోకోఽగ్నిర్ గౌతమ. తస్య పృథివ్యేవ సమిదగ్నిర్ధూమో రాత్రిరర్చిశ్
చంద్రమా అంగారా నక్షత్రాణి విష్ణులింగాః తస్మిన్నేతస్మిన్నగ్నౌ దేవా వృష్టిం జుహ్వతి
తస్యై ఆహుత్యా అన్నగ్ంసంభవతి ॥ 11 ॥

అయం వై లోకః అగ్నిః గౌతమ తస్య పృథివీ ఏవ సమిత్ అగ్నిః ధూమః రాత్రిః
అర్చిః చంద్రమాః అంగారాః నక్షత్రాణి విష్ణులింగాః తస్మిన్ ఏతస్మిన్ అగ్నౌ దేవాః
వృష్టిం జుహ్వతి తస్యై ఆహుత్యై అన్నం సంభవతి ॥

మంత్ర 12[VI.I.12]

పురుషో వా అగ్నిర్ గౌతమ. తస్య వ్యాత్తమేవ సమిత్ ప్రాణో ధూమో వాగర్చిశ్
చక్షురంగారాః శ్రోత్రం విస్ఫులింగాః తస్మిన్నేతస్మిన్నగ్నౌ దేవా అన్నం జుహ్వతి తస్యా
ఆహుత్యై రేతః సంభవతి || 12 ||

పురుషః వై అగ్నిః గౌతమ తస్య వ్యాత్తం ఏవ సమిత్ ప్రాణః ధూమః వాక్ అర్చిః
చక్షుః అంగారాః శ్రోత్రం విష్ఫులింగాః తస్మిన్ ఏతస్మిన్ అగ్నౌ దేవాః అన్నం జుహ్వతి
తస్యై ఆహుత్యై రేతః సంభవతి ||

మంత్ర 13[VI.I.13]

యోషా వా ఆగ్నిర్ గౌతమ. తస్యా ఉపస్థ ఏవ సమిల్ లోమాని ధూమో
యోనిరర్చిర్ యదంతః కరోతి తేఽఙ్గారా అభినందా విస్ఫులింగాః తస్మిన్నేతస్మిన్నగ్నౌ
దేవా రేతో జుహ్వతి తస్యా ఆహుత్యై పురుషః సంభవతి. స జీవతి యావజ్జీవత్పథ యదా
మ్రీయతే || 13 ||

యోషా వై ఆగ్నిః గౌతమ తస్యై ఉపస్థః ఏవ సమిల్ లోమాని ధూమః యోనిః
అర్చిః యత్ అంతః కరోతి తే అంగారాః అభినందా విష్ఫులింగాః తస్మిన్ ఏతస్మిన్ అగ్నౌ
దేవాః రేతః జుహ్వతి తస్యై ఆహుత్యై పురుషః సంభవతి సః జీవతి యావత్ జీవతి అథ
యదా మ్రీయతే ||

మంత్ర 14[VI.I.14]

అధైనమగ్నయే హరంతి. తస్యాగ్నిరేవాగ్నిర్భవతి సమిత్సమిత్ ధూమో
ధూమోఽర్చి రర్చిర్ అంగారా అంగారా విష్ఫులింగా విస్ఫులింగాః తస్మిన్నేతస్మిన్నగ్నౌ
దేవాః పురుషం జుహ్వతి తస్యా ఆహుత్యై పురుషో భాస్వరవర్షః సంభవతి || 14 ||

అథ ఏనం అగ్నయే హరంతి తస్య అగ్నిః ఏవ అగ్నిః భవతి సమిత్ సమిత్
 ధూమః ధూమః అర్చిః అర్చిః అంగారాః అంగారాః విస్ఫులింగాః విష్ఫులింగాః తస్మిన్
 ఏతస్మిన్ అగ్నౌ దేవాః పురుషం జుహ్వతి తస్యై ఆహుత్యై పురుషః భాస్వరవర్ణః
 సంభవతి॥

 మంత్ర 15[VI.I.15]

తే య ఏవమేతద్విదుర్ యే చామీ అరణ్యే శ్రద్ధాసత్యముపాసతే తేఽర్చిరభి
 సంభవంత్యర్చిషోఽహరఽహ్నాఽపూర్వమాణపక్షమాపూర్వమాణపక్షాద్యాన్షణ్మాసానుదజ్ఞా
 దిత్య ఏతి మాసేభ్యో దేవలోకం దేవలోకాదాదిత్య మాదిత్యాద్వైద్యుతం తాన్వైద్యుతాన్పు
 రుషో మానస ఏత్య బ్రహ్మలోకాన్ గమయతి తే తేషు బ్రహ్మలోకేషు పరాః పరావతో
 వసంతి. తేషాం న పునరావృత్తిః ॥ 15 ॥

 తే యే ఏవం ఏతత్ విదుః యే చ అమీ అరణ్యే శ్రద్ధాం సత్యం ఉపాసతే తే అర్చిః
 అభిసంభవంతి. అర్చిషః అహః అహ్నాః ఆపూర్వమాణపక్షం అపూర్వమాణపక్షాత్ యాన్
 షట్ మాసాన్ ఉదజ్ ఆదిత్యః ఏతి మాసేభ్యః దేవలోకం దేవలోకాత్ ఆదిత్యం ఆదిత్యాత్
 వైద్యుతం తాన్ వైద్యుతాత్ వైద్యుతాన్ పురుషః మానసః ఏత్య బ్రహ్మలోకాన్ గమయతి
 తే తేషు బ్రహ్మలోకేషు పరాః పరావతః వసంతి. తేషాం నః పునః ఆవృత్తిః ॥

 మంత్ర 16[VI.I.16]

అథ యే యజ్ఞేన దానేన తపసా లోకాంజయంతి. తే ధూమమభిసంభవంతి
 ధూమాద్రాత్రిగ్ం,రాత్రేర పక్షీయమాణపక్షమపక్షీయమాణపక్షాద్యాన్షణ్మాసాందక్షిణాదిత్య
 ఏతి మాసేభ్యః పితృలోకం పితృలోకాచ్ఛంద్రం తే చంద్రం ప్రాప్యాన్నం భవంతి
 తాగ్ంస్తత్ర దేవా యథా సోమగ్ంరాజానమాప్యాయస్యా పక్షీయస్వేత్యేవమేనాస్తత్ర

భక్షయంతి. తేషాం యదా తత్పర్యవైత్యథేమమేవాఽఽకాశమభినిష్పద్యంత ఆకాశా
 ద్వాయుం వాయోర్వృష్టిం వృష్టేః పృథివీం తే పృథివీం ప్రాప్యాన్నం భవంతి తే పునః
 పురుషాగ్నా హూయంతే తతో యోషాగ్నా జాయంతే తే లోకాన్ప్రత్యుథాయినస్త
 ఏవమేవాను పరివర్తంతే ఽథ య ఏతౌ పంథానౌ న విదుస్తే కీటాః పతంగా యదిదం
 దందశూకం ॥ 16 ॥

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ యే యజ్ఞేన దానేన తపసా(లోకం) లోకాన్ జయంతి తే ధూమం
 అభినంభవంతి ధూమాత్ రాత్రిం రాత్రేః అపక్షీయమాణపక్షం అపక్షీయమాణపక్షాత్
 యాన్ షట్ మాసాన్ దక్షిణా ఆదిత్యః ఏతి మాసేభ్యః పితృలోకం పితృలోకాత్ చంద్రం
 తే చంద్రం ప్రాప్య అన్నం భవంతి తాన్ తత్ర దేవాః యథా సోమం రాజానం
 ఆప్యాయస్వ అపక్షీయస్వ ఇతి ఏవం ఏనాన్ తత్ర భక్షయంతి తేషాం యదా తత్
 పర్యవైతి అథ ఇమం ఏవ ఆకాశం అభినిష్పద్యంతే అకాశాత్ వాయుం వాయోః వృష్టిం
 వృష్టేః పృథివీం తే పృథివీం ప్రాప్య అన్నం భవంతి తే పునః పురుషాగ్నా హూయంతే
 తతః యోషాగ్నా జాయంతే తే లోకాన్ ప్రత్యుథాయినః తే ఏవం ఏవ అనుపరివర్తంతే
 అథఃయః ఏతౌ పంథానౌ న విదుః తే కీటాః పతంగాః యత్ ఇదం దందశూకం ॥

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే ద్వితీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ షష్ఠోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[VI.Ii.1]

స యః కామయతే మహత్ప్రాప్నుయామిత్యదగయన ఆపూర్యమాణపక్షస్య
 పుణ్యాహే ద్వాదశాహ ముపసద్ర్వతీ భూత్వాదుంబరే కసే చమసే వా సర్వౌషధం
 ఫలానీతి సంభృత్య పరిసముహ్య పరిలిప్య్యాగ్ని ముపసమాధాయ పరిస్తీర్యాఽఽ

జ్యేష్ఠాయ స్వాహా శ్రేష్ఠాయ స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి
 ప్రాణాయ స్వాహా వసిష్ఠాయై స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి
 వాచే స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి
 చక్షుషే స్వాహా సంపదే స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి
 శ్రోత్రాయ స్వాహా ఆయతనాయ స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం
 అవనయతి మనసే స్వాహా ప్రజాత్యై స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం
 అవనయతి రేతసే స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి

 మంత్ర 3[VI.Ii.3]

అగ్నయే స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. సోమాయ
 స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. భూః స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా
 మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. భువః స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే
 సగ్ంస్రవమవనయతి. స్వః స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి.
 భూర్భువః స్వః స్వాహేతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. బ్రహ్మణే
 స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ం స్రవమవనయతి. క్షత్రాయ స్వాహేత్యగ్నౌ
 హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. భూతాయస్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే
 సగ్ంస్రవమవనయతి. భవిష్యతే స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి.
 విశ్వాయస్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. సర్వాయ స్వాహేత్యగ్నౌ
 హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవమవనయతి. ప్రజాపతయే స్వాహేత్యగ్నౌ హుత్వా మంథే
 సగ్ంస్రవమవనయతి || 3 ||

 అగ్నయే స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి సోమాయ
 స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి భూః స్వాహా ఇతి అగ్నౌ
 హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి భువః స్వాహా ఇతి అగ్నౌ హుత్వా మంథే

సగ్ంస్రవం అవనయతి స్వఃస్వాహో ఇతి. అగ్ం హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి
 భూః భువః స్వఃస్వాహో ఇతి అగ్ం హుత్వా మంథే సస్రవం అవనయతి బ్రహ్మణే స్వాహో
 ఇతి అగ్ం హుత్వా మంథే సంస్రవం అవనయతి క్షత్రాయ స్వాహో ఇతి అగ్ం హుత్వా
 మంథే సంస్రవం అవనయతి భూతాయ స్వాహో ఇతి అగ్ం హుత్వా మంథే సంస్రవం
 అవనయతి భవిష్యతే స్వాహో ఇతి అగ్ం హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి.
 విశ్వాయ స్వాహో ఇతి అగ్ం హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి సర్వాయ స్వాహో
 ఇతి అగ్ం హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి ప్రజాపతయే స్వాహో ఇతి అగ్ం
 హుత్వా మంథే సగ్ంస్రవం అవనయతి ॥

 మంత్ర 4[VI.I.4]

అధైనమభిమృశతి భ్రమదసి జ్వలదసి పూర్ణమసి ప్రస్తబ్ధమస్యేకసభమసి
 హింకృతమసి హింక్రియమాణమస్యద్గీధమస్యద్గీయమానమసి శ్రావితమసి
 ప్రత్యాశ్రావితమస్యార్ద్రే సందీప్తమసి విభూరసి ప్రభూరస్యన్నమసి జ్యోతిరసి నిధనమసి
 సంవర్గోఽసీతి ॥ 4 ॥

 అథ ఏనం అభిమృశతి భ్రమత్ అసి జ్వలత్ అసి పూర్ణం అసి ప్రస్తబ్ధం అసి
 ఏకసభం అసి హింకృతం అసి హింక్రియమాణం అసి ఉద్గీధం అసి ఉద్గీయమానం అసి
 శ్రావితం అసి ప్రత్యాశ్రావితం అసి ఆర్ద్రే సందీప్తం అసి విభూః అసి ప్రభూః అసి అన్నం
 అసి జ్యోతిః అసి నిధనం అసి సంవర్గః అసి ఇతి ॥

 మంత్ర 5[VI.Ii.5]

అధైనముద్యచ్ఛత్యామగ్ంస్య ఆమహి తే మహి. స హి రాజేశానోఽధిపతిః స
 మారాజేశానోఽధిపతిం కరోత్స్వితి ॥ 5 ॥

అథ ఏనం ఉద్యచ్ఛతి అమంసి అమం హి తే మహి స హి రాజా ఈశానః
అధిపతిః సః మాం రాజా ఈశానః అధిపతిం కరోతు ఇతి ॥

మంత్ర 6[Vi.Ii.6]

అధైనమాచామతి తత్సవితుర్వరేణ్యం. మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరంతి
సింధవః. మాధ్వీర్షః సంతోషధీః. భూః స్వాహా. భర్గో దేవస్య ధీమహి మధు
నక్తముతోషసో మధుమత్పార్థివగ్ంరజః. మధు ద్యౌరస్తు నః పితా. భువః స్వాహా. ధియో
యో నః ప్రచోదయాత్. మధుమాన్ వనస్పతిర్ మధుమాఅస్తు సూర్యః. మాధ్వీర్గావో
భవంతు నః. స్వః స్వాహేతి. సర్వాం చ సావిత్రీమన్వాహ సర్వాశ్చ మధుమతీరహ
మేవేదసర్వం భూయాసం. భూర్భువః స్వః స్వాహేత్యంతత ఆచమ్య పాణీ ప్రక్షాల్య
జఘనేనాగ్నిం ప్రాక్షిరాః సంవిశతి. ప్రాతరాదిత్యముపతిష్ఠతే దిశామేకపుండరీక
మస్యహం మనుష్యాణా మేకపుండరీకం భూయాసమితి. యథేతమేత్య జఘనేనాగ్ని
మాసీనో వశం జపతి ॥ 6 ॥

అథ ఏనం ఆచామతి తత్ సవితు వరేణ్యం మధు వాతాః ఋతాయతే మధు
క్షరంతి సింధవః మాధ్వీః నః సంతు ఓషధీః భూః స్వాహా భర్గః దేవస్య ధీమహి మధు
నక్తం ఉత ఉషసః మధుమత్ పార్థివం రజః మధు ద్యౌః అస్తు నః పితా భువః స్వాహా
ధియఃయః నః ప్రచోదయాత్ మధుమాన్ నః వనస్పతిః మధుమాన్ అస్తు సూర్యః
మాధ్వీఃగావః భవంతు నః స్వః స్వాహా ఇతి సర్వాం చ సావిత్రీం అన్వాహ సర్వాః చ
మధుమతీః అహం ఏవ ఇదం సర్వం భూయాసం భూః భువఃస్వఃస్వాహా ఇతి అంతతః
ఆచమ్య పాణీ ప్రక్షాల్య జఘనేన అగ్నిం ప్రాక్షిరాః సంవిశతి. ప్రాతః ఆదిత్య ఉపతిష్ఠతే
దిశాం ఏకపుండరీకం అసి అహం మనుష్యాణాం ఏకపుండరీకం భూయాసం ఇతి
యథా ఇతం ఏత్య జఘనేన అగ్నిం ఆసీనః వశం జపతి ॥

మంత్ర 7[VI.Ii.7]

తహైతమూద్ధాలక ఆరుణిర్వాజసనేయాయ యాజ్ఞవల్క్యాయాంతేవాసిన
ఉక్తోవాచాపి య ఏనశుష్కే స్థాణౌ నిషించేజ్ జాయేరంఛాఖాః ప్రరోహేయః
పలాశానీతి ॥ 7 ॥

తం హ ఏతం ఊద్ధాలకః ఆరుణిః వాజసనేయాయ యాజ్ఞవల్క్యాయ
అంతేవాసినే ఉక్త్వా ఉవాచ అపి యః ఏనం శుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరన్ శాఖాః
ప్రరోహేయః పలాశాని ఇతి ॥

మంత్ర 8[VI.Ii.8]

ఏతము హైవ వాజసనేయో యాజ్ఞవల్క్యో మధుకాయ పైంగ్యాయాంతేవాసిన
ఉక్తో వాచాపి య ఏనశుష్కే స్థాణౌ నిషించేజ్ జాయేరంఛాఖాః ప్రరోహేయః
పలాశానీతి ॥ 8 ॥

ఏతం ఉ హ ఏవ వాజసనేయః యాజ్ఞవల్క్యః మధుకాయ పైంగ్యాయ
అంతేవాసినే ఉక్త్వా ఉవాచ అపి యః ఏనం శుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరన్ శాఖాః
ప్రరోహేయః పలాశాని ఇతి ॥

మంత్ర 9[VI.Ii.9]

ఏతము హైవ మధుకః పైంగ్యశ్చూలాయ భాగవిత్తయేన్తేవాసిన ఉక్తోవాచాపి
య ఏన గ్ంశుష్కే స్థాణౌ నిషించేజ్ జాయేరంఛాఖాః ప్రరోహేయః పలాశానీతి ॥ 9 ॥

ఏతం ఉ హ ఏవ మధుకః పైంగ్యః చూలాయ భాగవిత్తయే అంతేవాసినే ఉక్త్వా
ఉవాచ అపి యః ఏనం శుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరన్ శాఖాః ప్రరోహేయుః
పలాశాని ఇతి ॥

మంత్ర 10[VI.Ii.10]

ఏతము హైవ చూలో భాగవిత్తిర్జానకయ ఆయస్థూణాయాంతేవాసిన
ఉక్త్వోవాచాపి య ఏనశుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరంఛాఖాః ప్రరోహేయుః
పలాశానీతి ॥ 10 ॥

ఏతం ఉ హ ఏవ చూలః భాగవిత్తిః జానకయే అయస్థూణాయ అంతేవాసినే
ఉక్త్వా ఉవాచ అపి యః ఏనం శుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరన్ శాఖాః ప్రరోహేయుః
పలాశాని ఇతి ॥

మంత్ర 11[VI.Ii.11]

ఏతము హైవ జానకిరయస్థూణః సత్యకామాయ జాబాలాయాంతేవాసిన
ఉక్త్వోవాచాపి య ఏనశుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరంఛాఖాః ప్రరోహేయుః
పలాశానీతి ॥ 11 ॥

ఏతం ఉ హ ఏవ జానకిః అయఃస్థూణః సత్యకామాయ జాబాలాయ
అంతేవాసినే ఉక్త్వా ఉవాచ అపి యః ఏనం శుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరన్ శాఖాః
ప్రరోహేయుః పలాశాని ఇతి ॥

మంత్ర 12[VI.Ii.12]

ఏతము హైవ సత్యకామో జాబాలోఽన్తేవాసిభ్య ఉక్త్వాచాపి య ఏనగ్ం శుష్కే
స్థాణౌ నిషించేజ్ జాయేరంఛాఖాః ప్రరోహేయుః పలాశానీతి. తమేతం నాపుత్రాయ
వాఽనంతే వాసినే వా బ్రూయాత్ || 12 ||

ఏతం ఉ హ ఏవ సత్యకామః జాబాలః అంతేవాసిభ్యః ఉక్త్వా ఉవాచ అపి యః
ఏనం శుష్కే స్థాణౌ నిషించేత్ జాయేరన్ శాఖాః ప్రరోహేయుః పలాశాని ఇతి తం ఏతం
న అపుత్రాయ వా అనంతేవాసినే వా బ్రూయాత్ ||

మంత్ర 13[VI.Ii.13]

చతురౌదుంబరో భత్యౌదుంబరః స్రువ ఔదుంబరశ్చమస ఔదుంబర ఇధ్య
ఔదుంబర్యా ఉపమంధన్యౌ. దశ గ్రామ్యాణి ధాన్యాని భవంతి ప్రీహియవాస్తిలమాషా
అణుప్రియం గవో గోధూమాశ్చ మసూరాశ్చ ఖల్వాశ్చ ఖలకులాశ్చ తాన్పిష్టాందధని
మధుని ఘృత ఉపసించత్య ఆజ్యస్య జుహోతి || 13 ||

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

చతురౌదుంబరః భవతి ఔదుంబరః స్రువః ఔదుంబరః చమసః ఔదుంబరః ఇధ్యః
ఔదుంబర్యాః ఉపమంధన్యౌ దశ గ్రామ్యాణి ధాన్యాని భవంతి ప్రీహియవాః తిలమాషాః
అణుప్రియంగవః గోధూమాః చ మసూరాః చ ఖల్వాః చ ఖలకులాః చ తాన్ తాన్ పిష్టాన్
దధని మధుని ఘృతే ఉపసించతి ఆజ్యస్య జుహోతి ||

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే తృతీయం బ్రాహ్మణమ్

అథ షష్ఠోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[VI.iv.1]

ఏషాం వై భూతానాం పృథివీ రసః పృథివ్యా ఆపోపామోషధయ ఓషధీనాం
పుష్పాణి పుష్పాణాం ఫలాని ఫలానాం పురుషః పురుషస్య రేతః ॥ 1 ॥

ఏషాం వై భూతానాం పృథివీ రసః పృథివ్యాః ఆపః అపాం ఓషధయః
ఓషధీనాం పుష్పాణి పుష్పాణాం ఫలాని ఫలానాం పురుషః పురుషస్య రేతః ॥

మంత్ర 2[VI.iv.2]

స హ ప్రజాపతిరీక్షాంచక్రే హంతాస్మై ప్రతిష్ఠాం కల్పయానీతి స స్త్రియసస్మజే.
తాస్మష్ట్యాఽధ ఉపాస్త తస్మాత్త్రియమధ ఉపాసీత స ఏతం ప్రాంచం గ్రావాణమాత్మన
ఏవ సముదపారయత్ తేనైనామభ్యస్మజత్ ॥ 2 ॥

సః హ ప్రజాపతిః ఈక్షాం చక్రే హంత అస్మై ప్రతిష్ఠాం కల్పయాని ఇతి సః
స్త్రియం సస్మజే తాం స్మష్ట్యా అధః ఉపాస్త తస్మాత్ స్త్రియం అధః ఉపాసీత సః ఏతం
ప్రాంచం గ్రావాణం ఆత్మనే ఏవ సముదపారయత్ తేన ఏనాం అభ్యస్మజత్ ॥

మంత్ర 3[VI.iv.3]

తస్యా వేదిరుపస్థో లోమాని బర్హిశ్ చర్మాధిషవణే సమిద్ధో మధ్యతస్మా ముష్కో. స
యావాన్త వై వాజపేయేన యజమానస్య లోకో భవతి. తావానస్య లోకో భవతి. య
ఏవం విద్వానధోపహాసం చరత్యా సాగ్ంస్త్రీణాగ్ంసుకృతం వృంక్తే ఽధయ ఇదమ
విద్వానధోపహాసం చరత్యాఽస్య స్త్రియః సుకృతం వృంజతే ॥ 3 ॥

తస్యా: వేది: ఉపస్థ: లోమాని బర్హి: చర్మ అధిషవణే సమిద్ధ: మధ్యత: తౌ ముష్కా
 స: యావాన్ హ వై వాజపేయేన యజమానస్య లోక: భవతి తావాన్ అస్య లోక: భవతి
 య: ఏవం విద్వాన్ అధోపహాసం చరతి ఆసాం స్త్రీణాం సుకృతం వృంక్తే అథ య:
 ఇదం అవిద్వానధోపహాసం చరతి అస్య స్త్రీయ: సుకృతం వృంజతే ॥

 మంత్ర 4[VI.iv.4]

ఏతద్ధ స్మ వై తద్విద్వానుద్దాలక ఆరుణిరాహైతద్ధ స్మ వై తద్విద్వాన్నాకో మౌద్గల్య
 ఆహైతద్ధ స్మ వై తద్విద్వాన్ కుమారహారిత ఆహ బహవో మర్యా బ్రాహ్మణాయనా
 నిరింద్రియా విసుకృతోఽస్మాల్లోకాత్ప్ర యంతి య ఇదమవిద్వాగ్ంసోఽధోపహాసం
 చరంతీతి. బహు వా ఇదగ్ంసుప్తస్య వా జాగ్రతో వా రేతః స్కందతి ॥ 4 ॥

 ఏతత్ హ వై తత్ విద్వాన్ ఊద్దాలక: ఆరుని: ఆహ ఏతత్ హ స్మ వై తత్
 విద్వాన్ నాక: మౌద్గల్య: ఆహ బహవ: మర్యా: బ్రాహ్మణాయనా: నిరింద్రియా:
 విసుకృత: అస్మాత్ లోకాత్ ప్రయంతి యే ఇదం అవిద్వాంస: అధోపహాసం చరంతి ఇతి
 బహు వై ఇదం సుప్తస్య వా జాగ్రత: వా రేత: స్కందతి ॥

 మంత్ర 5[VI.iv.5]

తదభిమృశేదను వా మంత్రయేత యన్మేఽద్య రేతః పృథివీమస్కాంత్సీద్యదోషధీర
 ప్యసరద్యదపః. ఇదమహం తద్రేత ఆదదే. పునర్మామైత్వింద్రియం. పునస్తేజః పునర్భగః
 పునరగ్నిర్ధిష్ణ్యా యథాస్థానం కల్పంతామిత్యానామికాంగుష్ఠాభ్యామాదాయాంతరేణ స్తనౌ
 వా భ్రువౌ వా నిమృజ్యాత్ ॥ 5 ॥

తత్ అభిమ్యుశేత్ అను వా మంత్రయేత యత్ మే అద్య రేతః పృథివీం
 అస్మాంస్తీత్ యత్ ఓషధీః అపి అసరత్ యత్ అపః ఇదం అహం తత్ రేతః ఆదదే పునః
 మాంఠతు ఇంద్రియం పునః తేజః పునః భగః పునః అగ్నయః ధిష్ణ్యాః యథాస్థానం
 కల్పంతాం ఇతి అనామికాంగుష్ఠాభ్యాం ఆదాయ అంతరేణ స్తనౌ వా భ్రువౌ వా
 నిమృజ్యాత్ ॥

 మంత్ర 6[VI.iv.6]

అథ యద్యుదక ఆత్మానం పరిపశ్యేత్ తదభిమంత్రయేత మయి తేజ ఇంద్రియం
 యశో ద్రవిణం సుకృతమితి. శ్రీర్ష వా ఏషా స్త్రీణాం యన్మలోద్వాసాస్తతస్మాన్మలోద్వాసనం
 యశస్వినీమభి క్రమ్యోప మంత్రయేత ॥ 6 ॥

 అథ యది ఉదకే ఆత్మానం పరిపశ్యేత్ తత్ అభిమంత్రయేత మయి తేజః
 ఇంద్రియం యశః ద్రవిణం సుకృతం ఇతి శ్రీః హ వై ఏషా స్త్రీణాం యత్ మలోద్వాసాః
 తస్మాత్ మలోద్వాసనం యశస్వినీం అభిక్రమ్య ఉపమంత్రయేత ॥

 మంత్ర 7[VI.iv.7]

సా చేదస్మై న దద్యాత్ కామమేనామవక్రిణీయాత్ సా చేదస్మై నైవ దద్యాత్
 కామమేనాం యష్ట్యా వా పాణినా వోపహత్యాతిక్రామేదింద్రియేణ తే యశసా యశ
 ఆదద ఇత్యయశా ఏవ భవతి ॥ 7 ॥

 సా చేత్ అస్మై న దద్యాత్ కామం ఏనాం అవక్రిణీయాత్ సా చేత్ అస్మై న ఏవ
 దద్యాత్ కామం ఏనాం యష్ట్యా వా పాణినా వా ఉపహత్య అతిక్రామేత్ ఇంద్రియేణ తే
 యశసా యశః ఆదదేఇతి అయశాః ఏవ భవతి ॥

మంత్ర 8[VI.iv.8]

సా చేదస్మై దద్యాదింద్రియేణ తే యశసా యశ ఆదధామీతి యశస్వినావేవ
భవతః ॥ 8 ॥

సా చేత్ అస్మై దద్యాత్ ఇంద్రియేణ తే యశసా యశః ఆదధామి ఇతి
యశస్వినౌ ఏవ భవతః ॥

మంత్ర 9[VI.iv.9]

స యామిచ్ఛేత్ కామయేత మేతి తస్యామర్థం నిష్ఠాయ ముఖేన
ముఖసంధాయోప స్థమస్యా అభిమృశ్య జపేదంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధి
జాయసే స త్వమంగక షాయోఽసి దిగ్ధవిద్ధామివ మాదయే మామమూం మయీతి

॥ 9 ॥

సః యాం ఇచ్ఛేత్ కామయేత మా ఇతి తస్యాం అర్థం (నిష్ఠాప్య)నిష్ఠాయ
ముఖేన ముఖం సంధాయ ఉపస్థం అస్యాః అభిమృశ్య జపేత్ అంగాత్ అంగాత్
సంభవసి హృదయాత్ అధిజాయసే సః త్వం అంగకషాయః అసి దిగ్ధవిద్ధాం ఇవ
మాదయ ఇమాం అమూం మయి ఇతి ॥

మంత్ర 10[VI.iv.10]

అథ యామిచ్ఛేత్ స గర్భం దధీతేతి తస్యామర్థం నిష్ఠాయ ముఖేన
ముఖసంధాయా భిప్రాణ్యాపాన్యాదిం ద్రియేణ తే రేతసా రేత ఆదద ఇత్యరేతా ఏవ భవతి

॥ 10 ॥

అథ యాం ఇచ్ఛేత్ స గర్భం దధీత ఇతి తస్యాం అర్థం (నిష్కాప్య)నిష్కాయ
ముఖేన ముఖం సంధాయ అభిప్రాణిఆపాన్యాత్ ఇంద్రియేణ తే రేతసా రేతః ఆదదే ఇతి
అరేతాః ఏవ భవతి ॥

మంత్ర 11[VI.iv.11]

అథ యామిచ్ఛేత్ గర్భం దధీతేతి తస్యామర్థం నిష్కాయ ముఖేన ముఖసంధాయా
పాన్యాభి ప్రాణ్యాదింద్రియేణ తే రేతసా రేత ఆదధామీతి గర్భిణ్యేవ భవతి ॥ 11 ॥

అథ యాం ఇచ్ఛేత్ గర్భం దధీత ఇతి తస్యాం అర్థం (నిష్కాప్య)నిష్కాయ ముఖేన
ముఖం సంధాయ అపానిఆభిప్రాణ్యాత్ ఇంద్రియేణ తే రేతసా రేతః ఆదధామి ఇతి
గర్భిణీ ఏవ భవతి ॥

మంత్ర 12[VI.iv.12]

అథ యస్య జాయాయై జారః స్యాత్ తం చేత్ ద్విష్కాదామపాత్రేఽగ్ని
ముపసమాధాయ ప్రతిలోమగ్ంశర బర్హిస్తీర్వా తస్మిన్నేతాః శరభృష్టిః ప్రతిలోమాః
సర్పిషాఽక్తా జుహు యాన్ మమ సమిద్ధేఽహౌషీః ప్రాణాపానౌ త ఆదదే అసావతి.
మమ సమిద్ధేఽహౌషీః పుత్రపశూగ్ంస్త ఆదదే సావతి. మమ సమిద్ధేఽహౌషీః
ఇష్టాసుకృతే త ఆదదేఽసావతి. మమ సమిద్ధేఽహౌషీరాశాపరాకాశౌ త ఆదదేఽసావతి.
స వా ఏష నిరింద్రియో విసుకృతోఽస్మాల్లోకాత్పైతి. యమేవం విద్రాహ్మణః శపతి.
తస్మాదేవంవిత్ప్రోత్రియస్య దారేణ నోపహాసమిచ్ఛేదు త హ్యేవంవిత్పరో భవతి ॥ 12 ॥

అథ యస్య జాయాయై జారః స్యాత్ తం చేత్ ద్విష్కాత్ ఆమపాత్రే అగ్నిం
ఉపసమాధాయ ప్రతిలోమం శరబర్హిః స్తీర్వా తస్మిన్ ఏతాః శరభృష్టిః ప్రతిలోమాః

సర్పిషా అక్తా: జుహూయాత్ మమ సమిద్ధే అహశాషీ: ప్రాణాపానా తే ఆదదే అసౌ ఇతి
 మమ సమిద్ధే అహశాషీ: పుత్రపశూన్ తే ఆదదే అసౌ ఇతి మమ సమిద్ధే అహశాషీ:
 ఇష్టాసుకృతే తే ఆదదే అసౌ ఇతి మమ సమిద్ధే అహశాషీ: ఆశాపరాకాశా తే ఆదదే అసౌ
 ఇతి సః వై ఏషః నిరింద్రియః విసుకృతః అస్మాత్ లోకాత్ ప్రైతి యం ఏవంవిత్
 బ్రాహ్మణః శపతి తస్మాత్ ఏవంవిత్ శ్రోత్రియస్య దారేణ న ఉపహాసం ఇచ్ఛేత్ ఉత హి
 ఏవంవిత్ పరః భవతి ॥

 మంత్ర 13[VI.iv.13]

అథ యస్య జాయామార్తవం విందేత్ త్ర్యహం కగ్ంసే న పిబేదహతవాసా
 నైనాం వృషలో న వృషల్యుపహన్యాత్ త్రిరాత్రాంత ఆప్లుత్య వ్రీహీనవఘాతయేత్
 ॥ 13 ॥

 అథ యస్య జాయాం ఆర్తవం విందేత్ త్రి అహం కంసే న పిబేత్ అహతవాసా:
 న ఏనాం వృషలః న వృషలీ ఉపహన్యాత్) (అపహన్యాత్) త్రిరాత్రాంతే (అప్లుయ)
 ఆప్లుత్య వ్రీహీన్ అవఘాతయేత్ ॥

 మంత్ర 14[VI.iv.14]

స య ఇచ్ఛేత్ పుత్రో మే శుక్లో జాయేత వేదమనుబ్రువీత సర్వమాయురియాదితి
 క్షీరౌదనం పాచయిత్వా సర్పిష్మంతమశ్నీయాతామీశ్వరౌ జనయితవై ॥ 14 ॥

 సః యః ఇచ్ఛేత్ పుత్రః మే శుక్లః జాయేత వేదం అనుబ్రువీత సర్వం ఆయు:
 ఇయాత్ ఇతి క్షీరౌదనం పాచయిత్వా సర్పిష్మంతం అశ్నీయాతామీశ్వరౌ జనయితవై ॥

మంత్ర 15[VI.iv.15]

అథ య ఇచ్ఛేత్ పుత్రో మే కపిలః పింగలో జాయేత ద్వా వేదావనుబ్రువీత
సర్వమాయు రియాదితి దధ్యోదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతమశ్నీయాతామీశ్వరో
జనయితవై || 15 ||

అథ యః ఇచ్ఛేత్ పుత్రః మే కపిలః పింగలః జాయేత ద్వా వేదా అనుబ్రువీత
సర్వం ఆయుః ఇయాత్ ఇతి దధ్యోదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతం అశ్నీయాతాం
ఈశ్వరో జనయితవై ||

మంత్ర 16[VI.iv.16]

అథ య ఇచ్ఛేత్ పుత్రో మే శ్యామో లోహితాక్షో జాయేత త్రీన్వేదాననుబ్రువీత
సర్వమాయురియాదితి ఉదౌదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతమశ్నీయాతామీశ్వరో
జనయితవై || 16 ||

అథ యః ఇచ్ఛేత్ పుత్రః మే శ్యామః లోహితాక్షః జాయేత త్రీన్ వేదాన్
అనుబ్రువీత సర్వం ఆయుః ఇయాత్ ఇతి ఉదౌదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతం
అశ్నీయాతాం ఈశ్వరో జనయితవై ||

మంత్ర 17[VI.iv.17]

అథ య ఇచ్ఛేత్ దుహితా మే పండితా జాయేత సర్వమాయురియాదితి
తిలౌదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతమశ్నీయాతామీశ్వరో జనయితవై || 17 ||

అథ యః ఇచ్ఛేత్ దుహితా మే పండితా జాయేత సర్వం ఆయుః ఇయాత్ ఇతి
తిలొదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతం అశ్నీయాతాం ఈశ్వరౌ జనయితవై ॥

మంత్ర 18[VI.iv.18]

అథ య ఇచ్ఛేత్ పుత్రో మే పండితో విజిగీతః సమితింగమః శుశ్రూషితాం
వాచం భాషితా జాయేత సర్వాన్వేదాననుబ్రువీత సర్వమాయురియాదితి మాసౌదనం
పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతమశ్నీయాతామీశ్వరౌ జనయితవై. ఔక్షేణ వాఽఽర్షభేణ వా

॥ 18 ॥

అథ యః ఇచ్ఛేత్ పుత్రః మే పండితః విజిగీధః విగీతః సమితింగమః
శుశ్రూషితాం వాచం భాషితా జాయేత సర్వాన్ వేదాన్ అనుబ్రువీత సర్వం ఆయుః
ఇయాత్ ఇతి మాసౌదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంతం అశ్నీయాతాం ఈశ్వరౌ
జనయితవై ఔక్షేణ వా ఆర్షభేణ వా ॥

మంత్ర 19[VI.iv.19]

అథాభిప్రాతరేవ స్థాలీపాకావృతాఽఽఙ్యం చేష్టిత్వా స్థాలీపాకస్యోపఘాతం
జుహోత్యగ్నయే స్వాహాఽనుమతయే స్వాహా దేవాయ సవిత్రే సత్యప్రసవాయ స్వాహేతి
హుత్వో ధృత్య ప్రాశ్నాతి. ప్రాశ్యేతరస్యాః ప్రయచ్ఛతి. ప్రక్షాల్యపాణీ ఉదపాత్రం
పూరయిత్వా తేనైనాం త్రిరభ్యుక్షత్కుత్తిష్ఠాతో విశ్వావసోఽన్యామిచ్ఛ ప్రపూర్వా సం
జాయాం పత్యా సహేతి ॥ 19 ॥

అథ అభిప్రాతః ఏవ స్థాలీపాకావృతా ఆఙ్యం చేష్టిత్వా స్థాలీపాకస్య ఉపఘాతం
జుహోతి అగ్నయే స్వాహా అనుమతయే స్వాహా దేవాయ సవిత్రే సత్యప్రసవాయ స్వాహా

ఇతి హుత్వా ఉద్ధృత్య ప్రాశ్నాతి ప్రాశ్య ఇతరస్యా: ప్రయచ్ఛతి ప్రక్షాల్య పాణీ ఉదపాత్రం
 పూరయిత్వా తేన ఏనాం త్రి: అభ్యుక్షతి ఉత్తిష్ఠ అత: విశ్వావసో అన్యాం ఇచ్చ
 ప్రపూర్వ్యాం సం జాయాం పత్యా సహ ఇతి ॥

 మంత్ర 20[VI.iv.20]

అధైనామభిపద్యతేఽమోఽహమస్మి సా త్వగ్ం సా త్వమస్యమోఽహం
 సామాహమస్మి ఋక్స్వం ద్యౌరహం పృథివీత్వం. తావేహి సగ్ంరభావహై సహ రేతో
 దధావహై పుగ్ంసే పుత్రాయ విత్తయ ఇతి॥ 20 ॥

 అథ ఏనాం అభిపద్యతే అమః అహం అస్మి సా త్వం సా త్వం అసి అమః అహం
 సామ అహం అస్మి ఋక్ త్వం ద్యౌ: అహం పృథివీ త్వం తౌ ఏహి సంరభావహై సహ
 రేత: దధావహై పుంసే పుత్రాయ విత్తయే ఇతి

 మంత్ర 21[VI.iv.21]

అథాస్యా ఊరూ విహాపయతి విజిహీథాం ద్యావాపృథివీ ఇతి. తస్యామర్ధం
 నిష్ఠాయ ముఖేన ముఖసంధాయ త్రిరేనామనులోమామనుమార్షి విష్ణుర్షోనిం
 కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిశతు ఆసించతు ప్రజాపతి: ధాతా గర్భం దధాతు తే.
 గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి పృథుష్ఠకే . గర్భం తే ఆశ్వినౌ దేవావా ధత్తాం
 పుష్కరస్రజౌ ॥ 21 ॥

 అథ అస్యై ఊరూ విహాపయతి విజిహీథాం ద్యావాపృథివీ ఇతి తస్యాం అర్ధం
 (నిష్ఠాప్య)నిష్ఠాయ ముఖేన ముఖం సంధాయ త్రి: ఏనాం అనులోమాం అనుమార్షి
 విష్ణు: యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిశతు అసించతు ప్రజాపతి: ధాతా గర్భం

దధాతు తే గర్భం ధేహి సిసీవాలి గర్భం ధేహి పృథుష్టుకే గర్భం తే ఆశ్వినౌ దేవౌ
అధత్తాం పుష్కరస్రజౌ ॥

మంత్ర 22[VI.iv.22]

హిరణ్మయీ అరణీ యాభ్యాం నిర్మంథతామాశ్వినౌ తం తే గర్భహవామహే
దశమే మాసి సూతయే. యథాఽగ్నిగర్భా పృథివీ యథా ద్యౌరింద్రేణ గర్భిణీ
వాయుర్దిశాం యథా గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే ఽసౌవితి ॥ 22 ॥

(హిరణ్యసీ)హిరణ్మయీ అరణీ యాభ్యాం నిర్మంథతాం ఆశ్వినౌ తం తే గర్భం
హవామహే దశమే మాసి (సూతవే) సూతయే యథా అగ్నిగర్భా పృథివీ యథా ద్యౌః
ఇన్ద్రేణ గర్భిణీ వాయుః దిశాం యథా గర్భః ఏవం గర్భం దధామి తే అసౌ ఇతి ॥

మంత్ర 23[VI.iv.23]

సోప్యంతీమద్భిరభ్యుక్షతి యథా వాయుః పుష్కరిణీగ్ం సమింగయతి సర్వతః.
ఏవా తే గర్భ ఏజతు సహవైతు జరాయుణా. ఇంద్రస్యాయం వ్రజః కృతః సార్గలః
సపరిశ్రయః . తమింద్ర నిర్జహి గర్భేణ సావరాసహేతి ॥ 23 ॥

సోప్యంతీం అద్భిః అభ్యుక్షతి యథా (వాతః)వాయుః పుష్కరిణీం సమింగయతి
సర్వతః ఏవ ఆ తే గర్భః ఏజతు సహ అవైతు జరాయుణా ఇన్ద్రస్య అయం వ్రజః కృతః
సార్గలః సపరిశ్రయః తం ఇంద్ర నిర్జహి గర్భేణ సావరాం సహ ఇతి ॥

మంత్ర 24[VI.iv.24]

జాతేఽగ్నిముపసమాధాయాంక ఆధాయ కగ్ంసే పృషదాజ్యసన్నీయ
పృషదాజ్యస్యోప ఘాతం జుహోత్యస్మిన్నహస్రం పుష్యాసమేధమానః స్వే గృహే.

అసోపసంద్యాం మా చైత్యీత్ ప్రజయా చ పశుభిశ్చ స్వాహా. మయి ప్రాణాగ్ంస్త్యయి
 మనసా జుహోమి స్వాహా. యత్ కర్మణా అత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమిహాకరం.
 అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ స్విష్టగ్ంసుహుతం కరోతు నః స్వాహేతి || 24 ||

జాతే అగ్నిం ఉపసమాధాయ అంకే ఆధాయ కంసే పృషదాజ్యం సన్నీయ
 పృషదాజ్యస్య ఉపమాతం జుహోతి అస్మిన్ సహస్రం పుష్యాసం ఏధమానః(స్వగృహే)
 స్వే గృహే అస్య (ఉపసద్యాం) ఉపసంద్యాం మా చైత్యీత్ ప్రజయా చ పశుభిః చ స్వాహా
 మయి ప్రాణాన్ త్వయి మనసా జుహోమి స్వాహా యత్ కర్మణా అత్యరీరిచం యత్ వా
 న్యూనం ఇహా అకరం అగ్నిః తత్ స్విష్టకృత్ విద్వాన్ స్విష్టం సుహుతం కరోతు నః
 స్వాహా ఇతి ||

మంత్ర 25[VI.iv.25]

అధాస్య దక్షిణం కర్ణమభినిధాయ వాగ్వాగితి త్రిరథ దధి మధు
 ఘృతసన్నీయానంత ర్హితేన జాతరూపేణ ప్రాశయతి. భూస్తే దధామి భువస్తే దధామి.
 స్వస్తే దధామి. భూర్భువః స్వః సర్వం త్వయి దధామీతి || 25 ||

అథ అస్య దక్షిణం కర్ణం అభినిధాయ వాక్ వాక్ ఇతి త్రిః అథ దధి మధు
 ఘృతం సన్నీయ అనంతర్హితేన జాతరూపేణ ప్రాశయతి భూః తే దధామి భువః తే
 దధామి స్వః తే దధామి భూః భువఃస్వఃసర్వం త్వయి దధామి ఇతి ||

మంత్ర 26[VI.iv.26]

అధాస్య నామ కరోతి. వేదోఽసీతి. తదస్యైతద్గుహ్యమేవ నామ భవతి || 26 ||

అథ అస్య నామ కరోతి వేదః అసి ఇతి తత్ అస్య ఏతత్ గుహ్యం ఏవ నామ
భవతి ॥

మంత్ర 27[VI.iv.27]

అధైనం మాత్రే ప్రదాయ స్తనం ప్రయచ్ఛతి యస్తే స్తనః శశయో యో
మయోభూః యో రత్నధా వసువిద్యః సుదత్రో యేన విశ్వా పుష్యసి వార్యాణి సరస్వతి
తమిహ ధాతవే కరితి ॥ 27 ॥

అథ ఏనం మాత్రే ప్రదాయ స్తనం ప్రయచ్ఛతి యః తే స్తనః శశయఃయః
మయోభూః యః రత్నధా వసువితోయః సుదత్రః యేన విశ్వా పుష్యసి వార్యాణి సరస్వతి
తం ఇహ ధాతవే కః ఇతి ॥

మంత్ర 28[VI.iv.28]

అథాస్య మాతరమభిమంత్రయతే. ఇళాఽసి మైత్రావరుణీ వీరే వీరమజీజనత్.
సా త్వం వీరవతీ భవ యాఽస్మాన్వీరవతోఽకరదితి. తం వా ఏతమాహురతిపితా
బతాభూరెతి పితామహో బతాభూః. పరమాం బత కాష్ఠాం ప్రాపచ్ఛియా యశసా
బ్రహ్మవర్చసేన య ఏవంవిదో బ్రాహ్మణస్య పుత్రో జాయత ఇతి ॥ 28 ॥

అథ అస్య మాతరం అభిమంత్రయతే ఇడా అసి మైత్రావరుణీ వీరే వీరం
(అజీజనధాః)అజీజనత్. సా త్వం వీరవతీ భవ యా అస్మాన్ వీరవతః అకరత్ ఇతి తం
వై ఏతం ఆహుః అతిపితా బత అభూః అతిపితామహః బత అభూః పరమాం బత
కాష్ఠాం ప్రాప శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన యః ఏవంవిదః బ్రాహ్మణస్య పుత్రః
జాయతే ఇతి ॥

ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయే చతుర్థం బ్రాహ్మణమ్

అథ షష్ఠోఽధ్యాయే పంచమం బ్రాహ్మణమ్

మంత్ర 1[VI.v.1]

అథ వగ్శః. పౌతిమాషీపుత్రః కాత్యాయనీపుత్రాత్ కాత్యాయనీపుత్రో
గౌతమీపుత్రాత్ గౌతమీపుత్రో భారద్వాజీ పుత్రాత్ భారద్వాజీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్
పారాశరీపుత్ర ఔపస్వస్తీపుత్రాదౌపస్వస్తీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్ పారాశరీపుత్రః
కాత్యాయనీపుత్రాత్ కాత్యాయనీపుత్రః కౌశికీపుత్రాత్ కౌశికీపుత్ర ఆలంబీపుత్రాచ్చ
వైయాఘ్రపదీపుత్రాచ్చ వైయాఘ్రపదీపుత్రః కాణ్వీపుత్రాచ్చ కాపీపుత్రాచ్చ కాపీపుత్రః

॥ 1 ॥

అథ వంశః పౌతిమాషీపుత్రః కాత్యాయనీపుత్రాత్ కాత్యాయనీపుత్రః
గౌతమీపుత్రాత్ గౌతమీపుత్రః భారద్వాజీపుత్రాత్ భారద్వాజీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్
పారాశరీపుత్రః ఔపస్వస్తీపుత్రాత్ ఔపస్వస్తీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్ పారాశరీపుత్రః
కాత్యాయనీపుత్రాత్ కాత్యాయనీపుత్రః కౌశికీపుత్రాత్ కౌశికీపుత్రః ఆలంబీపుత్రాత్ చ
వైయాఘ్రపదీపుత్రాత్ చ వైయాఘ్రపదీపుత్రః కాణ్వీపుత్రాత్ చ కాపీపుత్రాత్ చ
కాపీపుత్రః॥

మంత్ర 2[VI.v.2]

ఆత్రేయీపుత్రాత్ ఆత్రేయీపుత్రో గౌతమీపుత్రాత్ గౌతమీపుత్రో
భారద్వాజీపుత్రాత్ భారద్వాజీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్ పారాశరీపుత్రో వాత్సీపుత్రాత్
వాత్సీపుత్రః పారాశరీ పుత్రాత్ పారాశరీపుత్రో వార్కారుణీ పుత్రాత్ వార్కారుణీపుత్రో
వార్కారుణీపుత్రాత్ వార్కారుణీపుత్ర ఆర్తభాగీపుత్రాదార్తభాగీపుత్రః శౌంగీపుత్రాచత్
చౌంగీపుత్రః సాంకృతీ పుత్రాత్ సాంకృతీపుత్ర ఆలంబాయనీపుత్రాదాలంబాయనీపుత్ర
ఆలంబీ పుత్రాదాలంబీ పుత్రో జాయంతీపుత్రాజ్ జాయంతీపుత్రో మాండుకాయనీ

పుత్రాన్ మాండుకాయనీ పుత్రో మాండుకీపుత్రాన్ మాండుకీ పుత్రః శాండిలీపుత్రాచ్ఛాండిలీపుత్రో రాధీతరీపుత్రాత్ రాధీతరీపుత్రో భాలుకీపుత్రాత్ భాలుకీపుత్రః క్రౌంచీకీపుత్రాభ్యాం క్రౌంచీకీపుత్రౌ వైదభృతీపుత్రాత్ వైదభృతీపుత్రః కార్మకేయీ పుత్రాత్ కార్మకేయీపుత్రః ప్రాచీనయోగీపుత్రాత్ ప్రాచీనయోగీపుత్రః సాంజీవీపుత్రాత్ సాంజీవీపుత్రః ప్రాశ్నీపుత్రాదాసురివాసినః ప్రాశ్నీపుత్ర ఆసురాయణాదాసురాయణ ఆసురే రాసురీ ఆసురిః ॥ 2 ॥

అత్రేయీపుత్రాత్ అత్రేయీపుత్రః గౌతమీపుత్రాత్ గౌతమీపుత్రః భారద్వాజీపుత్రాత్ భారద్వాజీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్ పారాశరీపుత్రః వాత్సీపుత్రాత్ వాత్సీపుత్రః పారాశరీపుత్రాత్ పారాశరీపుత్రః వార్కారుణీపుత్రాత్ వార్కారుణీపుత్రః వార్కారుణీ పుత్రాత్ వార్కారుణీపుత్రః అర్తభాగీపుత్రాత్ అర్తభాగీపుత్రః శౌంగీపుత్రాత్ శౌంగీపుత్రః సాన్మృతిపుత్రాత్ సన్రక్షతిపుత్రః అలంబాయనీపుత్రాత్ అలంబాయనీపుత్రః అలంబీపుత్రాత్ అలంబీపుత్రః జాయంతీపుత్రాత్ జాయంతీపుత్రః మాండుకాయనీ పుత్రాత్ మాండుకాయనీపుత్రః మాండుకీపుత్రాత్ మాండుకీ పుత్రః శాండిలీపుత్రాత్ శాండిలీపుత్రః రాధీతరీపుత్రాత్ రాధీతరీపుత్రః భాలుకీపుత్రాత్ భాలుకీపుత్రః క్రౌంచీకీపుత్రాభ్యాం క్రౌంచీకీపుత్రౌ వైదభృతీపుత్రాత్ వైదభృతీ పుత్రః కార్మకేయీపుత్రాత్ కార్మకేయీపుత్రః ప్రాచీనయోగీపుత్రాత్ ప్రాచీనయోగీపుత్రః సాంజీవీ పుత్రాత్ సాంజీవీపుత్రః ప్రాశ్నీపుత్రాత్ అసురివాసినః ప్రాశ్నీపుత్రః అసురాయణాత్ అసురాయణః అసురేః అసురిః ॥

మంత్ర 3[VI.v.3]

యాజ్ఞవల్క్యద్యాజ్ఞవల్క్య ఉద్దాలకాదుద్దాలకోఽరుణాదరుణ ఉపవేశే రుపవేశిః కుశ్రేః కుశ్రిర్వాజ్రపసో వాజ్రవా జిహ్వవతో బాధ్యోగాత్ జిహ్వవాన్బాధ్యోగోఽ

సితాద్వార గణాదసితో వార్షగణో హరితాత్కశ్య పాద్ధరితః కశ్యపః శిల్పాత్కశ్యపాచ్ఛిల్పః
 కశ్యపః కశ్యపాన్నైద్రువేః కశ్యపో నైద్రువిర్వాచో వాగంభిణ్యాః అంభిణ్యాదిత్యా
 దాదిత్యానీమాని శుక్లాని యజుగ్ంషి వాజసనేయేన యాజ్ఞవల్క్యేనాఽఽఖ్యయంతే

॥ 3 ॥

యాజ్ఞవల్క్యై యాజ్ఞవల్క్యః ఉద్దాలకాత్ ఉద్దాలకః అరుణాత్ అరుణః ఊపవేశేః
 ఊపవేశిః కుశ్రేః కుశ్రీః వాజశ్రవసః వాజశ్రవాః జిహ్వవతః బాధ్యోగాత్ జిహ్వవాన్
 బాధ్యోగః అసితాత్ వార్షగణాత్ అసితః వార్షగణః హరితాత్ కశ్యపాత్ హరితః కశ్యపః
 హిల్పాత్ కశ్యపాత్ శిల్పః కశ్యపః కశ్యపాత్ నైద్రువేః కశ్యపః నైద్రువిః వాచః
 వాక్ అంభిణ్యాః అంభిణీ ఆదిత్యాత్ ఆదిత్యాని ఇమాని శుక్లాని యజుగ్ంషి వాజసనేయేన
 యాజ్ఞవల్క్యేన ఆఖ్యయంతే ॥

మంత్ర 4[VI.v.4]

సమానమా సాంజీవీపుత్రాత్ సంజీవీపుత్రో మాండూకాయనే
 మాండూకాయనిర్మాండ వ్యాన మాండవ్యః కౌత్సాత్ కౌత్సో మాహిత్థేః
 మాహిత్థిర్వామకక్షాయణాదవామ కక్షా యణః శాండిల్యాచ్ఛాండిలోవ్యాత్స్యాద్వాత్స్యః
 కుశ్రేః కుశ్రీర్జువచసో రాజస్తంబా యనాద్ యజ్ఞవచా రాజస్తంబాయనస్తురాత్మావ
 షేయాత్ తురః కావషేయః ప్రజాపతేః ప్రజాపతిర్బ్రహ్మణో బ్రహ్మ స్వయంభు బ్రహ్మణే
 నమః ॥ 4 ॥

ఇతి పంచమం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది షష్ఠోఽధ్యాయః

ఇతి వాజసనేయకే బృహదారణ్యకోపనిషత్సమాప్తః

సమానం ఆ సాంజీవీపుత్రాత్ సంజీవీపుత్ర: మాండూకాయనే: మాండూకాయని:
 మాండవ్యాత్ మాండవ్య: కౌత్సాత్ కౌత్స: మాహితే: మాహిత్తి: వామకక్షాయణాత్
 వామకక్షాయణ: శాండిల్యాత్ శాండిల్య: వాత్స్యాత్ వాత్స్య: కుశ్రే: కుశ్రి: యజ్ఞవచస:
 రాజస్తంబాయనాత్ యజ్ఞవచా రాజస్తంబాయన: తురాత్ కావషేయాత్ తుర:
 కావషేయ: ప్రజాపతే: ప్రజాపతి: బ్రహ్మణ: బ్రహ్మ స్వయంభు బ్రహ్మణే నమ: ॥

ఇతి పంచమం బ్రాహ్మణమ్

ఇతి బృహదారణ్యకోపనిషది షష్ఠోఽధ్యాయ:

ఇతి వాజసనేయకే బృహదారణ్యకోపనిషత్సమాప్త:

ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్పూర్ణముదచ్యతే ।

పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే ॥

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

ఇతి వాజసనేయకే బృహదారణ్యకోపనిషత్సమాప్త: